

Antwerp Tax Academy

Universiteit Antwerpen

DE HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING

EINDVERSLAG ONDERZOEKSOVEREENKOMST

UNIVERSITEIT ANTWERPEN-FOD FINANCIEN

Auteurs: Bruno Peeters, Gerlinde Verbist, Rik Smet, Leen Meeusen

september 2014

Inhoudsopgave

Deel I. UITGANGSPUNTEN	7
1. Inleiding.....	7
1.1. Historiek vanaf de wet van 20 november 1962: het draagkrachtbeginsel als centraal uitgangspunt.....	7
1.2. Toenemende instrumentalisering van de personenbelasting doorkruist het belasten naar draagkracht	9
1.3. Complexe en snel wijzigende wetgeving.....	10
2. UITGANGSPUNTEN VOOR EEN BELASTINGHERVORMING IN HET ALGEMEEN	12
2.1. Kenmerken van een behoorlijk belastingsysteem	12
2.2. Moeilijk evenwicht	13
2.3. Nood aan een politiek compromis	13
2.4. De structuur is belangrijker dan de nominale hoogte van de tarieven.....	13
2.5. Beperking van de belasting tot de reële grondslag.....	14
3. DE GEWIJZIGDE CONTEXT VAN DE HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING	15
3.1. De Europese context	15
3.2. De internationale context	15
3.3. De gewijzigde staatsordening.....	15
3.4. De sterke groei van de welvaartsstaat in het algemeen en de sociale zekerheid in het bijzonder.....	15
3.5. Gewijzigde maatschappelijke en sociale omgeving	16
4. UITGANGSPUNTEN VOOR EEN CONCRETE HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING.....	17
5. Tussenbesluit.....	26
5.1. Vereenvoudiging is geen synoniem voor simplificering.....	26
5.2. De personenbelasting als stabiele bron van inkomsten voor de federale, regionale en gemeentelijke besturen	26
5.3. Nood aan draagkrachtrespecterende overgangsmatregelen	27
5.4. De hervorming als een globale operatie	27
5.5. Periodieke evaluaties	27
5.6. Meer discipline bij de fiscale wetgever bij het doorvoeren van wetswijzigingen.....	27
Deel II. DENKSPOREN VOOR EEN HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING: BELASTBARE GRONDSLAG EN BEREKENING	29
1. Inleiding.....	29
2. De belastbare grondslag van de personenbelasting	30
2.1. Algemeen.....	30
2.2. Vermogensinkomsten	30
2.2.1. Onroerende inkomsten	30
2.2.2. Roerende inkomsten	43

2.3.	Beroepsinkomsten.....	52
2.3.1.	Algemeen.....	52
2.3.2.	Bezoldigingen en pensioenen.....	53
2.3.3.	Nawinsten.....	53
2.3.4.	Ondernemingswinsten	54
2.4.	Diverse inkomsten	64
2.5.	Meerwaarden.....	66
2.5.1.	Algemeen.....	66
2.5.2.	Bepaling van de meer- of minderwaarde - tarief.....	67
2.5.3.	Vrijstellingen - toepassingsgebied.....	68
2.5.4.	Meer- en minderwaarden op professioneel gebruikte bestanddelen.....	72
2.5.5.	Specifieke aandachtspunten	72
3.	Berekening van de personenbelasting	74
3.1.	Overzicht	74
3.2.	Basisvrijstelling	75
3.3.	Spaarvrijstelling en Spaar- / Pensioenbudget	76
3.3.1.	Spaarvrijstelling	76
3.3.2.	Spaar- / Pensioenbudget.....	76
3.3.3.	Combinatie van spaarvrijstelling en spaarbudget.....	77
3.4.	Activiteitsvrijstelling	78
3.4.1.	Toepassingsgebied	78
3.4.2.	Omvang	78
3.4.3.	Toelichting over de beoogde werking van de activiteitsvrijstelling.....	82
3.4.4.	Alternatief: belastingvermindering voor activiteitsinkomsten	82
3.4.5.	Beperking vermindering voor pensioenen en vervangingsinkomsten.....	83
3.5.	Fiscale tegemoetkomingen voor de zorg van personen ten laste: gezinsbudget en zorgbudget	85
3.5.1.	Kinderen	86
3.5.2.	Andere personen ten laste	87
3.5.3.	Echtgenoot / samenwonende partner (huidige huwelijksquotiënt).....	88
3.6.	Hiërarchie en toerekenbaarheid van de vrijstellingen	90
3.6.1.	Algemeen.....	90
3.6.2.	Hiërarchie van de vrijstellingen zelf	91
3.6.3.	Toerekening spaarinkomsten op de spaarvrijstelling	92
3.6.4.	Keuze tussen belastingvrijstelling of belastingvermindering	93
3.6.5.	Overdracht van niet benutte vrijstellingen - huwelijksquotiënt	93
3.7.	Tariefstructuur.....	96
Deel III. SIMULATIES	97

1.	Inleiding.....	97
2.	Methodologie: data, microsimulatiemodel en indicatoren.....	98
2.1.	Inkomensconcepten en herverdelingsindicatoren.....	98
2.2.	Microsimulatiemodel en data.....	99
2.3.	Huidig systeem, uitbreiding en verfijning van het model.....	100
3.	Analyse van een aantal bouwstenen van het huidig systeem.....	108
3.1.	De gezinsfiscaliteit.....	108
3.2.	De fiscale behandeling van vervangingsinkomens.....	110
4.	Simulaties hervormingsscenario's.....	115
4.1.	Basisvrijstelling en verhoging voor de "echte" alleenstaande.....	115
4.2.	Activiteitsvrijstelling.....	117
4.3.	Zorg- en gezinsbudget.....	120
4.4.	Onroerende en roerende inkomsten.....	124
4.4.1.	Inleiding.....	124
4.4.2.	Globale belasting.....	125
4.4.3.	Afzonderlijk tarief.....	128
4.5.	Spaarvrijstelling en spaar- / pensioenbudget.....	131
4.6.	Combinatie scenario.....	133
4.7.	Tariefstructuur.....	136
4.8.	Combinatie plus aanpassingen tariefstructuur.....	137
4.	Deel IV. Bijlagen.....	141
	Bijlage 1A: Model uitgebreide opcentiemen.....	142
	Bijlage 1B: Toelichting bij de nieuwe structuur van de personenbelasting en de verschillende technieken.....	143
	Bijlage 2: Neutraliteit naar oorsprong van het inkomen: taxatie op dividenden.....	148
	Bijlage 3: Cijfervoorbeeld taxatie dividendinkomsten: mogelijkheid van bevrijdende roerende voorheffing.....	150
	Bijlage 4: De belasting op ondernemingswinsten in Zweden.....	152
	Bijlage 5: Cijfervoorbeelden overdracht van inkomsten vs. overdracht van onbenutte vrijstellingen.....	160
	Bijlage 6: Duaal belastingsysteem en de Zesde Staatshervorming - een uitgebreid vs. een beperkt duaal systeem.....	163
	Bijlage 7: simulaties.....	174
	Annex 1: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste (H_KTL), het terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste (H_KREDIET) en het huwelijksquotiënt (H_HUQ).....	174
	Annex 2: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de afschaffing van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens (H_VERVANG; H_PENSIOEN; H_MAX).....	176

Annex 3: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de basisvrijstelling zonder en met extra korting voor alleenstaanden (H_BASIS_1 en H_BASIS_2).....	178
Annex 4: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de activiteitsvrijstelling en de maximale forfaitaire aftrek van beroepskosten (H_ACT; H_ACT_1; H_ACT_3).....	181
Annex 5: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot het gezinsbudget en een verhoging van de belastingvrije som van € 2.000 en € 2.500 per kind (H_GEZIN_2 en H_GEZIN_3).....	183
Annex 6: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de belasting van de onroerende inkomsten (H_HUUR en H_FACTOR).....	185
Annex 7: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de invoering van een maximale spaarvrijstelling van € 2.500 en een spaar- / pensioenbudget (H_SPAAR_1)	187
Annex 8: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de aanpassing van de tariefstructuur (TARIEF_14000; TARIEF_14000_60; TARIEF_17600).....	189

INLEIDING

1. SITUERING VAN DE OPDRACHT

Op 11 mei 2013 werd op initiatief van Minister van Financiën Koen Geens een *ad hoc* werkgroep samengeroepen met als opdracht ideeën te formuleren voor een hervorming van het Belgische belastingstelsel. Eén van deelgroepen onder coördinatie van Bruno Peeters werd belast met het formuleren van mogelijke denkplaatjes voor de hervorming van de personenbelasting.

Onderhavige onderzoeksopdracht kadert in de werkzaamheden van deze deelgroep personenbelasting.

2. Werkzaamheden van de groep personenbelasting

Een eerste opdracht van de groep personenbelasting bestond erin om binnen het raamwerk van de Zesde Staatshervorming, overeenstemming te bereiken over algemene uitgangspunten van een hervorming van de personenbelasting.

De groep personenbelasting is in een eerste samenstelling bijeengekomen op 7 september 2013 en op 19 oktober 2013. Tijdens haar vergadering van 19 oktober 2013 is door Bruno Peeters een algemene conceptnota voorgesteld met algemene krijtlijnen voor een hervorming van de personenbelasting. Een uitwerking van deze krijtlijnen is terug te vinden in deel I van dit rapport.

In een tweede fase werd door de FOD Financiën aan Bruno Peeters en Gerlinde Verbist een onderzoeksopdracht gegeven om vertrekkende van de hiervoor besproken algemene krijtlijnen en op basis van de beleidsmatige en technische oriëntaties van de Minister van Financiën, geformuleerd na overleg met de *ad hoc* werkgroep en de administratie, meer concrete ideeën met varianten te formuleren voor een hervorming van de personenbelasting¹. De overeenkomst trad in werking op 24 maart 2014 en eindigde op 31 augustus 2014. Een eindverslag over het onderzoek diende uiterlijk op 30 september 2014 te worden ingediend. De geformuleerde ideeën hebben betrekking op zowel de belastbare grondslag als de berekening van de personenbelasting. Tevens werd met simulaties getracht de budgettaire weerslag en de herverdelende effecten van de verschillende denkplaatjes te becijferen.

Op geregelde tijdstippen werden de ideeën besproken binnen de groep personenbelasting. De groep vergaderde in wisselende samenstelling op 28 maart 2014, 4 april 2014, 5 juni 2014, 26 juni 2014, 14 juli 2014 en 7 augustus 2014. Het resultaat van deze besprekingen is opgenomen in deel II van dit rapport. Zonder enige exhaustiviteit na te streven komen in dit deel talrijke ideeën en denksporen aan bod die betrekking hebben op de meest essentiële deelaspecten van de personenbelasting. Gelet op het korte tijdsbestek konden zij evenwel niet in al hun technische details worden uitgewerkt.

¹ Concreet luidde de onderzoeksopdracht als volgt (art. 2): 1. Het uitvoeren van simulaties die toelaten de impact te meten van bepaalde wijzigingen in de personenbelasting. 2. Het mee-redigeren van een voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek inkomstenbelastingen, op basis van de beleidsmatige en technische oriëntaties die door de Minister, na overleg met de *ad hoc* werkgroep en de administratie, zullen worden weerhouden.

Gelet op de complexiteit en de omvang van het onderzoeksproject is in overleg met de opdrachtgever voorzien om het onderdeel van de oorspronkelijke opdracht dat erop gericht was bij te dragen tot het mee-redigeren van een voorontwerp van wet tot wijziging van het Wetboek inkomstenbelasting, zo in te vullen dat in lijn met de in deel I weergegeven uitgangspunten, concrete ideeën - met varianten - voor de hervorming van de personenbelasting zouden worden uitgewerkt en met simulaties op hun haalbaarheid getoetst. Deze simulaties zijn in detail weergegeven in deel III van dit rapport.

Voor de leesbaarheid van het rapport is ernaar gestreefd om de tekst niet al te veel te bezwaren met technische uitweidingen. Technische besprekingen van bepaalde deelaspecten werden daarom - waar nuttig - als bijlagen toegevoegd. Deze bijlagen betreffen zowel deel II als deel III van het rapport.

Het is onze hoop dat dit rapport kan bijdragen tot het politieke debat over de hervorming van de personenbelasting. Het is geenszins de bedoeling geweest van de auteurs om zelf bepaalde beleidsopties voor te stellen, maar wel om de beleidsvorming inhoudelijk, technisch en cijfermatig te ondersteunen met de uitwerking van een aantal denksporen. Dit verklaart ook waarom dit rapport niet wordt afgesloten met slotconclusies en concrete beleidsvoorstellen. Finaal is het immers aan de politiek verantwoordelijken om zelf - gebruik makend van hun democratisch gelegitimeerde macht - de door hen gewenste beleidskeuzes te maken.

Prof. dr. Bruno Peeters
Gewoon hoogleraar UAntwerpen

Dr. Gerlinde Verbist
Post-doc navorsers

Rik Smet
Navorsers

Leen Meeusen
Navorsers

Deel I. UITGANGSPUNTEN

1. Inleiding

1.1. Historiek vanaf de wet van 20 november 1962: het draagkrachtbeginsel als centraal uitgangspunt

De vraag rijst in welke mate het huidige systeem van de personenbelasting nog voldoet aan de verwachtingen die men ten aanzien van een dergelijke belasting kan hebben². De grondslag van het huidige stelsel is neergelegd in de wet van 20 november 1962 houdende hervorming van de inkomstenbelastingen³. De vroegere personenbelasting – oorspronkelijk opgezet als een hoofdzakelijk analytisch of cedulair systeem, waarbij de diverse soorten van inkomsten werden getroffen door verschillende belastingen – werd toen vervangen door een meer op synthese gericht stelsel waarin de gezamenlijke inkomsten van de belastingplichtige worden onderworpen aan één globale belasting. Deze globale belasting werd opgedeeld in functie van de aard van de belastingplichtigen: personenbelasting, vennootschapsbelasting, rechtspersonenbelasting en belasting van niet-inwoners⁴.

Met de hervorming in 1962 werd meer rechtvaardigheid in de belastingheffing nagestreefd. Tegelijk was het opzet de fiscale wetgeving in de mate van het mogelijke te vereenvoudigen, een betere belastinginning te bewerkstelligen en belastingontduiking tegen te gaan. Tevens werd getracht te voldoen aan de eisen van een politiek van economische expansie⁵.

De wet van 20 november 1962 werd al snel gevolgd door nieuwe wetwijzigingen: tot de volgende 'grote' hervorming in 1988 werd het Wetboek van de inkomstenbelastingen door ruim 80 wetten en besluiten gewijzigd en aangevuld. In het midden van de jaren tachtig oordeelde men dat het personenbelastingstelsel door de talrijke wijzigingen een onsamenhangend geheel was geworden, waarvan de toepassing uiterst zwaar en ingewikkeld was. Er werd dan ook aangedrongen op een vereenvoudiging van de fiscaliteit. Op grond van de voorstellen van de Koninklijke Commissie tot Harmonisering en Vereenvoudiging van de Fiscaliteit (opgericht bij K.B. van 21 januari 1986)⁶, werd op 7 december 1988 een hervormingswet goedgekeurd⁷. De belangrijkste doelstellingen ervan waren: het vereenvoudigen van de belasting, het verminderen van de belastingdruk op inkomsten uit arbeid, het neutraler maken van de personenbelasting ten opzichte van het huwelijk, en het gezins- en kindvriendelijker maken van deze belasting. Die doelstellingen werden echter niet op een blijvende en coherente wijze gerealiseerd. De daarop volgende grote hervorming van de personenbelasting (wet van 10 augustus 2001)⁸ was opnieuw gesteund op dezelfde doelstellingen (met dien verstande dat toen werd gestreefd naar een neutraliteit van de belasting ten opzichte van elke samenlevingsvorm, ook die buiten het huwelijk).

² Zie hierover B. PEETERS, "Naar een grondige hervorming van de inkomstenbelastingen?", *A.F.T.* 2013/4, p. 5-17.

³ B.S. 1 december 1962.

⁴ De fiscale hervorming van 1962 was niet beperkt tot de wijziging van de structuur van de inkomstenbelastingen. Zij hield ook andere wijzigingen in, onder meer inzake de grondslag van de belasting, de invoering van de categorie diverse inkomsten en de afschaffing van de aftrekbaarheid van de inkomstenbelastingen als beroepskosten.

⁵ MvT, *Parl. St. Kamer*, 1961-1962, nr. 264/1, 6.

⁶ B.S. 25 januari 1986.

⁷ B.S. 16 december 1988.

⁸ B.S. 20 september 2001.

Tot op vandaag, inmiddels vijftig jaar na de invoering van de globale personenbelasting en twintig jaar na de laatste coördinatie van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, blijft deze wetgeving het voorwerp van voortdurende wijzigingen en aanvullingen.

De wetgever heeft bij de hervorming van de wetgeving inzake de inkomstenbelastingen in 1962 duidelijk rekening willen houden met de draagkracht van de belastingplichtige. Deze ambitie stond vooral centraal bij de uitwerking van de personenbelasting⁹. Deze belasting werd immers sindsdien geheven op de globale inkomsten, ongeacht de aard ervan, en de cumulatieve belasting van de inkomsten van echtgenoten werd veralgemeend. De wetgever ging uit van de gedachte dat een rechtvaardige lastenverdeling niet behoorlijk kon worden gerealiseerd indien enkel rekening werd gehouden met het fiscaal draagvermogen van het individu. Het gezin werd gezien als een economische eenheid, en derhalve werd, ter beoordeling van de draagkracht van de belastingplichtige, de samenstelling van zijn gezin in aanmerking genomen. Dit uitte zich o.m. in de verhoging van het belastingvrij minimum en een progressieve reductie op basis van het aantal familieleden ten laste. Op grond van het draagkrachtbeginsel werd ook de invoering gerechtvaardigd van de progressie van de tarieven in de personenbelasting. Wel werd erover gewaakt dat deze progressie niet zo hoog werd opgevoerd dat zij zou leiden tot een inkomensnivellering i.p.v. tot enkel een billijke aanpassing van de belastingdruk aan het werkelijke draagvermogen.¹⁰ Ook de omstandigheid dat de personenbelasting (oud art. 6 WIB) en de vennootschapsbelasting (oud art. 108 WIB) *in principe* worden geheven op een netto-grondslag, geeft uiting aan het draagkrachtbeginsel.

Met de keuze in 1962 voor het draagkrachtbeginsel als centraal '*leitmotiv*' bij de uitbouw van de personenbelasting, is de Belgische wetgever niet revolutionair tewerk gegaan. Over de eeuwen heen hebben immers twee beginselen de verdeling van de belastingdruk over de belastingbetalers beheerst¹¹: Vooreerst is er het draagkrachtbeginsel, dat, hoe primitief ook, is terug te vinden in de oogstdeling die zich in de loop van de geschiedenis heeft ontwikkeld tot de gesofistikeerde personenbelasting zoals wij die thans kennen in grote delen van de wereld. Voorts geldt het profijtbeginsel dat aan de basis ligt van de betalingen die reizigers, marktkooplui e.a. moesten doen aan de overheid die hun bescherming bood en die infrastructurele werken voor hun activiteiten ter beschikking stelde. Uit die betalingen zijn dan later in Europa tal van indirecte belastingen gegroeid (in-, uit- en doorvoerrecht, accijnzen en meer recent de omzetbelastingen). De strijd om de verdeling van de belastingdruk die zich rondom deze twee beginselen heeft afgespeeld, is volgens Grapperhaus in het verleden en tot op vandaag de inzet geweest van debatten tussen uiteenlopende belangengroeperingen. Hij vermeldt eigenlijk ook een derde – meer actueel – beginsel nl. het schadebeginsel waarvan hij een toepassing ziet in de milieubelastingen ("de vervuiler betaalt" -principe)¹².

⁹ J. VAN HOUTTE, *Beginnelsen van het Belgisch Belastingrecht*, Story-Scientia, Gent, 1979, p. 144, nr. 149.

¹⁰ J. VAN HOUTTE, *o.c.*, p. 144, nr. 149.

¹¹ Zie hierover: F.H.M. GRAPPERHAUS, *Bescherming, beroving, belasting. In tienduizend jaar van embryonale naar volwassen belastingheffing*, Kluwer, Deventer, 2002, p. 84.

¹² F.H.M. GRAPPERHAUS, *o.c.* p. 84.

1.2. Toenemende instrumentalisering van de personenbelasting doorkruist het belasten naar draagkracht

Aan de belastingen in het algemeen, en bijgevolg ook aan de personenbelasting, worden in de regel drie functies toegedacht¹³: Vooreerst is er de financiële of budgettaire functie (het bekomen van inkomsten om de overheidsuitgaven te dekken). Daarnaast zijn belastingen een belangrijk middel ten behoeve van inkomensherverdeling en bijgevolg voor inkomensbeleid.¹⁴ Tenslotte is er de instrumentele of regulerende functie.¹⁵ De belastingwet wordt daarbij ingezet om het gedrag van burgers en ondernemingen te sturen ten behoeve van allerlei beleidsdoelen.

Over de jaren heen is, zoals reeds vermeld, het Wetboek van de inkomstenbelastingen veelvuldig gewijzigd, met als gevolg dat van de oorspronkelijke bedoeling een eenvoudige belasting te ontwikkelen, weinig is overgebleven en dat van de eerbiediging van het draagkrachtbeginsel steeds minder sprake is.

Hiervoor kunnen verschillende redenen worden aangegeven.

Vooreerst kan worden vastgesteld dat de personenbelasting door de wetgever steeds vaker wordt gehanteerd voor niet zuiver fiscale doeleinden (cf. de hiervoor vermelde instrumentele of regulerende functie): bevordering van het milieu, de tewerkstelling, het spaarwezen, investeringen enz. Tal van maatregelen die hiervan het gevolg zijn, hebben het principe van taxatie naar draagkracht sterk uitgehold. Zo kunnen o.m. worden genoemd de diverse belastingverminderingen (bijv. art. 145¹ – 145⁴⁷ WIB 92), de (al dan niet terugbetaalbare) belastingkredieten (bijv. art. 156bis, art. 289bis en 289ter/1 WIB 92), de deglobalisering van bepaalde inkomsten (zie bijv. de steeds langer wordende lijst van inkomsten opgenomen in art. 90 WIB 92), de (her)invoering van de bevrijdende roerende voorheffing en talrijke beperkingen op de aftrekbare beroepsuitgaven (bijv. beperkingen op de aftrekbaarheid van restaurant- en receptiekosten, kosten voor relatiegeschenken, bepaalde interesten of kosten inzake het gebruik van bepaalde bedrijfsvoertuigen en de verhoogde aftrek voor elektrische wagens).

Een al te uitgesproken instrumentalistische visie op de personenbelasting houdt risico's in met betrekking tot de rechtszekerheid, de coherentie, de transparantie en de eenvoud van het belastingsysteem.¹⁶ Een uitgesproken instrumentele inzet van de personenbelasting stimuleert ook louter op eigen belang gericht calculerend gedrag bij de belastingplichtigen¹⁷.

¹³ J.L.M. GRIBNAU, *Vertrouwen, legitimiteit en belastingen*, Rede uitgesproken bij de openbare aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de Methodologie van het belastingrecht aan de Universiteit van Tilburg op 23 november 2012, Boon Fiscale Uitgevers, Den Haag, 2013, p. 45-46; J.L.M. GRIBNAU, "Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning", *T.F.R.*, 2013, 527-548; R.S. AVI-YONAH, 'The Three Goals of Taxation', *Tax Law Review* 1, 2006-2007, p. 1-28, K. TIPKE, *Die Steuerrechtsordnung*, Band 1, 2. Auflage, Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2000, p. 228 e.v.

¹⁴ J.L.M. GRIBNAU, "Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning", *T.F.R.*, 2013, nr. 444, p. 527-548.

¹⁵ J.L.M. GRIBNAU, "Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning", *T.F.R.*, 2013, nr. 444, p. 527-548; W. VERMEEND, R. VAN DER PLOEG en J.W. TIMMER, *Taxes and the Economy: A Survey on the Impact of Taxes on Growth, Employment, Investment, Consumption and the Environment*, Cheltenham [etc.]: Edward Elgar, 2008, p. 1.

¹⁶ J.L.M. GRIBNAU, "Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning", *T.F.R.*, 2013, nr. 444, punt 6.2.1.

¹⁷ J.L.M. GRIBNAU, "Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning", *T.F.R.*, 2013, nr. 444, p. 527-548: "De belastingwetgever prikkelt met dit fiscaal instrumentalisme de burger echter ook op een actieve manier om het belastingrecht slechts als een geheel van regels zonder enige morele lading te zien. Een ingewikkeld en soms erg technisch geheel van regels dat je kunt aanwenden voor je eigen voordeel."

Zelfs fiscale maatregelen die hun finaliteit vinden in het draagkrachtbeginsel zijn over de jaren heen niet steeds op een coherente wijze aangepast. Zo bedraagt bijv. de belastingvrije som voor een alleenstaande thans 7.070 EUR (aanslagjaar 2015). Dit stemt overeen met een maandelijks bedrag van 589,17 EUR, terwijl het door een OCMW uitgekeerd leefloon voor een alleenstaande op dit ogenblik (vanaf september 2013) 817,36 EUR per maand bedraagt. Het lijkt moeilijk te rijmen met het draagkrachtbeginsel dat de belastingvrije som niet minstens tot het bedrag van het leefloon (momenteel jaarlijks 9.808,32 EUR voor een alleenstaande) is opgetrokken.

Overigens dreigt ook de toenemende regionalisering van de personenbelasting met de daarbij horende verkaveling van de fiscale bevoegdheden over diverse fiscale wet-/decreetgevers, het coherent belasten naar draagkracht te bemoeilijken. Bij wijze van voorbeeld kan worden gedacht aan de vastgoedfiscaliteit waarin de gewesten een steeds grotere rol vervullen (zie meer verder).

Tenslotte kan worden gewezen op de belangrijke stijging van de sociale zekerheidsbijdragen (parafiscaliteit). In de loop der jaren verminderde het verzekeringskarakter van het stelsel van de sociale zekerheid, ten voordele van het solidariteitsbeginsel. De sociale zekerheidsbijdragen kunnen daardoor minder beschouwd worden als verzekeringspremies doch meer als algemene bijdragen ter financiering van overheidsuitgaven. Zij treffen slechts bepaalde categorieën van inkomsten (inzonderheid de inkomsten op arbeid) en veroorzaken daardoor ook onevenwichten inzake 'taxatie' naar draagkracht.

In het licht van het voorgaande kan globaal worden vastgesteld dat het draagkrachtbeginsel sterk aan invloed heeft ingeboet. Dit rechtvaardigt de vraag of ons huidige stelsel *in globo* nog beantwoordt aan het grondwettelijk gewaarborgd gelijkheidsbeginsel. De zware fiscale druk op inkomsten uit arbeid vergeleken met de fiscale druk op andere inkomsten, vormt hiervan een schoolvoorbeeld. Zo neemt bijv. de belastingdruk voor alleenstaande loontrekkenden in ons land – al jaren de hoogste ter wereld – ten opzichte van andere landen niet af, maar toe¹⁸.

1.3. Complexe en snel wijzigende wetgeving

Verder hebben verschillende aanpassingen aan het Wetboek van de inkomstenbelastingen sinds 1962 ertoe geleid dat de Belgische personenbelasting erg ondoorzichtig en ingewikkeld is geworden. Belastingplichtigen hebben het steeds moeilijker om de logica van het systeem en de achterliggende waarden ervan te doorgronden. Zij worden geconfronteerd met talloze snel wijzigende, moeilijk te begrijpen – vaak onvoldoende doordachte - fiscale regels waarvan de samenhang en logica ver is te zoeken. Belastingplichtigen dreigen hierdoor steeds meer te vervreemden van het fiscaal regime waaraan zij worden onderworpen. Om hieraan te verhelpen

¹⁸ Zie OECD, *Taxing Wages 2013*, p. 2012. In 2013 lag de belastingdruk voor een eenverdiener zonder kinderen op 56,0 % Het Oeso-gemiddelde was 35,9 %. Volgens de OESO zijn de tarieven in ons land zo hoog om de talrijke vrijstellingen en aftrekposten te compenseren. De OESO suggereert daarom het nominale tarief te reduceren door het beperken van de aftrekposten, vrijstellingen en verminderingen.

Uit recente EUROSTAT cijfers over de zgn. belastingwijd (i.e. de verhouding tussen de belastingdruk en de sociale premies ten opzichte van de loonkosten) blijkt dat de hoogste belastingtarieven op lage lonen in 2010 werden genoteerd in België (aan top) gevolgd door Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië, Letland, Oostenrijk, Roemenië en Zweden (alle boven de 40 %). Anderzijds werden de laagste belastingtarieven op lage lonen genoteerd in Cyprus (11,9 % in 2007) en Malta (18,1 %). Het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Luxemburg waren de enige EU-landen met een belastingtarief op lage lonen tussen 20 % en 30 %. Zie http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Wages_and_labour_costs/nl.

volstaat niet alleen een hervorming van de personenbelasting, maar ook een grotere transparantie rond de overheidsbestedingen en een permanente zorg voor een performant overheidsapparaat.

Voormeld vervreemdingsproces wordt wellicht ook in de hand gewerkt door de hoge fiscale regel drift, met onevenwichten tot gevolg in het fiscaal regime.

Deze onevenwichten zijn over de jaren heen zo fundamenteel geworden dat zij nog moeilijk kunnen worden rechtgetrokken met enkele punctuele wijzigingen. Daarvoor is het huidige stelsel van de personenbelasting te veel losgekoppeld van de oorspronkelijke basisdoelstellingen. Zij verdient een meer grondige hervorming die ertoe moet leiden dat de belastingplichtigen opnieuw aansluiting vinden bij de achterliggende waarden van het fiscaal regime waaraan zij worden onderworpen.

Opdat een degelijke hervorming op een voldoende ruim (maatschappelijk) draagvlak zou kunnen rusten is een fundamenteel debat vereist over de basisdoelstellingen van de personenbelasting. Met onderhavig rapport, dat verschillende ideeën en denkpijsten (met varianten) bevat, is gepoogd een bijdrage te leveren tot dit debat. Finaal zijn het echter de politiek verantwoordelijken zelf die vanuit hun democratisch gelegitimeerde macht, de door hen gewenste beleidskeuzes zullen maken.

2. UITGANGSPUNTEN VOOR EEN BELASTINGHERVORMING IN HET ALGEMEEN

2.1. Kenmerken van een behoorlijk belastingsysteem

Sinds de publicatie van Adam Smith's "*An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*" wordt een behoorlijk belastingsysteem een aantal ideaal-eigenschappen toegedacht¹⁹. De belangrijkste van deze kenmerken zijn: efficiëntie, eenvoud en rechtvaardigheid.

Efficiëntie heeft meerdere betekenissen. Het kan enerzijds inhouden dat de belasting met een minimum aan kosten voor en inspanningen vanwege de administratie en de belastingplichtigen de beoogde ontvangsten realiseert en/of de beoogde niet-budgettaire doelstellingen verwezenlijkt (budgetefficiëntie). Efficiëntie in belastingaangelegenheden kan anderzijds ook een economische betekenis hebben. In deze betekenis is een efficiënte maatregel een neutrale maatregel die zo weinig mogelijk onbedoelde gedragsaanpassende reacties bij de belastingplichtige teweeg brengt.

Alhoewel *eenvoud* traditioneel ook als een afzonderlijke eigenschap wordt voorop gesteld, is het impliciet een grondvoorwaarde van budgettaire efficiëntie. Een eenvoudige belasting vergt minder inspanningen om het beoogde budgettaire resultaat te bereiken.

Tenslotte wordt van een behoorlijk belastingsysteem ook verwacht dat het leidt tot een *rechtvaardige verdeling* van lasten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een horizontale en verticale rechtvaardige lastenverdeling. De horizontale lastenverdeling vereist dat personen (juridische en natuurlijke) en handelingen die zich in dezelfde omstandigheden bevinden of zich in dezelfde omstandigheden voordoen op dezelfde wijze worden belast. De verticale lastenverdeling houdt in dat personen die zich niet in dezelfde omstandigheden bevinden, ook verschillend kunnen belast worden, maar dat deze verschillen moeten beantwoorden aan redelijk verantwoorde criteria, die van belasting tot belasting kunnen verschillen. Beide vormen van lastenverdeling geven uitdrukking aan het meer algemene, grondwettelijk verankerde (fiscaal) gelijkheidsbeginsel en beantwoorden aan het door A. Smith beschreven beginsel van '*equality of taxation*'.

¹⁹ A. SMITH heeft 4 basiseigenschappen of "maxims" onderscheiden en deze als volgt omschreven (eigen onderlijning): 1. The subjects of every state ought to contribute towards the support of the government, as nearly as possible, in proportion to their respective abilities; that is, in proportion to the revenue which they respectively enjoy under the protection of the state. (...).

2. The tax which each individual is bound to pay, ought to be certain and not arbitrary. The time of payment, the manner of payment, the quantity to be paid, ought all to be clear and plain to the contributor, and to every other person. (...)

3. Every tax ought to be levied at the time, or in the manner, in which it is most likely to be convenient for the contributor to pay it.(...).

4. Every tax ought to be so contrived, as both to take out and to keep out of the pockets of the people as little as possible, over and above what it brings into the public treasury of the state.

The evident justice and utility of the foregoing maxims have recommended them, more or less, to the attention of all nations. All nations have endeavoured, to the best of their judgment, to render their taxes as equal as they could contrive; as certain, as convenient to the contributor, both the time and the mode of payment, and in proportion to the revenue which they brought to the prince, as little burdensome to the people.

Zie A. SMITH, "An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations", Boek V, hoofdstuk 2, deel 2. Elektronisch raadpleegbaar op www2.hn.psu.edu/faculty/jmanis/adam-smith/wealth-nations.pdf, p. 676-678. Later werden in de literatuur aan het voorgaande nog enkele bijkomende eigenschappen toegevoegd, zoals de beginselen van productiviteit, elasticiteit, eenvoud en diversiteit, zie onder meer C.F. BASTABLE, *Public Finance* (3d edition), Londen, 1903, Boek III, Hoofdstuk VII.

De hiervoor besproken eigenschappen betreffen niet enkel het geheel van het belastingstelsel, maar moeten ook bij elke afzonderlijke belasting die er deel van uitmaakt, zoals de personenbelasting, worden nagestreefd. Bij de hervorming van een bepaalde belasting komt het er dan ook telkens op aan deze eigenschappen voor ogen te houden.

2.2. Moeilijk evenwicht

De fundamentele moeilijkheid bij het nastreven van al deze ideaal-eigenschappen is dat zij in hun absolute vorm moeilijk met elkaar verzoenbaar lijken. Eenvoudige belastingen mogen budgettair efficiënt zijn, maar zijn vanuit het standpunt van zowel horizontale als verticale verdeling vaak onrechtvaardig. Het nastreven van een rechtvaardige horizontale, maar vooral verticale lastenverdeling kan leiden tot een meer ingewikkelde belasting die daardoor mogelijk budgettair minder efficiënt is. Ook het nastreven van niet budgettaire doelstellingen kan aanleiding geven tot complicaties. Bij een belastinghervorming is het bijgevolg cruciaal te bepalen welke van deze eigenschappen prioritair moeten worden geëerbiedigd. De keuze van deze prioriteiten wordt gemaakt voor het belastingstelsel in zijn geheel en niet voor iedere fiscale maatregel afzonderlijk. Zo niet verliest men het overzicht over het geheel. Bij de keuze van het stelsel of de structuur waarbinnen men een bepaalde belasting wil uitwerken, moeten bijgevolg fundamenteel prioriteiten worden gelegd.

2.3. Nood aan een politiek compromis

De keuze van de structuur van een belasting die uitgaat van voormelde eigenschappen, is een fundamentele beleidskeuze, die in een democratie wordt bepaald op grond van politieke, sociale en economische opvattingen van de vertegenwoordigers van de belastingplichtigen (*'No taxation without representation'*). Dit houdt noodzakelijk een compromis in over de prioriteiten bij het vastleggen van de structuur van een bepaalde belasting.

2.4. De structuur is belangrijker dan de nominale hoogte van de tarieven

Bij het uitwerken van de belastingstructuur zijn niet zozeer de aanslagvoeten of barema's van belang. Deze cijfers moeten ingevuld worden in functie van de budgettaire doelstellingen die men wenst te bereiken. De structuur wordt vooral bepaald door de onderliggende verhoudingen tussen de verschillende heffingen binnen het systeem. Wanneer die verhoudingen onevenwichtig zijn, treden er scheeftrekkingen op, die op de duur zowel de efficiëntie, in al haar betekenissen, als de rechtvaardigheid van het systeem aantasten. Vandaar dat het belangrijk is de belastingstructuur zodanig uit te werken dat de drukverschillen tussen gelijkaardige situaties in het systeem beperkt blijven. Belastingssystemen functioneren in dit opzicht zoals weersystemen: wanneer er grote drukverschillen zijn, ontstaan er stormen.

Het belangrijkste in de structuur van iedere belasting - en dus ook van de personenbelasting - is dat de verschillende bestanddelen van een mogelijke belastinggrondslag onder een gelijke of nagenoeg gelijke belastingdruk staan. De meest doeltreffende manier om dit interne evenwicht in de belastingstructuur te bereiken is de belasting zo neutraal mogelijk te heffen en de inkomsten zo veel als mogelijk globaal te belasten. Dit houdt in dat alle bestanddelen die potentieel tot de belastbare grondslag kunnen behoren, ook effectief aan de belasting onderworpen worden en dat de belastingdruk op die bestanddelen ook nagenoeg dezelfde is. De flexibiliteit van het rechtssysteem laat immers toe heel wat inkomenscategorieën zonder noemenswaardig nadeel om te zetten in andere inkomenscategorieën. Bovendien zijn er vaak ook alternatieven voor

economische keuzes. Indien het belastingsysteem voor die juridische en economische alternatieven substantiële drukverschillen toelaat, moet men niet verwonderd zijn dat er scheeftrekkingen ontstaan. Vandaar dat fiscale neutraliteit tussen alternatieven een belangrijk structuurkenmerk is van een evenwichtig belastingsysteem. Dit algemene principe van neutraliteit staat de rechtvaardigheid van het belastingsysteem niet in de weg.

De aanslagvoeten en barema's in het belastingsysteem worden natuurlijk bepaald door de budgettaire noden. De grootste wens van alle belastingplichtigen is uiteraard: minder belastingen betalen. Maar de vervulling van die wens wordt mede bepaald door de omvang van de uitgaven. Vandaar dat er een vrij nauw verband bestaat tussen de belastinghervorming en de beheersing van de uitgaven. Voor de uitwerking van een concrete hervorming wordt best vooraf bepaald in hoeverre deze hervorming al dan niet budgettair neutraal dient te zijn. Hoe een verhoging of verlaging van de globale belastingdruk over het systeem moet worden verdeeld is een vraag voor later. Zij kan worden opgelost op voorwaarde dat eerst het evenwicht in de structuur is hersteld.

2.5. Beperking van de belasting tot de reële grondslag

Dit beginsel is belangrijk voor de geloofwaardigheid en de duurzaamheid van het belastingsysteem. Belastingen die geheven worden op fictieve grondslagen, die niet overeenkomen met de werkelijkheid, verliezen hun geloofwaardigheid. Een voorbeeld hiervan is de belasting van het kadastraal inkomen die iedere band met het werkelijke huurinkomen heeft verloren.

De drie belangrijkste vormen van fictieve belasting zijn: (1) belastingen op nominale inkomens of vermogens die voortvloeien uit inflatie, (2) belastingen op bruto grondslagen omdat geen rekening gehouden wordt met werkelijke kosten en lasten van inkomensverwerving of verliezen en (3) belastingen op forfaitaire waarderingsgrondslagen, die de werkelijkheid in het beste geval slechts benaderen.

Met name de moeilijkheden inzake correcte waardering kunnen evenwel tot enorme complicaties leiden (cfr. de documentatieproblemen inzake transferprijzen). Forfaitaire of fictieve grondslagen kunnen om die reden verantwoord zijn om "*de minimis*" situaties te vereenvoudigen. Maar geen enkel van de drie elementen mag een significant deel uitmaken van de essentie van een belastbare grondslag.

3. DE GEWIJZIGDE CONTEXT VAN DE HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING

Zoals uiteengezet in de inleiding is fiscaaltechnisch het teloorgaan van de evenwichten in het systeem van 1962 een meer dan voldoende reden voor een grondige hervorming van de personenbelasting. Het is evenwel niet mogelijk en ook niet wenselijk om terug te grijpen naar 1962 en te pogen alle vroegere evenwichten te herstellen. De context waarin een nieuwe hervorming plaatsgrijpt, verschilt op enkele essentiële punten van de context op het einde van de jaren vijftig. Bij de uitwerking van de hervorming moet met die essentiële verschilpunten rekening worden gehouden. De meest essentiële verschilpunten worden hieronder opgesomd.

3.1. De Europese context

Met uitzondering van de in- en uitvoerrechten had de Europese context bij de hervorming van 1962 geen belang voor de uitwerking van een belastinghervorming. Dit is grondig veranderd. Men moet rekening houden met de Europese richtlijnen inzake btw, inkomstenbelastingen, registratierechten en de rechtspraak inzake de fundamentele vrijheden van het Hof van justitie van de Europese Unie.

3.2. De internationale context

In 1962 kon het belastingsysteem nog ontwikkeld worden als een gesloten nationaal systeem. De nationale grenzen werden bewaakt en konden afgesloten worden. Dat is niet meer het geval. De economie en met name de financiering van de economie is geglobaliseerd en steeds meer landen zijn actief op de wereldmarkt. Hierdoor is de onderlinge concurrentie tussen de landen sterk toegenomen. Dit leidt tot een veralgemeende belastingconcurrentie op Europees en internationaal vlak, die in bepaalde gevallen als schadelijk wordt bestempeld.

3.3. De gewijzigde staatsordening

De hervorming van 1962 vond plaats in een eenheidsstaat. Vandaag is België een federale staat. Ten gevolge van de opeenvolgende staatshervormingen hebben de gewesten eigen fiscale bevoegdheden, ook binnen het domein van de personenbelasting, met name inzake tarieven, maar ook inzake belastingen op onroerend goed. Een belastinghervorming moet met deze institutionele gegevens rekening houden, maar kan ze ook aangrijpen om het systeem beter te structureren.

3.4. De sterke groei van de welvaartsstaat in het algemeen en de sociale zekerheid in het bijzonder

Afgezien van de opeenvolgende staatshervormingen en de invoering van de btw, die de oude omzetbelasting heeft vervangen, is het belangrijkste verschil op binnenlands vlak de enorme groei van de heffingsdruk in de sociale zekerheidsbijdragen. Waar het budgettaire belang van de sociale zekerheidsbijdragen op het einde van de jaren vijftig nog zeer beperkt was, is het volume van de sociale bijdragen uitgegroeid tot de grootteorde van een belangrijke belasting zoals de btw of de personenbelasting en veel belangrijker dan de vennootschapsbelasting. Samen met de toenemende internationale belastingconcurrentie - die ook beschouwd wordt als een bedreiging van de sociale welvaartsstaat - leidde dit in Europa tot een consensus dat de belastingdruk op arbeidsinkomen moet worden verminderd.

De vermindering van de belastingdruk op arbeid leidt tot minderontvangsten in de personenbelasting die desgewenst elders in het belastingsysteem kunnen worden opgevangen, hetzij door belastingen op consumptie (btw en accijnzen), hetzij door milieuheffingen, hetzij door een verhoging van de belastingdruk op andere inkomsten dan uit arbeid. Hierbij dient er evenwel op gewezen te worden dat met name voor de lagere en gemiddelde inkomens de lastendruk op arbeid in de eerste plaats veroorzaakt wordt door de sociale bijdragen voor werkgevers en werknemers, die op de brutolonen worden geheven, aangevuld met de btw op diensten die de vorm aannemen van arbeidsprestaties. Het is daarom niet vanzelfsprekend om de vermindering van de belastingdruk op arbeid uitsluitend te bewerkstelligen binnen de personenbelasting en nog minder om de fiscale compensaties hiervoor ook uitsluitend te zoeken binnen de personenbelasting. Een effectieve vermindering in België van de totale heffingsdruk op arbeidsinkomen - indien politiek gewenst - veronderstelt dat ook het stelsel van de sociale zekerheidsbijdragen grondig wordt bijgestuurd in een hervorming die deel uitmaakt van het politieke compromis van de eigenlijke belastinghervorming en die in parallel ermee wordt uitgevoerd.

3.5. Gewijzigde maatschappelijke en sociale omgeving

Bij het hervormen van de personenbelasting moet ook rekening worden gehouden met gewijzigde maatschappelijke en sociale omstandigheden die zich sinds de tweede helft van vorige eeuw voltrekken. In het bijzonder kan worden gewezen op de volgende ontwikkelingen: in de plaats van het klassieke 'kostwinnersmodel', is het 'tweeverdienersmodel' op de voorgrond gekomen; naast het huwelijk hebben andere - al dan niet wettelijk gestructureerde - samenlevingsvormen aan belang gewonnen; de gemiddelde duur van deze samenlevingsvormen neemt af en gaat gepaard met een toename van nieuw samengestelde gezinnen; de gemiddelde leeftijd waarop men een gezin sticht stijgt; door een meer performante gezondheidszorg worden mensen gemiddeld ouder; de verhouding van de gemiddelde actieve loopbaan tot de gemiddelde levensduur is afgenomen en het aantal jaren dat mensen tijdens hun levenscyclus zorgbehoevend zijn (hetzij als kind hetzij als ouderling) neemt toe.²⁰

²⁰ Zie o.m. H. DELEECK, *De architectuur van de welvaartsstaat opnieuw bekeken*, Leuven, Acco, 2008, 552 p.

4. UITGANGSPUNTEN VOOR EEN CONCRETE HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING

1) De voornaamste doelstelling van de personenbelasting is haar **financiële of budgettaire functie** (het bekomen van inkomsten om de algemene overheidsuitgaven te dekken)²¹. Alle andere doelstellingen zijn aan die doelstelling ondergeschikt. De budgettaire doelstelling is gediend met eenvoud, maar blijft onderworpen aan het beginsel van rechtvaardigheid. Dit betekent dat in een hervorming van de personenbelasting alle bestaande regels die als sturende of instrumentele maatregelen zijn bedoeld, aan een kritisch onderzoek moeten onderworpen worden, met uitzondering van de maatregelen die erop gericht zijn de lasten over brede categorieën van de bevolking meer rechtvaardig te verdelen (zie verder).

2) Vereenvoudiging van het bestaande belastingsysteem is geen doelstelling op zich, maar wel een belangrijk uitgangspunt bij de hervorming van het belastingsysteem wanneer men budgettaire efficiëntie wil bereiken. **Eenvoud** leidt ook tot minder calculerend (belastingontwijkend) gedrag van de belastingplichtigen, hetgeen een efficiënte wetgeving kenmerkt. De nood aan punctuele en algemene antimisbruikbepalingen wordt daardoor minder groot.

Onder efficiënte wetgeving wordt in dit kader dan ook de economische betekenis ervan begrepen, met name dat zij tot zo weinig mogelijk onbedoelde gedragsaanpassingen van de belastingplichtige leidt.

Eenvoud houdt voornamelijk in dat het voor de belastingplichtige (relatief) eenvoudig moet zijn om het globale concept van het belastingsysteem te begrijpen en na te leven.

3) Zoals vereenvoudiging is evenmin het **neutraliteitsbeginsel** een doelstelling op zich, maar wel een belangrijk uitgangspunt voor ieder behoorlijk belastingsysteem. Dit beginsel houdt in dat wanneer er vergelijkbare economische of sociale keuzemogelijkheden bestaan voor bepaalde verrichtingen of economische of sociale structuren, de belastingdruk op deze alternatieve keuzes vergelijkbaar moet zijn. Het zorgt ervoor dat tussen de verschillende elementen die bepalend zijn voor de vaststelling van de belastbare grondslag en/of voor de berekening van de belasting, geen te grote drukverschillen ontstaan die leiden tot scheeftrekkingen en onevenwichten, die op termijn zowel de efficiëntie als de rechtvaardigheid van het belastingsysteem aantasten.

De drie belangrijkste deelaspecten van het neutraliteitsbeginsel in de personenbelasting zijn de volgende: a) samenlevingsvormneutraliteit, b) neutraliteit naar oorsprong van het inkomen en c) rechtsvormneutraliteit.

a. Zowel het neutraliteits- als het draagkrachtbeginsel (zie punt 5) hebben voor gevolg dat in de personenbelasting rekening moet worden gehouden met **al dan niet juridisch gestructureerde samenlevingsvormen** (feitelijke samenwoning, wettelijke samenwoning, huwelijk) die een concrete invloed hebben op de 'reële draagkracht' van de betrokken belastingplichtige. In die zin kan van een op draagkracht gebaseerde personenbelasting worden verwacht dat zij **volledig samenlevingsvormneutraal** is en dat met de schaalvoordelen die voortvloeien uit samenwonen, fiscaal rekening wordt gehouden (zie punt 5).

²¹ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 471: "A good tax system should be structured to meet overall spending need. Earmarking of revenues for particular purposes should be avoided."

In België gold tot en met het aanslagjaar 2004, dat het gezinsinkomen een basisgegeven vormde voor de berekening en de vestiging van de personenbelasting. De inkomsten van de echtgenoten werden samengevoegd, ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel, en de inkomsten van de kinderen werden daaraan toegevoegd zolang de ouders het wettelijk genot van die inkomsten hadden. Het beginsel van de samengevoegde belastingheffing (cumul) werd in zijn strengheid evenwel afgeremd middels de techniek van de decumul en het huwelijksquotiënt. In beide gevallen werden de overige inkomsten van het gezin (onroerende, roerende, en niet afzonderlijk belastbare diverse inkomsten evenals de inkomsten van de kinderen waarvan de ouders het wettelijk genot hadden) gevoegd bij de beroepsinkomsten van de echtgenoot die het meeste zulke inkomsten had. Wettelijk samenwonenden werden op dezelfde wijze behandeld als feitelijk samenwonenden, hetgeen betekende dat elke partner als een alleenstaande werd beschouwd.

De Wet van 10 augustus 2001 houdende hervorming van de personenbelasting heeft dit alles grondig veranderd met ingang van het aanslagjaar 2005. Vanaf dat ogenblik worden de inkomsten van gehuwden volledig gedecumuleerd en worden wettelijk samenwonenden met gehuwden en een wettelijk samenwonende met een echtgenoot gelijkgesteld. Het draagkrachtbeginsel lijkt daardoor aan belang te hebben ingeboet om tegemoet te komen aan een ander (nieuw) uitgangspunt, nl. de neutraliteit van de personenbelasting ten aanzien van de samenlevingsvorm.

Het is in dit raam nuttig te verwijzen naar de rechtspraak van de Conseil Constitutionnel in Frankrijk om aan te tonen dat aan het draagkrachtbeginsel een andere draagwijdte kan worden gegeven. In dit verband is exemplarisch de uitspraak die voormelde Raad op 29 december 2012 heeft gedaan over de grondwettelijkheid van de zgn. rijktaks (de zgn. *Contribution exceptionnelle de solidarité sur les très hauts revenus d'activité*). Volgens de Raad was deze taks ongrondwettelijk²². Deze belasting hield een uitzonderlijke bijkomende heffing in van 18 % - bovenop het marginale tarief in de personenbelasting - voor het gedeelte van de beroepsinkomsten hoger dan 1.000.000 EUR.

Op grond van het draagkrachtbeginsel vergelijkt de Conseil Constitutionnel de situatie van de alleenstaande met die van een gezin, om *in casu* te besluiten tot een schending van het gelijkheidsbeginsel²³. Wanneer deze redenering *per analogiam* zou worden toegepast op de volledige decumulatie zoals die thans in België geldt in de personenbelasting, zou een 'alleenstaande' zich – naar Franse maatstaven - gediscrimineerd kunnen voelen tegenover wettelijke samenwonenden en gehuwden.

²² Conseil Constitutionnel, Beslissing n° 2012-662 van 29 december 2012 (<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2012/2012-662-dc/decision-n-2012-662-dc-du-29-decembre-2012.135500.html>), inz. para. 73.

²³ Over deze belasting besliste de Conseil Constitutionnel o.m. het volgende:

“Considérant que le législateur a retenu le principe d'une imposition sur le revenu par personne physique sans prendre en considération l'existence du foyer fiscal ; que, par l'effet de cette contribution exceptionnelle assise sur les revenus d'activité professionnelle des personnes physiques excédant un million d'euros, deux foyers fiscaux bénéficiant du même niveau de revenu issu de l'activité professionnelle pourraient se voir assujettis à cette contribution ou au contraire en être exonérés, selon la répartition des revenus entre les contribuables composant ce foyer ; qu'ainsi, en soumettant à cette contribution exceptionnelle les revenus des personnes physiques, sans tenir compte, comme pour l'imposition de l'ensemble du revenu à l'impôt sur le revenu et la contribution exceptionnelle prévue par l'article 223 sexies du code général des impôts, de l'existence du foyer fiscal, le législateur a méconnu l'exigence de prise en compte des facultés contributives ; qu'ainsi, il a méconnu le principe d'égalité devant les charges publiques”.

Vanuit het standpunt van het draagkrachtprincipe, is het logisch om de schaalvoordelen waartoe samenlevingsvormen – van welke aard ook – leiden, mee in rekening te brengen²⁴.

Hierbij dient de afweging gemaakt te worden in welke mate het in rekening brengen van deze schaalvoordelen leidt tot negatieve effecten, zoals verlies van economische efficiëntie²⁵. Het gezamenlijk belasten van inkomsten leidt tot een negatieve prikkel voor de tweede partner in het gezin (vaak de vrouw) om zich aan te bieden op de arbeidsmarkt. Het leidt er immers toe dat wanneer een niet-verdienende partner gaat werken, dit bijkomend inkomen extra zwaar belast wordt in een progressief belastingsysteem; in het geval van een geïndividualiseerd systeem betaalt een tweeverdienersgezin – *ceteris paribus* - minder personenbelasting dan in het geval van een gezamenlijke belasting ten gevolge van de stijgende marginale aanslagvoet. In de literatuur wordt dit fenomeen als ‘*marriage penalty*’ gekwalificeerd²⁶. In veel landen is men de afgelopen decennia overgestapt naar een meer geïndividualiseerd systeem, juist omdat men de tewerkstelling van (doorgaans) vrouwen ook fiscaal niet wil ontmoedigen. Deze efficiëntie-overwegingen spelen mee bij het bepalen van de wijze waarop de samenlevingsvorm fiscaal het meest optimaal wordt behandeld²⁷.

²⁴ Institute for Fiscal Studies, *Mirrlees Review, Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 3, The taxation of labour earnings, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch5.pdf>, p. 66: “To be neutral with respect to whether two individuals form a couple or not, the tax and benefit system would have to treat them as separate unities. But to treat all couples with the same combined income equally, the tax and benefit system would have to treat couples as a single unit. If an individualized system is progressive, so that the average tax rate rises with income, then two couples with identical joint incomes but different individual incomes would pay different amounts of tax. If there is joint assessment and the system is progressive, then a couple would have a higher joint income if they separated.”

Zie ook : N.C.G. GUBBELS, *Samenlevingsverbanden in de inkomstenbelasting en de schenk- en erfbelasting*. Doctoraatsproefschrift, 20 april 2011, Universiteit Tilburg, p. 555. Deze auteur komt tot het volgende besluit: “Op grond van deze beginselen (nl. het draagkracht- en gelijkheidbeginsel) is naar mijn mening een andere behandeling van partners ten opzichte van individuele belastingplichtigen gerechtvaardigd, mits de partners een inkomensverwervende en inkomensbestedende eenheid zijn. De combinatie van beide kenmerken maakt het samenlevingsverband uniek. Het samenlevingsverband bepaalt in dat geval de draagkracht van de individuele belastingplichtigen binnen het samenlevingsverband. Voor het antwoord op de vraag of en wanneer partners een inkomensverwervende en inkomensbestedende eenheid zijn, is de juridische en feitelijke financiële verwevenheid onderzocht. (...) Hieruit is naar voren gekomen dat de wettelijke verschillen tussen gehuwden en ongehuwd samenwonenden weliswaar groot zijn, maar dat de feitelijke verschillen veel kleiner zijn. De vraag of meer belang moet worden gehecht aan de wettelijke verschillen of meer aan de feitelijke overeenkomsten tussen gehuwden en ongehuwd samenwonenden, is in laatst vermelde zin beantwoord. In de op draagkracht gebaseerde inkomstenbelasting en schenk- en erfbelasting dient niet de formele huwelijksband, maar de feitelijke situatie doorslaggevend te zijn. Uit het enquêteonderzoek blijkt dat de financiële verwevenheid van ongehuwd samenwonenden de financiële verwevenheid van gehuwden in hoge mate benadert of zelfs overstijgt. In dat geval dienen gehuwden en ongehuwd samenwonenden als gelijke gevallen te worden beschouwd. Een rechtvaardigingsgrond voor een ongelijke behandeling ontbreekt”.

²⁵ Institute for Fiscal Studies, *Mirrlees Review, Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 2, The Economic Approach to Tax Design, p. 22: “The way we formulate the objectives of a tax system is to say that for a given *distributional outcome*, what matters are: the negative effects of the tax system and economic efficiency - they should be minimized; (...)”

²⁶ Zie bijv. M. BREWER, E. SAEZ en A. SHEPHARD, Means-testing and Tax Rates on Earnings in Institute for Fiscal Studies, *Mirrlees Review, Dimensions of Tax Design*, Chapter 2, p.122. <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/dimensions/ch2.pdf>.

²⁷ Voor een eerste verkennende en becijferde studie van deze piste zie J. GHYSELS, J. VANHILLE en G. VERBIST, “Een kindzorguitkering: de opwaardering van kindzorg in een tweeverdienerstijdperk” in *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 2011, vol.53(4), , pp. 629-655.

b. Vanuit het neutraliteitsbeginsel en vanuit het draagkrachtprincipe is het *in principe*²⁸ niet verantwoord om in de personenbelasting de verschillende soorten inkomsten (*s.l.*) uiteenlopend te belasten. Dit houdt in dat de belastbare grondslag zo ruim mogelijk en zo neutraal mogelijk moet worden opgevat. Onder het motto ‘*een euro is een euro*’ is een ver doorgedreven **beginsel van neutraliteit naar oorsprong van het inkomen (s.l.)** wenselijk²⁹. Concreet is het bijvoorbeeld niet te verantwoorden dat huurinkomsten in hoofde van de genietter van de inkomsten fiscaal anders worden behandeld naargelang de huurder het gehuurde goed al dan niet professioneel aanwendt. Evenmin is het vanuit het oogpunt van de genietter te verantwoorden dat de inkomsten uit roerende goederen anders worden belast dan inkomsten uit onroerende goederen of nog dan inkomsten uit arbeid of dan diverse inkomsten.

Een taxatie naar draagkracht verhindert *in principe* ook beperkingen op de globalisering van de belastbare inkomsten. Het invoeren van categorieën van afzonderlijk belastbare inkomsten is wel mogelijk indien zij tegemoetkomen aan een betere toepassing van het draagkrachtbeginsel (zie hierover meer sub 9).

c. Het uitgangspunt van de neutraliteit vereist dat de personenbelasting waar mogelijk ook **rechtsvormneutraal** is³⁰. Dit houdt bijvoorbeeld in dat winsten ongeacht de rechtsvorm van de onderneming (nl. al dan niet in vennootschapsvorm) zo veel als mogelijk moeten worden onderworpen aan een gelijke belastingdruk. Het **neutraliteitsbeginsel** vereist ook dat maatregelen worden genomen om ‘emigratie’ uit de werkingssfeer van de personenbelasting (bijv. door de oprichting van eenpersoons-, professionele of patrimoniumvennootschappen) fiscaal neutraal te houden. In deel II van dit rapport worden verschillende technieken om deze rechtsvormneutraliteit te realiseren, nader uitgewerkt en toegelicht.

4) Het vierde uitgangspunt is de **herverdelende functie**.³¹ Door deze functie is de personenbelasting nauw verwant met de sociale zekerheid.

Een onderscheid kan worden gemaakt tussen horizontale en verticale herverdeling, zowel in de personenbelasting als in de sociale zekerheid.

De horizontale herverdeling voltrekt zich vooral in de sociale zekerheid. Zo bijvoorbeeld ontvangen werklozen uitkeringen gefinancierd door bijdragen van diegenen die werk hebben. De pensioenen van de ouderen worden gefinancierd door de bijdragen van de actieve bevolking. Het stelsel werkt als een verplichte verzekering, waarbij evenwel de solidariteit nooit volledig afwezig is.

²⁸ Desgevallend kan een onderscheid worden gemaakt om rekening te houden met de duurtijd gedurende het welk dit inkomen is tot stand gekomen (zie verder).

²⁹ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 474: “Income from all sources should be taxed according to the same rate schedule. (...). Taxing income from all sources equally does not just mean taxing fringe benefits in the same way as cash earnings. It also means applying that same rate schedule to, inter alia, self-employment income, property income, savings income, dividends, and capital gains (...).”

³⁰ Een vergelijkbare wens tot rechtsvormneutraliteit wordt ook in Nederland geuit. Daar wordt expliciet gepleit voor een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting. Zie o.m. L.M. VAN KEMPEN, “Al 40 jaar geen rechtsvormneutraliteit”, in: *40 jaar cursus belastingrecht. Liber amicorum. Tribuut aan Leno Sillevius en Nico de Vries*, Kluwer, Deventer, 2010, (89), 90-91: de omstandigheid dat de fiscaliteit veelal een doorslaggevende invloed heeft op de rechtsvormkeuze, “staat er aan in de weg dat men die keuze zuiver op grond van privaatrechtelijke of commerciële afwegingen kan maken”.

³¹ F.H.M. GRAPPERHAUS, *Bescherming, beroving, belasting. In tienduizend jaar van embryonale naar volwassen belastingheffing*, Kluwer, Deventer, 2002, p. 84; J.L.M. GRIBNAU, “Belastingen en ethiek: de ethische dimensie van tax planning”, *T.F.R.*, 2013, nr. 444, p. 527-548.

De verticale herverdeling is eveneens werkzaam in de sociale zekerheid. Bijdragen voor werkloosheidsuitkeringen en pensioenen worden immers op het volledige loon ingehouden, terwijl de vervangingsinkomens geplafonneerd zijn en niet in verhouding staan tot het volledige loon. Bovendien vormen algemene overheidsmiddelen een belangrijke financieringsbron voor de sociale zekerheid, naast de werknemers- en werkgeversbijdragen.

In bepaalde - veeleer niet werkgerelateerde - sectoren (zoals kinderbijslag en gezondheidszorg³²) geldt de verzekeringsgedachte nog nauwelijks en is men geëvolueerd naar een algemeen solidariteitsmechanisme. Hoewel deze sectoren weinig tot geen uitstaan hebben met arbeid, worden ze in belangrijke mate wel gefinancierd door sociale zekerheidsbijdragen die louter op inkomsten uit arbeid verschuldigd zijn. Om die reden dringt de vraag zich op naar een volledige 'fiscalisering' (i.e. financiering d.m.v. algemene belastingopbrengsten) van deze laatste twee sectoren³³. In de personenbelasting grijpt ook een verticale herverdeling plaats tussen huishoudens of individuen in verschillende inkomensklassen of nog naar gelang hun draagkracht.

5) Om de herverdelende functie van de personenbelasting zo goed als mogelijk te realiseren met eerbiediging van het grondwettelijk gewaarborgd (fiscaal) gelijkheidsbeginsel (art. 10, 11 en 172 GW), moet aan het uitgangspunt van **de draagkracht** van de belastingplichtige een centrale rol worden toebedacht. Een cruciale vraag is evenwel wat onder draagkracht moet worden verstaan.

In het licht van voormeld gelijkheidsbeginsel, verdient het aanbeveling het draagkrachtprincipe te concretiseren en zo verfijnd als mogelijk te omschrijven.

Daarbij rijzen de volgende vragen: beperkt de draagkracht zich tot de "draagkracht" geput uit inkomen (ongeacht de oorsprong ervan: arbeid of vermogen), moet ook rekening worden gehouden met het volledige vermogen van de belastingplichtigen, ook als dat geen inkomen genereert; moet bij de vaststelling van de draagkracht naast het inkomen en/of vermogen eventueel nog rekening worden gehouden met andere factoren (bijv. koppeling van draagkracht aan cognitieve capaciteiten)?

Hoewel door bepaalde economen (inz. de Nederlandse Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen) ooit een belasting op talent werd gesuggereerd³⁴, wordt in dit rapport voorgesteld de notie draagkracht niet zo ruim te beschouwen. Naast praktische overwegingen (hoe dient de draagkracht gerelateerd aan talenten te worden becijferd?), geldt de overweging dat het (optimaal) benutten van talenten doorgaans ook resulteert in een hogere belastbare (materiële) draagkracht, terwijl een onderbenutting van talenten voor zover dit gepaard zou gaan met een ongerechtvaardigd gebruik van sociale voorzieningen, kan worden bijgestuurd door een kritische houding bij de openstelling van voormelde voorzieningen.

Als principe wordt vooropgesteld dat de draagkracht in de regel functie is van het inkomen (s.l.)³⁵, ongeacht de oorsprong ervan: arbeid of vermogen, recurrent (bijv. interesten, dividenden) of occasioneel (bijv. meerwaarden), beroepsmatig behaald of in de privésfeer verworven. Dit

³² Ook de wettelijke pensioenen evolueren steeds meer naar een algemeen solidariteitsmechanisme.

³³ Vgl.: Institute for Fiscal Studies, *Mirrlees Review, Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 5. *Integrating personal taxes and benefits*, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch5.pdf>, p. 126-127.

³⁴ J. TINBERGEN, "Belasting op Bekwaamheid", *Intermediair*, 1970, 30, (6), 1-3; aangehaald door B. JACOBS, *Een economische analyse van een optimaal belastingsysteem voor Nederland*, Essay Studiecommissie belastingsysteem, 2010, (49 p), inz. p. 8 (http://people.few.eur.nl/bjacobs/studiecommissie_belastingsysteem_finaal.pdf).

³⁵ Vgl. Richard A. MUSGRAVE, "In defense of an income concept", *81 Harv. L. Rev.*, pp. 44-62 (1967-1968) op pp. 45, 46.; K. TIPKE, *Steuergerechtigkeit in Theorie und Praxis*, OttoSchmidy Verlag, Köln (1981) op p. 59.

impliceert dat de verschillende bestanddelen van de (mogelijke) belastinggrondslag onder een gelijke belastingdruk komen te staan. Daarbij wordt bij voorkeur uitgegaan van de 'reële draagkracht'. Door de reële draagkracht centraal te stellen wordt ook aangegeven dat waar mogelijk het gebruik van forfaitaire benaderingen/ramingen alsook afwijkingen van het zgn. netto-principe moeten worden vermeden (zie verder sub 8).

Vanuit de herverdelende functie van de personenbelasting is het eveneens aangewezen dat de personenbelasting **niet draagkrachtafstotend** werkt en moet bijvoorbeeld worden vermeden dat personen met veel draagkracht het stelsel ontlopen. Hoe meer (draagkrachtige) personen zich kunnen vinden in het belastingregime, hoe vlotter de herverdelende functie ervan zich kan voltrekken.

De overheid observeert weliswaar het inkomen *s.l.* (draagkracht), maar dit inkomen is het resultaat van zowel inzet ("*effort*") als talent ("*ability*"). Een performante personenbelasting zou daarom rekening moeten houden met de verdeling én de inzet van talent. Zo zal bijvoorbeeld ten aanzien van belastingplichtigen met hoge inkomens een afweging moeten worden gemaakt tussen enerzijds hoge aanslagvoeten bedoeld om vanuit herverdelend oogpunt (relatief) meer inkomsten te genereren, en anderzijds de mogelijk remmende invloed van hoge marginale aanslagvoeten op de productieve inzet van de meest talentrijke belastingplichtigen. Volgens recente studies³⁶ vormt dit een valabel argument tegen al te progressieve inkomstenbelastingen.

De gewenste desinstrumentalisering (zie punt 6) impliceert evenwel niet dat in de mate de draagkracht - zoals hiervoor beschreven in termen van 'inkomen' (s.l.) - geen correcte aanduiding is van de reële draagkracht, de fiscale wetgeving gepaste correcties zal moeten voorzien onder de vorm van '**draagkrachtherstellende**' maatregelen. Zo kan bijvoorbeeld worden gedacht aan correcties (bijv. verhoogd belastingvrij minimum) voor personen met een fysische en/of mentale handicap, voor personen met kinderlast, voor werkelijk alleenstaanden...

6) Op grond van de uitgangspunten van **eenvoud** en van een op **draagkracht gerichte belasting**, zal de huidige **instrumentele (d.i. niet-fiscale) functie** van de personenbelasting sterk moeten worden ingeperkt of minstens in vraag gesteld³⁷. Daarom zal in eerste instantie moeten worden onderzocht of voor een fiscale stimuleringsmaatregel geen ander, meer geschikt beleidsinstrument beschikbaar is (regelgeving, subsidies, andere (indirecte) belastingen dan de personenbelasting enz.)³⁸. Verder

³⁶ O.m. Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 472-473: " *One cannot tax the rich, or top up the incomes of the poor, without affecting behavior. But one can design the system carefully to minimize the efficiency loss associated with achieving progressivity. This means having a rate schedule that reflects knowledge of the shape of the income distribution and the responsiveness of people to taxes and benefits at different income levels. It also implies taking decisions over both whether to work (including when to retire) and how much to work into account in addition to other responses such as tax avoidance and migration.*"

³⁷ Uiteraard met uitzondering voor wat betreft de herverdelende functie van de personenbelasting (zie punt 4).

³⁸ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 471-472 waarin de volgende aanbevelingen worden gedaan: " *First, consider the system as a whole. More generally, not all taxes need to address all objectives. Not every tax needs to be 'greened' to tackle climate change as long as the system as a whole does so. And not all taxes need to be progressive as long as the overall system is. (...). Second, seek neutrality. A tax system that treats similar economic activities in similar ways for tax purposes will tend to be simpler, avoid unjustifiable discrimination between people and economic activities, and help to minimize economic distortions (...). Even if a theoretically compelling case can be made, the advantages of departing from*

moet erover worden gewaakt dat de instrumentele fiscale maatregelen geen enkele of zo min mogelijk impact hebben op het beginsel te taxeren naar draagkracht. Dit dwingt tot een kritische invraagstelling van de talrijke fiscale aftrekposten, belastingverminderingen en – vermeerderingen, belastingkredieten en kortingen, die zijn ingevoerd met een niet-fiscaal oogmerk. Telkens zal moeten worden nagegaan of zij bestaanbaar zijn met een naar draagkracht herverdelende personenbelasting. Maar ook al is de conclusie dat de niet-fiscale beleidsdoelstellingen zonder (noemenswaardige) weerslag op het draagkrachtbeginsel zijn te realiseren, dan nog moet worden nagegaan of andere overheidsmaatregelen (zoals bijv. gebods- en verbodsbepalingen, subsidies) of nog andere belastingen dan de personenbelasting (bijv. indirecte belastingen) niet meer geschikt zijn om deze niet-fiscale doelstellingen te verwezenlijken. Zo blijkt het aansturen van het gedrag van belastingplichtigen om specifieke beleidsdoelen te realiseren (bijvoorbeeld het bevorderen van duurzaam, milieuvriendelijk gedrag) vaak efficiënter te kunnen worden gerealiseerd met indirecte belastingen (op bijv. schadelijke producten) dan door uitzonderingsmaatregelen of aftrekposten in de personenbelasting³⁹.

In de veronderstelling dat gelet op het voorgaande, instrumentele maatregelen toch zouden kunnen worden behouden of ingevoerd, dan nog moet worden nagegaan of zij effectief en efficiënt zijn. Zo komen bijvoorbeeld fiscale stimuli vaak pas bij de afrekening van de personenbelasting kasmatig bij de begunstigde (gemiddeld minstens anderhalf jaar later).

7) Het uitgangspunt te belasten naar reële draagkracht (zie uitgangspunt 5) houdt in dat zoveel als mogelijk rekening wordt gehouden met **de werkelijke inkomsten** (s.l.), met uitsluiting van schijnwinsten als gevolg van bijv. muntontwaarding, met uitsluiting van eventueel fictieve of vermoede inkomsten (bijv. art. 18 KB/WIB 92, inzake de forfaitaire raming van bepaalde voordelen van alle aard) en met uitsluiting van slechts vastgestelde (niet verwezenlijkte) inkomsten (bijv. vastgestelde meerwaarden). Slechts zeer uitzonderlijk (bijv. om grote ‘compliance’ kosten te voorkomen of nog, omdat het becijferen van werkelijke inkomsten niet echt mogelijk is), kan met (weerlegbare) ‘vermoedens’ of andere bewijsmiddelen, gebruik worden gemaakt van geraamde inkomsten.

8) Het draagkrachtprincipe en het uitgangspunt van de belasting van reële inkomsten vereisen ook dat voor alle soorten van inkomsten *in principe de netto-grondslag* bepalend is⁴⁰. Uitsluitingen van

neutrality must be weighed against the disadvantages of complication the system. Defining and policing boundaries between differently taxes activities is fraught with difficulty: it increases administrative and compliance costs, and creates perverse incentives to dress up one kind of activity as another.(...). Thirdly, achieve progressivity as efficiently as possible”.

Zie ook: J.J.M. JANSEN, *Het is uit de hand gelopen. Over te ver doorgesloten instrumentalisering van het belastingrecht*, Rede uitgesproken bij het afscheid als hoogleraar belastingrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op 15 maart 2012, Kluwer, Deventer, 2012, 54 p. Deze auteur schrijft: “*Het wordt hoog tijd dat alle belastinguitgaven kritisch tegen het licht worden gehouden en ook daadwerkelijk worden afgeschaft als de effectiviteit niet overtuigend kan worden aangetoond.(...). Belastinguitgaven leiden een hardnekkig bestaan en alleen al die wetenschap dwingt tot de grootst mogelijke zorgvuldigheid bij het invoeren van belastinguitgaven. Dit stelt hoge eisen aan de beleidsvoorbereiding.(...)*”.

³⁹ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 472-473: “*In general, the right tools for achieving distributional objectives are direct personal taxes and benefits. Since the rates on these can be adjusted to achieve the desired degree of progressivity, other aspects of the tax system can be focused on achieving efficiency. (...)*”

⁴⁰ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 474-475: “*(...) Our approach would allow all costs of generating that income to be deducted”(...)*. “*The single rate schedule should be applied to income after*

bepaalde aftrekbare kosten en verliezen alsook het gebruik van forfaits bij het bepalen van deze kosten of verliezen, moeten erg kritisch worden beoordeeld. Een bijkomend voordeel van een reëel netto-principe is dat vele verrichtingen – vooral in B2C -relaties - die thans tot het zgn. ‘zwarte’ economische circuit behoren, via een aftrekmogelijkheid in de personenbelasting, zichtbaar worden. Dit laatste kan leiden tot een reductie van de ‘VAT gap’⁴¹ die voor België wordt geraamd op 16 %⁴².

9) Een correcte beoordeling van het draagkrachtbeginsel kan onder omstandigheden ook ertoe nopen af te wijken van het strikte eenjarigheidsbeginsel, zoals dit thans ook in de personenbelasting van toepassing is (art. 359 en 360 WIB 92).

Om de gestrengheid van het eenjarigheidsbeginsel te temperen kunnen verschillende technieken worden gehanteerd: o.m. ‘carry-over rules’ (bijv. de overdracht van vorige verliezen naar volgende belastbare tijdperken, de toelaatbaarheid van vrijgestelde voorzieningen voor risico’s en kosten (cf. art. 48 WIB 92) of nog de mildering van de progressiviteit in de personenbelasting door bijvoorbeeld de overdracht van winsten van tijdelijke/uitzonderlijke inkomensexcessen in hoofde van bepaalde belastingplichtigen (bijv. sportlui, artiesten) naar een of meer volgende belastbare tijdperken. Ook kan worden gedacht aan de toepassing van afzonderlijke (gemiddeld marginale) tarieven voor inkomsten die over een gehele beroepsloopbaan zijn opgebouwd (bijv. stopzettingsmeerwaarden)⁴³.

De afwijking van het strikte eenjarigheidsbeginsel kan ook worden verantwoord door de wens om bij de berekening van de personenbelasting meer oog te hebben op de volledige levenscyclus van de belastingplichtige⁴⁴.

10) Bij de hervorming van de personenbelasting rond het principe van het draagkracht, moet eveneens rekening worden gehouden met **de staatshervorming**. De fiscale bevoegdheid inzake de personenbelasting is immers verkaveld over verschillende overheden (m.n. de federale overheid, de gewesten en de gemeentelijke overheden). Zo is bijvoorbeeld in het raam van de Zesde Staatshervorming voorzien in een overheveling van het beleid inzake de gezinsbijslagen (kinderbijslag, geboortepremies en adoptiepremies) naar de gemeenschappen. De federale wetgever is evenwel exclusief bevoegd gebleven voor de belastbare grondslag in de

allowing deductions for the costs incurred in generating income, such as work-related expenses and inputs to production. Failing to allow these deductions distorts economic decisions, encouraging low-cost-low-revenue activities over equally valuable high-cost-high-revenue activities. Of course, it is not always easy to distinguish expenditure related to income generation from consumption expenditure. But the principle at least is clear. The principle also applies to saving and investments. Generating future income requires sacrificing current consumption”. (...) Attempting to tax capital without giving a deduction for capital expenditure causes a number of problems. In practice, capital gains can only be taxed when assets are sold, not when the increase in value occurs (...). “

⁴¹ Dit is de verhouding tussen enerzijds de werkelijke btw-ontvangsten en anderzijds de theoretisch netto verschuldigde btw, rekening houdende met de categorieën van uitgaven waarover niet-aftrekbare btw wordt geheven.

⁴² Cijfer voor het jaar 2011, zie “Study to quantify the VAT gap in the EU-27 member states – final report”, centre for social and economic research (CASE), ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/.../studies/vat-gap.pdf, p. 40.

⁴³ Institute for Fiscal Studies, Mirrlees Review, *Reforming the tax system for the 21st century*, Tax by Design, Chapter 20. Conclusions and recommendations for reform, <http://www.ifs.org.uk/mirrleesreview/design/ch20.pdf>, p. 473: “In designing a tax system to be progressive, we need to think hard about the kind of progressivity we want. Much discussion focuses on the effect of taxes on people’s current incomes. Ideally, though, we should try to assess the progressivity of the tax system in terms of people’s lifetime resources, not just an annual snapshot.”

⁴⁴ Zie J. MIRRLEES, *Dimensions of tax design: The Mirrlees review*, Oxford, 2010, p. 632-637.

personenbelasting. Aldus blijkt hij ook bevoegd om bij het bepalen van het belastingvrij minimum rekening te houden met de kinderlast van de belastingplichtigen, of nog om bepaalde gezinsbijslagen al dan niet als in de personenbelasting belastbare inkomsten te kwalificeren. Noteer trouwens dat deze bijslagen thans als belastingvrije inkomsten zijn gekwalificeerd (art. 38 WIB 92). Verder stellen we vast dat de vastgoedfiscaliteit in belangrijke mate is overgeheveld naar de gewesten (en de lokale besturen) (bijv. de onroerende voorheffing die thans veeleer kwalificeert als een regelrechte vastgoedbelasting) (zie verder).

11) Bij het hervormen van de personenbelasting tot een draagkrachtbelasting, zal ook rekening moeten worden gehouden met de **internationale en de EU-context**. Zo zal bijv. in het licht van de rechtspraak van het Hof van justitie van de Europese Unie onder bepaalde omstandigheden het onderscheid tussen niet-inwoners (BNI) en inwoners niet relevant blijken te zijn en zal aan niet-inwoners dezelfde fiscale behandeling moeten worden gewaarborgd als aan inwoners⁴⁵. Dit kan in het voorgestelde concept tot gevolg hebben dat aan niet-inwoners eveneens moet worden toegelaten dat voorheffingen *c.q.* belastingkredieten verrekenbaar zijn en zij eveneens de hiervoor vermelde draagkrachtneutraliserende maatregelen kunnen genieten (zie hiervoor sub 6). Tevens zal rekening moeten worden gehouden met de verplichtingen uit internationale verdragen inzake vermijding van dubbele belasting en uitwisseling van inlichtingen.

12) Iedere hervorming van de personenbelasting zal ook rekening moeten houden met de **sociale zekerheid** en de transferten die ermee gepaard gaan. Zo worden bepaalde sociale uitkeringen bepaald in functie van hun fiscale behandeling of worden bepaalde fiscale maatregelen bepaald in functie van maatregelen in de sociale zekerheid. Een wijziging van deze fiscale wetgeving noopt tot het herijken van deze sociale uitkeringen.

⁴⁵ Zie hierover F. VANISTENDAEL, "Ability to pay in European Community Law", *EC Tax Review*, 2014, p. 121-134.

5. Tussenbesluit

5.1. Vereenvoudiging is geen synoniem voor simplificering

Een vereenvoudiging van het belastingsysteem (zie uitgangspunt 2), gaat niet noodzakelijk samen met een vereenvoudiging van de administratieve verplichtingen. Bij wijze van boutade geldt dat de voorgestelde vereenvoudiging niet noodzakelijk een simplificering inhoudt, of zoals Albert Einstein het verwoordde: *“Everything should be made as simple as possible, but not simpler”*. Andere uitgangspunten (bijv. uitgangspunten 7 en 8) kunnen immers leiden tot een toename aan administratieve verplichtingen voor de belastingplichtigen, inzonderheid voor particulieren, die hiervoor vaak niet zijn uitgerust. Een oplossing hiervoor hoeft echter niet noodzakelijk te worden gezocht in remedies die niet (goed) sporen met het draagkrachtbeginsel (zoals de (her)invoering van forfaits e.d.m.), maar kan gevonden worden in het herdenken van de verhouding tussen de fiscus en de belastingplichtige (cf. horizontalisering). Zo zou o.m. kunnen worden gedacht aan het fiscaal faciliteren⁴⁶ van de tussenkomst van erkende tussenpersonen (*‘compliance officers’*) die zowel het vertrouwen van de overheid als van de belastingplichtige genieten. Dit zouden bijv. accountants en belastingadviseurs kunnen zijn die de belastingplichtigen (ook particulieren) bij het vervullen van hun administratieve verplichtingen bijstaan.

5.2. De personenbelasting als stabiele bron van inkomsten voor de federale, regionale en gemeentelijke besturen

Hiervoor werd aangenomen dat de personenbelasting bij voorkeur zoveel als mogelijk wordt gedesimaliseerd. Deze optie is niet enkel ingegeven door overwegingen van vereenvoudiging (cf. uitgangspunt 2) en door het feit dat de personenbelasting een bij uitstek op draagkracht gerichte belasting is (cf. uitgangspunt 5). Desinstrumentalisering van de personenbelasting wordt ook verantwoord door het feit dat deze belasting naast een federale belasting ook een belangrijke fiscale bron van inkomsten is voor de lokale overheden (cf. het stelsel van de aanvullende gemeentebelastingen (art. 465 t/m 470bis WIB 92)) en voor de gewesten (*a fortiori* na de Zesde Staatshervorming, cf. uitgebreide gewestelijke opcentiemen).⁴⁷ Het is voor deze gemeentelijke en regionale overheden van cruciaal belang dat de personenbelasting een stabiel karakter heeft en behoudt. Een belangrijk deel van hun financiering hangt immers af van hun opcentiemen op de personenbelasting. Een stabiele personenbelasting waaraan zo min mogelijk wijzigingen worden aangebracht, leidt dan ook tot stabiele inkomsten voor de gemeenten en gewesten.

De economische, ecologische en andere doelstellingen die men op heden door fiscale maatregelen in de personenbelasting probeert te bereiken, worden daarom bij voorkeur middels andere, niet-fiscale maatregelen, bereikt. Instrumentalistische maatregelen binnen de personenbelasting die draagkrachtdoorkruisend werken, verzwakken de legitimiteit van het systeem.

⁴⁶ De facilitering zou eventueel kunnen bestaan in de fiscale aftrekbaarheid van het (door de overheid met de beroepsgroep overeengekomen) ereloon dat voor deze tussenkomst wordt aangerekend (cf. netto-principe van uitgangspunt *sub* l.4.8).

⁴⁷ B. PEETERS en N. PLETS, “Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse knoop is ontward”, A.F.T. 2014/4, p. 5-44.

5.3. Nood aan draagkrachtrespecterende overgangsmatregelen

Bij de implementering van de hervorming zal de nodige aandacht moeten gaan naar gepaste draagkrachtrespecterende inwerkingtredings- en overgangsmatregelen. De voorgestelde hervorming zal immers een verschuiving van de belastingdruk van bepaalde inkomsten (inzonderheid uit arbeid) naar de andere inkomsten voor gevolg hebben.

5.4. De hervorming als een globale operatie

Vooraleer bepaalde aspecten van de voorgenomen hervorming uit te voeren of te implementeren, moet het globale concept van de hervorming volledig zijn uitgewerkt en met simulaties op zijn haalbaarheid getoetst. Iedere wijziging van de fiscale wetgeving dreigt immers winnaars en verliezers te hebben en daardoor op onbegrip te stuiten. Een goed begrip van de hervorming vereist een duidelijk totaalbeeld van het met de hervorming beoogde eindresultaat.

Dit sluit niet uit dat het gehele concept gefaseerd kan worden ingevoerd of dat overgangsmatregelen gedurende een bepaalde tijd van kracht kunnen zijn. Verwacht kan worden dat de gemiddelde belastingplichtige positiever tegenover wijzigingen in de fiscale wet zal staan als hij een duidelijk beeld heeft van het beoogde eindresultaat en daardoor aanpassingen beter kan kaderen.

5.5. Periodieke evaluaties

Om het ontworpen belastingstelsel voldoende legitimiteit te laten behouden, is een periodieke invraagstelling van de wijze waarop de uitgangspunten worden geconcretiseerd, essentieel⁴⁸. Tevens zal ook bij de uitwerking van het stelsel voldoende moeten worden gelet op een strikte coherentie van de concrete positiefrechtelijke wetsbepalingen met de achterliggende waarden. Eén en ander vergt een goede opvolging en bewaking van het stelsel. Men moet immers voorkomen dat zoals in het verleden, door veelvuldige opeenvolgende wetswijzigingen - veelal geïnspireerd door de concrete noden van de dag - aan de personenbelasting oneigenlijke wijzigingen worden aangebracht (bijv. vanuit instrumentalistische overwegingen). Aldus wordt vermeden dat op termijn de legitimiteit van het belastingstelsel wordt ondermijnd.

5.6. Meer discipline bij de fiscale wetgever bij het doorvoeren van wetswijzigingen

Een grondige hervorming van de personenbelasting zou ook een aanleiding kunnen zijn om het aan alle inkomstenbelastingen gemeenschappelijk probleem aan te pakken dat verband houdt met de inwerkingtreding van wetswijzigingen. Omdat in België de materiële fiscale schuld inzake inkomstenbelastingen ten vroegste kan ontstaan bij het verstrijken van het belastbaar tijdperk, aangezien pas op dat ogenblik het belastbaar feit zich heeft voltrokken, kunnen - zo wordt

⁴⁸ In recente rechtsfilosofische literatuur wordt aangegeven dat twee elementen cruciaal zijn om de legitimiteit van een rechtstelsel en van een belastingstelsel in het bijzonder, te waarborgen/behouden: m.n. de participatie van de belastingplichtige aan het besluitvormingsproces ('*participation*') en de expliciete aansluiting van de concrete normen aan achterliggende waarden, zoals het gelijkheidsbeginsel ("*substantive correctness*") Zo wijst A.J.Menéndez - geïnspireerd door de geschriften van J. Habermas - erop dat het legaliteitsbeginsel a.h.w. opnieuw meer aansluiting zou moeten vinden ('*reconnected*') met een verbeterde participatie van de belastingplichtige aan het wetgevingsproces. Op die manier kunnen belastingwetten meer legitimiteit verkrijgen. (A.J.MENENDEZ, *Justifying taxes. Some elements for a general theory of democratic tax law*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Boston, London, 2001, p. 328 en 329).

aangenomen – tot op hetzelfde ogenblik ook de organieke belastingwetten van kracht worden die het voormelde belastbare feit beheersen, zonder dat er strikt juridisch van terugwerkende kracht sprake is.

Dit verklaart waarom in België, anders dan in Nederland, wijzigingen die aan belastingwetten tijdens het belastbaar tijdperk (inkomstenjaar) worden aangebracht, niet worden geacht een juridisch retroactief effect te hebben.

Deze regeling heeft voor gevolg dat alle wijzigingen die aan de belastingwetgeving worden aangebracht vóór dat het belastbaar feit voltrokken is, van toepassing zijn op alle inkomsten en uitgaven die in de loop van het belastbaar tijdperk werden verkregen of gedaan. Aldus hebben deze wetswijzigingen wel uitwerking op de voltrokken handelingen of feiten die de inkomsten of de uitgaven hebben gegenereerd die hebben bijgedragen tot de vorming van het belastbaar netto-inkomen.

Voormelde handelingen of feiten worden evenwel niet gezien als het belastbaar feit dat als aanknopingspunt dient om het al dan niet retroactief karakter van de organieke belastingwet te beoordelen. Dit verklaart ook waarom in België voor de personen- en andere inkomstenbelastingen de belastingwetten *in principe* uiterlijk op 31 december van het belastbaar tijdperk moeten ‘in werking treden’ om overeenkomstig de hiervoor besproken principes op de inkomsten van het voorbije jaar van toepassing te kunnen zijn. De huidige Belgische regeling leidt er toe dat de belastingplichtige tot net vóór het einde van het belastbaar tijdperk geen volledige zekerheid kan hebben over de belasting die hij verschuldigd is over het inkomen dat hij tijdens dat belastbaar tijdperk behaalt. Het is zelfs goed mogelijk dat juist vóór het verstrijken van het belastbaar tijdperk, bijvoorbeeld de belastingtarieven voor dat tijdperk worden verhoogd en de belastingplichtige in die situatie nog wordt geconfronteerd met een belastingvermeerdering wegens ontoereikende voorafbetalingen.

Het voorgaande doet de vraag rijzen of de belastingplichtige niet meer rechtszekerheid kan worden geboden. Is het niet wenselijk dat hij op het ogenblik dat hij bepaalde handelingen stelt, precies weet wat de fiscale gevolgen ervan zullen zijn? Deze doelstelling zou kunnen worden gerealiseerd door – zoals in Nederland – ervoor te zorgen dat op de inkomsten behaald tijdens een belastbaar tijdperk, *in principe* de wetgeving wordt toegepast zoals die van kracht is bij de aanvang van dit tijdperk en niet zoals nu het geval is, de wetgeving die van kracht is op het einde van dit tijdperk. Enkel in uitzonderlijke omstandigheden zouden er tijdens het belastbaar tijdperk nog wetswijzigingen kunnen worden doorgevoerd die toepasselijk zijn op het tijdens dit tijdperk behaalde inkomen. Deze uitzonderingen zouden dan door de wetgever uitdrukkelijk moeten worden gemotiveerd⁴⁹.

Meer discipline van de diverse wetgevers zou er ook toe bijdragen dat de gewesten en de gemeenten tijdig en correct de door hen te heffen opcentiemen kunnen bepalen. Zij heffen deze opcentiemen immers op de federale respectievelijk de totale personenbelasting en kunnen deze onmogelijk correct inschatten indien de hogere fiscale wetgevers tot op het einde van het belastbaar tijdperk wetswijzigingen doorvoeren, bijvoorbeeld aan de belastbare grondslag.

⁴⁹ Zie hierover B. PEETERS, “Beschouwingen bij de temporele werking van wetten in de inkomstenbelastingen”, in: *Recht zonder omwegen, Fiscale opstellen aangeboden aan Prof.dr. J.J. Couturier ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag*, Gent, Larcier, 1999, p. 83-102. J.L.M. GRIBNAU en M. PAUWELS (eds.) *Retroactivity of Tax Legislation*, Congressbundel European Association of Tax Law Professors Leuven 2010, IBFD, 2013.

Deel II. DENKSPOREN VOOR EEN HERVORMING VAN DE PERSONENBELASTING: BELASTBARE GRONDSLAG EN BEREKENING

1. Inleiding

In dit deel worden in lijn met de in deel I geformuleerde uitgangspunten enkele denksporen met varianten besproken voor een hervorming van de personenbelasting. Deze denksporen hebben betrekking op zowel de belastbare grondslag (sub II.2) als de berekening van de personenbelasting (sub II.3). Tevens werd met simulaties - die zijn opgenomen in het volgende deel van dit document - getracht de budgettaire weerslag en de herverdelende effecten van de besproken denksporen te becijferen.

Voor de leesbaarheid van het rapport is ernaar gestreefd om de tekst niet al te veel te bezwaren met technische uitweidingen. Technische besprekingen van bepaalde deelaspecten werden daarom - waar nuttig - als bijlagen toegevoegd. Deze bijlagen betreffen zowel deel II als deel III van het rapport.

Gelet op het korte tijdsbestek waarin de studie werd doorgevoerd, konden de besproken denksporen niet in al hun fiscaaltechnische details worden uitgewerkt. Ook de belangrijke interactie tussen de personenbelasting en de sociale zekerheid (zie deel I) ligt buiten het bestek van dit onderzoek.

2. De belastbare grondslag van de personenbelasting

2.1. Algemeen

a. Huidige situatie

De belastbare grondslag van de personenbelasting wordt thans gevormd door het totale netto-inkomen, d.i. de som van de netto-inkomens van de volgende categorieën (art. 6 WIB 92):

1. Inkomen van onroerende goederen;
2. Inkomen van roerende goederen en kapitalen;
3. Beroepsinkomen;
4. Divers inkomen.

b. Voorstel

In lijn met het draagkrachtprincipe als centraal uitgangspunt (sub I. 4.5) wordt bij de vaststelling van de belastbare grondslag in de personenbelasting rekening gehouden met de draagkracht van de belastingplichtige, bepaald in functie van zijn inkomen in de ruime zin van het woord, ongeacht de oorsprong ervan, arbeid of vermogen, recurrent (bijv. interesten, dividenden) of occasioneel (bijv. meerwaarden), beroepsmatig behaald of in de privésfeer verworven.

Aan het thans geldende principe dat de personenbelasting zoveel als mogelijk wordt geïnd door middel van voorheffingen (art. 1, § 2 WIB 92) wordt niet geraakt.

Dit alles verklaart waarom de huidige vier categorieën van belastbare inkomens (onroerend, roerend, beroeps en divers) kunnen worden herschikt in de volgende categorieën van belastbare inkomens:

1. Vermogensinkomsten
 - 1.1. Onroerende inkomsten
 - 1.2. Roerende inkomsten
2. Beroepsinkomsten
3. Diverse inkomsten
4. Meerwaarden die in de privésfeer worden behaald. Meerwaarden die in de beroepsfeer worden behaald, blijven bij voortduur gerekend tot de categorie beroepsinkomsten.

2.2. Vermogensinkomsten

Deze categorie bevat de inkomsten - met uitsluiting van de meerwaarden - die in de privé-sfeer worden behaald uit zowel onroerende als roerende vermogensbestanddelen.

2.2.1. Onroerende inkomsten

2.2.1.1. *Belastbare inkomsten*

a. Huidige situatie

Deze eerste inkomenscategorie omvat de netto-inkomsten van alle onroerende goederen, gelegen zowel in België als in het buitenland.

Voor de goederen die in België zijn gelegen, geldt samengevat als netto-inkomen in beginsel de door de Administratie van de Patrimoniumdocumentatie forfaitair geraamde nettohuuropbrengsten, kadastraal inkomen (KI) geheten, dat in voorkomend geval wordt

geïndexeerd en verhoogd met 40 %. Dit geldt voor de in België gelegen onroerende goederen die niet zijn verhuurd (bijv. tweede verblijf) en voor de in België gelegen onroerende goederen die worden verhuurd aan een natuurlijke persoon die ze noch geheel, noch gedeeltelijk gebruikt voor het uitoefenen van zijn beroepswerkzaamheid. Vanaf aanslagjaar 2006 wordt het KI van de door de belastingplichtige betrokken eigen woning *in principe* uit de belastbare grondslag geweerd.

In de andere gevallen (bijv. wanneer de gehuurde goederen professioneel worden gebruikt) komen de werkelijk ontvangen huurinkomsten voor taxatie in aanmerking, waarvan het bedrag niet lager mag zijn dan het KI, in voorkomend geval verhoogd met 40%. Het nettobedrag wordt dan bepaald door van de werkelijk ontvangen sommen - of van het wettelijk minimaal bedrag - de kosten van eigenaarsonderhoud af te trekken, welke kosten forfaitair vastgesteld zijn op 40 % voor gebouwde en 10 % voor ongebouwde onroerende goederen.

Minimaal blijft in ieder geval het geïndexeerd KI⁵⁰ of het geïndexeerd KI verhoogd met 40% als netto-inkomen belastbaar.

Voor de goederen die in het buitenland zijn gelegen, geldt ofwel de huurwaarde, ofwel, indien zij verhuurd zijn, de werkelijk ontvangen huuropbrengst onder aftrek van 40 % (voor gebouwde onroerende goederen), resp. 10 % (voor ongebouwde onroerende goederen) kosten van eigenaarsonderhoud.

Van het aldus bepaalde netto-inkomen mogen worden afgetrokken de interesten betaald uit hoofde van schulden die specifiek zijn aangegaan om de betrokken goederen te verkrijgen of te behouden (gewone interestaftrek).

Voor de bedragen verkregen bij vestiging of overdracht van een recht van erfpacht of van opstal of van gelijkaardige onroerende rechten (niet het vruchtgebruik) m.b.t. een in België of in het buitenland gelegen onroerend goed worden de werkelijk verkregen bedragen in aanmerking genomen. Die bedragen maken inkomsten uit van het jaar waarin ze worden betaald of toegekend, zelfs indien ze betrekking hebben op de gehele duur van voormelde rechten, of op een deel ervan. Zij moeten worden aangegeven voor de waarde die daaraan wordt toegekend voor de heffing van het registratierecht.

b. Voorstel

1. Bedoelde onroerende inkomsten

Als onroerende inkomsten worden beschouwd alle - niet professioneel behaalde - recurrente inkomsten uit onroerende goederen. Niet-professioneel behaalde meerwaarden op onroerende goederen worden uitgesloten. Deze meerwaarden vormen, samen met de meerwaarden op roerende goederen, een afzonderlijke categorie van belastbare inkomsten (zie *sub* II.2.5.).

De bedoelde onroerende inkomsten omvatten bijgevolg de werkelijke huurinkomsten en huurvoordelen, maar ook inkomsten die voortvloeien uit het *vestigen*⁵¹ van een recht van erfpacht, opstal, gebruik of gelijkaardige onroerende rechten, hoe deze inkomsten ook mogen worden genoemd of betaald. Indien deze vergoedingen niet periodiek, maar bv. éénmalig, worden

⁵⁰ Voor ongebouwde onroerende goederen en materieel en outillage. Zie art. 7, §1, 2°, c) WIB92.

⁵¹ Een onderscheid wordt gemaakt tussen het 'vestigen' van voormelde zakelijke rechten en het 'overdragen' van deze rechten. In het laatste geval zal mogelijk sprake zijn van de realisatie van 'meerwaarden' (zie *infra* II. 2.5.).

verkregen, moeten deze inkomsten gespreid over de huur- of gebruiksperiode waarvoor zij werden betaald, worden belast⁵².

De vergoeding die de blote eigenaar van de vruchtgebruiker ontvangt wordt zoals in de huidige situatie, niet als een recurrent onroerend inkomen beschouwd. Het vestigen van een recht van vruchtgebruik wordt immers beschouwd als een (partiële) realisatie van het betreffende onroerend goed⁵³. Bijgevolg zal de vergoeding die de blote eigenaar ontvangt, resulteren in een meer- of minderwaarde die haar geëigende belastingregime zal moeten ondergaan (zie *sub* II.2.5).

2. Belastbare grondslag

- Werkelijke huurinkomsten

Zowel het neutraliteitsbeginsel betreffende de oorsprong van het inkomen (zie I.4.3 b), als het draagkrachtbeginsel (zie I.4.5) en de ermee gepaard gaande belasting van het werkelijke inkomen (zie I.4.7) op netto basis (zie I.4.8) verzoenen zich niet met een, zoals op heden, verschillende fiscale behandeling van onroerende inkomsten al naargelang:

- het onroerend goed door de huurder louter particulier, dan wel geheel of gedeeltelijk professioneel wordt gebruikt ;
- het onroerend goed zich in het buitenland of in België bevindt.

Ook de forfaitaire bepaling van het belastbaar onroerend inkomen en de bepaling van een minimaal belastbare grondslag, kunnen niet gerijmd worden met deze beginselen. Een forfaitaire raming van de kosten, ook al komen deze ongeveer overeen met de gemiddelde kosten op lange termijn, strookt niet met het realiteitsbeginsel.

In het licht van het motto “*een euro is een euro*” (zie I.4.3 b) zouden (huur)inkomsten zonder meer belastbaar moeten zijn, ongeacht hun oorsprong of de locatie van het onroerend goed. De concrete omschrijving van de belastbare inkomsten van onroerende goederen kan dan ook niet langer afhankelijk zijn van de ligging ervan binnen of buiten België.

Aangezien de eigen woning en de onroerende goederen die niet worden verhuurd, geen recurrente inkomsten genereren, worden hieruit geen belastbare inkomsten genoten. Er wordt geen zgn. *imputed rent* of toerekenbare huurwaarde van het niet verhuurde onroerend goed belast als onroerend inkomen⁵⁴, want dat zou in strijd zijn met het realiteitsbeginsel.

⁵² Als voorbeeld kan worden verwezen naar de éénmalige erfpachtvergoeding die bij de vestiging van het recht van erfpacht wordt betaald. Deze zal worden uitgesplitst en gespreid worden belast gedurende de periode waarop de erfpachtvergoeding betrekking heeft.

⁵³ In dit verband moet vermeld worden dat de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (“CBN”) recent een ontwerpadvies heeft gepubliceerd, waaruit blijkt dat zij voornemens is haar standpunt inzake de boekhoudkundige verwerking van het vestigen van vruchtgebruik te wijzigen. Indien dit ontwerp in haar huidige vorm zou worden overgenomen in een definitief advies, zal dit mogelijk ook implicaties hebben op de fiscale behandeling van inkomsten die voortkomen uit de vestiging van een recht van vruchtgebruik. Desgevallend moet hiermee rekening worden gehouden en moet dit rapport in het licht van deze mogelijke wijziging worden gelezen. Zie http://www.cnc-bcn.be/files/advice_draft/20140708_NL_Zakelijke_rechten_op_onroerende_goederen_Exposure_draft.pdf.

⁵⁴ Voor het geval dit budgettair noodzakelijk is (eerste uitgangspunt), zie II.4.1), wordt verder als alternatief voorgesteld om de onroerende goederen die geen recurrente inkomsten genereren, met uitsluiting van de eigen woning, toch in aanmerking te nemen voor de berekening van de belastbare grondslag.

- Huurvoordelen

Naast de werkelijke huurprijs behoren ook de huurvoordelen die de verhuurder ontvangt van de huurder, *in principe* tot de belastbare grondslag. Deze voordelen kunnen betrekking hebben op investeringsuitgaven die door de huurder ten laste worden genomen of op meer recurrente niet investeringsgebonden uitgaven.

Huurvoordelen die bestaan uit investeringsuitgaven, worden *in principe* gespreid belast over de gehele duurtijd van de huurovereenkomst of de economische levensduur van de investering (wanneer deze korter is dan de duurtijd van de huurovereenkomst). Dit is een gevolg van het realiteitsprincipe.

Voorbeeld: de (gedeeltelijke) verbouwing van het pand door de huurder mits vrijstelling van betaling van (een deel van) de huurprijs⁵⁵.

Recurrente huurvoordelen, zoals bv. de jaarlijkse tenlasteneming van de onroerende voorheffing of andere belastingen door de huurder, worden jaarlijks in aanmerking genomen als een belastbaar voordeel.

Vanuit het netto-principe (zie *infra* en I.4.8) zijn echter niet belastbaar de huurvoordelen die een verhuurder verkrijgt en die in zijn hoofde een aftrekbare kost zouden zijn indien hij ze zelf had betaald of uitgevoerd. Huurvoordelen die een voordeel uitmaken dat onder geen beding in hoofde van de verhuurder een aftrekbare uitgave zou kunnen zijn, worden daarentegen wel belast⁵⁶.

Voorbeeld:

De huurprijs van een onroerend goed is *normaliter* 1000.

Stel dat de huurder op verzoek van de eigenaar, een gebroken venster vervangt door een nieuw exemplaar ter waarde van 200 en daarvoor een gelijke huurprijskorting geniet zodat hij slechts 800 huur moet betalen.

In die hypothese zal het huurvoordeel (vervanging venster) niet belastbaar zijn in hoofde van de verhuurder. Hij zal slechts worden belast op 800. Immers, indien de verhuurder de huurprijs van 1000 zou hebben ontvangen, en het venster zelf had vervangen, was het belastbaar netto-inkomen als volgt: $1000 - 200 = 800$. Neutraliteit is bijgevolg bereikt.

Op het moment dat de huurvoordelen door de huurder worden verstrekt aan de verhuurder, beschikt deze laatste mogelijk niet over de nodige middelen om de belasting op dat inkomen te voldoen. Het fiscaal regime van huurvoordelen vormt inderdaad een afwijking op het *ability to pay* principe naar luid waarvan belastingplichtigen slechts gehouden kunnen zijn tot het betalen van belastingen die zij werkelijk in staat zijn te betalen. De afwijking op dit principe kan echter worden verantwoord door de motivering dat een verhuurder die ervoor opteert om een huurvoordeel in plaats van een huurprijs te ontvangen, dit vrijwillig heeft beslist. Tevens wordt met deze fiscale regeling neutraliteit gerealiseerd in vergelijking tot het alternatief, nl. de huurprijs volledig ontvangen en het huurvoordeel financieel zelf dragen.

⁵⁵ Zoals verder zal blijken, zijn door de eigenaar gedragen investeringskosten niet aftrekbaar in het kader van de belasting van de onroerende inkomsten. Deze zullen worden meegerekend in het kader van de bepaling van de belasting van de meerwaarde.

⁵⁶ In het voorgaande voorbeeld zullen de investeringskosten niet aftrekbaar zijn in hoofde van de verhuurder. Investeringskosten worden immers toegerekend op de fiscale waarde van het betreffende goed en worden pas meegerekend in het kader van de belasting van de meerwaarde. (Zie *infra sub* II.2.5.)

2.2.1.2. Vrijgestelde inkomsten

De huidige vrijstellingen zoals opgenomen in art. 12 WIB92 zijn aan herziening toe, gelet op de algemene uitgangspunten van de gewenste hervorming van de personenbelasting.

Op grond van het realiteitsbeginsel kunnen deze vrijstellingen *in principe* niet worden verantwoord. Er wordt dan ook voorgesteld om de huidige vrijstellingen niet te behouden. Gebeurlijk kan een vrijstelling wegens sociale doelstellingen (huidig art. 12 §1 WIB92) wel worden behouden⁵⁷. Deze zal echter voornamelijk van belang zijn in de rechtspersonenbelasting en slechts een uiterst beperkte impact hebben in de personenbelasting.

2.2.1.3. Vaststelling van het netto-inkomen

a. Werkelijke vs. forfaitaire kostenaf trek

Het realiteitsprincipe en het draagkrachtprincipe vereisen dat enkel werkelijk behaalde inkomsten worden belast. Dit verantwoordt de principiële aftrekbaarheid van alle kosten die werden gemaakt met het oog op de verwerving of het behoud van de betreffende onroerende inkomsten.

De forfaitaire kostenaf trek voor onroerende inkomsten wordt echter behouden als optioneel systeem. De belastingplichtige die er voor opteert om zijn werkelijke kosten niet te bewijzen, heeft dan recht op een forfaitaire aftrek voor de veronderstelde onderhouds- en herstellingskosten aan het onroerend goed. Het lijkt aangewezen om het forfait zo te bepalen dat het minder voordelig is dan de gemiddelde werkelijk aftrekbare kosten. Dit om duidelijk voorrang te geven aan het realiteitsprincipe en om misbruiken zoveel als mogelijk te voorkomen.

Opdat men inkomsten uit onroerende goederen zou kunnen verwerven, moet men vanzelfsprekend eerst over een onroerend goed beschikken door verwerving ervan ten bezwarende titel of om niet⁵⁸. De ontwaarding van een onroerend goed, door bijv. slijtage ingevolge gebruik en ouderdom, vormt *in principe* ook een kost. De vraag rijst of deze ontwaardingskost aftrekbaar moet zijn van de onroerende inkomsten, in de vorm van jaarlijkse afschrijvingen van de initiële aanschaffingsprijs.

Om de hierna volgende redenen wordt voorgesteld om de aftrek van afschrijvingen van de aanschaffingsprijs niet aan te houden.

1. De administratieve last verbonden aan (langdurige) opvolging (boekhouding) van afschrijvingen in de privé-sfeer;
2. Budgettaire implicaties:
 - a. Afschrijvingen leiden tot een onmiddellijke verlaging van de belastbare grondslag.

⁵⁷ Op heden wordt deze vrijstelling verantwoord door de wens van de wetgever om de onbaatzuchtige facilitering van a) geloofsbelijdenis of van spirituele overtuiging, b) onderwijs en c) opvang van hulpbehoevende personen aan te moedigen. De eigenaar of houder van zakelijk recht mag hiervoor geen huur ontvangen, maar wel een gebruiksvergoeding. Indien deze vergoeding niet louter kostendekkend is, geldt de vrijstelling alsnog, indien wordt aangetoond dat de vergoeding louter wordt gebruikt voor de instandhouding of uitbreiding van het gestelde doel.

⁵⁸ Deze verwerving kan betrekking hebben op de volle eigendom, maar desgevallend ook op een zakelijk recht (recht van erfpacht, rechts van opstal of vruchtgebruik).

- b. Een eventuele fiscale *step-up* ingevolge vererving van het onroerend goed (zie *infra sub II.2.5.1.*) leidt tot een drievoudige bevoordeling door voornamelijk de federale overheid⁵⁹.
- c. Door de afschrijving van de fiscale waarde van het onroerend goed, zal de later gerealiseerde fiscale meerwaarde evenredig omvangrijker zijn, met op dat ogenblik een veel hogere belasting op de meerwaarde (zie *infra sub II.2.5.*) tot gevolg.

Inzake aftrekbaarheid van kosten wordt verder een onderscheid gemaakt tussen zgn. onderhouds- en herstellingskosten enerzijds en renovatie- en investeringskosten anderzijds⁶⁰. De onderhouds- en herstellingskosten zijn onmiddellijk aftrekbaar van de recurrente inkomsten uit het onroerend goed, *i.e.* de categorie van de onroerende inkomsten. Deze kosten worden gedaan om het onroerend goed in stand te houden en om de verwerving van huidige en toekomstige recurrente inkomsten te verzekeren.

Betreffende de renovatie- en investeringskosten kunnen *in principe* twee werkwijzen worden gevolgd:

Een eerste werkwijze houdt in dat de renovatie- en investeringskosten in functie van een economisch verantwoord afschrijvingsritme gespreid kunnen worden afgetrokken van de recurrente inkomsten uit het onroerend goed (*i.e.* de categorie van de onroerende inkomsten). De achterliggende gedachte is dat deze kosten niet enkel een invloed hebben op de verkoopwaarde van het onroerend goed, maar ook op de onmiddellijke 'huurwaarde' ervan (bijv. vernieuwing badkamer, vernieuwing keuken ...).

Deze werkwijze veronderstelt echter ook dat eveneens de afschrijving op de aanschaffingsprijs moet worden aanvaard, zoniet dreigt een discriminatie⁶¹. De redenering dat renovatie- en investeringswerken een invloed hebben op de huurwaarde van het pand, geldt immers evenzeer voor de initiële aankoopwaarde van het goed⁶². Omdat hiervoor is geargumenteed dat het niet aangewezen is om bij het bepalen van het netto-inkomen ook rekening te houden met de afschrijving van de aanschaffingsprijs, wordt deze werkwijze niet aangehouden. Daarenboven geldt de argumentatie om te besluiten tot niet-afschrijving van de aanschaffingsprijs eveneens voor de renovatie- en investeringskosten.

Een tweede werkwijze houdt in dat de renovatie- en investeringskosten niet aftrekbaar zijn van de bruto onroerende inkomsten, maar worden toegevoegd aan de fiscale waarde van het betreffende onroerend goed. Hierdoor wordt de mogelijk later gerealiseerde meerwaarde beperkt. De achterliggende gedachte is dat deze kosten de kapitaalwaarde / verkoopwaarde van het onroerend

⁵⁹ Eerst heeft de belastingplichtige - erflater in de personenbelasting per hypothese jarenlang een kostenaftrek genoten wegens afschrijving. Vervolgens gaat bij vererving de belastbare grondslag (meerwaarde) in de personenbelasting verloren, tenminste als bij vererving een fiscale *step up* wordt aanvaard (zie verder *sub II.2.5.1.*). Op de vererving kan de gewestelijke overheid wel successierechten heffen. Tot slot heeft het onroerend goed in hoofde van de erfgenaam de fiscale (en dus aanschaffings-) waarde waarop successierechten werden betaald, zodat ook hij opnieuw in de personenbelasting tot aftrek van afschrijvingen kan overgaan.

⁶⁰ Voor de omschrijving van deze begrippen zou inspiratie kunnen worden gevonden in de btw-wetgeving: zie btw-handleiding nrs. 393 en 394.

⁶¹ Vergelijk bijvoorbeeld de belastingplichtige die een net gerenoveerd huis van bv. 500.000 EUR koopt om te verhuren met de belastingplichtige die hetzelfde huis eerst tegen 200.000 EUR aankoopt om het vervolgens met het oog op verhuring te renoveren voor 300.000 EUR. Beide panden hebben (per hypothese) een zelfde huurwaarde en een zelfde marktwaarde na renovatie. Alleen kan de eerste belastingplichtige geen afschrijvingen genieten, waar dit voor de tweede ten belope van 300.000 EUR wel mogelijk zou zijn.

⁶² Als iemand een huis van 500.000 EUR koopt, zal de mogelijk te ontvangen huur wellicht ook hoger zijn dan indien men een huis van 200.000 EUR koopt om te verhuren.

goed verhogen en dus moeten worden afgezet tegen de kapitaalinkomsten die eruit kunnen voortvloeien, *i.e.* de latere meer- of minderwaarde. Deze werkwijze vereist wel een administratieve opvolging door de belastingplichtige.

b. Al dan niet toerekening van negatieve saldi binnen de categorie van inkomsten

Vertrekkend van de algemene uitgangspunten, en in het bijzonder van de neutraliteit naar oorsprong van het inkomen, zouden de aftrekbare kosten voor onroerende inkomsten *in principe* in mindering moeten kunnen worden gebracht van het totaal aan belastbare inkomsten. In geval de belastingplichtige bijvoorbeeld meer aftrekbare (onroerende) kosten zou hebben dan onroerende inkomsten, zou hij het negatief saldo in mindering moeten kunnen brengen van zijn andere, niet-onroerende, inkomsten.

Budgettaire overwegingen kunnen er evenwel toe leiden dat negatieve saldi, zoals op heden, niet kunnen worden toegerekend op andere categorieën van inkomsten (beleids optie).

Ook ter vermijding van bepaalde misbruiken kan deze niet toerekenbaarheid van negatieve saldi worden verantwoord.

In het kader van deze nota wordt er van uit gegaan dat aftrekbare kosten enkel in mindering kunnen worden gebracht van de betreffende categorie van inkomsten. Met andere woorden wordt het huidige stelsel van niet-toerekenbaarheid van negatieve saldi op andere categorieën van inkomsten aangehouden.

Het netto-principe zoals opgenomen in huidig art. 14 WIB92 wordt behouden. De aftrekbare kosten zijn *in principe* aftrekbaar van het geheel aan onroerende inkomsten en kunnen slechts worden afgetrokken binnen de categorie van de onroerende inkomsten.

c. Al dan niet overdraagbaarheid van negatieve saldi

De al dan niet overdraagbaarheid van een negatief saldo naar een volgend belastbaar tijdperk is een beleidskeuze (afweging van het netto-principe tegenover de budgettaire impact van een overdraagbaarheid).

Enkele werkwijzen kunnen worden gevolgd.

1. Vanuit een rigoureuze toepassing van de algemene principes (zie Deel I.4) - doch abstractie makend van het eerste uitgangspunt, de budgettaire functie van de belasting - kan worden aanvaard dat negatieve saldi in de tijd overdraagbaar moeten zijn. Dit volgt met name uit het netto- en realiteitsprincipe. Binnen deze werkwijze kan men al dan niet beslissen om de overdraagbaarheid te beperken binnen de eigen categorie van inkomsten.
2. Een tweede werkwijze houdt wel rekening met de budgettaire impact van een overdraagbaarheid in de tijd en laat geen overdracht van negatieve saldi naar een volgend belastbaar tijdperk toe.

De wijze van vaststelling van het netto-inkomen vereist met andere woorden meerdere beleidskeuzen, zowel wat betreft afschrijvingen, toerekening van kosten aan de eigen of aan alle categorieën van inkomsten als de al dan niet overdraagbaarheid van eventuele negatieve saldi. Deze beleidskeuzen vereisen allen een afweging tussen de budgettaire impact van een keuze en de overige algemene uitgangspunten.

2.2.1.4. Aftrek – belastingvermindering voor onroerende voorheffing

a. Huidige situatie

De onroerende voorheffing bestaat thans uit drie componenten; een gewestelijke, een provinciale en een gemeentelijke component. Deze laatste twee worden hierna samen de “lokale” component genoemd.

De onroerende voorheffing wordt thans berekend op basis van het kadastraal inkomen en treft met andere woorden ook inkomsten die eveneens in de personenbelasting worden belast.

b. Eerste Voorstel

In het licht van het verbod tot dubbele belasting zoals verwoord in art. 1ter van de Bijzondere Financieringswet (BFW) dat enkel betrekking heeft op de in de BFW genoemde gewestelijke belastingen (inbegrepen de gewestelijke component van de onroerende voorheffing), kan worden overwogen om in de personenbelasting een federale belastingvermindering te voorzien die tot doel heeft dubbele belasting op inkomsten uit onroerende goederen die het gevolg is van enerzijds de personenbelasting op onroerende inkomsten en anderzijds de gewestelijke component van de onroerende voorheffing, te voorkomen⁶³. Deze belastingvermindering heeft dan tot doel de gewestelijke belastingdruk op de onroerende inkomsten te neutraliseren tot maximaal de belastingdruk die dezelfde inkomsten in de personenbelasting veroorzaken. Deze federale belastingvermindering zou niet terugbetaalbaar en niet overdraagbaar zijn⁶⁴. Zij kan als volgt worden georganiseerd:

- In zover het de eigen woning en andere onroerende goederen betreft die geen recurrente inkomsten genereren, is de gewestelijke component van de onroerende voorheffing niet verrekenbaar, noch wordt daarvoor een belastingvermindering toegekend.
- In zover het om onroerende goederen gaat die recurrente inkomsten genereren, geeft de gewestelijke component van de onroerende voorheffing aanleiding tot een niet-overdraagbare en niet-terugbetaalbare belastingvermindering.

De lokale component van de onroerende voorheffing wordt bepaald door opcentiemen toe te passen op de gewestelijke component. Voor de fiscale behandeling van deze component van de onroerende voorheffing bestaan twee mogelijkheden:

- a. Enerzijds zou men kunnen stellen dat deze lokale belasting een kost uitmaakt, die onvermijdelijk moet worden gemaakt, om belastbare onroerende inkomsten uit het betreffende goed te kunnen verwerven, en wordt de lokale component van de onroerende voorheffing opgevat als een van de onroerende inkomsten aftrekbare uitgave⁶⁵.

⁶³ Het komt ons voor dat het verbod op dubbele belasting als verwoord in art. 1ter BFW de lokale component van de onroerende voorheffing niet treft. (B. PEETERS en N. PLETS, “Fiscale aspecten van de Zesde Staatshervorming: nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse knoop is ontward”, *A.F.T.* 2014/4, nr. 60).

⁶⁴ Een belastingvermindering onderscheidt zich hierdoor sinds de Zesde Staatshervorming van een belastingkrediet, dat in beginsel wel terugbetaalbaar is, zie *Parl. St. Kamer* 2013-2014, 2974/001, p. 14-15; zie ook bijlage 1B.

⁶⁵ Noteer dat vandaag aan de onroerende voorheffing gelijkaardige buitenlandse grondbelastingen ook aftrekbaar zijn (bijv. *taxe foncière* in Frankrijk).

Deze aftrekbaarheid zou ertoe kunnen leiden dat de lokale overheden de opcentiemen op de onroerende voorheffing verhogen, ten koste van de federale en gewestelijke belastingontvangsten. De belastingverhoging in hoofde van de belastingplichtige kan immers (deels) worden afgewenteld op de federale Staat en de gewesten die wegens de aftrek minder belasting ontvangen.

- b. Anderzijds kan worden geargumenteed dat de lokale component van de onroerende voorheffing, een belasting is op het inkomen uit het betreffende onroerend goed⁶⁶. In deze interpretatie vormt de lokale component van de onroerende voorheffing, net als de gewestelijke component, een belasting op - een weliswaar fictief/forfaitair vastgesteld - onroerend inkomen, nl. het KI.

c. Tweede Voorstel

Omdat de onroerende voorheffing in al zijn componenten een belasting is op het onroerend inkomen, kan er ook voor worden geopteerd om deze niet in aanmerking te nemen voor de vaststelling van het belastbare inkomen. Het belastbare onroerend inkomen moet per definitie immers reeds zijn vastgesteld, opdat de onroerende voorheffing erop kan worden bepaald.

De integrale onroerende voorheffing is dan te beschouwen als een belasting op het onroerend inkomen, welk inkomen ook in de personenbelasting wordt belast.

Bijgevolg kan worden geargumenteed dat de onroerende voorheffing, zoals op heden ook het geval is, niet kan worden afgetrokken van de bruto belastbare onroerende inkomsten.

2.2.1.5. Aftrekbare interesten van leningen en aftrekbare termijnen

a. Huidige situatie

Van de inkomsten van onroerende goederen zijn rechtstreeks aftrekbaar de interesten van schulden die specifiek zijn aangegaan om die goederen (niet zijnde de eigen woning) te verkrijgen of te behouden (gewone interestaftrek) evenals de termijnen besteed aan de aanschaffing van een recht van erfpacht of van opstal of van gelijkaardige onroerende rechten anders dan ingevolge een contract van onroerende leasing (art. 14, lid 1 WIB 92). Deze interesten en termijnen zijn maar aftrekbaar voor het belastbaar tijdperk waarin zij werkelijk werden betaald of gedragen. Hun aftrek blijft in ieder geval beperkt tot het globale onroerende inkomen (art. 14, lid 2 WIB 92).

b. Voorstel

Interesten zijn slechts aftrekbaar indien de lening is aangegaan om een onroerend goed te verkrijgen of te behouden waaruit onroerende inkomsten worden verkregen. Indien het onroerend goed geen recurrente inkomsten genereert (bijv. tweede verblijf), is de interest niet aftrekbaar. Een zelfde redenering kan worden doorgevoerd inzake termijnen.

Kapitaalaflossingen kunnen niet in mindering worden gebracht van de belastbare onroerende inkomsten.

⁶⁶ Het Grondwettelijk Hof heeft immers geoordeeld dat de belastbare materie inzake de onroerende voorheffing, gevormd wordt door het inkomen uit in België gelegen onroerende goederen. Zie GwH nr. 119/2007, BS 31 oktober 2007, B.8, zoals recentelijk bevestigd in GwH nr. 93/2014 dd. 19 juni 2014, <http://www.const-court.be/>, B.8 en B.12.

Voor wat betreft de eigen woning, geldt ingevolge de Zesde Staatshervorming de gewestelijke belastingvermindering voor de enige en eigen woning. Het fiscaal beleid met betrekking tot de uitgaven voor het verwerven of het behouden van de eigen woning is een regionale bevoegdheid, zodat de tegemoetkoming voor de interestlasten voor de eigen woning op de regionale personenbelasting moet worden toegerekend. Eventuele fiscale maatregelen betreffende andere onroerende goederen worden verrekend met de federale personenbelasting.

Deze regeling voor de aftrek van interestlasten en voor de aftrek van termijnen volgt uit de meest consequente toepassing van de algemene uitgangspunten.

Interestlasten en termijnen zijn *in principe* aftrekbaar van het geheel aan onroerende inkomsten, zodra het onroerend goed waarop zij betrekking hebben, belastbare inkomsten genereert. Mogelijk kunnen praktische bezwaren echter een alternatieve benadering verantwoorden. Als blijkt dat de onroerende inkomsten onvoldoende correct kunnen worden belast, kan dit nopen tot een afwijking op voormelde regeling⁶⁷. Desgevallend kan worden voorgesteld dat de interestlasten slechts aftrekbaar zijn van de inkomsten van het onroerend goed waarvoor men de lening heeft aangegaan. *Mutatis mutandis* kan hetzelfde gelden voor termijnen. De rechtstreekse band tussen de betaalde interesten (*c.q.* termijnen) en het onroerend goed in kwestie moet worden bewezen.

2.2.1.6. Alternatief inzake de belasting van onroerende goederen die geen recurrente inkomsten genereren, met uitsluiting van de eigen woning

Op heden worden de “inkomsten” uit deze goederen belast op een forfaitair bedrag, gebaseerd op het kadastraal inkomen (“KI”) of de huurwaarde.

Aangezien de eigen woning en de onroerende goederen die niet worden verhuurd, geen recurrente inkomsten genereren, worden hieruit geen belastbare onroerende inkomsten genoten. Daarom worden deze goederen ingevolge het realiteitsbeginsel bij voorkeur niet in aanmerking genomen voor het berekenen van de onroerende inkomsten en worden geen fictieve inkomsten (*imputed rent*) in aanmerking genomen.

Het is echter niet uitgesloten dat de budgettaire ruimte als gevolg van het afschaffen van de belasting op deze fictieve inkomsten die toegerekend worden aan deze niet verhuurde onroerende goederen, wordt ingevuld door de gewesten en de lokale overheden. Bovendien kan men argumenteren dat de belastingplichtige die naast zijn eigen woning nog andere onroerende goederen bezit, doch deze niet verhuurt, vrijwillig een rendement derft.

Deze overwegingen kunnen verantwoorden om in de personenbelasting ook voor de niet-inkomstengenererende onroerende goederen (met uitzondering van de eigen woning)⁶⁸ te voorzien in een belastingregime. Als grondslag kan dan worden uitgegaan van een vermoed netto-rendement berekend op de verkoopwaarde (*i.e.* geactualiseerde aankoopwaarde) en waarbij dat rendement overeenstemt met de (vrijwillig) gederfde inkomsten uit de betreffende onroerende goederen. Het vermoed netto-rendement is een onroerend inkomen, dat aan globalisatie wordt onderworpen.

⁶⁷ Ook om te vermijden dat misbruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om interestlasten voor één onroerend goed af te trekken van alle onroerende goederen die men heeft.

⁶⁸ De uitzondering van de eigen woning kan worden verantwoord door het feit dat inkomsten uit deze woningen ook vandaag reeds in de regel niet meer worden belast in de personenbelasting en dat een belangrijk onderdeel van het fiscaal beleid inzake de eigen woning, nl. de fiscale uitgaven met betrekking tot de eigen woning, als gevolg van de Zesde Staatshervorming is overgeheveld naar de gewesten.

Dit fictief rendement kan - met het oog op het voorkomen van misbruik - ook dienstig zijn voor de beoordeling van de werkelijk aangegeven behaalde inkomsten. Het zou immers kunnen worden aangewend als een weerlegbaar vermoeden. Dit kan van belang zijn voor bijv. de (per hypothese niet-geregistreerde) verhuur van vakantiewoningen. Een gemiddeld netto-vermogensrendement kan mogelijk dienen als wettelijk vermoeden.

De vraag rijst of een belasting op een vermoed netto-rendement moet worden beperkt tot kapitalen geïnvesteerd in onroerende goederen dan wel ook moet worden toegepast op kapitalen geïnvesteerd in andere goederen. Een beperking tot onroerende goederen zou strijden met het beginsel van fiscale neutraliteit naar oorsprong (onroerend resp. roerend) van het inkomen.

Daartegen kan worden opgeworpen dat deze belasting op een vermoed netto-rendement voor deze specifieke categorie van onroerende goederen slechts een uitzondering is op een algemene regel (nl. het principe enkel reële inkomsten te belasten), die is ingegeven door budgettaire overwegingen.

Een ruimer toepassingsgebied doet ook de vraag rijzen naar de omschrijving van de categorie van 'andere niet-inkomstengenererende (roerende) goederen'. Roerende titels, spaardeposito's, intellectuele eigendomsrechten genereren vrijwel altijd een voldoende controleerbaar inkomen, al dan niet recurrent, en behoren daardoor niet tot deze categorie. Enkel bepaalde roerende goederen, zoals schilderijen, edelmetalen, antiek etc. zijn in de regel niet van aard om recurrente inkomsten op te brengen. Van een 'vrijwillig' derven van 'recurrente' inkomsten is voor deze goederen minder sprake. Voor deze laatste categorie van goederen kan eventueel een oplossing worden gezocht in het belasten van op die goederen gerealiseerde meerwaarden (zie verder *sub* II.2.5.).

Een laatste mogelijk denkspoor zou er in kunnen bestaan om de geïmputeerde inkomsten op voormelde onroerende goederen niet langer in de personenbelasting op te nemen en de bevoegdheid hiertoe integraal naar de regionale en lokale overheden over te hevelen.

Deze gewijzigde bevoegdheden en de daaraan verbonden belastingontvangsten die van het federale en regionale niveau naar het regionale en lokale niveau zouden gaan, moeten dan worden verwerkt in het dotatiesysteem en de algemene financiering van de verschillende beleidsniveaus. Deze budgettaire regeling vereist evenwel ingrepen in de Bijzondere Financieringswet en kadert dus niet binnen de krijtlijnen van de Zesde Staatshervorming.

Indien de taxatie wordt overgelaten aan de 'lokale' overheden, moet bovendien een oplossing worden gevonden voor de verschuiving van inkomsten onder de gemeenten onderling (vandaag belast in de gemeente waar de eigenaar is gevestigd, morgen belast in gemeenten waar de eigendom is gelokaliseerd).

2.2.1.7. *Samenvatting: denksporen inzake de belasting van onroerende goederen die geen recurrente inkomsten genereren*

1. Het inkomen van de eigen woning die geen recurrente inkomsten genereert, wordt niet belast binnen de categorie onroerende inkomsten wegens gebrek aan belastbare grondslag en zoals later zal blijken ook niet binnen de categorie meerwaarden (zie II.2.5), aangezien wordt voorgesteld om de meerwaarden op de eigen woning vrij te stellen van belasting. Op deze manier wordt het bestaande taxatieregime van toepassing op de eigen woning binnen de personenbelasting bestendig.

Bij voorkeur worden ook de andere onroerende goederen die geen recurrente inkomsten genereren, niet belast binnen de categorie onroerende inkomsten. Meerwaarden die op deze onroerende goederen worden gerealiseerd, komen principieel wel in aanmerking voor meerwaardetaxatie (zie II.2.5). Dit sluit het meest aan bij de algemene uitgangspunten van de beoogde hervorming van de personenbelasting.

2. Praktische en budgettaire overwegingen kunnen echter verantwoord zijn om de belasting op vrijwillig gederfde inkomsten uit onroerende goederen - zoals thans het geval is - te blijven belasten. Dit moet dan best gebeuren door een belasting op een vermoed netto-rendement berekend op de geactualiseerde aankoopwaarde / verkoopwaarde van het betreffende onroerend goed.

Of deze logica gelet op het neutraliteitsbeginsel moet worden doorgetrokken naar investeringen in andere goederen, zal afhankelijk zijn van de vraag of voor deze goederen wel degelijk sprake is van vrijwillig gederfde inkomsten. In de regel zijn deze goederen (zoals bijv. kunst, antiek) niet van aard recurrente inkomsten op te brengen. Voor deze laatste categorie van goederen kan een oplossing worden gezocht in een belasting op verwezenlijkte meerwaarden (zie II.2.5.).

3. Ten slotte kan er voor worden geopteerd om de belasting op vrijwillig gederfde inkomsten uit onroerende goederen volledig over te laten aan de regionale en de lokale beleidsniveaus. Ook dit is een valabel alternatief, maar valt buiten de krijtlijnen van de Zesde Staatshervorming en veronderstelt een wijziging van de bestaande Bijzondere Financieringswet. Bovendien leidt dit alternatief tot mogelijke louter fiscaal gemotiveerde optimalisaties waarbij belastingplichtigen in de federale personenbelasting per hypothese niet belastbare onroerende inkomsten verkiezen boven wel belastbare roerende inkomsten. Dit laatste is niet in overeenstemming met één van de uitgangspunten van de hervorming dat erin bestaat alle inkomsten – ongeacht hun oorsprong – *in principe* op een gelijke wijze te belasten.

2.2.1.8. Overgangsbepalingen

Op heden worden onroerende inkomsten soms belast op een forfaitair (en fictief) bedrag (nl. het geïndexeerd KI, al dan niet verhoogd met 40% (zie II. 2.2.1.1.a).

Voor de andere onroerende inkomsten (inz. uit buitenlandse onroerende goederen en niet particulier aangewende verhuurde onroerende goederen) worden de werkelijke inkomsten belast (onder aftrek van forfaitair bepaalde kosten voor eigenaarsonderhoud).

De overschakeling van een deels forfaitaire belasting naar een veralgemeende belasting op het werkelijke onroerende netto-inkomen, vereist een geleidelijke overgang om ongewenste, bruske verstoringen op de immobiliënmarkt te vermijden.

Twee alternatieven kunnen worden voorgesteld.

- a. De geleidelijke afbouw over een periode van 10 jaar van het verschil tussen enerzijds het op basis van het geïndexeerd KI (al dan niet verhoogd met 40 %) berekend inkomen en anderzijds de werkelijke netto-inkomsten dan wel het vast te stellen vermoed netto-rendement. Dit verschil kan aan volgend ritme worden afgebouwd:

In jaar 1:	10%
In jaar 2:	20%
...	
In jaar 9:	90%

Vanaf jaar 10 wordt integraal overgeschakeld naar de belasting op de werkelijke netto-inkomsten.

- b. De belastingplichtige kan gedurende 9 jaar kiezen om op de werkelijke netto-inkomsten of op het vast te stellen vermoed netto-rendement te worden belast, dan wel blijvend op basis van de huidige forfaitaire bepaling van de netto onroerende inkomsten. Van zodra men overschakelt op de belasting van de werkelijke onroerende netto-inkomsten dan wel het vast te stellen vermoed rendement, is deze keuze definitief en wordt men ook in de volgende jaren blijvend belast op de werkelijke netto-inkomsten of het vermoed netto-rendement.

Vanaf het 10^e jaar schakelt men automatisch over naar de taxatie van de werkelijke inkomsten en het vermoed netto-rendement.

Beide alternatieven leiden er toe dat de overschakeling naar de belasting op het werkelijk netto-inkomen en het vermoed netto-rendement, na een periode van 10 jaar, volledig van kracht is. Na deze overgangperiode zal het KI in het kader van de personenbelasting overbodig zijn geworden⁶⁹.

Beide alternatieven houden rekening met de bestaande huurcontracten, die doorgaans van het type “3-6-9” zijn.

⁶⁹ Mogelijk dringt eerder een alternatief voor het KI zich op, dat kan dienen als toetssteen voor de aangegeven ‘werkelijke’ inkomsten. Een gemiddeld netto-vermogensrendement (zie hiervoor) kan daarbij dienen als wettelijk vermoeden.

2.2.2. Roerende inkomsten

2.2.2.1. Algemeen

a. Huidige situatie

Art. 17 par. 1 WIB 92 bepaalt dat onder inkomsten van roerende goederen en kapitalen moeten worden verstaan: alle opbrengsten van roerend vermogen aangewend uit welken hoofde ook. De tekst onderscheidt limitatief 5 groepen van inkomsten: dividenden, interest, inkomsten van verhuring van roerende goederen, inkomsten die begrepen zijn in zekere renten en inkomsten van auteursrechten.

Gelet op het bevrijdend karakter van de roerende voorheffing zoals die thans van toepassing is in de personenbelasting (art. 313 WIB 92), zijn de aan deze belasting onderworpen belastingplichtigen niet verplicht de inkomsten uit roerende goederen en kapitalen (alsook de diverse inkomsten uit loten van effecten en voor ontbrekende coupons) aan te geven, indien de roerende voorheffing over deze inkomsten is gekweten. Voor wie van deze mogelijkheid gebruik maakt is de aan de bron geheven roerende voorheffing de definitieve belasting.

Het stelsel van de bevrijdende roerende voorheffing is ingevoerd met ingang van het aanslagjaar 1985. Het betekende een sterke terugkeer naar de vóór 1962 geldende cedulaire mobiliënbelasting. Als gevolg van deze regeling is de aangifte van roerende inkomsten enkel interessant wanneer het tarief van de roerende voorheffing hoger is dan het tarief waartegen het roerend inkomen bij globalisatie zou belast worden. In het licht van het barema van de personenbelasting (laagste marginaal tarief = 25%) is dit slechts het geval wanneer het totaal van de inkomsten, zonder het roerend inkomen, kleiner is dan de totale belastingvrije som. Bovendien werden door het bevrijdend karakter van de roerende voorheffing bepaalde inkomsten onttrokken aan de aanvullende gemeentebelasting die op de personenbelasting wordt geheven⁷⁰.

Welbepaalde roerende inkomsten (bijv. auteursrechten) moeten evenwel steeds worden aangegeven. De vrijstelling van de verplichting om bepaalde roerende inkomsten aan te geven, geldt ook niet voor de roerende inkomsten met beroeps karakter. Deze inkomsten worden krachtens art. 37 WIB 92 als beroepsinkomsten aangegeven en belast (zie II.2.3).

De huidige regeling inzake roerende inkomsten kent ook specifieke vrijstellingen (art. 21 WIB 92), zoals voor bepaalde inkomsten uit spaardeposito's.

b. Voorstel

In lijn met de algemene principes zoals uiteengezet *sub* I.4, wordt voor recurrente roerende inkomsten voorgesteld om principieel af te stappen van het stelsel van de bevrijdende roerende voorheffing, te komen tot een verbreding van de belastbare grondslag en tot een principiële

⁷⁰ Noteer dat roerende inkomsten ingevolge het bevrijdend karakter van de roerende voorheffing niet meer begrepen zijn in het globaal belastbaar inkomen ("GBI"). Dat GBI dient als basis voor de prijszetting van heel wat door de overheid betoelaagde diensten - zoals bijvoorbeeld studietoelagen, kinderopvang, thuiszorg, sociale woningen ... - en bepaalt mee de omvang van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomsten. Deze onttrekking van de roerende inkomsten aan het GBI leidt bijgevolg niet tot neutraliteit naar oorsprong van het inkomen en bevoordeelt (opnieuw) de genietter van roerende inkomsten ten opzichte van de genietter van globaal belastbare inkomsten.

globalisering van de roerende inkomsten. Wat dit laatste betreft, wordt enkel een uitzondering gemaakt voor dividenden met het oog op het vermijden van economische dubbele belasting⁷¹.

De eerste 4 soorten inkomsten als thans vermeld in art. 17, par. 1 WIB 92 blijven behouden. De categorie van de auteursrechten verdwijnt en gaat op, naargelang het geval, in de categorie beroepsinkomsten of in de categorie diverse inkomsten. Zo blijven over:

- Dividenden;
- Interesten;
- Inkomsten van verhuring, verpachting, gebruik en concessie van roerende goederen;
- Inkomsten begrepen in bepaalde lijfrenten of tijdelijke renten.

Al deze inkomsten zijn verplicht aan te geven.

Voor de verdere bespreking wordt hierna een onderscheid gemaakt tussen dividenden en de overige roerende inkomsten.

Dividenden kunnen *in principe* slechts voortkomen uit winsten die vooraf reeds aan vennootschapsbelasting werden onderworpen.

De overige roerende inkomsten hebben *normaliter* nog geen voorafgaande inkomstenbelasting ondergaan.

Het risico op dubbele belasting situeert zich bijgevolg uitsluitend op het niveau van de dividenden. Enkel voor deze categorie van inkomsten wordt voorzien in een afzonderlijke regeling die tracht tegemoet te komen aan de problematiek van dubbele belasting. Voor de overige roerende inkomsten geldt een globalisatie.

2.2.2.2. Dividenden

2.2.2.2.1. Eerste alternatief: neutraliteit prioritair

Na de Zesde Staatshervorming blijven de vennootschapsbelasting en de belasting op een belangrijke categorie roerende inkomsten⁷² een uitsluitend federale aangelegenheid. De gewesten kunnen op deze belastingen geen opcentiemen heffen.

In de personenbelasting wordt de autonomiefactor (wellicht beter 'reductiefactor' geheten) niet toegepast op voormelde categorie van roerende inkomsten. Zij vallen buiten het bereik van de gewestelijke opcentiemen die enkel worden toegepast op de "gereduceerde belasting Staat". Voor een verduidelijkend schematisch overzicht van de nieuwe berekeningswijze van de personenbelasting wordt verwezen naar bijlage 1A.

De sommen die als dividend kunnen worden uitgekeerd, zijn *in principe* reeds voorafgaand aan de vennootschapsbelasting onderworpen.

⁷¹ Economische dubbele belasting onderscheidt zich van juridische dubbele belasting doordat het inkomen in hoofde van twee verschillende (rechts)personen wordt belast, waar juridische dubbele belasting wordt gekenmerkt door een dubbele belasting van hetzelfde inkomen in hoofde van dezelfde (rechts)persoon. Economische dubbele belasting zoals die zou volgen uit de globalisatie van dividendinkomsten is niet verboden, maar druist in tegen het neutraliteitsprincipe (zie *infra*).

⁷² Het gaat met name om interesten, dividenden, royalty's, loten van effecten van leningen en als diverse inkomsten belaste meerwaarden op effecten en waarden. Inkomsten uit de verhuring van roerende goederen en lijf- of tijdelijke renten zoals bedoeld in art. 17 §1, 3° en 4° WIB 92 vallen hier bijvoorbeeld niet onder.

Gelet op de neutraliteit naar de oorsprong van het inkomen en de rechtsvormneutraliteit, moet dan ook rekening worden gehouden met de reeds betaalde vennootschapsbelasting.

Bijgevolg moet ofwel in een afzonderlijk tarief worden voorzien dat rekening houdt met de vooraf reeds betaalde vennootschapsbelasting, ofwel moet een belastingkrediet worden verleend voor wat betreft de reeds betaalde vennootschapsbelasting.

In dit verband moet ook rekening worden gehouden met de EU-context. Lidstaten zijn verplicht om aandelen *c.q.* dividenden uit andere lidstaten op dezelfde wijze te behandelen als binnenlandse aandelen *c.q.* dividenden⁷³. Met betrekking tot belastingkredietstelsels heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat wanneer een lidstaat ter vermijding van economische dubbele belasting van dividenden voorziet in een stelsel van een belastingkrediet, deze lidstaat dit regime gelijk moet toepassen zowel voor binnenlandse dividenden als voor buitenlandse dividenden⁷⁴.

Er wordt daarom voorgesteld om voor dividendinkomsten in de personenbelasting een afzonderlijk tarief te voorzien. Dit omwille van de bijkomende complexiteit van zowel aangifte, berekening als controle van de aanslag, waartoe het belastingkrediet aanleiding zou geven in een grensoverschrijdende context.

Het afzonderlijke tarief kan als volgt worden bepaald.

$T^V =$	Tarief Vennootschapsbelasting ⁷⁵
$T^D =$	Tarief voor Dividendinkomsten
$T^{GT}_{in\ concreto} =$	Het gewogen gemiddeld marginaal tarief (afgekort: T^{GT}) dat <i>in concreto</i> van toepassing zou zijn voor de belastingplichtige mochten de dividenden in kwestie bovenop zijn andere inkomsten geglobaliseerd belast worden. Dit betekent dat de dividendinkomsten theoretisch worden toegevoegd bovenop zijn overige te globaliseren inkomsten. Heeft dit voor gevolg dat deze dividendinkomsten bijv. twee belastingschijven innemen, dan wordt het gewogen gemiddelde genomen van die twee schijven. Voorbeeld: 50.000 dividenden waarvan 10.000 in de 40% schijf en 40.000 in de 50% schijf geeft een T^{GT} van 48% ⁷⁶ .

Gelet op de gewenste neutraliteit naar oorsprong van het inkomen, moet de totale belastingdruk op het dividendinkomen gelijk zijn aan het gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* mochten de dividenden in kwestie mee geglobaliseerd belast worden.

De totale belastingdruk is gelijk aan de som van de belastingdruk op de brutowinst ingevolge de vennootschapsbelasting ($1 * T^V$), vermeerderd met de belastingdruk op de nettowinst ($1 - T^V$) * T^D .

Schematisch kan dit worden voorgesteld als volgt:

⁷³ HvJ. 15 juli 2004, C-242/03, Weidert-Paulus; H.v.J. 9 december 2004, C-219/03, Commissie/Spanje.

⁷⁴ HvJ. 7 september 2004, zaak C-319/02, Manninen; H.v.J. 6 maart 2007, C-292.04, Meilicke en 30 juni 2011, Meilicke; H.v.J. 15 september 2011, C-310.09, Accor.

⁷⁵ Om de neutraliteitsgedachte te benadrukken en voor de eenvoud wordt in deze nota uitgegaan van het standaardtarief van de vennootschapsbelasting.

⁷⁶ $10.000 * 40\% = 4.000$ verschuldigde belasting

$40.000 * 50\% = 20.000$ verschuldigde belasting

Dit resulteert in een totale verschuldigde belasting van 24.000 op een totaal inkomen van 50.000. Dit komt overeen met een gewogen gemiddeld marginaal tarief van 48%.

$$(1 * T^V) + (1 - T^V) * T^D = T^{GT}_{in\ concreto}$$

Hieruit volgt de volgende “definitie” van het tarief voor dividenduitkeringen:

$$T^D = \frac{T^{GT}_{in\ concreto} - T^V}{(1 - T^V)}$$

De roerende voorheffing wordt behouden, maar heeft louter een voorheffingsfunctie en werkt dus niet bevrijdend. Zij is verrekenbaar en gebeurlijk terugbetaalbaar. Hiertoe dienen de dividenden te worden aangegeven⁷⁷.

Enkele voorbeelden:			
<i>Premissen</i>			
-	Standaardtarief vennootschapsbelasting = 25%		
-	Tarief roerende voorheffing = 25%		
-	Hoogste marginaal tarief in personenbelasting = 50%		
-	T ^{GT} van de belastingplichtige is in een eerste hypothese 45%, in een tweede hypothese 40% en in een derde hypothese 20%.		
Opdat de cumul van vennootschapsbelasting + afzonderlijke aanslag gelijk zou zijn aan het gemiddelde tarief in de personenbelasting, volstaat een afzonderlijk belastingtarief van 26,66%, respectievelijk 20%, en 0,00% ⁷⁸ aangezien:			
1.	$T^D = \frac{T^{GT}_{in\ concreto} - T^V}{(1 - T^V)}$	=	$\frac{0,45 - 0,25}{(1 - 0,25)} = \frac{0,20}{0,75} = 26,66\%$
2.	$T^D = \frac{T^{GT}_{in\ concreto} - T^V}{(1 - T^V)}$	=	$\frac{0,40 - 0,25}{(1 - 0,25)} = \frac{0,15}{0,75} = 20,00\%$
3.	$T^D = \frac{T^{GT}_{in\ concreto} - T^V}{(1 - T^V)}$	=	$\frac{0,20 - 0,25}{(1 - 0,25)} = \frac{-0,05}{0,75} = 0,00\%$
Gewogen gemiddeld marginaal tarief <i>in concreto</i> (T^{GT}_{in concreto}):			
		45%	40% 20%
Winst:		100	100 100
Venn. B.	(T ^V)	(-)25	(-)25 (-)25

⁷⁷ Indien het Hof van Justitie van oordeel zou zijn dat in een grensoverschrijdende context ook de bronstaat de op deze dividenden betaalde bronheffing gebeurlijk moet verrekenen of terugbetalen, moet hiermee rekening worden gehouden in de hervormingsvoorstellen. Een aangifteplicht voor de dividend ontvangende niet-inwoner kan desgevallend een oplossing bieden. Na aangifte (in de BNI) kan dan worden overgegaan tot een verrekening/terugbetaling van de bronheffing. In dit verband heeft de Nederlandse Hoge Raad in drie zaken aan het Hof van Justitie enkele prejudiciële vragen gesteld die verband houden met de fiscale behandeling van een bronheffing op (outbound)dividenden. (Hoge Raad dd. 20/12/2013: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2013:1800>; Hoge Raad dd. 20/12/2013: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2013:1779>; Hoge Raad dd. 20/12/2013: <http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:HR:2013:1774>.)

⁷⁸ Let wel: het afzonderlijk tarief dividendinkomsten (T^D) kan nooit een negatieve waarde aannemen en de eerder betaalde vennootschapsbelasting blijft definitief verworven voor de schatkist.

brutodividend:	75	75	75
<i>Ingehouden RV (25%)</i>	<i>18,75</i>	<i>18,75</i>	<i>18,75</i>
Afzonderlijk tarief (T^D)	26,66%	20,00%	0,00%
Afzonderlijke heffing:	20	15	0
Verrekenbare RV:	18,75	18,75	18,75
<u>Bij te betalen / terug te krijgen: 1,25</u>		<u>- 3,75</u>	<u>-18,75</u>
Totaal verschuldigde belasting: 45		40	25

1. Ingeval het gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* 45% bedraagt, is de totale belastingdruk:

$$\text{Venn. B. (25) + RV (18,75) + 1,25 = 45}$$

2. Ingeval het gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* 40% bedraagt, is de totale belastingdruk:

$$\text{Venn. B. (25) + RV (18,75) - 3,75 = 40}$$

3. Ingeval het gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* 20 % bedraagt, is de totale belastingdruk:

$$\text{Venn. B. (25) + RV (18,75) - 18,75 = 25}$$

De totale belastingdruk is bijgevolg gelijk aan een transparante taxatie van de winst. Wat betreft de derde hypothese is de belastingdruk 25% en is deze hoger dan de gemiddelde aanslagvoet die van toepassing zou zijn ingeval van globalisatie, aangezien de vennootschapsbelasting (25%) definitief verworven blijft.

De gewenste neutraliteit naar oorsprong van het inkomen lijkt bereikt⁷⁹. Voor enkele voorbeelden wordt verwezen naar bijlage 2.

Een belangrijk aandachtspunt blijft welk tarief in aanmerking wordt genomen voor de factor T^V . Deze vraag betreft zowel de hypothese dat er meerdere nominale tarieven zijn (bijv. KMO's en niet KMO's) als de hypothese dat er een merkelijk onderscheid is tussen het nominale tarief en het werkelijke tarief (bijv. als gevolg van NIA, DBI, vrijstelling meerwaarden op aandelen, enz.).

Er wordt voorgesteld om het standaardtarief in rekening te brengen bij de bepaling van factor T^V .

⁷⁹ Er wordt opgemerkt dat deze neutraliteit is bereikt vóór het toepassen van de autonomiefactor en de gewestelijke opcentiemen op het tarief van de geglobaliseerd te belasten inkomsten. De ongelijke belastingdruk op dividenden ten opzichte van geglobaliseerd belaste inkomsten die hieruit mogelijk kan voortvloeien, volgt uit de specifieke bepalingen van de Zesde Staatshervorming en de gewijzigde bijzondere financieringswet. Hieraan kan niet worden geredigeerd zolang niet alle inkomsten globaal belast worden en in aanmerking worden genomen voor de bepaling van de autonomiefactor en de gewestelijke opcentiemen.

De factor T^V wordt eventueel enkel in rekening gebracht voor wat betreft dividenden die afkomstig zijn uit landen van de EER. Dividenden uit derde landen worden dan ofwel i) mee globaal belast⁸⁰, ofwel ii) – mits te voldoen aan een taxatievoorwaarde – aan een afzonderlijk tarief gelijk aan het tarief voor dividendinkomsten (T^D)⁸¹.

2.2.2.2.2. Tweede alternatief: eenvoud prioritair – mogelijk bevrijdende roerende voorheffing

Een tweede mogelijk alternatief laat meer mogelijkheid tot anonimiteit voor de belastingplichtige. Hij zou er immers voor kunnen opteren om zijn dividendinkomsten niet aan te geven.

In dit belastingregime heeft de belastingplichtige twee mogelijkheden. Ofwel vermeldt hij de dividendinkomsten in zijn aangifte, ofwel doet hij dit niet.

Het tarief van de roerende voorheffing die moet worden ingehouden op dividendinkomsten, moet in dit alternatieve regime zodanig worden bepaald, dat de gezamenlijke belastingdruk van de vennootschapsbelasting en de roerende voorheffing op het brutobedrag van de uitgekeerde winsten (minstens) gelijk is aan het hoogste marginaal tarief in de personenbelasting, aanvullende gemeentebelasting inbegrepen. Zo niet zal vanaf een bepaald inkomen, het voor de aandeelhouder of bedrijfsleider opnieuw voordeliger worden om zichzelf een bijkomend dividend in plaats van bv. een bijkomende bezoldiging uit te keren. Dit zou ingaan tegen de neutraliteitsgedachte.

Indien de belastingplichtige deze dividendinkomsten niet wenst aan te geven, werkt de roerende voorheffing bevrijdend en is de belasting op deze inkomsten (Venn. B + roerende voorheffing) definitief. Desgevallend worden deze inkomsten dan ook *de facto* niet langer geglobaliseerd belast.

Indien de belastingplichtige meent dat de globalisatie van de bedoelde inkomsten voor hem voordeliger zou zijn, kan hij deze inkomsten aangeven, zodat deze integraal aan de globalisatie worden onderworpen. De roerende voorheffing is dan niet bevrijdend en zal worden verrekend in zijn personenbelasting.

De belastingplichtige kan er dus voor opteren om “anoniem” te blijven en deze inkomsten niet aan te geven. Deze keuze impliceert evenwel ook dat de niet aangegeven inkomsten niet in aanmerking kunnen komen voor de spaarvrijstelling (zie *infra*)⁸².

Voor een voorbeeld wordt verwezen naar bijlage 3.

⁸⁰ Hierbij zal evenwel rekening moeten worden gehouden met de mogelijk specifieke regels opgenomen in het eventueel toepasselijke dubbelbelastingverdrag.

⁸¹ In dit laatste geval moet ook rekening worden gehouden met eventueel van toepassing zijnde dubbelbelastingverdragen.

⁸² Daarenboven blijven deze roerende inkomsten buiten het toepassingsgebied van de globaal belastbare inkomsten en worden deze ook niet opgenomen in de basis die dient voor de prijszetting van heel wat door de overheid betaalde diensten en in de basis die de omvang bepaalt van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens, zie ook voetnoot nr. 70.

2.2.2.3. Overige roerende inkomsten

Principiële globalisering

Aangezien de overige roerende inkomsten, zoals bv. interesten, nog geen voorafgaande inkomstenbelasting hebben ondergaan, vereisen de algemene basisprincipes dat deze *in principe* geglobaliseerd worden belast.

De roerende voorheffing kan worden behouden, maar werkt niet bevrijdend. Zij is verrekenbaar met de uiteindelijk verschuldigde federale personenbelasting. Desgevallend is zij ook terugbetaalbaar.

Opdat de roerende voorheffing verrekenbaar en desgevallend terugbetaalbaar zou zijn, is een aangifte van die inkomsten vereist. Bijgevolg lijkt een aangifteplicht onontbeerlijk (zie *infra* inzake het voorstel voor een spaarvrijstelling).

Invloed van de Zesde Staatshervorming

De bedoelde roerende inkomsten (niet dividenden) kunnen ingevolge de Zesde Staatshervorming en de gewijzigde Bijzondere Financieringswet worden onderverdeeld in twee categorieën:

De eerste categorie betreft de roerende inkomsten die worden samengevoegd met de overige globaal te belasten inkomsten, waarop de autonomiefactor wordt toegepast en waarop de gewestelijke opcentiemen worden geheven.

Deze vallen onder de standaardregel van de globalisatie en worden samen met de overige inkomsten progressief belast.

De tweede categorie betreft de interesten en royalty's. Deze worden uitsluitend aan het federale marginaal tarief onderworpen. De autonomiefactor wordt er niet op toegepast en de regionale opcentiemen kunnen er niet over worden geheven.

Auteursrechten

Dat inkomsten die in feite beroepsinkomsten zijn, worden geherkwalificeerd als roerende inkomsten kan niet worden verantwoord. Dit is op heden nochtans het geval voor bijvoorbeeld auteursrechten⁸³. Doorgaans zullen auteursrechten kwalificeren als beroepsinkomsten. Wanneer zij worden behaald buiten een beroepswerkzaamheid zullen zij kwalificeren als diverse inkomsten.

Het voorstel houdt in dat deze situatie wordt hersteld en de artificiële herkwalificatie van auteursrechten als roerende inkomsten vervalft.

2.2.2.4. Inflatiecorrectie

Een algemene inflatiecorrectie voor roerende inkomsten wordt niet ingevoerd. Een inflatiecorrectie betreft immers de kapitaalcomponent die in waarde afneemt in geval van inflatie en in waarde toeneemt in geval van deflatie. De inflatiecorrectie wordt bijgevolg verrekend in de (afzonderlijke) belasting op meerwaarden (zie II.2.5).

⁸³ Deze herkwalificatie is voornamelijk ingegeven door de wens om deze inkomsten voordelig te belasten, *i.e.* aan 15% bevrijdende roerende voorheffing (art. 269, §1, 4° WIB92).

Voor interesten kan deze redenering evenwel niet worden doorgetrokken. Interesten worden immers verkregen uit geïnvesteerde geldsommen, waar de meerwaardebelasting (*in principe*) niet op van toepassing kan zijn (zie *infra* II.2.5.5.1. - voetnoot 115). Het geïnvesteerde bedrag behoudt immers zijn (nominale) waarde. Bijgevolg moet voor interesten wel worden voorzien in een inflatiecorrectie op de uitgekeerde sommen⁸⁴. Voorgesteld wordt om rekening te houden met de index van de consumptieprijzen of eventueel de gezondheidsindex (beleidskeuze).

2.2.2.5. Vaststelling van het netto-inkomen

Om de belastbare netto-inkomsten vast te stellen, moeten de aftrekbare kosten in mindering worden gebracht van de bruto-inkomsten.

Dit houdt *in principe* ook in dat de interestlasten van leningen die werden aangegaan om deze roerende inkomsten te verwerven, aftrekbaar moeten zijn.

Praktische bezwaren kunnen deze aftrekbaarheid evenwel beperken. Als afwijking op de gewenste desinstrumentalisatie en het realiteitsbeginsel, kan de niet-aftrekbaarheid van deze interesten worden verantwoord door het *moral hazard* probleem dat zich mogelijk stelt. Als de belastingplichtige-investeerder zijn kosten toch in mindering kan brengen van zijn bruto-inkomsten, wordt risicovol gedrag gestimuleerd. Dergelijk gedrag zou onder meer kunnen leiden tot minderontvangsten voor de federale en regionale overheden. Bijgevolg kan deze niet-aftrekbaarheid ook om budgettaire redenen worden verantwoord.

2.2.2.6. Fictief inkomen

Naast fiscale lasten op inkomsten, rusten op sommige inkomsten ook parafiscale / sociale lasten. Dit is met name het geval voor bezoldigingen.

Het fiscaal neutraliteitsprincipe (zie I.4.3) is als uitgangspunt vooropgesteld om zuiver fiscaal geïnspireerde optimalisaties overbodig te maken. Dit principe sluit evenwel geen optimalisatiemogelijkheden uit die zich buiten het fiscale speelveld situeren (bijv. het sociale zekerheidsdomein).

Een parafiscale optimalisatiemogelijkheid bestaat erin dat een bedrijfsleider-aandeelhouder zich in de plaats van beroepsinkomsten (bezoldigingen) dividenden uitkeert. De met de hervorming nagestreefde fiscale neutraliteit tussen dividendinkomsten en bezoldigingen, zal deze optimalisatiemogelijkheid niet ongedaan maken.

Om dergelijke praktijken te kunnen ontmoedigen/neutraliseren, kan de invoering van een fictief loon worden ingevoerd, op basis waarvan de parafiscale lasten worden berekend.

De vraag rijst echter of de invoering van dergelijk fictief loon niet beter wordt geregeld in het raam van de (federale) sociale zekerheidswetgeving in plaats van in de fiscale wetgeving⁸⁵.

⁸⁴ Het zelfde geldt voor inkomsten uit obligaties, die als interesten zullen worden belast. Zie hiervoor ook *infra*, sub II.2.5.5.1. "meerwaarden op obligaties".

⁸⁵ Zie ook het rapport van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, *Een sterk en betrouwbaar sociaal contract: Voorstellen van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 voor een structurele hervorming van de pensioenstelsels*, p. 129. Elektronisch raadpleegbaar op <http://pensioen2040.belgie.be/nl/>. Hierin wordt eveneens verwezen naar de invoering van een fictief loon in het kader van de voorgestelde pensioenhervorming in het stelsel van de zelfstandigen.

De invoering van het concept fictief loon *in fiscalibus* strookt immers niet met het realiteitsprincipe dat als uitgangspunt wordt gehanteerd. De notie fictief loon beoogt het ontwijken van sociale bijdragen tegen te gaan en niet van (inkomsten)belastingen. Dit laatste is natuurlijk enkel juist indien de fiscale neutraliteit naar oorsprong van het inkomen kan worden bereikt.

2.3. Beroepsinkomsten

2.3.1. Algemeen

a. Huidige situatie

De huidige ruime definitie van beroepsinkomsten (art. 23 WIB92) kan worden behouden. Beroepsinkomsten zijn inkomsten die rechtstreeks of onrechtstreeks voortkomen uit werkzaamheden van alle aard. Met name omvatten zij:

- Winst;
- Baten;
- Winst en baten van een vorige beroepswerkzaamheid;
- Bezoldigingen;
- Pensioenen en als zodanig geldende toelagen.

De draagwijdte van deze definitie wordt op heden evenwel beperkt door art. 90, 1° WIB92. De inkomsten die voortvloeien uit activiteiten buiten de uitoefening van een beroepswerkzaamheid worden door deze bepaling gekwalificeerd als diverse inkomsten. De rechtspraak heeft verduidelijkt wat onder “beroepsactiviteit” en “beroepswerkzaamheden” moet worden begrepen, zodat de scheiding tussen beide categorieën van inkomsten op heden redelijk duidelijk is. Genoemd onderscheid kan worden behouden.

b. Voorstel

Het huidige verschil tussen baten en winsten is in het licht van een ruim geïnterpreteerd ondernemingsbegrip dat steeds meer geacht wordt ook de activiteiten van vrije beroepen te omvatten, niet langer verantwoord. Daarom wordt voorgesteld het verschil tussen baten en winsten te schrappen, zodat één regeling – van toepassing voor “winsten” – overblijft. Dit geeft het volgende onderscheid:

- Winst;
- Winst van een vorige beroepswerkzaamheid;
- Bezoldigingen;
- Pensioenen en als zodanig geldende toelagen.

Er wordt wel voorgesteld om sommige afwijkende bepalingen te behouden, zij het enkel voor de ondernemers met een (zeer) beperkte jaaromzet⁸⁶. Zo zou het hen kunnen worden toegelaten om volgens het kasstelsel te (blijven) werken. De overige belastingplichtigen die op heden worden belast op baten, worden daarentegen onderworpen aan de standaard boekhoudkundige verplichtingen.

Om uit te maken of een ondernemer het kassysteem kan toepassen, wordt voorgesteld te kijken naar de omzeldrempel die geldt voor de btw – vrijstellingsregeling in het voordeel van kleine ondernemingen. Deze drempel voor de jaaromzet is recent verhoogd van 5.580 EUR tot 15.000 EUR. Logischerwijze worden zij, bij gebrek aan een op *accrual* basis gevoerde boekhouding, uitgesloten van het stelsel van gefaseerde taxatie van de beroepsinkomsten (zie *infra*).

⁸⁶ Deze *de minimis* regel is verantwoord aangezien het niet aangewezen is om kleine ondernemers te onderwerpen aan de administratieve last die de standaard boekhoudkundige verplichtingen met zich meebrengen. Daarenboven ligt een toepassing van het kasstelsel voor kleine ondernemingen meer in lijn met het *ability to pay* principe.

2.3.2. Bezoldigingen en pensioenen

Bezoldigingen en pensioenen worden aan de progressieve belasting onderworpen. De huidige regeling is evenwel uitermate complex en niet langer overzichtelijk.

Gelet op de voorgestelde desinstrumentalisering van de personenbelasting, dringen hervormingen zich op. Niet-fiscaal geïnspireerde bepalingen kunnen slechts worden aanvaard indien deze draagkrachtcorrigerend zijn of er op gericht zijn om de beoogde neutraliteit te vrijwaren. Zij moeten daarom allen aan een kritisch onderzoek worden onderworpen.

Als voorbeelden kunnen de volgende vrijgestelde vergoedingen en toelagen worden vermeld⁸⁷:

- Bepaalde toelagen voor geneeskundige verzorging en begrafeniskosten (art. 38, §1, 5°, 6° en 7° WIB92);
- Terugbetaling door de werkgever van reiskosten voor woon-werkverkeer (art. 38, §1, 9° WIB92);
- Bepaalde sociale voordelen (art. 38, §1, 11° WIB92);
- Vergoedingen voor vrijwilligers van de brandweer en Civiele Bescherming (art. 38, §1, 12° WIB92);
- Inkomsten voor prestaties geleverd in het kader van een PWA-overeenkomst (art. 38, §1, 13° WIB92);
- Kilometervergoeding voor het woon-werkverkeer per fiets (art. 38, §1, 14° WIB92);
- Deelnames in het kapitaal of de winst in het kader van de werknemersparticipatieregeling (art. 38, §1, 15° WIB92);
- Tussenkost van de werkgever in de aankoop van een pc, randapparatuur en/of internetaansluiting (art. 38, §1, 17° WIB92);
- Niet-resultaatsgebonden recurrente voordelen (art. 38, §1, 24° WIB92);
- Tussenkost van de werkgever in de maaltijd-, sport/cultuur- en ecocheques (art. 38, §1, 25° WIB92);
- Bepaalde ontslaguitkeringen of vergoedingen uitgekeerd naar aanleiding van de beëindiging van een arbeidsovereenkomst (art. 38, §1, 26° en 27° WIB92).

Een tweede grote groep van bepalingen die aan een kritisch onderzoek moeten worden onderworpen, betreft de voordelen van alle aard (art. 36, §2 WIB92 en art. 18 KB/WIB).

2.3.3. Nawinsten

Dat ook winsten (en thans nog baten) van een vorige beroepswerkzaamheid (hierna “nawinsten”) beroepsinkomsten zijn en als dusdanig belast moeten worden, staat buiten kijf. De vraag rijst echter naar het tarief dat op deze inkomsten van toepassing moet zijn. Door deze nawinsten integraal toe te voegen aan de progressief belastbare beroepsinkomsten, wordt in het betreffende belastbaar tijdperk een piekinkomen gerealiseerd dat voor wat betreft het deel van de nawinsten in feite niet aan dat tijdperk is toe te rekenen. Bijgevolg is een afwijking van de progressiviteit verantwoord, onder meer als draagkrachtcorrigerende maatregel.

Het afwijkend tarief wordt bij voorkeur bepaald aan de hand van het gewogen gemiddeld marginaal tarief dat van toepassing zou zijn geweest indien de nawinsten zouden zijn verworven en belast in het belastbaar tijdperk waarin de betreffende activiteit werd uitgeoefend.

Indien deze activiteit over meerdere jaren gespreid werd uitgeoefend, zou *in principe* rekening moeten worden gehouden met i) de toerekenbaarheid van (delen van) de nawinsten aan een

⁸⁷ Deze lijst is niet-exhaustief.

bepaald belastbaar tijdperk en ii) het gewogen gemiddeld marginaal tarief dat in elk van deze tijdperken van toepassing zou zijn geweest.

Voormelde berekeningsmethode voor het afzonderlijk tarief, volgt uit een consequente toepassing van het neutraliteitsprincipe. Zij verdient daarom de voorkeur.

Mocht een dergelijke berekening niet mogelijk zijn, want te complex, dan kan een afwijking van de strikte toepassing van de uitgangspunten worden overwogen en kan worden voorzien in een gestandaardiseerd afzonderlijk tarief zoals bijvoorbeeld het - al dan niet gewogen - gemiddeld marginaal tarief van een forfaitair bepaalde periode (bijv. de laatste 5 jaren)⁸⁸.

Bezoldigingen, pensioenen en nawinsten zijn beroepsinkomsten die behoren tot de belastbare grondslag van de personenbelasting. Conceptueel rijzen er geen noemenswaardige problemen, zodat hier niet verder op wordt ingegaan.

2.3.4. Ondernemingswinsten⁸⁹

2.3.4.1. Algemeen

Rechtsvormneutraliteit vereist dat ondernemingswinsten gelijk worden belast, ongeacht of de onderneming al dan niet middels een vennootschap wordt gevoerd.

De winsten die door een zelfstandige zonder vennootschap worden gerealiseerd, moeten dan ook een gelijke belastingdruk ondergaan als winsten die middels een vennootschap onderworpen aan de vennootschapsbelasting, worden gerealiseerd.

Dit kan worden bereikt middels een gefaseerde taxatie, waarbij de winsten initieel worden onderworpen aan een tarief gelijk aan het standaardtarief van toepassing in de vennootschapsbelasting en vervolgens bij desaffectatie aan een bijkomende heffing. De initiële belasting en de bijkomende heffing zouden samen moeten resulteren in een belastingdruk die gelijk is aan die van de vennootschapsbelasting, vermeerderd met de belasting op uitgekeerde dividenden.

⁸⁸ Op heden is het afzonderlijk tarief gelijk aan de gemiddelde aanslagvoet met betrekking tot het geheel van de belastbare inkomsten van het laatste vorige jaar waarin de belastingplichtige een normale beroepswerkzaamheid heeft gehad (art. 171, 1^e lid, 5° c) WIB92). Uit de rechtspraak blijkt evenwel dat over het criterium "laatste vorig jaar waarin een normale beroepswerkzaamheid werd uitgeoefend" veel betwisting bestaat. Zie A. TIBERGHIEN, *Handboek voor fiscaal recht 2013-2014*, Kluwer, Mechelen, 2014, p. 436-437 met verdere verwijzingen naar de rechtspraak.

⁸⁹ In deze bijdrage wordt uitsluitend verwezen naar de term "winst". Zoals aangegeven geldt de beschreven regeling *mutatis mutandis* ook voor de op heden als baten gekwalificeerde inkomsten.

Voorbeeld.

Veronderstel een gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* van 45 %. In een eerste kolom wordt de taxatiemethode weergegeven indien de onderneming wordt gevoerd door een vennootschap met rechtspersoonlijkheid. De tweede kolom geeft de taxatiemethode weer voor het geval de onderneming wordt gevoerd als natuurlijk persoon.

Gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* ($T^{\text{GT}}_{\text{in concreto}}$): 45 %

	Vennootschap	Natuurlijk persoon	
Winst:	100	100	
Venn. B. (T^V)	(-)25	(-)25	<u>Initiële heffing</u> ⁹⁰
brutodividend:	75	75	gereserveerde winst
Ingehouden RV (25%)	18,75	0	Geen RV
Afzonderlijk tarief (T^D)	26,66%	26,66%	Tarief bijkomende heffing
Afzonderlijke heffing:	20	20	<u>Bijkomende heffing</u>
Verrekenbare RV:	18,75	0	
Bij te betalen:	1,25	20	Bij te betalen
Totale belasting:	45	45	

De gewenste rechtsvormneutraliteit en de voorgestelde gefaseerde taxatie kunnen op verschillende manieren worden bereikt. De Zesde Staatshervorming en de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW) brengen evenwel bijkomende knelpunten met zich mee die dit bemoeilijken.

Met name zijn de volgende aspecten van belang:

- De BFW vereist federale loyaliteit en het vermijden van deloyale concurrentie tussen de verschillende overheden;
- De gewesten kunnen enkel opcentiemen heffen in de personenbelasting. De vennootschapsbelasting is en blijft een zuiver federale bevoegdheid;
- De gewesten kunnen op afzonderlijk belastbare inkomsten slechts opcentiemen heffen die enig, uniek en niet lager zijn dan die van de schijf die in de progressief belastbare inkomsten de hoogste opbrengst zal genereren;
- Tussen de verschillende gewesten kunnen er verschillen in opcentiemen optreden. De federale belastingvoeten moeten over het gehele Belgische grondgebied evenwel gelijk zijn;
- De roerende en de bedrijfsvoorheffingen blijven een louter federale bevoegdheid.

Er zijn verschillende mogelijkheden denkbaar om de gewenste rechtsvormneutrale fiscale behandeling van ondernemingswinsten te bereiken⁹¹: de eerste gekenmerkt door een *sui generis*

⁹⁰ Deze initiële heffing kan verschillende vormen aannemen, zoals een voorheffing op ondernemingsreserves of een onmiddellijke definitieve taxatie aan een afzonderlijk tarief. Zie *infra*.

⁹¹ Het Zweedse model kan als inspiratie dienen voor een uit te werken hervorming van de belasting van beroepsinkomsten in de personenbelasting. Voor een beknopt overzicht van de taxatie van ondernemingswinsten in Zweden zie bijlage 4.

verrekenbare voorheffing op ondernemingsreserves (zie II.2.3.4.2.) en de tweede gekenmerkt door de toepassing van een afzonderlijk tarief binnen de personenbelasting (zie II.2.3.4.3).

2.3.4.2. Eerste mogelijkheid: de winst wordt in de personenbelasting voorlopig vrijgesteld van taxatie doch met inhouding van een verrekenbare voorheffing op ondernemingsreserves. Taxatie gebeurt op het moment van desaffectatie

In het jaar waarin de winst wordt gemaakt, wordt een - nieuw in te voeren - *sui generis* voorheffing (bijv. 'voorheffing op ondernemingsreserves') geheven. De voorheffing is enkel van toepassing op de gereserveerde winsten. De niet gereserveerde winsten worden in het jaar waarin ze worden behaald in de personenbelasting belast tegen het progressief tarief en ondergaan aldus hun definitief taxatieregime.

Voorheffingen zijn een louter federale bevoegdheid, zodat het tarief van de voorheffing kan worden gelijkgesteld aan het standaardtarief van de vennootschapsbelasting.

Door aldus een 'voorheffing op ondernemingsreserves' in te houden is de federale overheid in staat reeds inkomsten te bekomen in het jaar waarin de winst wordt gerealiseerd en wordt een rechtsvormneutrale belasting van de ondernemingsactiviteit bereikt, ongeacht of zij in vennootschapsvorm wordt uitgebraat of niet.

Bij desaffectatie van reserves wordt de uitgekeerde winst belastbaar, maar wordt ook de voorheen betaalde voorheffing verrekend. Zowel om budgettaire redenen als om de rechtsvormneutraliteit niet te doorbreken, is deze voorheffing evenwel niet terugbetaalbaar. Om dezelfde redenen kan deze voorheffing enkel worden verrekend met de belasting verschuldigd op de gedesaffecteerde reserves.

Bij stopzetting van de activiteit, wordt de belastingplichtige geacht alle opgebouwde reserves en alle activa en passiva die met de onderneming te maken hebben, te desaffecteren. Bijgevolg wordt het gehele opgebouwde resultaat belastbaar, onder verrekening van de voorheen reeds betaalde voorheffingen op de gereserveerde reserves.

Een nadeel van dit denkspoor is dat de gewesten geen tussentijdse inkomsten hebben uit de gereserveerde winsten. Over de voorheffingen kunnen zij immers geen opcentiemen heffen. Bij desaffectatie zullen de gewesten wel opcentiemen kunnen heffen.

Het alternatief is dat de belastingplichtige middels een vennootschap zijn onderneming uitoefent. De opbrengsten uit de vennootschapsbelasting gaan dan integraal en definitief naar de federale overheid. Daarenboven is dit gebrek aan tussentijdse financiering voor de gewesten een gevolg van de bepalingen zoals ingevoerd bij de Zesde Staatshervorming.

De voorheffing op ondernemingsreserves behoudt haar kwalificatie als voorheffing / voorafbetaling, ook na inkohiering.

Op heden verliest een voorheffing in de regel haar juridische aard van voorheffing bij de inkohiering van de belasting. Na inkohiering is er op heden sprake van een belasting met mogelijk een terugbetaling van teveel betaalde voorheffing. Er zal dan ook uitdrukkelijk moeten worden voorzien dat de voorheffing op ondernemingsreserves over verschillende belastbare tijdperken heen kan worden overgedragen, met behoud van haar kwalificatie, tot op het ogenblik van desaffectatie (vgl. met uitgangspunt I.4.9). In de hypothese dat de inkohiering wordt vervangen door een stelsel van spontane betaling (desgevallend naar aanleiding van een betalingsuitnodiging) of betalingsbevel (=

uitvoerbare titel) zal voormeld probleem van wijziging van juridische aard van de voorheffing zich o.i. niet voordoen.

2.3.4.3. Tweede mogelijkheid: de gereserveerde winst wordt binnen de personenbelasting meteen onderworpen aan een afzonderlijk tarief

Op deze afzonderlijke federale personenbelasting worden door de gewesten opcentiemen geheven die uniek, enig en niet lager mogen zijn dan het tarief van de belastingschijf die in de progressief belastbare inkomsten de hoogste inkomsten zal genereren⁹².

De belasting op de gereserveerde winst kan verschillen van gewest tot gewest naargelang de regionale opcentiemen verschillen.

Gebeurlijk kan het op de gereserveerde winst toepasselijke tarief worden gedifferentieerd, naargelang de omvang van de reserves. Dit kan mogelijk nuttig zijn om de opbouw van excessieve reserves en de hiermee gepaard gaande uitgestelde finale belasting van de inkomsten in te dijken⁹³.

Bij desaffectatie van gereserveerde winst wordt personenbelasting geheven op die winst en wordt de personenbelasting die reeds eerder was geheven op die winst, verrekend met de finaal verschuldigde personenbelasting. Zowel de reeds betaalde federale als de gewestelijke personenbelasting worden op dat moment en elk voor zich verrekend. Om budgettaire redenen en gelet op de gewenste rechtsvormneutraliteit, kan de initiële taxatie aan afzonderlijk tarief enkel worden verrekend, doch niet worden terugbetaald.

Het nadeel van deze werkwijze bestaat erin dat volledige rechtsvormneutraliteit niet kan worden bereikt. De gewestelijke opcentiemen kunnen immers verschillen al naargelang het gewest.

Anderzijds zijn zowel de gewesten als de federale overheid verzekerd van inkomsten uit de personenbelasting. De gewesten moeten geen desaffectatie afwachten om hun deel van de belastinginkomsten te laten innen.

De federale overheid zal in dit geval ook minder hoge voorlopige belasting kunnen heffen, aangezien de rechtsvormneutraliteit vereist dat de voorlopige belastingdruk gelijk (of zo gelijk mogelijk) is aan die in de vennootschapsbelasting. Om een mogelijke vlucht naar vennootschappen (en vennootschapsbelasting) te vermijden, moet het gebeurlijke verschil in voorlopige belasting zo klein mogelijk worden gehouden.

Indien wordt geopteerd voor de tweede mogelijkheid, zullen de verschillende overheden en vooral de federale overheid, zich loyaal moeten opstellen om de voorlopige belastingdruk zo veel als mogelijk gelijk te schakelen met de belastingdruk in de vennootschapsbelasting. Het lijkt evident dat zij hieromtrent afspraken zullen moeten maken.

⁹² Art. 5/4 §3 BFW.

⁹³ Een vergelijkbare regeling bestond aanvankelijk ook in de vennootschapsbelasting zoals ingevoerd door de Wet van 20 november 1962, B.S. 1 december 1962. De gereserveerde winsten werden in de vennootschapsbelasting in principe belast aan een tarief van 30%. Tot zolang de totale gereserveerde winst echter lager was dan 1.000.000 BEF, werd dit tarief verlaagd tot 25%. Overschreed de totale gereserveerde winst de drempel van 5.000.000 BEF, dan werd de gereserveerde winst, in de mate van de overschrijding van voormelde drempel, belast aan een verhoogd tarief van 35%. Met deze bepaling werd beoogd de overmatige reservering van winsten te ontraden. Zie ook A. CLOCHERET en S. VAN BELLE, "Een historische benadering voor toekomstige hervormingen – De mogelijkheid tot een meer neutrale behandeling van inkomsten uit een zelfstandige activiteit en van eigen vermogen ten opzichte van vreemd vermogen", *TFR* nr. 457, p. 238, nr. 64.

2.3.4.4. Beoordeling van de twee alternatieven

Om de rechtsvormneutraliteit zo correct mogelijk toe te passen, is de eerste optie (zie II.2.3.4.2) het meest aangewezen. De voorheffing kan haar juridische kwalificatie als voorheffing behouden, ook na inkohiering (of wanneer deze laatste rechtsfiguur wordt opgeheven, na spontane betaling of na opvolging van het betalingsbevel). Het behoud van het karakter als “voorheffing” is niet federaal deloyaal, omdat de definitieve belasting louter wordt uitgesteld en niet aan de rechten van de gewesten wordt geraakt. Noch de belastbare grondslag, noch de regionale belastingbevoegdheden worden beïnvloed⁹⁴.

Indien voor de tweede optie (zie II.2.3.4.3) wordt gopteerd, kan volledige rechtsvormneutraliteit mogelijk toch worden bereikt, indien de gereserveerde winst als een soort dividend kan worden beschouwd of daarmee (bij wijze van fictie) wordt gelijkgesteld. Dit betekent dat dit inkomen afzonderlijk wordt belast door de federale overheid. De gewesten kunnen hier dan geen opcentiemen op toepassen en zullen dus geen onmiddellijke inkomsten genieten. Na desaffectatie wordt dan een belastingkrediet toegekend op de uitgekeerde reserve/dividend.

Idealiter wordt daartoe de BFW aangepast, zodat de interesten en dividenden “zoals omschreven in het WIB” afzonderlijk belastbaar worden gesteld. De federale wetgever kan de bedoelde gereserveerde winsten dan definiëren als een (afzonderlijk belastbaar) dividend.

Van de twee mogelijkheden kan volledige neutraliteit enkel bij de eerste werkwijze worden bereikt. Daarom gaat de voorkeur naar de invoering van een nieuwe, aparte voorheffing op ondernemingsreserves die haar juridische aard van voorheffing behoudt over de jaren heen, zelfs na inkohiering (of wanneer deze laatste rechtsfiguur wordt opgeheven, na spontane betaling of na opvolging van het betalingsbevel).

Deze werkwijze is ook verenigbaar met de huidige transparantieregeling (art. 29 WIB 92), die bepaalt dat de winst gerealiseerd door burgerlijke vennootschappen of verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid als winst wordt aangemerkt in hoofde van de vennoten of de leden. Voormelde alternatieve fiscale regimes voor ondernemingswinsten kunnen immers ook in dit kader worden toegepast, zodat de vennoten of leden worden belast op hun aandeel in de (al dan niet gereserveerde) winsten van de transparante entiteit. Op het gedeelte van de winst dat wordt gereserveerd, is de specifieke regeling van toepassing. Het gedeelte van de winst dat wordt gedesaffecteerd, is progressief belastbaar.

2.3.4.5. Desaffectatie van reserves

De problematiek van de desaffectatie van opgebouwde reserves heeft betrekking op vier aspecten: a) desaffectatie *going concern*, b) desaffectatie bij (vrijwillige of gedwongen) stopzetting van de beroepsactiviteit, c) de wenselijkheid van een wettelijk minimum van desaffectatie en d) het bij desaffectatie toepasselijke tarief.

Bij de verdere bespreking wordt hierna enkel uitgegaan van de *sub* II.2.3.4.2. besproken werkwijze.

- a. Desaffectatie van reserves *going concern*

⁹⁴ Wel leidt dit tot een mogelijk uitgestelde belastingontvangst voor de gewesten. De impact van dit voorstel moet vanuit het oogpunt van het Europees Stelsel van Rekeningen (“ESR”) nog worden onderzocht.

Bij desaffectatie *going concern* van opgebouwde reserves wordt de uitgekeerde winst belastbaar, maar wordt ook de voorheen ingehouden voorheffing op de ondernemingsreserves verrekend.

b. Desaffectatie van reserves bij stopzetting van de beroepsactiviteit

Bij stopzetting van de activiteit, wordt men geacht de eigen beroepsactiviteit volledig te liquideren: alle opgebouwde, nog niet definitief belaste reserves komen dan in aanmerking voor belasting. Bijgevolg worden de opgebouwde reserves belastbaar, onder verrekening van de voorheen reeds betaalde voorheffingen op die reserves.

Er wordt *in principe* niet voorzien in een verplichte desaffectatie voor het geval bepaalde reserves langdurig zouden worden gereserveerd. In tegenstelling tot een onderneming middels een vennootschap, is de onderneming die als natuurlijk persoon wordt uitgeoefend, eindig. Vroeg of laat zal een desaffectatie zich voordoen, door stopzetting voor of na pensionering of door het overlijden van de ondernemer.

Een onderneming die als natuurlijk persoon wordt gevoerd, kan *in principe* niet worden verdergezet door bv. de opvolger van de ondernemer, zonder dat er eerst een desaffectatie met bijhorende taxatie plaatsvindt van de eerder door hem gereserveerde winsten.

Desgevallend kan worden voorzien in een beperkte mogelijkheid van een opvolging in continuïteit wanneer deze opvolging - vergelijkbaar met het huidige artikel 46 par. 1 WIB 92 - gebeurt door de echtgenoot of door één of meer erfgenamen of erfgerechtigden in de rechte lijn van de persoon die de onderneming stopzet. In deze hypothese kan worden voorzien in een gehele of gedeeltelijke overname van de onderneming door de erfgenaam, met de voorlopige niet-desaffectatie van de reserves als gevolg. Een zelfde idee kan worden uitgewerkt voor de hypothesen waarin de onderneming als natuurlijke persoon wordt stopgezet, door inbreng ervan in een vennootschap, tegen verkrijging van aandelen in deze vennootschap. In dat geval zullen de niet-gedesaffectedeerde reserves immers in de vennootschap worden ingebracht, waarna deze bij uitkering als dividend zullen worden belast. Daarenboven zal bij de waardering van deze verkregen aandelen rekening moeten worden gehouden met de nog niet-gedesaffectedeerde reserves.

c. Minimale desaffectatie

Budgettaire overwegingen zouden eventueel een regime kunnen verantwoorden krachtens het welk jaarlijks een minimaal percentage van de ondernemingswinst moet worden uitgekeerd aan de ondernemer-natuurlijke persoon⁹⁵. Desgevallend zou dit stelsel kunnen voorzien dat een deel van de winst (nader te bepalen) van het lopende tijdperk niet mag worden gereserveerd, doch sowieso definitief moeten worden belast.

Deze laatste werkwijze is voordelig voor de gewesten. Op het moment van reservering en heffing van de voorheffing op ondernemingswinsten, geniet immers enkel de federale Staat inkomsten door inning van de voorheffing op de ondernemingsreserves. De gewesten behalen slechts een inkomen op het ogenblik van definitieve taxatie bij de desaffectatie.

Door jaarlijks een bepaald percentage van de winst definitief te belasten, wordt een bepaalde inkomensstroom voor de Staat én de gewesten verzekerd en worden al te grote fluctuaties in de belastingontvangsten gedeeltelijk ondervangen.

⁹⁵ Vergelijk met het huidige artikel 215 lid 3, 4° WIB 92 naar luid waarvan het verlaagde tarief in de vennootschapsbelasting slechts geldt wanneer ten laste van het resultaat van de vennootschap niet een minimale belastbare bezoldiging is toegekend aan ten minste één van de bedrijfsleiders van de vennootschap (de zgn. 36.000 EUR-regel).

Een alternatieve mogelijkheid om een minimale desaffectatie te organiseren, kan er in bestaan om vanaf het boekjaar waarin een bepaalde ratio reserves/geïnvesteerde sommen wordt overschreden, een verplichte minimale desaffectatie te voorzien. Zo wordt de ondernemer-natuurlijke persoon slechts onderworpen aan de verplichting tot minimale onmiddellijke desaffectatie van zodra redelijkerwijze kan worden aangenomen dat de verdere accumulatie van reserves louter of hoofdzakelijk fiscale doeleinden heeft en niet nodig of nuttig is voor de goede werking van de onderneming.

d. Toepasselijk tarief

Een belangrijk aandachtspunt betreft de vraag aan welk tarief de gereserveerde winsten bij desaffectatie in de personenbelasting moeten worden onderworpen. Vanuit het oogpunt van de rechtsvormneutraliteit is het aangewezen om deze tarieven zo te bepalen dat de gefaseerde belasting *in globo* (i.e. (voor)heffing bij reservering en bijkomende heffing bij desaffectatie) een belastingdruk vertegenwoordigt die gelijk is aan die van de vennootschapsbelasting, vermeerderd met de belasting op uitgekeerde dividenden. Ook moet rekening worden gehouden met het feit dat deze reserves vaak over een langere periode zijn opgebouwd.

Meerdere alternatieve beleidskeuzen (al dan niet gecumuleerd) zijn denkbaar⁹⁶:

- desaffecteren aan het marginaal tarief van het belastbaar tijdperk waarin de reserve wordt gedesaffecteerd. De belasting die ingevolge deze desaffectatie verschuldigd wordt, zal aldus afhankelijk zijn van de hoogte van het totale globaal belaste inkomen van de belastingplichtige in het jaar van desaffectatie;
- desaffecteren aan het marginaal tarief van het belastbaar tijdperk waarin de reserve is opgebouwd. In deze hypothese moet een regeling worden uitgewerkt voor over meerdere belastbare tijdperken heen opgebouwde reserves;
- desaffecteren aan het (gewogen) gemiddeld marginaal tarief van de belastbare tijdperken waarin de reserves werden opgebouwd;
- desaffectatie aan een afzonderlijk tarief (bijv. bij pensionering, overdracht of overlijden) (bijv. 25 % zoals thans bij de liquidatiebonus).
-

De keuze tussen deze alternatieven is een beleidskeuze en is afhankelijk van het relatieve gewicht dat de wetgever aan de verschillende uitgangspunten in het algemeen, en het neutraliteitsprincipe en het principe van eenvoud in het bijzonder, wil geven.

⁹⁶ De budgettaire gevolgen van deze verschillende alternatieven werden niet onderzocht.

2.3.4.6. *Specifieke aandachtspunten*

De concrete uitwerking van het bijzonder taxatieregime voor gereserveerde ondernemingswinsten doet specifieke technische vragen rijzen, waarop in het kader van deze nota niet volledig in detail wordt ingegaan. Zij moeten in een latere fase meer in detail worden uitgewerkt.

Enkele aandachtspunten verdienen toch nu reeds vermelding.

1. Onttrekking van activa voor privé-doeleinden van de ondernemer e.a.
 - a. Onttrekking *going concern*

Een regeling moet worden uitgewerkt voor de hypothese dat een ondernemer activa die professioneel worden aangewend, (al dan niet volledig kosteloos) aan zijn ondernemingsactiviteit onttrekt voor niet-professionele doeleinden.

Deze onttrekking om niet of gedeeltelijk om niet kan worden beschouwd als een bezoldiging voor de ondernemer (voordeel van alle aard) (zie II.2.3.4.7.). Mogelijk kan bij het uitwerken van die regeling aansluiting worden gezocht bij de onttrekkings- en herzieningsregeling als ontwikkeld inzake btw.

- b. Onttrekking bij stopzetting

In tegenstelling tot wat vandaag geldt als gevolg van de leer van de stilzwijgende desaffectatie, zal de ondernemer bij stopzetting van zijn beroepsactiviteit, geacht worden 'intern' te liquideren. Dit heeft voor gevolg dat op dat ogenblik hij belasting verschuldigd zal zijn, niet enkel op de naar aanleiding van de stopzetting gerealiseerde of vastgestelde meerwaarden (huidig art. 47 WIB 92), doch ook op alle latente meerwaarden (en minderwaarden) die als gevolg van de stopzetting overgaan van de professionele sfeer naar de particuliere sfeer.

2. Individuele pensioentoezegging

Het huidige stelsel inzake de individuele pensioentoezegging ("IPT") doet problemen rijzen voor de ondernemer-natuurlijke persoon. De 80%-regel houdt in dat de werkgeversbijdragen en –premies terzake slechts als beroepskost kunnen worden afgetrokken voor zover de wettelijke en bovenwettelijke uitkeringen naar aanleiding van de pensionering, uitgedrukt in jaarlijkse renten, niet meer bedragen dan 80% van de laatste normale brutojaarbezoldiging⁹⁷.

Voor de ondernemer-natuurlijke persoon kan deze brutojaarbezoldiging niet worden vastgesteld, zodat het IPT-stelsel voor hem niet toegankelijk is.

Deze ongelijkheid tussen de ondernemer die middels een vennootschap werkt en deze die dat niet doet, kan in het voorgestelde belastingsysteem worden geredimeerd. Voor de bepaling van de 80%-regel aan de hand van de *brutojaarbezoldiging* kan men zich immers baseren op het bedrag

⁹⁷ Voorlopig wordt nog uitgegaan van de 80%-regel. Deze dient echter ook aan een kritisch onderzoek te worden onderworpen. Een eventuele hervorming van de 2^e pensioenpijler waarvan de IPT-regeling, inclusief de 80%-regel, deel uitmaakt, kadert echter binnen een ruimere pensioenhervorming en kan niet louter vanuit het oogpunt van de personenbelasting worden bekeken. Zo kan verwezen worden naar het rapport van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, "Een sterk en betrouwbaar sociaal contract: Voorstellen van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040 voor een structurele hervorming van de pensioenstelsels", <http://pensioen2040.belgie.be/nl/>, nr. 19, p. 176-180.

van de niet-gereserveerde winst van het jaar in kwestie en de tijdens dat jaar uitgekeerde, voorheen gereserveerde winst⁹⁸.

2.3.4.7. Voordelen van alle aard

a. Huidige situatie

Anders dan in geld verkregen voordelen van alle aard gelden voor de werkelijke waarde bij de verkrijger⁹⁹. De berekeningswijze voor het voordeel dat bestaat uit het persoonlijk gebruik van bedrijfswagens, wordt in de wet zelf bepaald¹⁰⁰. Op heden kan de Koning de andere voordelen van alle aard op een vast bedrag ramen¹⁰¹. Hij heeft hiervan gebruik gemaakt en voor de meest courante voordelen van alle aard in een vast bedrag of een gestandaardiseerde berekeningswijze voorzien¹⁰².

b. Voorstel

Het realiteitsbeginsel en de neutraliteit naar de aard van het inkomen vereisen dat ook de niet in geld verkregen voordelen voor hun werkelijke waarde bij de verkrijger worden belast. De forfaitaire bepaling of geforfaitariseerde berekeningswijze van dergelijke voordelen moet beperkt worden tot die voordelen waarvan de werkelijke waarde niet is vast te stellen, bijv. wegens een gebrek aan (objectieve) marktwaarde.

Op heden is dit voor bedrijfswagens bijvoorbeeld niet het geval. De huidige berekening van het voordeel van alle aard wegens het kosteloos persoonlijk gebruik van de bedrijfswagen, is ingegeven door milieu-overwegingen en wijkt nodeloos af van het realiteitsbeginsel.

Voormeld voordeel kan worden belast op basis van de reële waarde van het voordeel in hoofde van de belastingplichtige. Er wordt voorgesteld om deze waarde te bepalen aan de hand van de gebruikelijke huur- of leaseprijs, desgevallend inclusief brandstofkosten en gebruikelijke andere kosten van de betreffende wagen. Deze zal vooral afhankelijk zijn van de afgelegde kilometers en de kenmerken van de wagen. Vervolgens wordt het persoonlijke gebruik bepaald aan de hand van een rittenadministratie of van een forfaitaire berekening, zoals bij de btw. De huur- of leasewaarde wordt vervolgens vermenigvuldigd met het relatieve persoonlijk gebruik (privéverplaatsingen en woon-werkverkeer) dat als voordeel van alle aard kwalificeert en dat wordt uitgedrukt in een percentage van het totale aantal gereden kilometers.

Dit voorstel biedt ook een oplossing voor de belastingplichtige die de bedrijfswagen consequent enkel voor professionele doeleinden gebruikt. Op vandaag wordt hij/zij immers belast op basis van een gestandaardiseerde berekening, ook al gebruikt men de wagen slechts beperkt privé.

⁹⁸ Dit wordt ook vermeld in het rapport van de Commissie Pensioenhervorming 2020-2040, o.c., nr. 19.9, p. 180.

⁹⁹ Art. 36 §1, 1e lid WIB92.

¹⁰⁰ Art. 36 §2 WIB92.

¹⁰¹ Art. 36 §1, 2e lid WIB92.

¹⁰² Art. 18 KB/WIB.

2.3.4.8. Aftrekbaarheid van beroepsverliezen

Gelet op de rechtsvormneutraliteit dienen beroepsverliezen enkel aftrekbaar te zijn van beroepsinkomsten. Deze verliezen kunnen niet worden afgezet tegen andere inkomsten, maar zijn wel overdraagbaar (zoals op heden). Hier anders over oordelen zou een verschillende behandeling betekenen naargelang de belastingplichtige zijn ondernemingsactiviteit als natuurlijke persoon dan wel in de vorm van een vennootschap onderworpen aan de vennootschapsbelasting verricht.

Omwille van de rechtsvormneutraliteit is het wenselijk niet te voorzien in de overdracht van beroepsverliezen van de ene partner naar de andere. Een overdracht van verliezen van een vennootschap naar een natuurlijke persoon is ook niet mogelijk.

2.4. Diverse inkomsten

Wanneer de algemene uitgangspunten worden uitgewerkt, blijkt dat slechts weinig inkomsten in aanmerking komen als divers inkomen. Als restcategorie kan de algemene bepaling van huidig art. 90, 1° WIB92 worden behouden.

Volgende tabel kan verduidelijken:

Huidige “diverse” inkomsten	Kwalificatie na voorgestelde hervorming
Winsten en baten, hoe ook genaamd, die zelfs occasioneel of toevallig, buiten het uitoefenen van een beroepswerkzaamheid, voortkomen uit enige prestatie, verrichting of speculatie of uit diensten bewezen aan derden, daaronder niet begrepen normale verrichtingen van beheer van een privévermogen bestaande uit onroerende goederen, portefeuillewaarden en roerende voorwerpen (art. 90, 1° WIB92)	Winsten, hoe ook genaamd, die zelfs occasioneel of toevallig, buiten het uitoefenen van een beroepswerkzaamheid, voortkomen uit enige prestatie, verrichting of speculatie of uit diensten bewezen aan derden worden blijvend als diverse inkomsten gekwalificeerd (= “restcategorie”) ¹⁰³
Prijzen en subsidies, renten of pensioenen die door sommige entiteiten worden toegekend aan geleerden, schrijvers of kunstenaars (art. 90, 2° WIB92)	Beroepsinkomen of roerend inkomen
Onderhoudsuitkeringen (art. 90, 3° en 4° WIB92)	Divers inkomen
Inkomsten uit onderverhuring of concessie van sommige rechten op onroerende goederen (art. 90, 5° WIB92)	Onroerend inkomen
Loten van effecten van leningen (art. 90, 6°_ WIB92)	Roerend inkomen of (roerende) meerwaarde
Opbrengsten uit de verhuring van jacht-, vis- en vogelvangstrecht (art. 90, 7° WIB92)	Roerend inkomen
Sommige meerwaarden op in België gelegen gebouwde of ongebouwde onroerende goederen of op andere zakelijke rechten dan een recht van opstal of erfpacht (art. 90, 8° en 10° WIB92)	(Onroerende) meerwaarde
Sommige meerwaarden op aandelen (art. 90, 9° WIB92)	(Roerende) meerwaarde

¹⁰³ Merk op dat ingevolge de principiële belastbaarheid van alle opbrengsten of inkomsten die de belastingplichtige verwerft, de principiële uitsluiting van “normale verrichtingen van beheer van een privévermogen” niet kan worden behouden.

<p>Vergoedingen voor ontbrekende coupon of voor ontbrekend lot betreffende financiële instrumenten die het voorwerp uitmaken van een zakelijke-zekerheids overeenkomst of van een lening (art. 90, 11° WIB92)</p>	<p>Divers inkomen</p>
<p>Persoonlijke vergoedingen uit de exploitatie van een uitvinding die door universiteiten, hogescholen, FWO ... worden betaald of toegekend aan onderzoekers (art. 90, 12° WIB92)</p>	<p>Beroepsinkomen of divers inkomen, al naargelang het statuut van de onderzoeker</p>

2.5. Meerwaarden¹⁰⁴

2.5.1. Algemeen

Aangezien ook gerealiseerde meerwaarden principieel als een draagkrachtbepalend 'inkomen' worden beschouwd, zijn zij in beginsel belastbaar. Geen onderscheid wordt gemaakt naargelang het bestanddeel waarop de verwezenlijkte meerwaarde betrekking heeft. De meerwaarden op roerende goederen en op onroerende goederen - in de mate dat zij niet professioneel worden aangewend - worden samen ondergebracht in deze categorie van belastbare inkomsten.

Uit de principiële belasting van de gerealiseerde meerwaarden, volgt logischerwijze de principiële aftrekbaarheid van de gerealiseerde minderwaarden. Gerealiseerde meerwaarden zullen *normaliter* aan een apart tarief worden belast en niet aan het progressief tarief, aangezien de periode waarin de meerwaarde wordt opgebouwd, doorgaans meerdere jaren beslaat. De samenvoeging met andere (jaarlijkse) inkomsten, zou onbillijk zijn en resulteren in een mogelijk verschillende belastingvoet naargelang de meerwaarde wordt gerealiseerd in jaar X of in jaar X+1.

Het zou onbillijk zijn om de gerealiseerde meerwaarden aan een apart, doorgaans lager of gemiddeld, tarief te belasten, maar de eventuele gerealiseerde minderwaarden te verrekenen met de progressief te belasten inkomsten. Gerealiseerde minderwaarden, ongeacht hun oorsprong, zijn daarom enkel verrekenbaar met de gerealiseerde meerwaarden¹⁰⁵. In beginsel zou moeten worden voorzien in de terugbetaalbaarheid of minstens overdraagbaarheid naar het/de volgende belastbare tijdperk(en) van een negatief saldo. Budgettaire overwegingen (eerste uitgangspunt, zie I.4.1.) kunnen evenwel verantwoordend dat een negatief saldo terugbetaalbaar, noch overdraagbaar is, of nog dat aan de overdraagbaarheid van negatieve saldi beperkingen worden gesteld.

Om meer- en minderwaarden te kunnen bepalen, moeten de goederen waarop zij kunnen worden gerealiseerd, een fiscale waarde hebben. Deze begrippen vereisen een eigen definitie in de personenbelasting, aangezien de huidige definities zoals van toepassing in de vennootschapsbelasting, niet voldoende aangepast zijn aan de eigenheid van de personenbelasting.

Deze fiscale waarden zijn opgenomen in de "fiscale balans" van de belastingplichtige. Als een betreffend goed zijn/haar vermogen verlaat of als bv. een recht van vruchtgebruik wordt verleend aan een derde, wordt de meer- of minderwaarde gerealiseerd.

Een afzonderlijke regeling dringt zich op voor de hypothesen waarbij (on)roerende goederen geheel of gedeeltelijk ten kosteloze titel worden vervreemd. Op deze eigendomsoverdrachten zullen *normaliter* registratie- of successierechten verschuldigd zijn.

In deze hypothesen heeft de verkrijger van het goed recht op een zgn. fiscale *step-up*. Dit houdt in dat in geval van schenking of successie, de verkrijgingswaarde voor de begunstigde - aan de hand waarvan een latere eventuele meer- of minderwaarde in zijn/haar hoofde zal worden berekend - gelijk is aan de waarde van het goed in kwestie die in aanmerking is genomen voor het bepalen van het verschuldigde registratie- resp. successierecht.

¹⁰⁴ Voor een grondig overzicht van de economische effecten die in overweging moeten worden genomen bij een eventuele algemene belastbaarstelling van meerwaarden, wordt verwezen naar de bijdrage van J. MALHERBE, "L'imposition généralisée des plus-values et la déduction des moins-values: effets économique", te verschijnen in A. AUTENNE en J. CASSIERS (eds), *Liber amicorum Bernard Rémiche: droit, économie et valeurs*, Larcier, oktober 2014.

¹⁰⁵ Minstens slechts verrekenbaar aan een tarief gelijk aan het tarief dat op meerwaarden van toepassing is.

Voor wat betreft de vaststelling van de meer- of minderwaarden op roerende goederen, zoals bijv. aandelen, moet een vaste waarderingsmethode worden bepaald. (bijv. *FIFO*-methode).

2.5.2. Bepaling van de meer- of minderwaarde - tarief

De meer- of minderwaarde van een bestanddeel wordt bepaald aan de hand van de vervreemdingswaarde en de fiscale waarde.

De fiscale waarde in hoofde van de belastingplichtige is gelijk aan de verkrijgingswaarde van het bestanddeel vermeerderd met de aanschaffingskosten die met de verwerving ervan gepaard zijn gegaan, en desgevallend ook met de renovatie- en investeringskosten die aan het goed zijn gedaan en die niet kunnen worden afgetrokken van de recurrente onroerende inkomsten (zie II.2.2.1.3.). De eventuele vervreemdingskosten, zoals bijv. makelaarskosten, kunnen in mindering worden gebracht van de totale vervreemdingswaarde vooraleer de belastbare meer- of minderwaarde te bepalen.

Voorbeeld 1:

Stel:

Onroerend goed aangekocht in jaar X voor 100.000 EUR.

Op de aankoop werden 10.000 EUR registratierechten en 5.000 EUR notariskosten betaald.

Verkoop in jaar X + 10 voor 200.000 EUR.

Belastbare meerwaarde: $200.000 \text{ EUR} - 115.000 \text{ EUR} = 85.000 \text{ EUR}$

Voorbeeld 2:

Stel:

Onroerend goed aangekocht in jaar X voor 100.000 EUR.

In jaar X+1 werden voor 25.000 EUR investeringskosten gedaan (die dus niet aftrekbaar zijn of konden worden afgeschreven van onroerende inkomsten).

Op de aankoop werden 10.000 EUR registratierechten en 5.000 EUR notariskosten betaald.

Verkoop in jaar X+10 voor 200.000 EUR.

Belastbare meerwaarde: $200.000 \text{ EUR} - (100.000 + 25.000 + 15.000) = 60.000 \text{ EUR}$

Bij de bepaling van de meer- en minderwaarde moet ook rekening worden gehouden met de monetaire meerwaarde. Deze is het resultaat van de muntontwaarding. Gelet op het realiteitsprincipe is deze niet belastbaar en moet een correctie worden doorgevoerd. Voorgesteld kan worden om de index van de consumptieprijzen (of eventueel de gezondheidsindex) als indicator te nemen voor deze correctie (beleidskeuze)¹⁰⁶. Omwille van praktische overwegingen¹⁰⁷, en aangezien meerwaarden toch aan een afzonderlijk tarief worden onderworpen, kan ervoor worden geopteerd de inflatiecorrectie te integreren in het afzonderlijk tarief. Gedacht wordt aan een belastingtarief van 25%¹⁰⁸ op de gerealiseerde meerwaarden. Dit belastingtarief wordt

¹⁰⁶ De reële meerwaarde wordt geacht een supplement aan koopkracht te vertegenwoordigen. De index van de consumptieprijzen weerspiegelt het best de schommelingen in koopkracht, zodat deze index als meest relevante indicator dient te worden beschouwd.

¹⁰⁷ Bijvoorbeeld de praktische problemen bij de berekening van de monetaire meerwaarde bij iedere gerealiseerde meerwaarde.

¹⁰⁸ De Hoge Raad van Financiën gaat er van uit dat de gemiddelde ontwaarding op middellange tot lange termijn ongeveer gelijk is aan de helft van het nominale rendement van het vermogen. Een taxatie van 50% aan marginaal tarief op de reële meerwaarde, komt dan overeen met een tarief van 25% op de nominale meerwaarde. Zie Hoge Raad van Financiën, "een tax shifting ten voordele van arbeid en bredere

toegepast op het brutobedrag van de gerealiseerde meerwaarde, zonder bijkomende verrekening van enige inflatiecorrectie.

Bij de inwerkingtreding van deze meerwaardebelasting zal een fiscale beginwaarde moeten worden vastgesteld. Dit zou kunnen gebeuren aan de hand van een afzonderlijke schatting van alle goederen die mogelijk voor meerwaardebelasting in aanmerking komen. Anderzijds zou dit kunnen gebeuren aan de hand van gekende objectieve gegevens, zoals bijv. de actualisering van de oorspronkelijke verkrijgingswaarde gecorrigeerd voor renovatie- en investeringswerken sinds de periode van de verkrijging¹⁰⁹. Op het ogenblik van de inwerkingtreding van de betreffende bepalingen, zal bijgevolg een fiscale startwaarde worden bepaald, aan de hand waarvan toekomstige meer- of minderwaarden zullen moeten worden berekend. Deze startwaarden worden opgenomen in de zogenaamde fiscale openingsbalans. De fiscale startwaarde wordt verondersteld gelijk te zijn aan de marktwaarde van het betreffende goed op het ogenblik van inwerkingtreding van de nieuwe regeling.

Aangezien enkel de meerwaarde ten opzichte van de waarde op datum van invoering van de meerwaardebelasting in aanmerking wordt genomen, zullen de budgettaire effecten van de invoering van een meerwaardebelasting gedurende de eerste jaren wellicht steeds toenemen, doch vrij beperkt blijven. De belasting op meerwaarden zal wellicht slechts na 10-15 jaar (of langer) op kruissnelheid komen. Gelet op de fiscale startwaarde zullen de in de eerstvolgende jaren gerealiseerde meerwaarden immers relatief beperkt blijven. Deze verbreding van de belastbare basis zal daarom op korte termijn slechts zeer weinig budgettaire ruimte creëren.

Gelet op de algemene uitgangspunten, is het principieel belastbaar stellen van meerwaarden echter essentieel en aangewezen.

2.5.3. Vrijstellingen - toepassingsgebied

- Eigen woning

De meerwaarde op de eigen woning wordt vrijgesteld van personenbelasting. De term "eigen woning" moet nauwgezet worden gedefinieerd. Daarvoor wordt verwezen naar de definitie zoals opgenomen in art. 5/5 §4 van de Bijzondere Financieringswet¹¹⁰.

Ingevolge de vrijstelling van de gerealiseerde meerwaarde op de eigen woning is de gerealiseerde minderwaarde op de eigen woning logischerwijze niet verrekenbaar.

- Herbelegging van gedwongen gerealiseerde meerwaarden

Gedwongen gerealiseerde meerwaarden zijn *in principe* eveneens belastbaar. Deze worden evenwel vrijgesteld, indien de gedwongen gerealiseerde meerwaarde binnen een bepaalde termijn

belastinggrondslagen: scenario's voor een globale en significante belastinghervorming", http://www.docufin.fgov.be/intersalgn/hrfcsf/adviezen/PDF/hrf_fisc_rapport_2014_08.pdf, p. 109.

¹⁰⁹ Voor onroerende goederen zal dit vrijwel steeds gekend zijn, aangezien de notarissen alle koop-, verkoop- en schenkingsakten, evenals akten die de successieberekening bevatten, bijhouden.

¹¹⁰ Zie ook nieuw art. 2, par. 1, 15 ° WIB 92, zoals ingevoegd door art. 8, 3° van de Wet van 8 mei 2014 tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 ingevolge de invoering van de gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting als bedoeld in titel III/1 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, tot wijziging van de regels op het stuk van de belasting van niet-inwoners en tot wijziging van de wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de Zesde Staatshervorming inzake de aangelegenheden bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, B.S. 28 mei 2014.

(vgl. met art. 47 § 3 WIB92) wordt geherinvesteerd in goederen die in aanmerking komen voor meerwaardebelasting¹¹¹. Wordt de meerwaarde slechts gedeeltelijk geherinvesteerd, dan zal de meerwaarde slechts *pro rata* de herinvestering vrijgesteld zijn.

De niet-belastbaarheid kan als volgt worden verantwoord. Principiële belastbaarheid van de gedwongen gerealiseerde meerwaarden zou betekenen dat de belastingplichtige, na belasting, niet de mogelijkheid heeft om bijv. een gelijkaardig goed met eenzelfde kostprijs te verwerven. Het nieuwe *activum* zou desgevallend een fiscale waarde ("FW") moeten krijgen, gelijk aan deze die het oorspronkelijke goed in hoofde van de belastingplichtige had in de mate waarin de realisatiewaarde wordt geherinvesteerd, verhoogd met de eventuele verkrijgingskosten van het nieuwe onroerende goed. Deze verkrijgingskosten zijn dan voornamelijk de registratierechten en eventuele makelaarskosten ...

Voorbeeld:	
Goed 1:	
Fiscale waarde ("FW")	100
Realisatiewaarde:	200
Gedwongen meerwaarde:	100
Situatie 1:	
Aankoopprijs goed 2:	200
Verkrijgingskosten:	20
FW goed 2:	120 (=FW van goed 1 + verkrijgingskosten)
Belastbare meerwaarde:	0
Situatie 2:	
Aankoopprijs goed 2:	160 (=80% van de realisatiewaarde van goed 1)
Verkrijgingskosten:	20
FW goed 2:	100 (= 80% van FW goed 1 + verkrijgingskosten)
Belastbare meerwaarde:	20 (= FW goed 1 * 20% (niet geherinvesteerde deel realisatiewaarde))
Situatie 3:	
Aankoopprijs goed 2:	300
Verkrijgingskosten:	20
FW goed 2:	220 (100 FW goed 1 + surplus van de investering + verkrijgingskosten)
Belastbare meerwaarde:	0

Gedwongen minderwaarden zijn overeenstemmend aftrekbaar. Hierbij wordt evenwel een voorbehoud gemaakt voor de minderwaarde die het gevolg is van een zware nalatigheid van de belastingplichtige. Bijv. de belastingplichtige die een onroerend goed niet of onvoldoende verzekert tegen brand, waarna het onroerend goed door brand wordt vernield.

Onder gedwongen meerwaarden moeten onder meer worden begrepen:

- Onteigeningen;
- Ruilverkaveling;
- Verlies door brand, overstroming met schadeloosstelling door een verzekeraar;
- ...

Voor wat betreft de roerende goederen, moet een duidelijke definitie worden gegeven van de goederen die in aanmerking komen voor de meerwaardebelasting en welke meer- en minderwaarden in aanmerking komen.

¹¹¹ De eventuele meerwaarde bij latere verkoop van de goederen waarin wordt herbelegd, wordt berekend rekening houdend met de startwaarde van het onder dwang verwezenlijkte goed.

- Vastgestelde meerwaarden ingevolge ruilingen

In het licht van het draagkrachtbeginsel, het principe van de belasting van de werkelijke inkomsten en het afgeleide *ability to pay* principe, dienen de meerwaarden die ingevolge ruilingen tot uiting komen, niet te worden belast.

De meerwaarden zijn louter vastgesteld, maar een ruiling heeft geen (fiscale) realisatie van die meerwaarde tot gevolg. Bijgevolg wordt de fiscale waarde die het geruilde goed in hoofde van de belastingplichtige had, overgenomen door het in ruil verkregen goed. De ruiling verloopt bijgevolg belastingneutraal.

De mogelijkheid bestaat om de toepassing van deze vrijstelling te beperken, zowel naar de aard van de goederen (roerend of onroerend) als naar de waarde van de goederen (*de minimis* regel).

Voorbeeld 1:

X en Y zijn natuurlijke personen en zijn eigenaar van resp. de onroerende goederen A en B. X en Y ruilen A en B. De fiscale en werkelijke waarden van A en B zijn de volgende:

X:

Onroerend goed A: FW = 100 WW = 200

Y:

Onroerend goed B: FW = 50 WW = 200

Ingevolge de ruiling is de situatie als volgt:

X:

Onroerend goed B: FW = 100 WW = 200

Y:

Onroerend goed A: FW = 50 WW = 200

De onroerende goederen A en B werden niet enkel geruild, ook de overeenstemmende fiscale waarden werden geruild. Dit verzekert dat de latere eventuele meerwaarde wordt belast zoals partijen ze werkelijk realiseren. Indien de fiscale waarden verbonden zouden blijven aan het onroerend goed, zou in voorgaand voorbeeld X een voordeel doen bij een eventuele realisatie van de meerwaarde. Zijn belastbare grondslag vermindert dan met 50 ten opzichte van de situatie waarin de ruil zich niet had voorgedaan. Y zou een overeenstemmend nadeel hebben geleden.

De fiscale waarde van de geruilde goederen blijft bijgevolg intact in hoofde van beide partijen. Het aan die fiscale waarde corresponderende onroerend goed wijzigt ten gevolge van de ruil.

Voorbeeld 2:

Iedere opleg in geld die gebeurlijk gepaard zou gaan met een in aanmerking komende ruil, maakt een belastbaar inkomen uit in hoofde van de ontvanger. De fiscale waarde van het door hem in ruil ontvangen onroerend goed blijft gelijk aan de fiscale waarde die zijn oorspronkelijk onroerend goed in zijn hoofde had (zie voorbeeld 1). De ontvangen opleg in geld van 100 wordt – behoudens in de hypothese van herbelegging (zie *supra*) onmiddellijk belast, want dit deel van de meerwaarde is ingevolge de ruiloperatie niet louter vastgesteld, maar ook gerealiseerd. Doordat de werkelijke

waarde van het door hem in ruil ontvangen onroerend goed 100 lager is dan de werkelijke waarde van zijn in ruil gegeven onroerend goed, wordt hij slechts één maal belast op de totale gerealiseerde (of te realiseren) meerwaarde.

De fiscale waarde van het door de betaler van de opleg in ruil ontvangen onroerend goed, wordt verhoogd met een bedrag gelijk aan de opleg in geld, want dit bedrag is een deel van de verkrijgingsprijs van het ingevolge de ruil verkregen onroerend goed.

X:

Onroerend goed A: FW = 100 WW = 300

Y:

Onroerend goed B: FW = 50 WW = 200

De ruil wordt gesloten, mits een opleg van 100 in geld die Y aan X betaalt.

Ingevolge de ruiling bekomt men de volgende situatie:

X:

Onroerend goed B: FW = 100 WW = 200

Y:

Onroerend goed A: FW = 150 WW = 300

Indien bij de ruiling in aanmerking komende kosten werden gemaakt, zoals bv. registratierechten en notariskosten, moeten deze worden verwerkt in de fiscale waarde van de goederen na de ruil.

- *De minimis*-regel voor roerende goederen

Behoudens voormelde uitdrukkelijke vrijstellingen, is *in principe* de meerwaarde op elk onroerend goed belastbaar.

Voor wat betreft roerende goederen, moet het toepassingsgebied nauwkeuriger worden afgelijnd.

Uit de algemene uitgangspunten volgt dat *in principe* elke meerwaarde op eender welk (roerend) goed, belastbaar moet zijn. Om praktische overwegingen kan evenwel worden verantwoord dat bepaalde goederen worden uitgesloten van het toepassingsgebied van de meerwaardebelasting en/of dat wordt voorzien in een *de minimis* regeling. Door een *de minimis* regeling wordt de meerwaardebelasting op roerende goederen beperkt tot roerende goederen waarvan de verkrijgingsprijs hoger ligt dan een bepaald bedrag (beleidskeuze). Bij wijze van voorbeeld kan worden gedacht aan 1.000 EUR¹¹². Dergelijke *de minimis* regeling zal ook moeten voorzien in een bepaling om ontwijking ervan door gesplitste verkopen tegen te gaan.

¹¹² Deze drempel wordt ook gehanteerd in het kader van de btw voor de toepassing van de herzieningsregels.

2.5.4. Meer- en minderwaarden op professioneel gebruikte bestanddelen

Professioneel verwezenlijkte meer- en minderwaarden worden niet bedoeld in deze categorie van inkomsten. Zoals ook op heden het geval is, omvat de bedoelde (ondernemings)winst de meer- en minderwaarden gerealiseerd op activa resp. passiva die voor de uitoefening van de werkzaamheid worden gebruikt¹¹³. Deze meer- en minderwaarden maken naar hun aard deel uit van de beroepsinkomsten.

2.5.5. Specifieke aandachtspunten

2.5.5.1. Meerwaarden op obligaties

Obligaties (en obligatiefondsen van het type 'distributiefondsen') worden in de regel *a pari* uitgeschreven en uiteindelijk ook *a pari* opnieuw afgekocht. Bijgevolg worden hierop geen meer- of minderwaarden gerealiseerd. De vergoedingen die de obligatiehouder verkrijgt, worden belast als interest¹¹⁴.

Er kan dus worden voorgesteld om obligaties (en obligatiefondsen) uit te sluiten van de taxatie op meerwaarden¹¹⁵¹¹⁶. Minderwaarden op obligaties zijn niet aftrekbaar.

Bijzondere aandacht is vereist bij converteerbare obligaties. Dergelijke obligaties worden als dusdanig niet onderworpen aan meerwaardetaxatie. Op het ogenblik dat zij echter zouden worden geconverteerd, zullen de bekomen aandelen moeten worden gewaardeerd aan de hand van de waarde van de obligatie op het ogenblik van de convertering. Vervolgens zal een eventuele latere gerealiseerde meer- of minderwaarde worden beoordeeld op basis van deze (fiscale) waarde op het ogenblik van de convertering.

2.5.5.2. Meerwaarden op zakelijke rechten (niet eigendom)

Het gaat meer bepaald om erfpacht, opstal, pandgeving, etc. en de hypothese dat men bv. een recht van erfpacht waarvoor men een éénmalige canon heeft betaald, overdraagt met een meer- of minderwaarde.

Deze hypothese onderscheidt zich van deze waarbij de eigenaar een recht van erfpacht *vestigt* op zijn eigendom, en daarbij de zgn. *tréfonds* behoudt. Deze laatste hypothese betreft een constitutieve rechtshandeling die geen (partiële) realisatie van het onroerend goed betreft, en leidt

¹¹³ Zie art. 24, 1e lid, 2° en 3° WIB92.

¹¹⁴ Op deze interesten wordt de inflatiecorrectie reeds toegepast, zodat een afzonderlijke taxatie aan 25% ook niet verantwoord zou zijn. Het afzonderlijke tarief van 25% op belastbare meerwaarden houdt immers eveneens rekening met de inflatiecorrectie.

¹¹⁵ Het is niet uitgesloten dat de koers van een obligatie boven of onder *pari* noteert. Doorgaans worden op deze effecten echter slechts geringe meerwaarden of minderwaarden gerealiseerd, zodat het is te overwegen om budgettaire redenen (nl. administratieve kost van de fiscale opvolging van deze meer- of minderwaarden) af te zien van de taxatie van meerwaarden op obligaties.

¹¹⁶ Een oplossing zal eventueel moeten worden voorzien voor de situatie waarin een meerwaarde wordt gerealiseerd bij verkoop aan een financiële instelling door een particulier van vastrentende activa die boven *pari* noteren, en herbelegging in nieuw uitgegeven vastrentende activa. Zo niet ontsnapt de particulier aan de belasting op het verschil tussen de marktrente en de faciale rente op zijn verkochte activa.

tot het verwerven van recurrente inkomsten – die weliswaar kunnen worden geïnd onder de vorm van een éénmalige canon – die worden belast als onroerend inkomen (zie *supra sub* II.2.2.1.).

Ook de hypothese waarbij de houder van het zakelijk recht uit dit recht inkomsten verwerft, zonder van zijn zakelijk recht afstand te doen, is niet bedoeld. Dit laatste is bijv. het geval indien de erfpachthouder het onroerend goed verhuurt aan een derde. De huurinkomsten die de erfpachthouder gebeurlijk verwerft, zullen bij hem als onroerend inkomen worden belast. Het betreffen immers recurrente onroerende inkomsten.

De in dit hoofdstuk bedoelde hypothese betreft de inkomsten die de houder van het zakelijk recht behaalt uit de *vervreemding* van dit zakelijk recht, *i.e.* een translatieve rechtshandeling. Deze vervreemding betreft een (definitieve) realisatie van een activum.

De waarde van een dergelijk zakelijk recht zal afnemen in de tijd. De canon die wordt betaald, vormt immers de vergoeding voor de gehele periode van het recht.

De fiscale waarde van het recht is gelijk aan de verkrijgingswaarde (*i.e.* de canon) vermeerderd met de eventuele verkrijgingskosten (bv. notariskosten).

Deze waarde neemt jaar na jaar lineair af, tot zij op het einde van de periode “0” bedraagt.

Wanneer de erfpachter of opstalhouder zijn recht overdraagt en hiervoor een vergoeding ontvangt die de gecorrigeerde fiscale waarde overstijgt, realiseert hij/zij een belastbare meerwaarde.

Een voorbeeld kan verduidelijken:

X verkrijgt een recht van opstal voor 50 jaar en betaalt hiervoor een opstalvergoeding van 100, *i.e.* een vergoeding van 2 per jaar.

Na 25 jaar verkoopt X zijn recht van opstal, dat nog slechts 25 jaar zal voortduren. Hiervoor ontvangt hij een vergoeding van de overnemer ten bedrage van 100.

De fiscale waarde van het recht van opstal in jaar 25 bedraagt: $100 - (25 * 2) = 50$.

De meerwaarde die X realiseert is gelijk aan de verkoopprijs verminderd met de fiscale waarde:

$$100 - 50 = 50 \text{ MW.}$$

3. Berekening van de personenbelasting

3.1. Overzicht

Gelet op de Zesde Staatshervorming is de structuur van de personenbelasting grondig gewijzigd. De overdracht van belangrijke bevoegdheden, de opcentiemenregeling, afzonderlijke en louter federale taxatie van bepaalde roerende inkomsten etc. heeft geresulteerd in de structuur zoals opgenomen in bijlage 1A en toegelicht in bijlage 1B.

In dit hoofdstuk wordt voornamelijk ingegaan op de onderkant van de tariefstructuur en met name op de verschillende voetvrijstellingen. Een denkspoor bestaat erin de voetvrijstelling samen te stellen uit vier vrijstellingen; een basisvrijstelling waar iedere belastingplichtige recht op heeft en drie voorwaardelijke vrijstellingen, zijnde de spaarvrijstelling, activiteitsvrijstelling en de vrijstelling voor zorg.

Iedere belastingplichtige	Voorwaardelijk
Basisvrijstelling	
	Spaarvrijstelling
	Activiteitsvrijstelling
	Vrijstelling voor zorg van personen ten laste (gezinsbudget)

Basisvrijstelling:

De bestaande basisvrijstelling wordt behouden en opgetrokken tot op het niveau van het leefloon (zie II. 3.2.).

Spaarvrijstelling:

De spaarvrijstelling kan worden aangewend zowel voor inkomsten uit roerend als onroerend vermogen. Deze is voorwaardelijk en kan enkel worden afgezet tegen inkomsten uit vermogen (zie II.3.3.).

Activiteitsvrijstelling:

De activiteitsvrijstelling komt enkel de actieve bevolking toe en beperkt gedeeltelijk de aftrek van beroepskosten. Deze vrijstelling komt in de plaats van de aftrekbaarheid van kosten waarvan het beroepskarakter onduidelijk, omstreden of beperkt is. Men denkt hierbij vooral aan de kosten voor het woon-werkverkeer, kosten van opleiding en andere kosten waarvan het beroepskarakter onduidelijk, omstreden of beperkt is.

Als gevolg van de onttrekking van deze kosten aan de kostenaftrek aan marginaal tarief, kan een beperking van het huidige forfait worden overwogen (zie II.3.4.).

Vrijstelling voor de zorg van personen ten laste (gezinsbudget):

Voor de kosten die gepaard gaan met de zorg voor personen ten laste kan fiscaal - vergelijkbaar met wat vandaag bestaat - worden voorzien in een vrijstelling. Daarnaast heeft de zorg voor personen ten laste ook een negatieve impact op de draagkracht en het verdienvermogen van de

belastingplichtige-zorgverstreker. Deze draagkrachtvermindering kan eveneens worden gecorrigeerd. Een denkspoor is daartoe een belastingvermindering in te voeren (zorgbudget) (zie II.3.5.).

3.2. Basisvrijstelling

Er wordt voorgesteld om in eerste instantie de belastingvrije som te verhogen tot het niveau van het leefloon. In een latere fase kan gebeurlijk worden voorgesteld de belastingvrije som te verhogen tot het hoogste niveau van de werkloosheidsuitkering. Simulaties zullen de kostprijs en de haalbaarheid van beide scenario's moeten aantonen¹¹⁷.

Het leefloon wordt op heden reeds verschillend bepaald voor een alleenstaande, alleenstaande met kinderen of samenwonenden/gehuwden. Het leefloon voor een alleenstaande is hoger dan voor een samenwonende, zodat de belastingvrije som voor een alleenstaande hoger zal zijn dan voor een samenwonende.

De "echte" alleenstaande heeft relatief gezien hogere kosten en geniet niet van de economische voordelen van het samenleven. Bijgevolg is deze draagkrachtcorrectie middels een hogere basisvrijstelling verantwoord.

Voor de inkomsten die aan het kind van een alleenstaande toekomen (art. 387 BW) geldt dat van zodra deze inkomsten een bepaalde drempel overschrijden, de verhoogde basisvrijstelling voor de ouder vervalst. Als drempelbedrag wordt voorgesteld dit gelijk te stellen aan het leefloon van een alleenstaande zonder kinderen.

Een verschillend belastingregime voor wettelijk en feitelijk samenwonenden is moeilijk te verzoenen met het uitgangspunt samenlevingsvormen fiscaal neutraal te behandelen. De draagkracht van de samenlevingseenheid is niet verschillend omwille van het al dan niet wettelijk of feitelijk samenwonen. Feitelijk samenwonenden worden net als wettelijk samenwonenden en gehuwden belast. Enkel de "echte" alleenstaande wordt als dusdanig belast en zal recht hebben op een verhoogde basisvrijstelling.

Om te bepalen wie fiscaal als alleenstaande wordt gekwalificeerd, zullen bepaalde criteria en / of (weerlegbare) vermoedens moeten worden ingevoerd. Bijvoorbeeld: personen die een zelfde fiscaal domicilie delen, worden behoudens tegenbewijs geacht samenwonend te zijn. *Idealiter* wordt ook hier gestreefd naar een overeenstemming tussen de fiscale en sociale zekerheidsregelgeving.

¹¹⁷ Voor enkele simulaties betreffende de verhoging van de basisvrijstelling, zie III.4.1. en bijlage 7, annex 3.

3.3. Spaarvrijstelling en Spaar- / Pensioenbudget

Om belastingplichtigen ertoe aan te zetten hun draagkracht te spreiden over hun levensloop, kan worden voorzien in twee technieken: een spaarvrijstelling en een spaarbudget. De eerste techniek treft inkomsten uit vermogen die de belastingplichtige heeft verkregen tijdens het belastbaar tijdperk. De tweede techniek treft uitgaven die de belastingplichtige verricht in het raam van het lange termijn sparen.

3.3.1. Spaarvrijstelling

De spaarvrijstelling is een aparte, bijkomende vrijstelling voor inkomsten uit vermogen. Het is hierbij onbelangrijk of deze vermogensinkomsten voortkomen uit roerende of onroerende goederen. De vrijgestelde som wordt enkel verhoogd in de mate dat de verhoging wordt geneutraliseerd door bedoelde vermogensinkomsten.

Volgende voorbeelden kunnen dit verduidelijken:		
<i>Premissen:</i>		
Maximale verhoging van de belastingvrije som:	2.500 EUR	
Inkomsten uit vermogen	hoogte vrijstelling	Globaal belast
1.000	1.000	0
2.500	2.500	0
4.000	2.500	1.500

Deze verhoging van de belastingvrije som kan enkel worden afgezet tegen vermogensinkomsten en vervangt de huidige vrijstelling die enkel voor inkomsten uit spaardeposito's geldt.

Tot slot kan om budgettaire redenen worden voorgesteld om het maximale bedrag van de spaarvrijstelling te indexeren aan de hand van het voortschrijdend inflatiegemiddelde en niet aan de hand van de jaarlijkse indexcijfers. De budgettaire schommelingen voor de Staatskas zouden als gevolg van inflatiepieken te groot kunnen worden (budgettaire stabiliteit).

3.3.2. Spaar- / Pensioenbudget

Naast de spaarvrijstelling kan ook worden voorzien in een belastingvermindering ter aanmoediging van het lange termijn sparen.

Het spaarbudget omvat een korf van mogelijke spaaruitgaven.

De huidige belastingverminderingen die gebeurlijk kunnen worden geïntegreerd in het spaarbudget, zijn o.m. (beleidskeuze):

- Lange termijn sparen
- Verwerving werkgeversaandelen
- Pensioensparen
- Aandelen ontwikkelingsfondsen
-

Met de techniek van een federale belastingvermindering kan naar de belastingplichtige toe een zelfde voordeel worden gerealiseerd als met een voetvrijstelling.

Zo bijvoorbeeld leidt een belastingvermindering aan 25% met een maximum van 625 EUR tot een zelfde voordeel als een voetvrijstelling van 2.500 EUR die binnen de eerste belastingschijf van 25% valt.

Toch zijn er verschillen (zie meer bijlage 1B): voetvrijstellingen gaan over belastingvrije sommen en hebben betrekking op de belastbare grondslag. Zij kunnen door de federale wetgever worden ingevoerd en beïnvloeden na de Zesde Staatshervorming de basis waarop de gewestelijke opcentiemen van de personenbelasting worden toegepast. Federale belastingverminderingen daarentegen hebben die weerslag *in principe* niet. Het voordeel van een belastingvermindering is dat zij kan worden gemoduleerd in functie van welbepaalde uitgaven en dat het tarief van de belastingvermindering eenvormig kan worden bepaald (bijv. 25% of 30%) zodat het fiscaal voordeel voor alle geviseerde belastingplichtigen gelijk is. Dit is niet steeds mogelijk in het raam van een voetvrijstelling. Een eenvormige fiscale tegemoetkoming veronderstelt bij die techniek dat de laagste tariefschijf (25%) wordt opgerekt. Een lineaire verbreding voor alle belastingplichtigen van de laagste tariefschaal, heeft echter belangrijke budgettaire gevolgen. Daarom is een combinatie van spaarvrijstelling en spaarbudget meer aangewezen.

3.3.3. Combinatie van spaarvrijstelling en spaarbudget

De spaarvrijstelling beoogt de vermogensinkomsten tot een bepaald bedrag vrij te stellen. De invoering van deze vrijstelling komt in de plaats van de huidige vrijstelling voor spaardeposito's. In feite wordt deze huidige vrijstelling omgevormd tot een algemene voetvrijstelling die kan worden afgezet tegen vermogensinkomsten, ongeacht of deze voortkomen uit spaardeposito's of andere vermogensbestanddelen.

Het spaarbudget wordt toegekend als belastingvermindering op een korf van uitgaven en wordt begrensd. Zij beoogt de uitgaven voor lange termijn sparen te stimuleren.

Het spaarbudget zou in deze hypothese het "pensioenbudget" kunnen worden genoemd, gelet op de uitgaven die aanleiding kunnen geven tot de bedoelde belastingvermindering.

De omvang van beide tegemoetkomingen: spaarvrijstelling en spaar- (of pensioen-) budget is functie van de budgettaire effecten die zij veroorzaken. Hiervoor kan worden verwezen naar de simulaties (zie III.4.5. en bijlage 7, annex 7).

3.4. Activiteitsvrijstelling

3.4.1. Toepassingsgebied

Een bijkomende vrijstelling (activiteitsvrijstelling) kan worden verleend aan belastingplichtigen met beroepsinkomsten uit één of andere professionele activiteit. Deze vrijstelling is van toepassing van zodra de belastingplichtige beroepsinkomsten geniet andere dan vervangingsinkomsten. Een belastingplichtige die tijdens eenzelfde belastbaar tijdperk zowel vervangingsinkomsten als andere beroepsinkomsten geniet, komt ook in aanmerking voor de vrijstelling. Er wordt echter voorgesteld om de vrijstelling voor activiteitsinkomsten slechts toe te kennen in de mate dat er activiteitsinkomsten tegen kunnen worden afgezet. Zo wordt voorkomen dat de actieve belastingplichtige een vrijstelling zou genieten die hoger is dan het bedrag van zijn activiteitsinkomsten.

Bijzondere bepalingen zullen moeten worden uitgewerkt voor specifieke situaties, zoals bijv. deeltijds werk, bevallings- en andere verlostelsels, vakantiewerk, seizoens- en weerafhankelijk werk en meer algemeen voor de bepaling van de activiteitsvrijstelling voor zelfstandigen (wat is hun activiteitsgraad?)¹¹⁸ ...

3.4.2. Omvang

De activiteitsvrijstelling komt deels in de plaats van de huidige aftrek voor beroepskosten, met name voor de kosten waarvan het beroepskarakter onduidelijk, omstreden of beperkt is. Daarbij wordt vooral gedacht aan de kosten voor het woon-werkverkeer, thuiswerken, opleidingen ...

1. Woon-werkverkeer

De vraag rijst of woon-werkverkeer een gevolg van het beroep is, dan wel een kost die tot op zekere hoogte beïnvloed wordt door persoonlijke keuzen, nl. de keuze tussen dichterbij het werk te gaan wonen of werk zoeken in de nabijheid van de woonplaats.

Op heden geldt inzake het woon-werkverkeer dat de belastingplichtige die zijn werkelijke kosten bewijst, 0,15 EUR of 0,22 EUR per kilometer kan aftrekken als beroepskost, afhankelijk van de wijze van vervoer (artt. 66 §4 en 66bis WIB92).

Daarnaast geldt ook een bijkomende forfaitaire aftrek voor verre verplaatsingen (Art. 51 2^e lid WIB92 j. art. 28 KB/WIB). Het gaat om een bijkomend forfait dat enkel geldt bij toepassing van het wettelijk forfait voor aftrek van beroepskosten.

Wie geen werkelijke kosten bewijst en een beroep doet op het kostenforfait (art. 51 WIB92), heeft recht op een bijkomende vrijstelling voor vergoedingen van maximaal 380 EUR die door de werkgever worden toegekend als terugbetaling van kosten voor woon-

¹¹⁸ Eén van de mogelijke denksporen kan zijn om de activiteitsvrijstelling deels afhankelijk te maken van de hoogte van het inkomen. Zo zou de hoogte van de activiteitsvrijstelling kunnen worden vastgesteld op een bepaald percentage van het beroepsinkomen van de belastingplichtige, met als maximum het bedrag dat een voltijdse werknemer die het minimumloon verdient aldus kan opbouwen. In dit alternatief wordt verzekerd dat een voltijds actieve werknemer / ambtenaar recht heeft op de maximale activiteitsvrijstelling, want hij bereikt het maximumbedrag sowieso. De deeltijdse actieve werknemer / ambtenaar heeft recht op een activiteitsvrijstelling die afhankelijk is van zijn beroepsinkomen. Tot slot hebben bij deze regeling zelfstandigen er belang bij om zichzelf een 'loon' uit te keren dat minstens gelijk is aan het minimumloon. Andere alternatieve benaderingen zijn mogelijk en de uitwerking ervan zal afhankelijk zijn van politieke beleidskeuzen.

werkverkeer, als de verplaatsing met de eigen wagen, motor wordt gedaan¹¹⁹. Komt men met de fiets, wordt de kilometervergoeding van maximaal 0,22 EUR per kilometer vrijgesteld (art. 38 §1, 9° en 14° WIB92).

Het voorstel komt erop neer de kosten voor woon-werkverkeer te integreren in de activiteitsvrijstelling. Zij komen in de plaats van voormelde fiscale voordelen. De belastingplichtige heeft dan recht op een vaste activiteitsvrijstelling. Opteert hij er bijvoorbeeld voor om met de fiets of te voet naar het werk te gaan, dan zal hij netto meer overhouden dan indien hij ver van het werk woont of (gaat) wonen en dagelijks met de auto naar het werk rijdt.

2. Forfaitaire aftrek beroepskosten (art. 51 WIB92)

Doordat bepaalde beroepskosten worden geïntegreerd in de activiteitsvrijstelling, kan worden overwogen de percentages die in aanmerking worden genomen bij de bepaling van de forfaitaire aftrek, te verlagen. Enerzijds omdat de voorkeur moet worden gegeven aan de aangifte van de werkelijke beroepskosten en anderzijds omdat het aantal kosten dat aan marginale aanslagvoet wordt afgetrokken, is verminderd door de gedeeltelijke overheveling naar de activiteitsvrijstelling.

3. Huur en huurlasten en andere kosten van private onroerende goederen die professioneel gebruikt worden (art. 52, 1^e lid, 1° WIB92)

De algemene activiteitsvrijstelling omvat in bepaalde gevallen ook de huur en huurlasten, afschrijvingen, kosten voor nutsvoorzieningen van de onroerende goederen die voor beroepsredenen worden gebruikt.

Voormelde kosten inzake onroerende goederen die (blijvend) geaffecteerd zijn aan de beroepsactiviteit van de belastingplichtige, blijven wel aftrekbaar (huidig art. 52, 1^e lid, 1° WIB92). De fiscale waarde van deze goederen zal door afschrijvingen afnemen, het meerwaardenstelsel voor professionele meerwaarden zal toepasselijk zijn, etc. Voor deze situaties is de aftrekmogelijkheid verantwoord.

De steeds toenemende praktijk van telewerken en thuiswerken waarbij werknemers een deel van de woning afschrijven en de lening- en andere kosten aftrekken als beroepskost, wordt eveneens geïntegreerd in de activiteitsvrijstelling. Op heden leiden de afschrijvingen en aftrekken van andere kosten door werknemers, niet tot belastbare meerwaarden. Wel leidt deze mogelijkheid tot ongewenste optimalisaties (en soms ook misbruiken) waarvan de waarheidsgetrouwheid niet altijd kan worden verzekerd of voldoende gecontroleerd¹²⁰.

Bijgevolg is het voorstel deze kosten op te nemen in het huidige art. 53 WIB92 betreffende de kosten die uitdrukkelijk *niet* als beroepskosten worden aangemerkt.

Deze uitsluiting zal, zoals reeds vermeld, niet van toepassing zijn op belastingplichtigen die winsten realiseren, maar enkel op belastingplichtigen die bezoldigingen ontvangen.

¹¹⁹ Neemt men het openbaar vervoer, dan wordt de volledige vergoeding vrijgesteld. Is er sprake van carpooling, collectief vervoer georganiseerd door de werkgever of een groep van werkgevers, dan heeft de belastingplichtige recht op een vrijstelling gelijk aan de kostprijs van een treinticket eerste klasse voor die afstand.

¹²⁰ Er kan worden overwogen om een uitzonderingsregime te voorzien voor zeer specifieke en welbepaalde situaties (bv. een kunstenaar in loondienst die een beeldhouwwerk moet maken en die dat in zijn eigen loods doet).

In de hypothese dat de zelfstandige zichzelf niets uitkeert en alle winsten reserveert, zal hij geen recht hebben op een activiteitsvrijstelling. De voorgestelde in te voeren voorheffing voor ondernemingswinsten (zie *supra sub* II.2.3.4.2.) is immers slechts een voorheffing en geen belasting verschuldigd op uitgekeerde beroepsinkomsten. Het is pas bij uitkering na onttrekking dat een belastbaar beroepsinkomen wordt gerealiseerd, waartegen de activiteitsvrijstelling kan worden afgezet.

4. Fiscale werkbonus (art. 289ter en 289ter/1 WIB92)

Gelet op de omvang van de sociale werkbonus en de beperkte omvang van de fiscale werkbonus, moet het lot van de fiscale werkbonus gekoppeld worden aan het lot van de sociale werkbonus. Bijgevolg wordt de fiscale werkbonus hier louter pro memorie vermeld.

De doelstelling van de fiscale werkbonus is de ondersteuning van een deel van de actieve bevolking (nl. werknemers die onderworpen zijn aan de RSZ) met een laag inkomen en het remediëren van de werkloosheidsval.

Een vergelijkbaar doel kan deels ook worden bereikt door de activiteitsvrijstelling enkel toe te kennen aan de belastingplichtige die beroepsinkomsten haalt uit één of andere professionele activiteit.

De fiscale werkbonus is een vrij ingewikkeld systeem, dat zoals gezegd verwijst naar de *sociale werkbonus*. Een bijzonder aandachtspunt bij die boni is het risico op bepaalde ongewenste neveneffecten¹²¹, zoals de promotieval¹²².

De integratie van de fiscale werkbonus in de activiteitsvrijstelling zou er toe kunnen leiden dat deze promotieval wordt weggewerkt en kan bijdragen tot een eenvoudiger en rechtvaardiger systeem. Bij voorkeur worden de sociale en de fiscale werkbonus geïntegreerd tot ofwel een sociale ofwel een fiscale maatregel. Voor de integratie van de sociale en fiscale werkbonus dringt een overleg met de sociale zekerheidsdiensten zich op.

5. Studie- en opleidingskosten

Op heden kunnen studie- en opleidingskosten als aftrekbare beroepskosten in mindering worden gebracht van de belastbare beroepsinkomsten op grond van art. 49 WIB 1992. Dit wordt aanvaard indien de opleiding relevant is voor de professionele activiteit, maar niet als dit louter relevant is voor een *toekomstige* professionele activiteit. Uitzondering wordt gemaakt voor het geval de opleiding ook relevant is binnen de huidige activiteit¹²³.

Een gevolg is dat studenten die onmiddellijk na hun basisopleiding voltijds verder studeren, deze kosten niet fiscaal in mindering kunnen brengen. Studenten die een eerste (inloop)job

¹²¹ Zie over de promotieval o.m. A. DECOSTER e.a. http://deredactie.be/polopoly_fs/1.1974885!file/Rekening14.pdf.

¹²² Anderzijds hebben de sociale en fiscale werkbonus bepaalde gewenste effecten, zoals onder meer de vermindering van de werkloosheidsval. In hoeverre deze werkboni hun doelstelling bereiken en of deze maatregelen de optimale techniek zijn om deze doelstellingen te bereiken, valt buiten het bestek van dit onderzoek en moet in een meer globaal kader dan louter de personenbelasting worden onderzocht. De fiscale werkbonus is immers veel minder significant dan de sociale werkbonus.

¹²³ In de rechtspraak komt regelmatig het voorbeeld terug van de geneesheer die zich wenst te specialiseren en daarvoor studie- en opleidingskosten maakt. Deze worden doorgaans aanvaard in de rechtspraak, zie o.m. Brussel 26 juni 2002; Brussel 27 februari 2009 en Bergen 28 april 2011, www.monkey.be.

uitoefenen en daarnaast dezelfde vervolgopleiding volgen, kunnen deze kosten wel aftrekken¹²⁴. Deze ongelijkheid is moeilijk te verantwoorden. Temeer daar de bijkomende opleiding ook dikwijls wordt gefinancierd door de werkgever.

Er is geen noodzakelijkheidsvereiste verbonden aan de opleiding of studie. Met andere woorden: men kan zoveel opleidings- en studiekosten aftrekken als men wil, zolang de opleiding die men volgt op één of andere manier relevant is of kan zijn voor de uitoefening van het huidige beroep. Het is *in principe* zelfs niet vereist dat deze *per se* nuttig is of toegevoegde waarde heeft.

Het begrip “studiekosten” kan zeer uitgebreid worden gedefinieerd. Zo vindt men voorbeelden in de rechtspraak waarbij de aanschaf van een bureau als beroepskost wordt aanvaard, omdat men als ambtenaar meedoet aan een promotie-examen¹²⁵. De vraag rijst of deze kosten fiscaal in rekening moeten kunnen worden gebracht en of dergelijke kosten wel “beroepskosten” behoren te zijn.

Om de betwisting of deze of gene kost al dan niet een aftrekbare “beroepskost” is, wordt voorgesteld om deze kosten uitdrukkelijk uit te sluiten als aftrekbare beroepskost - en dus toe te voegen aan de lijst van art. 53 WIB92 - en te integreren in de voorgestelde activiteitsvrijstelling.

6. De huidige als beroepskosten uitgesloten uitgaven

De huidige als beroepskosten uitgesloten uitgaven worden behouden¹²⁶.

¹²⁴ Het voorbeeld kan worden gegeven van boekhouders, juristen, economen etc. die een aanvullende (master)opleiding volgen.

¹²⁵ Brussel 22 december 1994, www.monkey.be.

¹²⁶ De meeste van deze uitgesloten kosten zijn opgenomen in artikel 53 WIB92. Het is aan dit artikel dat de uitdrukkelijk uitgesloten beroepskosten die geacht worden geïntegreerd te zijn in de activiteitsvrijstelling, kunnen worden toegevoegd.

3.4.3. Toelichting over de beoogde werking van de activiteitsvrijstelling

Deze bijkomende vrijstelling is forfaitair bepaald en wordt verleend, ongeacht of men zijn werkelijke beroepskosten bewijst of niet. Toegepast op het woon-werkverkeer, kan volgend voorbeeld worden gegeven.

Gesteld dat de activiteitsvrijstelling (lees in deze hypothese: woon-werkverkeer) wordt bepaald op 2.000 EUR, heeft iedere belastingplichtige die een (voltijdse) bezoldigde activiteit uitoefent, er recht op.

Indien de belastingplichtige dagelijks met de fiets naar het werk komt, zal hij een groter voordeel genieten dan indien hij met de trein zou reizen. Indien dezelfde belastingplichtige zich dagelijks met de wagen zou verplaatsen en hierbij meer dan 2.000 EUR kosten zou maken, zal hij slechts recht hebben op de vaste, forfaitair bepaalde vrijstelling.

Bijkomend wordt opgemerkt dat deze maatregel belastingplichtigen mogelijk zal aanzetten om dichter bij het werk te gaan wonen. Dit in tegenstelling tot op heden, waarbij de negatieve gevolgen van een groot woon-werkverkeer in belangrijke mate worden gecompenseerd door de fiscale aftrek voor (bewezen) beroepskosten, terwijl de relatieve voordelen zoals bv. lagere grond- en woningprijzen, niet worden belast.

3.4.4. Alternatief: belastingvermindering voor activiteitsinkomsten

Een alternatief denkspoor voor de activiteitsvrijstelling zou kunnen bestaan uit een belastingvermindering voor activiteitsinkomsten. Net als voor een mogelijke spaarvrijstelling het geval is, kan eenzelfde fiscaal voordeel zowel in de vorm van een voetvrijstelling worden verleend, als in de vorm van een belastingvermindering. Zo zal een voetvrijstelling van 2.000 EUR in de tariefschijf van 25% eenzelfde netto voordeel opleveren als een belastingvermindering van 500 EUR.

Deze belastingvermindering zou worden toegekend aan elke belastingplichtige die belastbare beroepsinkomsten verkrijgt uit een professionele activiteit. Samen met de invoering van dergelijke vermindering, wordt de lijst met niet aftrekbare (beroeps)kosten uitgebreid met de hiervoor *sub* II.3.4.2. genoemde kosten waarvan het beroeps karakter omstreden, beperkt of onduidelijk is.

Er wordt voorgesteld om de belastingvermindering op een vast bedrag te bepalen voor iedere belastingplichtige met activiteitsinkomsten, zodat het fiscale voordeel hetzelfde zou zijn als dit van een voetvrijstelling aan het laagste tarief¹²⁷.

De vraag rijst of het forfait voor de beroepskosten moet worden behouden, als de activiteitsvrijstelling de meeste/voornaamste kosten omvat?

De volgende alternatieven kunnen worden overwogen (beleidskeuzen):

- Forfait integraal afschaffen. Werkelijke beroepskosten kunnen worden afgetrokken mits bewijs en invoering van de activiteitsvrijstelling. Dit alternatief is het meest in overeenstemming met het realiteitsprincipe.

¹²⁷ Mogelijke alternatieven die rekening houden met de hoogte van het inkomen ter bepaling van de hoogte van de belastingvermindering kunnen worden overwogen.

- Activiteitsvrijstelling in combinatie met de huidige forfaitaire aftrek en werkelijke aftrek. In deze hypothese moet worden voorgesteld welk bedrag het forfait (maximaal) mag bedragen. De vraag rijst immers welke kosten de gemiddelde werknemer / ambtenaar kan hebben die niet in de vrijstelling zijn verwerkt.
- Activiteitsvrijstelling in combinatie met enkel de werkelijke kostenaftrek voor zeer specifieke kosten. Art. 53 WIB92 wordt derhalve ernstig uitgebreid, zodat de meeste (courante) kosten sowieso zijn uitgesloten van aftrek. Deze worden dan geacht te zijn vervat in de activiteitsvrijstelling.
- Ofwel wordt de activiteitsvrijstelling niet ingevoerd, wordt het forfait afgeschaft en wordt enkel de werkelijke kostenaftrek behouden.

De keuze voor een bepaald alternatief is een beleidskeuze waarbij een afweging moet worden gemaakt tussen verschillende uitgangspunten, in het bijzonder het realiteitsprincipe en het principe van eenvoud.

3.4.5. Beperking vermindering voor pensioenen en vervangingsinkomsten

a. Huidige situatie

Art. 151 WIB92 bepaalt dat de verminderingen voor werkloosheidsuitkeringen worden afgebouwd van zodra het globaal belastbare inkomen 14.900 EUR (basisbedrag) bedraagt, tot dit bij een inkomen van 18.600 EUR (basisbedrag) nul bedraagt¹²⁸.

Ook voor de vermindering voor ZIV-uitkeringen wordt de vermindering geleidelijk afgebouwd als het globaal belastbaar inkomen hoger is dan 14.900 EUR (basisbedrag). Boven 29.800 EUR (basisbedrag)¹²⁹ wordt de vermindering slechts tot één derde verleend.

Voor de verminderingen voor pensioenen en andere vervangingsinkomsten is in een vergelijkbaar systeem voorzien (art. 152 – 154 WIB92). De belastingvermindering voor deze inkomsten wordt - zoals voor de ZIV-uitkeringen - maximaal verminderd tot 1/3 van de in art. 147 WIB92 bepaalde bedragen (art. 152 WIB 92). Dit heeft tot gevolg dat voor aanslagjaar 2014, een gepensioneerde nog steeds een fiscaal voordeel krijgt bij een globaal belastbaar inkomen van 44.860 EUR (per persoon – art. 150 WIB92) (basisbedrag 29.800 EUR).

Door het cumulatieve effect van deze vermindering voor pensioenen en vervangingsinkomsten en - de al dan niet (tot het leefloon) verhoogde - basisvrijstelling (zie hiervoor), betalen de genietters van deze inkomsten *de facto* pas belasting vanaf een veel hoger inkomen dan genietters van andere beroepsinkomsten.

Ook na de eventuele invoering van de activiteitsvrijstelling kan worden verwacht dat de ongelijkheid in belastingdruk tussen deze twee categorieën van belastingplichtigen niet (volledig) is weggewerkt¹³⁰.

¹²⁸ Voor aanslagjaar 2014 zijn deze bedragen resp. 22.430 en 28.000 EUR.

¹²⁹ Aanslagjaar 2014: 44.860 EUR.

¹³⁰ Afhankelijk van de hoogte van de activiteitsvrijstelling.

b. Voorstel

Om aan deze ongelijke behandeling tegemoet te komen kan worden overwogen om naast het invoeren van een activiteitsvrijstelling (zie hiervoor) ook maatregelen te nemen op het niveau van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomsten. Deze maatregelen hoeven evenwel niet noodzakelijk gelijk op te gaan voor alle vormen van vervangingsinkomsten.

Zo kan o.m. worden geargumenteed dat werkloosheidsuitkeringen een andere finaliteit hebben dan pensioen- of invaliditeitsuitkeringen. De eerste zijn *in principe* van aflopende aard, waar de tweede per definitie een bestendig karakter hebben. Een afwijkende regeling tussen deze twee categorieën van vervangingsinkomsten kan dan ook worden verantwoord in het licht van de algemene uitgangspunten van de hervorming, inclusief het draagkrachtprincipe.

In deel III van dit rapport worden vier scenario's van aanpassingen aan de belastingvermindering op vervangingsinkomsten gesimuleerd (zie sub III.3.2.) en wordt telkens nagegaan wat hun budgettaire impact en hun herverdelingseffect is:

1°) Afschaffing van alle belastingverminderingen voor vervangingsinkomsten;

2°) Afschaffing van de belastingvermindering voor pensioenen (en de belastingvermindering voor ZIV-uitkeringen);

3°) Vervanging van de maximumgrens van het gezamenlijk belastbaar inkomen (GBI) voor de progressieve vermindering van de belastingvermindering voor pensioenen en ZIV-uitkeringen, door de maximumgrens van het GBI met betrekking tot de belastingvermindering voor werkloosheid;

4°) Bovenop de aanpassing van de maximumgrenzen (zie 3°) worden ook de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor pensioenen en de ZIV-uitkering, vervangen door de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor werkloosheid (met name het gewaarborgde 1/3 deel van de belastingvermindering wordt afgeschaft).

Hier wordt volstaan met te verwijzen naar deze resultaten (zie sub III.3.2. en bijlage 7, annex 2).

3.5. Fiscale tegemoetkomingen voor de zorg van personen ten laste: gezinsbudget en zorgbudget

Fiscale tegemoetkomingen voor de zorg van personen ten laste¹³¹ kunnen worden verantwoord door zowel de kosten die gepaard gaan met deze zorg (kostendeckende functie) als door het verminderde verdienvermogen van de belastingplichtige, ten gevolge van de tijd en de energie die geïnvesteerd moeten worden in de zorg van de zorgbehoevende 'personen ten laste' (ook wel de "opportunitetskost" genoemd).

Huidige situatie:

Voor de zorg van personen ten laste wordt thans voorzien in diverse verhogingen van het belastingvrij minimum (voetvrijstellingen), een belastingvermindering voor kinderopvang en in het huwelijksquotiënt.

Voor het verlies aan verdienvermogen wordt thans niet expliciet voorzien in een fiscale tegemoetkoming.

Voorstel:

Om het verlies aan verdienvermogen wegens de zorg van personen ten laste geheel of gedeeltelijk te corrigeren kan worden voorzien in een zgn. zorgbudget.

Dit zorgbudget zou de vorm kunnen aannemen hetzij van een voetvrijstelling dan wel van een belastingvermindering. In de mate de voetvrijstelling en de belastingvermindering geschieden aan dezelfde aanslagvoet (bijv. 25%) komen beide technieken voor de genierter van deze tegemoetkoming op hetzelfde neer. Sinds de Zesde Staatshervorming is de keuze voor de ene dan wel voor de andere techniek budgettair evenwel niet neutraal (zie bijlage 1B).

Een eerste denkspoor bestaat erin dit 'zorgbudget' (ter correctie van het verlies aan verdienvermogen) de vorm te laten aannemen van een belastingvermindering en te laten samengaan met de huidige fiscale tegemoetkoming (onder de vorm van een verhoging van het belastingvrij minimum) ter correctie van de kost wegens personen ten laste (zgn. "gezinsbudget"). Dit gezinsbudget komt *in principe* toe aan de belastingplichtige die de betreffende personen ten laste heeft.

Voor gehuwde of samenwonende belastingplichtigen die een zorgbudget genieten, zal dit budget toekomen aan de partner die ingevolge het verstrekken van de zorg een verminderd verdienvermogen heeft.

De hoogte van het bedrag dat voor elk van beide fiscale maatregelen kan worden toegekend, zijn beleidskeuzen, evenals de verhouding tussen beide bedragen.

Een variante op voormeld denkspoor zou erin kunnen bestaan dat de tegemoetkoming voor de kost wegens personen ten laste (gezinsbudget) de vorm aanneemt van een belastingvermindering (i.p.v. een verhoogd belastingvrij minimum) en dat de tegemoetkoming wegens het verlies aan verdienvermogen de vorm aanneemt van een voetvrijstelling (i.p.v. een belastingvermindering). Zoals reeds aangegeven is de keuze tussen een voetvrijstelling of een belastingvermindering na de Zesde Staatshervorming budgettair geen neutrale keuze (zie bijlage 1B).

¹³¹ Zie sub III.4.3. en bijlage 7, annex 5.

Er kunnen 3 categorieën van ‘personen ten laste’ worden onderscheiden:

1. Kinderen
2. Andere personen ten laste
3. Echtgenoot / samenwonende partner

3.5.1. Kinderen

Eerste denkspoor

Een eerste denkspoor bestaat erin om voor kinderen ten laste te voorzien enerzijds - zoals vandaag - in een fiscale tegemoetkoming onder de vorm van een verhoogd belastingvrij minimum (gezinsbudget geheten) en anderzijds in een zorgbudget (die de vorm aanneemt van een belastingvermindering).

Het zorgbudget vertrekt vanuit de idee dat er tot de leeftijd van 2^{1/2} jaar geen niet-betalende voorzieningen beschikbaar zijn¹³². De belastingplichtige ouder moet bijgevolg kiezen tussen enerzijds betalende opvang voor het kind en anderzijds zelf de volledige zorg op zich nemen. Beide opties leiden tot kosten en een beperking van de draagkracht van de belastingplichtige en verantwoord en een correctie. Gelet op de neutraliteit tussen belastingplichtigen is het aangewezen om deze correctie (zorgbudget) te realiseren door te voorzien in hetzij een federale belastingvermindering tegen eenzelfde tarief (bijv. 2.000 x 25%) hetzij in een voetvrijstelling binnen de laagste tariefschaal (25%). Zo wordt vermeden dat het voordeel aan marginale aanslagvoet wordt genoten.

Vanaf de leeftijd van 2^{1/2} jaar zijn niet-betalende voorzieningen wel beschikbaar, *i.e.* de kleuterschool, om de kinderen overdag op te vangen. De kosten die gepaard gaan met kinderen variëren vervolgens in de tijd. Hoe deze kosten evolueren en welke bedragen als zorgbudget in rekening zouden moeten worden genomen, is afhankelijk van beleidskeuzen.

Deel III van dit rapport (sub III.4.3.) bevat een voorbeeld van de wijze waarop een zorgbudget (onder de vorm van een belastingvermindering) kan worden ingevoerd en bevat ook simulaties van hoe deze maatregel kan samengaan met een gezinsbudget voor kinderen ten laste¹³³.

Uit budgettaire of andere beleidsoverwegingen kan desgevallend worden gesleuteld aan de huidige bedragen van deze vrijstellingen en aan de rangprogressiviteit.

Enkel bij wijze van illustratie worden in deel III (*sub* 4.3.) drie simulaties verricht. Ten eerste wordt een combinatie gesimuleerd van een zorgbudget (onder de vorm van een belastingvermindering van 25%) gecombineerd met een gezinsbudget (onder de vorm van een voetvrijstelling - in lijn met het huidige systeem van de verhoging van de belastingvrije som), ten belope van 2.000 EUR per kind, met weglating van de belastingvermindering voor kinderopvang en al dan niet met weglating van het terugbetaalbaar krediet voor kinderen ten laste. Een tweede (resp. derde) simulatie is de combinatie van het zorgbudget onder de vorm van een belastingvermindering gecombineerd met een gezinsbudget voor kinderen ten laste (eveneens onder de vorm van een belastingvermindering) van 25 % van lineair 2.000 EUR (simulatie 2) *c.q.* 2.500 EUR (simulatie 3) per kind ten laste.

Een terugbetaalbaar krediet voor kinderen ten laste is erg verwant met een kinderbijslaguitkering. Het is zeer de vraag of in het licht van de Zesde Staatshervorming het wenselijk is om dergelijk terugbetaalbaar krediet te handhaven.

¹³² Vanaf de leeftijd van 2^{1/2} of 3 jaar zijn kosteloze schoolse voorzieningen beschikbaar.

¹³³ Zie ook bijlage 7, annex 5.

Tweede denkspoor

Het gezinsbeleid (inbegrepen kinderbijslagen) is na de Zesde Staatshervorming bij uitstek een gemeenschapsbevoegdheid geworden. Er zou dan ook kunnen worden voorgesteld om deze bevoegdheid zo veel als mogelijk (zo niet volledig) aan de gemeenschappen over te laten, mede omwille van de gemeenschapsneutraliteit.

De fiscale tegemoetkoming voor de kosten wegens kinderen ten laste onder de vorm van een verhoogd belastingvrij minimum (gezinsbudget) wordt in dit tweede denkspoor volledig buiten beschouwing gelaten.

De vrijstelling van de kinderbijslag (art. 38 WIB 92) blijft behouden. In het algemeen zijn kinder- en eventueel andere gezinsbijslagen zonder meer vrijgesteld. Anderzijds wordt in dit denkspoor ook de belastingvermindering¹³⁴ voor kinderoppas geschrapt.

Er wordt enkel voorzien in een fiscale tegemoetkoming (hetzij voetvrijstelling, hetzij onder de vorm van een belastingvermindering (zie hiervoor)) voor het verlies aan verdienvermogen dat gepaard gaat met het instaan voor kinderen ten laste (zorgbudget).

In deel III is een simulatie opgenomen, waarbij het zorgbudget voor kinderen ten laste degressief verloopt in functie van de leeftijd van het kind (zie III.4.3.). Dit zorgbudget wordt daarbij vastgesteld op een bepaald bedrag in functie van de leeftijd van het kind (beleidskeuze).

Kinderen die zelf inkomsten genieten, verhogen *in principe* ook de draagkracht van het gezin / de samenlevingseenheid (hierna "het gezin") waartoe ze behoren. De inkomsten van kinderen kunnen bijdragen tot de draagkracht van de ouders, ingevolge het gebeurlijk wettelijk genot op de vruchten van vermogensbestanddelen van de kinderen¹³⁵. De inkomsten die aldus de ouders toekomen, kwalificeren voor hen als belastbare inkomsten.

Voor de inkomsten die aan het kind toekomen (art. 387 BW) geldt dat van zodra zij een bepaalde drempel overschrijden, het zorgbudget voor de ouder vervalt. Als grens wordt het bedrag van het leefloon van een alleenstaande zonder kinderen voorgesteld. Dergelijk inkomen verhoogt immers de draagkracht van het gezin dermate dat een verlies van zorgbudget verantwoord is¹³⁶.

3.5.2. Andere personen ten laste

De huidige definitie van "andere personen ten laste" kan worden behouden¹³⁷, evenals *in principe* de huidige regeling inzake de verhoging van het belastingvrij minimum voor andere personen ten laste (*i.e.* gezinsbudget met kostendekkende functie) (zie verder).

Daarnaast kan ook voor deze categorie van personen ten laste worden voorzien in een zorgbudget. Dat dit budget variabel is in de tijd, is echter minder evident. In tegenstelling tot wat het geval is voor kinderen ten laste is er immers voor deze categorie van personen ten laste geen duidelijke maatstaf volgens dewelke men het zorgbudget in de tijd zou kunnen laten fluctueren. Bijgevolg kan worden voorgesteld om het zorgbudget voor andere personen ten laste, vast te stellen op een vast bedrag.

¹³⁴ Tot en met aanslagjaar 2012 kwamen deze kosten in aanmerking voor een belastingaftrek. Vanaf aanslagjaar 2013 werd dit vervangen door een belastingvermindering (art. 145/35 WIB92).

¹³⁵ Zie artt. 384 en 387 BW.

¹³⁶ Net zoals het mogelijke verlies van de verhoogde basisvrijstelling als alleenstaande verantwoord is, zie *supra*.

¹³⁷ Art. 136 WIB92.

Gesteld dat een zorgbehoevende ouder bij diens alleenstaande kind intrekt, dan verliest deze laatste *in principe* het recht op de verhoogde belastingvrije som. Doordat de zorgbehoevende ouder bij dit kind intrekt, woont hij immers (feitelijk) samen en kwalificeert dit kind niet langer als “alleenstaande”.

Anderzijds wordt wegens de zorgtijd het verdienvermogen en/of de draagkracht beperkt door de zorg die de ouder vereist.

Deze beperking van het verdienvermogen kan daarom ook in die hypothese worden gecorrigeerd door een zorgbudget ten gunste van de zorgverstrekker. Daarnaast kan dit zorgbudget ook worden gecombineerd met een gezinsbudget onder de vorm van een verhoging van het belastingvrij minimum wegens persoon ten laste, als tegemoetkoming voor de kosten die gepaard gaan met het ten laste hebben van een persoon (andere dan kinderen).

Indien het verlies aan verdienvermogen of nog de bijkomende kosten voor de zorg van de persoon ten laste wordt gecompenseerd door een vergoeding die de zorgbehoevende betaalt aan de zorgverstrekker, dan hoeft dit niet noodzakelijk voor gevolg te hebben dat de zorgverstrekker het gezinsbudget en/of het zorgbudget verliest.

Met name in de hypothese dat de zorgverstrekker onvoldoende belastbare inkomsten heeft om het gezinsbudget en het zorgbudget volledig te benutten, mag een “betaling” door de persoon ten laste voor de verstrekte zorg niet worden ontmoedigd. Er wordt immers niet voorzien in een overdraagbaarheid in de tijd van het gezins- en zorgbudget (zie *infra*). Door de “betaling” voor de verstrekte zorg, verwerft de zorgverstrekker een bijkomend inkomen waartegen een gezins- en zorgbudget kan worden afgezet.

Ook in de hypothese dat één der echtgenoten zijn beroepsactiviteiten terugschroeft om voor een (schoon)ouder te zorgen, is het aangewezen om het gezins- en zorgbudget niet verloren te laten gaan. Hiertoe wordt ondergaand voorstel gedaan.

3.5.3. Echtgenoot / samenwonende partner (huidige huwelijksquotiënt)

- Zorgbehoevende partner

De echtgenoot / samenwonende partner zal slechts aanleiding geven tot een zorgbudget in hoofde van de andere partner, indien deze eerste zorgbehoevend is. Enkel indien de zorg voor de echtgenoot/partner een negatief effect heeft op de verdien Capaciteiten van de andere zorgverlenende echtgenoot/partner, kan een zorgbudget worden verantwoord.

Zoals de basisvrijstelling (zie II.3.2.) wordt ook de invoering van het zorgbudget gekoppeld aan een wijziging van de huidige regeling inzake het huwelijksquotiënt (Zie *infra sub* II.3.6.5.).

- Onderhoudsuitkeringen

Een denkspoor bestaat erin de aftrek voor onderhoudsuitkeringen te schrappen, net als de principiële belastbaarheid ervan in hoofde van de genietters. Dit omwille van de volgende redenen:

- neutraliteit ten opzichte van andere samenlevingsvormen;
- bij behoud van de aftrek van betaalde onderhoudsuitkeringen, zouden de ontvangen onderhoudsuitkeringen primair interen op de belastingvrije som van de kinderen-onderhoudsgerechtigden. Indien de kinderen ook eigen inkomsten zouden verwerven,

komen zij gebeurlijk boven de belastingvrije som uit, zodat zij belastingen verschuldigd zouden zijn. Dit is niet neutraal en benadeelt kinderen met gescheiden ouders waarvan één van de ouders onderhoudsgelden betaalt.

- Binnen het huwelijk / de samenwoning moeten dezelfde kosten voor de kinderen worden gemaakt. Deze geven evenwel geen aanleiding tot de aftrek van een geïmputeerde kost van kinderen binnen de samenlevingsvorm. Door de aftrekbaarheid van onderhoudsuitkeringen worden de kosten van kinderen wel (deels) aftrekbaar. Dergelijk verschil zou een bevoordeling van de uit de echt gescheiden echtgenoten inhouden en frustreert de neutraliteit naar samenlevingsvorm.
- Uit een studie van de Hoge Raad van Financiën¹³⁸ blijkt dat het overgrote deel van de onderhoudsuitkeringen op heden wordt afgetrokken à rato 45% - 50%, terwijl 90% van de onderhoudsuitkeringen *de facto* niet worden belast. De huidige regeling leidt zo tot een jaarlijkse budgettaire kost voor de Schatkist van ongeveer 205 miljoen EUR. Dit is een subsidiëring van uit de echt gescheiden partners die moeilijk kan worden verantwoord¹³⁹.

- Invaliditeitsuitkeringen

Hiervoor is reeds opgemerkt dat de huidige belastingvermindering voor invaliditeitsuitkeringen (art. 154 WIB92) *in principe* niet kan worden behouden, omdat dit *de facto* neerkomt op een bijkomende uitkering. Voor zover deze uitkeringen worden geacht (grotendeels) kostendekkend te zijn en dus netto-bedragen te vormen, werkt deze belastingvermindering draagkrachtcorrigerend en kan deze mogelijk vanuit beleidsoogpunt worden behouden. Er wordt nogmaals op gewezen dat deze belastingvermindering in feite een bijkomende verhoging van de uitkering is en dan ook bij voorkeur in die vorm wordt toegekend.

Voor mindervaliden wordt op heden ook een draagkrachtcorrectie voorzien in art. 135 WIB92. Indien een kind of andere persoon ten laste gehandicapt is, wordt op heden de verhoging van de belastingvrije som verdubbeld (verhoogd gezinsbudget). Als één kind ten laste gehandicapt is, telt het voor de berekening van de belastingvrije som mee als twee kinderen (art. 132, lid 2 WIB92). De verhoging wegens handicap verschilt naargelang het gezin meer of minder kinderen heeft. Betreft het een andere persoon ten laste dan een kind, dan wordt de verhoging van 870 EUR (basisbedrag) ook verdubbeld¹⁴⁰.

¹³⁸ Hoge Raad van Financiën, *Advies omtrent het fiscaal stelsel van de onderhoudsuitkeringen*, 18p.

¹³⁹ Hoge Raad van Financiën, *Advies omtrent het fiscaal stelsel van de onderhoudsuitkeringen*, p. 15.

¹⁴⁰ Dergelijke specifieke regelingen moeten ook worden geïntegreerd in het gezinsbudget.

3.6. Hiërarchie en toerekenbaarheid van de vrijstellingen

3.6.1. Algemeen

De vraag rijst naar de hiërarchie en toerekening van de belastingvrije som(men) en of daar *überhaupt* wel nood aan is.

Aangezien niet alle inkomsten aan hetzelfde belastingtarief zijn onderworpen, kan een hiërarchische toerekening aangewezen zijn.

Op heden is bepaald dat de afzonderlijk te belasten inkomsten toch worden onderworpen aan de globalisatie, indien dit voor de belastingplichtige voordeliger is¹⁴¹. Deze regeling moet worden doorgetrokken in de voorgestelde hervorming.

Met name wordt voorgesteld om de belastingvrije sommen in primaire orde af te zetten op geglobaliseerd te belasten inkomsten. Indien men echter onvoldoende geglobaliseerd te belasten inkomsten heeft, worden de afzonderlijk te belasten inkomsten toch aan de globalisatie onderworpen, doch slechts ten belope van het niet gebruikte deel van de vrijstelling.

Dit voorstel kan worden toegepast voor zowel de activiteits- als de spaarvrijstelling.

Een voorbeeld betreffende vermogensinkomsten:

Premissen:

X heeft geen geglobaliseerd te belasten inkomsten, maar wel 100.000 EUR roerende inkomsten (dividenden). Ingevolge de voorgestelde hervorming worden deze aan een afzonderlijk tarief belast¹⁴².

X heeft recht op volgende vrijgestelde sommen:

Basisvrijstelling:	7.500 EUR
Spaarvrijstelling:	2.500 EUR
Vrijstelling voor personen ten laste (gezinsbudget):	<u>2.500 EUR</u>
Totaal:	12.500 EUR

De spaarvrijstelling wordt afgezet tegen de vermogensinkomsten. De basisvrijstelling en de vrijstelling voor zorg (gezinsbudget) worden *in principe* slechts afgezet tegen globaal te belasten inkomsten.

X heeft dergelijke vermogensinkomsten niet en zou de spaarvrijstelling aldus niet kunnen benutten. X heeft evenwel voldoende afzonderlijk te belasten inkomsten.

Een denkspoor is daarom om de afzonderlijk te belasten (roerende) inkomsten deels als geglobaliseerd te beschouwen, zodat de belastingvrije sommen alsnog kunnen worden benut. Er wordt met andere woorden een afgeremde globalisering van gedeglobaliseerde inkomsten voorgesteld, ten belope van het niet gebruikte deel van de belastingvrijstelling(en).

Eenzelfde regeling is van toepassing op een overschot aan activiteitsvrijstelling.

¹⁴¹ Art. 171 WIB92.

¹⁴² Noteer dat het afzonderlijk tarief op dusdanige wijze wordt bepaald dat het afzonderlijk tarief zo nauw mogelijk aansluit bij het tarief dat van toepassing zou zijn geweest indien de roerende inkomsten (inz. dividenden) zouden zijn toegevoegd aan de globaal te belasten inkomsten. Voor nadere toelichting, zie II.2.3.4. en bijlagen 2 en 3.

3.6.2. Hiërarchie van de vrijstellingen zelf

Omwille van de beoogde neutraliteit, dienen de vrijstellingen hiërarchisch te worden geordend. Het voordeel dat wordt genoten ingevolge de activiteitsvrijstelling en de spaarvrijstelling dient immers voor iedere belastingplichtige gelijk te zijn.

Door de vrijstellingen hiërarchisch te ordenen zodat deze laatste twee vrijstellingen sowieso in de laagste tariefschijf vallen, is het voordeel voor iedere belastingplichtige gelijk. Verondersteld dat de laagste tariefschijf aan 25% wordt belast, zal het voordeel van de activiteitsvrijstelling en de spaarvrijstelling voor elke belastingplichtige een voordeel aan 25% opleveren.

Voorbeeld:

- Belastingplichtige A heeft een globaal belastbaar inkomen van 50.000 EUR en vermogensinkomsten van 5.000 EUR. Hij heeft een totale belastingvrije som van 12.500 EUR, samengesteld als volgt:
 - o Basisvrijstelling 7.500 EUR
 - o Activiteitsvrijstelling 2.500 EUR
 - o Spaarvrijstelling 2.500 EUR

- Belastingplichtige B heeft een globaal belastbaar inkomen van 50.000 EUR en spaarinkomsten van 5.000 EUR. Hij heeft een totale belastingvrije som van 10.000 EUR, samengesteld als volgt:
 - o Basisvrijstelling 7.500 EUR
 - o Spaarvrijstelling 2.500 EUR

- Indien de eerste tariefschijf (25%) gaat van 0 – 10.000 EUR en de tweede tariefschijf (30%) van 10.000 – 20.000 EUR, belooft het voordeel voor beide:
 - o Belastingplichtige A:

10.000 x 25% = 2.500 EUR	(basis + activiteitsvrijstelling)
2.500 x 30% = 750 EUR	(spaarinkomsten)
Totaal voordeel A:	3.250 EUR

 - o Belastingplichtige B:

7.500 x 25% = 1.875 EUR	(basisvrijstelling)
2.500 x 25% = 625 EUR	(spaarinkomsten)

- De vrijstelling levert voor A op zijn spaarinkomsten een relatief groter voordeel op (750 EUR) dan voor B op dezelfde spaarinkomsten (625 EUR).

Deze verschillende behandeling moet zoveel als mogelijk worden vermeden. Dit gebeurt door de vrijstellingen als volgt hiërarchisch te ordenen (eerst de basisvrijstelling, vervolgens spaar- en activiteitsvrijstelling en ten slotte de vrijstelling voor zorg van personen ten laste):

Vrijstelling voor zorg van personen ten laste	Mogelijk hoger dan 25%
Activiteitsvrijstelling	25%
Spaarvrijstelling	25%
Basisvrijstelling	25%

De maximale basisvrijstelling is gelijk aan het leefloon voor een alleenstaande en is bijgevolg gekend. De vrijstellingen voor activiteitskosten en voor spaarinkomsten zijn eveneens gelimiteerd tot een maximumbedrag.

Er wordt voorgesteld om het grensbedrag van de eerste belastingschijf (vb. 25%) minstens gelijk te stellen aan de theoretisch maximale vrijstelling, uitgezonderd de zorgvrijstelling.

De maximale vrijstelling voor zorg van personen ten laste (gezinsbudget) is immers variabel en kan bij grote kinderlast hoog oplopen. Om budgettaire redenen is het dan ook niet mogelijk om er voor te zorgen dat ook deze vrijstelling binnen de grenzen van de eerste tariefschijf valt.

Indien zou worden geopteerd om voor het gezinsbudget belastingverminderingen in te voeren in plaats van voetvrijstellingen, doet het probleem met een mogelijke overschrijding van de eerste tariefschijf, zich niet voor (zie verder *sub* II.3.6.4.).

3.6.3. Toerekening spaarinkomsten op de spaarvrijstelling

Spaarinkomsten omvatten zowel inkomsten uit onroerend als uit roerend vermogen (zie *supra*) en zowel recurrente inkomsten als meerwaarden.

Ook hier rijst de vraag of meerwaarden in aanmerking moeten komen voor de spaarvrijstelling. Het antwoord op deze vraag hangt ook af van het tarief waaraan deze meerwaarden worden onderworpen. Indien zij reeds aan een verlaagd tarief worden onderworpen (bijv. 25%) waarbij rekening wordt gehouden met de inflatie, lijkt het niet nodig meerwaarden ook in aanmerking te nemen voor de spaarvrijstelling. Mocht anders worden geoordeeld, dan kan worden voorgesteld om deze slechts in rekening te brengen indien de recurrente vermogensinkomsten het bedrag van de spaarvrijstelling niet volledig neutraliseren.

Hoe dan ook: recurrente onroerende inkomsten maken deel uit van de globaal te belasten inkomsten waarop de gewesten opcentiemen kunnen heffen. Daarentegen kunnen zij geen opcentiemen heffen op een belangrijke groep van recurrente roerende inkomsten.

Bijgevolg is de vraag welke spaarinkomsten interen op de spaarvrijstelling, uiterst pertinent. Indien deze vrijstelling enkel zou interen op de roerende inkomsten, erodeert de louter federaal belastbare basis, zodat enkel de federale overheid inkomsten verliest. Indien deze vrijstelling daarentegen enkel zou interen op de onroerende inkomsten, erodeert de gezamenlijk belastbare basis, terwijl de louter federaal belastbare basis intact blijft. Hierdoor vergroot het relatief gewicht van de louter federaal belastbare basis.

Opdat de toerekening van de spaarinkomsten neutraal is, moet deze gebeuren op basis van een proratering.

Volgend voorbeeld kan dit verduidelijken:

Premissen:

- Spaarvrijstelling bedraagt 2.000 EUR
- X heeft onroerende inkomsten ten bedrage van 10.000 EUR
- X heeft roerende inkomsten ten bedrage van 30.000 EUR

Weging van de onroerende inkomsten in het totaal van de vermogensinkomsten:

$$10.000 / 40.000 = \frac{1}{4}$$

Weging van de roerende inkomsten in het totaal van de vermogensinkomsten:

$$30.000 / 40.000 = \frac{3}{4}$$

De vrijstelling wordt voor $\frac{1}{4}$ toegerekend op de onroerende inkomsten en voor $\frac{3}{4}$ op de roerende inkomsten, als volgt:

$$\frac{1}{4} \times 2.000 \text{ EUR} = 500 \text{ EUR}$$

$$\frac{3}{4} \times 2.000 \text{ EUR} = 1.500 \text{ EUR}$$

Bijgevolg worden belast:

$$\text{Onroerende inkomsten: } 10.000 \text{ EUR} - 500 \text{ EUR} = \mathbf{9.500 \text{ EUR}}$$

$$\text{Roerende inkomsten: } 30.000 \text{ EUR} - 1.500 \text{ EUR} = \mathbf{28.500 \text{ EUR}}$$

3.6.4. Keuze tussen belastingvrijstelling of belastingvermindering

De keuze tussen een belastingvrijstelling of een belastingvermindering om de beoogde doelstelling te bereiken (*i.e.* enerzijds neutraliteit tussen sparen en consumeren en anderzijds het aanmoedigen van het sparen met het oog op een meer op de levensloop van de belastingplichtige gerichte fiscaliteit), is een beleidskeuze.

Bij de keuze moet evenwel rekening worden gehouden met de fiscaaltechnische verschillen tussen beide technieken (zie bijlage 1B).

3.6.5. Overdracht van niet benutte vrijstellingen - huwelijksquotiënt

3.6.5.1. Overdracht van inkomsten (eerste denkspoor)

- Afschaffing huwelijksquotiënt gecombineerd met een overdracht van inkomsten ten bedrage van het niet benutte deel van de basisvrijstelling en van het niet benutte deel van het gezins- en zorgbudget

Een denkspoor bestaat erin om het huwelijksquotiënt af te schaffen. Het is een maatregel die een levenslange compensatie voorziet voor de niet-verdienende partner en dateert uit de tijd waarin het kostwinnersmodel nog de norm was. Uit studies is gebleken dat deze maatregel vooral de oudere generatie ten goede komt en dat zij voor jongere generaties veeleer een arbeidsontmoedigend beleidssignaal geeft dat haaks staat op het bijna veralgemeende tweeverdienerschap¹⁴³.

Het huwelijksquotiënt biedt een tijdscompensatie die niet verbonden is met de arbeidsmarkt. Enkel wie met een partner samenleeft kan er gebruik van maken en dus discrimineert dit systeem eenoudergezinnen. Het systeem staat in de praktijk ook los van de feitelijke zorginspanningen, maar compenseert eerder voor een zorgrol. Om een schending van het 'sociaal contract' van de vorige generaties te voorkomen, kan worden voorzien in een overgangsregeling. Zo is voorgesteld de afschaffing van het huwelijksquotiënt te beperken tot de jongere generaties (jonger dan 55 jaar)¹⁴⁴.

¹⁴³ Zie J. GHYSELS, J. VANHILLE en G. VERBIST, 'Herwaardering van kindertijd in het tweeverdienerstijdperk: sociaal-economische evaluatie van een alternatief beleidspakket', CSB, <http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/20100628142926RGGV.pdf>, juni 2010, p 7-8.

¹⁴⁴ Zie J. GHYSELS, J. VANHILLE en G. VERBIST, 'Herwaardering van kindertijd in het tweeverdienerstijdperk: sociaal-economische evaluatie van een alternatief beleidspakket', CSB, <http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/sites/default/files/20100628142926RGGV.pdf>, juni 2010, p 20.

De afschaffing van het huwelijksquotiënt kan worden gekoppeld aan de invoering van de volgende draagkrachtcorrigerende maatregel: tussen partners kan de overdraagbaarheid van inkomsten worden behouden, maar deze overdracht wordt beperkt tot het bedrag van het niet benutte deel van de basisvrijstelling en het niet benutte deel van het gezins- en zorgbudget van de niet-werkende partner (eerste denkspoor).

-Toepassingsgebied ratione materiae

De overheveling van inkomsten van de ene echtgenoot/samenwoner naar de andere, wordt met andere woorden afhankelijk gemaakt van en beperkt tot het niveau van de basisvrijstelling en van het gezinsbudget (c.q. zorgbudget) waarop de niet-werkende partner recht heeft.

De niet benutte spaar- en activiteitsvrijstellingen kunnen niet worden overgedragen tussen partners. Deze zijn persoonsgebonden.

- Toepassingsgebied ratione personae

Vanuit het oogpunt van de neutraliteit van de personenbelasting naar samenlevingsvorm geldt deze overdraagbaarheid van inkomsten ingevolge niet benutte vrijstellingen *in principe* voor alle voor de personenbelasting kwalificerende samenlevingsvormen (huwelijk, wettelijk, feitelijk samenwonend).

Om eventuele misbruiken te vermijden en om een oplossing te bieden voor bijzondere situaties¹⁴⁵, kan worden overwogen om de overdraagbaarheid bij feitelijk samenwonenden uit te sluiten of desgevallend aan bijkomende voorwaarden te koppelen.

- Omvang van de overdracht van de inkomsten

Indien de inkomsten niet zouden worden overgeheveld, zou de niet-werkende echtgenoot wel recht hebben op een basisvrijstelling en eventueel een gezins- en zorgbudget, maar hij zou deze niet kunnen benutten. Zij zouden voor hem definitief verloren gaan.

Daarom wordt voorgesteld om de overheveling van inkomsten maximaal gelijk te schakelen aan de vrijstellingen waarop de niet-werkende echtgenoot recht heeft.

Een nadeel van dit denkspoor is dat het voordeel van de overdracht voor de veelverdiener groter zal zijn dan voor de genietter van een beperkt inkomen. De overgedragen inkomsten van de ene partner naar de andere, vermindert immers de belastbare inkomsten in hoofde van de werkende partner. Bovendien is een overdracht van inkomsten niet geschikt voor zover en in de mate voor het gezins- en zorgbudget niet de techniek van een voetvrijstelling wordt gekozen, maar wel de techniek van een belastingvermindering.

Hierin wordt voorgesteld om de afschaffing te beperken tot de belastingplichtigen jonger dan 50 jaar. Aangezien deze bijdrage ongeveer 5 jaar oud is, wordt op vandaag de leeftijd van 55 jaar voorgesteld.

¹⁴⁵ Feitelijke samenwoners kunnen immers met meerdere personen samenwonen en de vraag rijst dan aan wie de overdracht moet gebeuren.

3.6.5.2. Overdracht van (niet benutte) vrijstellingen en belastingverminderingen (tweede denkspoor)

Het nadeel van het eerste denkspoor om te voorzien in een overdracht van inkomsten, kan worden opgevangen door andersom te werken. Niet de inkomsten worden overgedragen van de werkende naar de niet-werkende partner, maar wel de niet benutte vrijstellingen en verminderingen worden overgedragen van de niet-werkende naar de werkende partner.

Voor de niet benutte vrijstellingen kan deze overdracht gebeuren middels een omzetting ervan in een (federale) belastingvermindering (aan een tarief gelijk aan het laagste tarief in de personenbelasting). Op deze manier wordt een gelijk voordeel gecreëerd voor iedere belastingplichtige / samenlevingseenheid. Ook wordt op deze manier een neutraliteit bereikt tussen het gezin waarbij de vrijstellingen wel resp. niet (moeten) worden overgedragen. Noteer evenwel dat dit alternatief budgettair volledig ten laste is van de federale overheid.

3.6.5.3. Overschot aan niet benutte vrijstellingen en verminderingen

Het antwoord op de vraag of overschotten aan niet benutte vrijstellingen en verminderingen aanleiding kunnen geven tot een terugbetaalbaar belastingkrediet of tot een overdracht in de tijd is een beleidskeuze die afhangt van onder meer budgettaire overwegingen.

In lijn met de bestaande situatie wordt er voorlopig van uitgegaan dat deze onbenutte vrijstellingen en verminderingen aanleiding geven tot een terugbetaling noch een overdracht in de tijd.

3.7. Tariefstructuur

In dit rapport wordt uitgegaan van een zogenaamd beperkt duaal systeem, in tegenstelling tot andere mogelijke alternatieven, zoals bijvoorbeeld een uitgebreid duaal systeem, een strikte globalisering van alle inkomsten in combinatie met een progressief tarief of een vlaktaks. Voor een meer gedetailleerde vergelijking tussen de voornaamste kenmerken van een beperkt en een uitgebreid duaal systeem wordt verwezen naar bijlage 6¹⁴⁶.

Er wordt geopteerd voor een progressieve belasting, waarbij een voldoende brede eerste tariefschijf wordt voorzien, opdat de maximale vrijstelling (exclusief eventuele vrijstelling voor zorg van personen ten laste – zie *supra*) volledig binnen deze eerste schijf kan worden gesitueerd.

De belastingvoeten en de breedte van de verschillende belastingschijven maakt het voorwerp uit van simulaties. De budgettaire implicaties hiervan zullen aantonen welke belastingschijven en -tarieven mogelijk zijn. Dit wordt in het derde deel nader uitgewerkt aan de hand van simulaties.

¹⁴⁶ Een volledige globalisatie spoort minder goed met de algemene uitgangspunten (zie onder andere het realiteitsprincipe en de verantwoorde afwijkingen van het éénjarigheidsprincipe ingevolge bijv. tijdelijke inkomensexcessen *sub Deel 1.4, 9e uitgangspunt*). Ook een vlaktaks wordt in dit rapport niet als alternatief aangehouden. Studies hebben aangetoond dat dit denkspoor een aantal belangrijke negatieve effecten heeft en vooral ongunstig is vanuit het oogpunt van herverdeling. Zie onder meer A. DECOSTER en G. VAN CAMP, "Hoe vlak is onze taks? Is een vlaktaks "fair"?", Leuvense economische standpunten nr. 2005/110, <http://www.econ.kuleuven.be/public.economics/Papers/vlaktaks.pdf>, 38p.; A. DECOSTER, "Vlak, fair en de rest", Centrum voor Economische Studiën KU Leuven, https://www.econ.kuleuven.be/eng/ew/les/addendum_LES117.pdf, 2007, 11p. en A. DECOSTER en K. DE SWERDT, "Onzin blijft onzin. Of waarom de vlaktaks van Niemegeers en Pompen noch rechtvaardig, noch doeltreffend is", Centrum voor Economische Studiën KU Leuven, <https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/203652/1/Onzin+blijft+onzin+-+Decoster+en+De+Swertdt.pdf>, 2008, 14p.

Deel III. SIMULATIES

1. Inleiding

De principes en voorstellen van alternatieven met betrekking tot de personenbelasting worden in dit deel empirisch onderbouwd aan de hand van simulaties. Deze laten toe om de budgettaire en verdelingsgevolgen in te schatten van de voorgestelde hervormingen.

In de volgende sectie lichten we de gebruikte methodologie en data toe. We maken gebruik van een statisch microsimulatiemodel, MEFISTO, dat gevoed wordt door de gegevens van SILC. Door een koppeling van deze gegevens met IPCAL data is het mogelijk om het MEFISTO model verder te verfijnen. Ook hebben we door een imputatie op basis van informatie uit een andere databank, de HFCS, geprobeerd om ook de roerende inkomsten te betrekken in de analyse. In sectie 3 analyseren we een aantal bouwstenen van het huidig belastingsysteem, wat de vergelijkingsbasis vormt voor de simulaties van de hervormingen. Alternatieve scenario's worden gegeven in de volgende sectie. Per *topic* worden een aantal scenario's gegeven, waarbij één scenario wordt gebruikt voor het combinatie scenario op het einde en waarvan ook meer gedetailleerde resultaten worden gepresenteerd; de andere scenario's kunnen gebruikt worden als sensitiviteitsanalyse die aangeven wat de grootteorde is van eventueel alternatieve keuzes. Voor de eindscenario's streven we in de mate van het mogelijke budgetneutraliteit na. Indien wijzigingen worden aangebracht in de eindscenario's die een minderopbrengst inzake belastingen betekenen, dan dient deze kost opgevangen te worden met andere maatregelen, eventueel buiten de personenbelasting.

2. Methodologie: data, microsimulatiemodel en indicatoren

2.1. Inkomensconcepten en herverdelingsindicatoren

In Kader 2.1 tonen we de inkomensconcepten waarmee in dit rapport wordt gewerkt. Het inkomen voor belasting wordt hier gedefinieerd als het bruto belastbaar inkomen. Het simulatiemodel berekent de personenbelasting, welke dan afgetrokken wordt van het inkomen voor belasting om te komen tot het netto beschikbaar inkomen (of inkomen na belasting).

Kader 2.1: Inkomensconcepten [functionele eigen definitie]

Bruto inkomen: inkomen voor aftrek van sociale bijdragen en personenbelasting

- Sociale bijdragen (werknemer, zelfstandige, vervangingsinkomens)
- Niet-belastbare inkomsten (bv. kinderbijslag, leefloon)

Inkomen voor belasting = Bruto belastbaar inkomen voor toepassing huwelijksquotiënt

- Beroepskosten, aftrekbare bestedingen, etc.

Netto belastbaar inkomen voor toepassing huwelijksquotiënt

- Toepassing huwelijksquotiënt

Netto belastbaar inkomen (voor toepassing belasting tarieven)

- Toepassing tarieven personenbelasting
- Belastingverminderingen (op belastingvrije sommen, vervangingsinkomens etc.)

Personenbelasting

Inkomen na belasting = Netto Beschikbaar inkomen = Inkomen voor belasting - Personenbelasting (incl. gemeentelijke opcentiemen) – Onroerende voorheffing eigen woning - Roerende voorheffing

Kader 2 geeft een overzicht van de belangrijkste indicatoren die hier worden gepresenteerd. De verdeling van inkomens en belastingen wordt getoond volgens inkomensgroepen (decielen) en gezinstypes (alleenstaande of koppel; aantal kinderen ten laste). Het effect op de inkomensongelijkheid wordt weergegeven aan de hand van de Gini-coëfficiënt, de Kakwani als maatstaf voor progressiviteit en de gemiddelde belastingvoet als maat voor de belastingdruk.

Kader 2.2 Overzicht indicatoren voor meting herverdelend effect belastingen

Gini coëfficiënt (G): Maatstaf van ongelijkheid. De Gini is een getal tussen 0 en 1 waarbij de waarde 0 correspondeert met 'volledige gelijkheid' en 1 met 'volledige ongelijkheid'. De Gini wordt berekend voor het inkomen voor belasting (G_B) en voor het inkomen na belasting (G_N).

Herverdelend effect (HE): Deze indicator geeft het effect weer van de belastingen op de ongelijkheid, en wordt gemeten als Gini inkomen voor belasting minus Gini inkomen na belasting. In formule is dit: $HE = G_B - G_N$. Als $HE > 0$, dan zijn de belastingen herverdelend, d.w.z. zij verminderen de ongelijkheid; als $HE < 0$ dan neemt de ongelijkheid toe ten gevolge van de belastingen. Het herverdelend effect hangt af van de progressiviteit van de belastingen en van de gemiddelde belastingvoet. Dit verband wordt uitgedrukt als: $HE = t/(1-t)*K$.

Kakwani index (K): De Kakwani is een maatstaf van de progressiviteit van de belastingen, d.w.z. hoe zijn de belastingen verdeeld over de bevolking in vergelijking met het inkomen. *In principe* bevindt de Kakwani zich tussen -1 en 1. Een negatieve Kakwani wijst op een regressieve belasting (d.w.z. lagere inkomens betalen relatief meer belasting), terwijl een positieve Kakwani wijst op een progressieve belasting. Als de Kakwani nul is, dan is de belasting proportioneel. Hoe hoger de progressiviteit, hoe hoger het herverdelend effect.

Gemiddelde belastingvoet (t): Dit is de gemiddelde belasting per inkomenseenheid gedeeld door het gemiddelde inkomen voor belasting. Hoe hoger de gemiddelde belastingvoet, hoe hoger het herverdelend effect van de belastingen (bij een Kakwani verschillend van nul).

Deciel: We construeren decielen, d.w.z. tien inkomensgroepen van gelijke omvang op basis van het bruto belastbaar inkomen. Het eerste deciel bevat de 10% 'armste' fiscale aangiften, terwijl het tiende deciel de 10% hoogste geeft.

2.2. Microsimulatiemodel en data

Het model dat gebruikt wordt voor de simulaties in dit rapport is MEFISTO. Dit statisch microsimulatiemodel van belastingen en uitkeringen in België is gebaseerd op het Europese *tax-benefit* model EUROMOD dat ontwikkeld werd voor de EU-lidstaten (voor meer informatie over EUROMOD zie bv. Sutherland & Figari, 2013¹⁴⁷). MEFISTO werd ontwikkeld in het kader van het IWT-project FLEMOSI en laat toe om budgettaire en verdelingsgevolgen te berekenen van belastingen en uitkeringen in België; zo kan men bv. het effect van de personenbelasting op de inkomensongelijkheid ramen, of de kostprijs en winnaars/verliezers van mogelijke fiscale hervormingen. Voor een gedetailleerde bespreking van MEFISTO verwijzen we naar Decancq et al., 2011¹⁴⁸, of naar de website <http://www.flemosi.be/easycms/MEFISTO>. MEFISTO simuleert de belastingen voor elk gezin, en het beschikbaar inkomen wordt vervolgens berekend op basis van deze gesimuleerde belastingen (en niet degene die in SILC worden opgegeven door de respondenten). De belasting bevat ook een raming van de gemeentebelasting. Omdat we niet weten in welke gemeenten de respondenten wonen, wordt op ieder eenzelfde percentage van de gemeentelijke opcentiemen toegepast, met name 7,57%.

MEFISTO laat toe om voor België de personenbelasting te berekenen voor zowel fiscale eenheden alsook om de uitkomsten te aggregeren voor gezinnen (d.i. al wie woont op hetzelfde adres). Voor onze analyses nemen we de regelgeving van inkomstenjaar 2012 (aanslagjaar 2013) als vertrekpunt. De onderliggende data van het model zijn afkomstig van de SILC (Survey of Income and Living Conditions), wat een representatieve steekproef is van de Belgische private huishoudens. De SILC-data bevatten gedetailleerde informatie over de inkomenssituatie en levensomstandigheden van deze gezinnen. De data waarmee wordt gewerkt in dit rapport zijn de Belgische SILC-gegevens van 2010. De inkomensdata in deze bevraging hebben betrekking op 2009, maar worden geïndexeerd naar 2012.

De SILC data bevatten slechts in beperkte mate informatie over onroerende (OG) en roerende goederen (RG) van de gezinnen. Dit betekent dat in de huidige versie van MEFISTO de belasting van deze inkomensbronnen slechts gedeeltelijk is opgenomen: enkel de fiscale behandeling van de eigen woning zit in het model (SILC bevraagt het kadastraal inkomen van de eigen woning, niet van andere onroerende goederen), en op het roerend inkomen wordt een bevrijdende roerende voorheffing toegepast. Om het model te verbeteren hebben we daarom de onderliggende

¹⁴⁷ Sutherland H. & Figari F. (2013), EUROMOD: the European Union tax-benefit microsimulation model, *International Journal of Microsimulation*, 6(1), p.4-26.

¹⁴⁸ Decancq K., Decoster A., Spiritus K. en Verbist G. (2011), 'Mefisto: een nieuw microsimulatiemodel voor Vlaanderen', *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 53(4): 545-573. MEFISTO werd ontwikkeld in het kader van het FLEMOSI-project, dat gefinancierd werd door het IWT. Een beperkt aantal simulaties kan men zelf uitvoeren op de website van MEFISTO. Verschillen in de resultaten met wat in deze nota staat vloeien voort uit de verschillende onderliggende databank (de webversie draait voorlopig nog op de SILC gegevens van 2008, met indexering naar 2012).

databank van MEFISTO uitgebreid op twee manieren. In de eerste plaats werden de SILC-gegevens gekoppeld aan de IPCAL-data voor dezelfde gezinnen. De IPCAL-data is een steekproef van administratieve data, met name een steekproef van ongeveer 36.000 fiscale aangiften. Deze dataset bevat 1.572 bruikbare variabelen waaronder data met betrekking tot de onroerende inkomens. De *matching* met IPCAL-data laat ook toe om MEFISTO op een aantal andere domeinen uit te breiden. IPCAL bevat ook gegevens over de werkelijke beroepskosten, uitgaven voor pensioensparen en voor individuele levensverzekeringen en kosten voor kinderopvang, informatie die niet aanwezig is in SILC en dus ook niet in MEFISTO kon opgenomen worden. Wat betreft de roerende vermogens bevatten de SILC data enkel een globaal bedrag van roerend inkomen. Om een onderscheid te maken tussen de verschillende componenten maken we gebruik van de informatie beschikbaar in de HFCS databank (Household Finance and Consumption Survey), wat een steekproef is van Belgische gezinnen over vermogensgegevens. In de volgende sectie bespreken we in meer detail hoe deze uitbreidingen en verfijningen zijn uitgevoerd, en wat hun effect is op de basisindicatoren.

2.3. Huidig systeem, uitbreiding en verfijning van het model

In deze sectie bespreken we de uitbreiding en verfijning die aan data en model worden aangebracht in het kader van dit project. We vergelijken deze uitkomsten met die van het bestaande MEFISTO model (dus voor uitbreiding en verfijning), waarnaar we verwijzen met BE_2012.

Zoals we eerder aangaven wordt het MEFISTO model uitgebreid doordat we gebruik maken van informatie uit IPCAL en HFCS. Met betrekking tot de onroerende vermogens werden de volgende IPCAL variabelen toegevoegd aan het belastbaar inkomen:

- Kadastrale inkomens van:
 - Ongebouwde OG, materieel en outillage die verhuurd zijn aan natuurlijke personen voor niet beroepsmatig gebruik, of die niet verhuurd zijn;
 - OG die overeenkomstig de pachtwetgeving zijn verhuurd en door de huurder voor land- of tuinbouw worden gebruikt;
 - Andere verhuurde ongebouwde OG, materieel en outillage.
- Kadastrale inkomens + 40pct van gebouwde OG verhuurd aan natuurlijke personen voor niet beroepsmatig gebruik, of die niet verhuurd zijn;
- Brutohuur verhoogd met huurlasten van OG die verhuurd zijn aan natuurlijke personen die het beroepsmatig gebruiken, of verhuur aan rechtspersonen naar Belgisch of buitenlands publiek- of privaatrecht, of aan vennootschappen, verenigingen of groeperingen zonder rechtspersoonlijkheid;
- Eigenlijke vergoedingen en andere voordelen verkregen uit hoofde van de vestiging of de overdracht van een recht van erfpacht, opstal of een gelijkaardig onroerend recht met betrekking tot in België gelegen onroerende goederen.

Ook wordt het model uitgebreid met de huidige fiscale behandeling van deze inkomsten. Zo wordt het netto-inkomen van de voorlaatste variabele (brutohuur verhoogd met huurlasten) bekomen door een forfaitaire kostenaftrek toe te passen van 40%.

Wat betreft de roerende vermogens bevatten de SILC data enkel een globaal bedrag van roerend inkomen. Om een onderscheid te maken tussen de verschillende componenten maken we gebruik van de informatie beschikbaar in de HFCS databank (Eurosystem Household Finance and Consumption Survey), wat een steekproef is van Belgische gezinnen over vermogensgegevens. Deze data worden verzameld door een netwerk onder coördinatie van de ECB voor de Eurolanden. Voor

België werden de gegevens verzameld door de Nationale Bank. De HFCS verzamelt gegevens van gezinnen met betrekking tot hun financiën en consumptie. Het veldwerk werd uitgevoerd einde 2010 – begin 2011 (ze hebben betrekking op het vermogensinkomen van 2009) en zijn recent ter beschikking gesteld van de onderzoekers. Omdat de gegevens van HFCS niet rechtstreeks gekoppeld kunnen worden met die van SILC, hebben we de informatie van HFCS op een andere manier gebruikt om de databank van SILC te verrijken en om bijkomende simulaties betreffende de fiscale behandeling van vermogensinkomsten te kunnen doen. Meer specifiek werden de profielen van de portfolio betreffende roerend inkomen in deze databank geïmputeerd in de SILC-gegevens op basis van een regressie; we maken hierbij een onderscheid tussen inkomsten uit zichtrekeningen, spaar- en termijnrekeningen, aandelen, obligaties en andere interesten en levensverzekeringen en privaat pensioensparen. Aangezien de HFCS data eveneens geen afzonderlijke component inkomensinformatie bevatten (met uitzondering van het inkomen uit levensverzekeringen en privaat pensioensparen), werden in de eerste plaats de afzonderlijke roerende vermogens bepaald op basis van de vermogensmassa en gemiddelde rente- en dividendpercentages¹⁴⁹. Daarna werd getracht de afzonderlijke roerende inkomens te schatten aan de hand van een regressie waarbij verschillende verklarende factoren werden opgenomen. Een validatie met betrekking tot de eerder vernoemde gegevens toonde aan dat een dergelijke regressieschatting voldoende bevredigende resultaten oplevert. Om de gewenste informatie te verkrijgen, werden de regressiecoëfficiënten dan toegepast op de SILC data. We passen vervolgens het model aan om de huidige fiscale behandeling van deze inkomsten te kunnen simuleren, welke afzonderlijk belast worden:

- 15% roerende voorheffing voor het inkomen uit spaardeposito's (met toepassing van de vrijgestelde som van € 1.830 per jaar);
- 25% roerende voorheffing voor inkomsten uit aandelen in beursgenoteerde bedrijven, niet-zelfstandige private bedrijven en in gemeenschappelijke beleggingsfondsen;
- 25% roerende voorheffing voor de overige roerende inkomens zoals uit obligaties, andere gemeenschappelijke beleggingsfondsen, beheerde rekeningen, andere roerende vermogens (opties, futures, indexcertificaten, edelmetalen, olie- en gasleasecontracten, toekomstige inkomsten uit een rechtszaak of nalatenschap, royalty's, enz.).

Er zijn echter sterke aanwijzingen dat de roerende inkomsten in SILC onderschat worden, maar de omvang van de onderschatting is niet duidelijk. Daarom simuleren we het vorige scenario opnieuw, maar met een ophoging van de roerende componenten. In eerste instantie wordt er een factor 2 gebruikt, en in tweede instantie een factor 5. Doordat we geen zekerheid hebben over de geschikte factor, prefereren we om verder te werken met de oorspronkelijke roerende data zonder ophoging. Men dient echter wel in het achterhoofd te houden dat de **budgettaire impact van veranderingen van de fiscale behandeling van roerende inkomens wellicht een onderschatting inhoudt**.

Door de beschikbare gegevens van de IPCAL databank, kunnen we de *baseline* nog verder uitbreiden. We voegen variabelen met betrekking tot de werkelijke beroepskosten, uitgaven voor pensioensparen, individuele levensverzekeringen en kosten voor kinderopvang toe. De fiscale behandeling van deze variabelen in het huidig model wordt weergegeven in onderstaande kader.

¹⁴⁹ De gehanteerde voeten werden bepaald op basis van de 2009 statistieken van de Nationale Bank van België en zijn de volgende: zichtrekening: 0,5%, spaarrekening: 1,45%, aandelen: 2%, overige (voornamelijk obligaties): 2,14%.

Kader 2.3: Fiscale behandeling van relevante IPCAL variabelen in MEFISTO

Werkelijke beroepskosten

Het huidig model bevat reeds informatie omtrent de forfaitaire aftrek van beroepskosten. De werkelijke beroepskosten worden hieraan toegevoegd op de volgende manier:

- Indien forfait > werkelijke beroepskosten dan forfait gebruiken
- Indien forfait < werkelijke beroepskosten dan werkelijke beroepskosten gebruiken

Pensioensparen

Er wordt een belastingvermindering van 30% toegevoegd voor de premies betaald voor pensioensparen. De in aanmerking komende premies mogen maximaal € 910 bedragen.

Individuele levensverzekering

Er wordt een belastingvermindering van 30% toegevoegd voor het totaalbedrag van de betaalde individuele levensverzekeringspremie. Het betreft de premies verhoogd met de ermee verband houdende kosten en belastingen. De bovenlimiet van de in aanmerking komende bedragen bedraagt € 2.200.

Kosten voor kinderopvang (<12 jaar)

Tot en met aanslagjaar 2012 (inkomsten 2011) waren uitgaven voor kinderopvang voor kinderen onder de 12 jaar aftrekbaar van het netto-inkomen van de belastingplichtige; vanaf aanslagjaar 2013 wordt een vermindering toegepast. De kosten voor kinderopvang kunnen maar ingebracht worden tot een maximum van € 11,20 per kind en per oppasdag. In onze simulaties is het systeem van een belastingvermindering van 45% toegepast.

Deze nieuwe gegevens worden stapsgewijs aan het model met de onroerende en roerende vermogens toegevoegd. Een bijkomende aanpassing aan het huidige model is dat de fiscale maatregelen met betrekking tot de eigen woning uit het model worden verwijderd, als gevolg van de Zesde Staatshervorming waarbij het fiscaal beleid inzake de fiscale uitgaven betreffende de eigen woning een regionale bevoegdheid wordt. Deze wordt wel verrekend in de toewijzing van de verdeling tussen federale en regionale middelen via het systeem van opcentiemen; we kiezen ervoor om het fiscaal beleid inzake fiscale uitgaven betreffende de eigen woning hier toch uit het systeem te verwijderen, omdat dit een betere maatstaf is van de belastbare grondslag.

In de volgende tabellen worden de budgettaire impact en de herverdelingseffecten weergegeven van de verschillende stappen van de uitbreiding van het bestaande model. Bij de budgettaire impact wordt er steeds een procentuele evolutie weergegeven. De nieuwe *baseline* met de onroerende en roerende vermogens (BE_2012_OG_RG) en de twee variaties met betrekking tot de roerende vermogens worden vergeleken met de oorspronkelijke uitkomsten van MEFISTO. De impact van de andere aanpassingen aan het model worden vervolgens steeds vergeleken met deze nieuwe uitgebreide versie (BE_2012_OG_RG), en dus niet met de oorspronkelijke versie van MEFISTO. De laatste rij van tabel 1 geeft uiteindelijk de *baseline* (BASELINE) weer waarmee we verder gaan in dit rapport, en die alle toevoegingen/aanpassingen van voornoemde maatregelen bevat.

Op basis van de bestaande versie van MEFISTO wordt het fiscale budget geraamd op 39,5 miljard euro¹⁵⁰ (zie Tabel 1). De budgettaire impact van de uitbreiding van de *baseline* met de onroerende en roerende data is een stijging van 39,5 miljard euro (BE_2012) naar 41,6 miljard euro (BE_2012_OG_RG), een stijging van 5,4%. Het verfijnen van het model met reële beroepskosten (voor wie deze aangeeft), uitgaven voor lange termijn sparen en de kosten voor kinderopvang

¹⁵⁰ Dit omvat zowel de federale als de gemeentelijke personenbelasting. De som van beide en van beide delen afzonderlijk benaderen vrij goed de administratieve gegevens (zie EUROMOD Country Report Belgium voor informatie over de validering van het model, https://www.iser.essex.ac.uk/files/euromod/country-reports/Year5/CR_BE_Year5_final_25042014.pdf).

impliceren een daling van het overheidsbudget; de grootteorde hiervan is in lijn met die van de fiscale uitgaven zoals berekend door de FOD Financiën. Het buiten beschouwing laten van het fiscaal beleid inzake de fiscale uitgaven betreffende de eigen woning houdt dan weer een sterke meerontvangst in; deze ingreep is gedaan om een betere benadering te krijgen van de belastbare grondslag in de federale personenbelasting. Het effect op de herverdelende werking van de personenbelasting is beperkt, doordat de stijging van de gemiddelde belastingvoet samengaat met een daling van de progressiviteit (Tabel 2).

TABEL 1: Budgettaire Impact – Uitbreiding Baseline

	Budget (in miljard €)	Relatief tov	
		BE_2012	BE_2012_OG_RG
BE_2012 MEFISTO	39,546		
Onroerende en Roerende Vermogens (BE_2012_OG_RG)	41,662	5,4%	
<i>Onroerende en Roerende (factor 2) Vermogens</i>	42,949	8,6%	3,1%
<i>Onroerende en Roerende (factor 5) Vermogens</i>	47,002	18,9%	12,8%
Reële Beroepskosten	41,302		-0,9%
Belastingvermindering Pensioensparen	41,097		-1,4%
Belastingvermindering ind. levensverzekering	41,322		-0,8%
Belastingvermindering kinderopvang	41,471		-0,5%
Eigen woning regionaal	44,699		7,3%
BASELINE (totaal van niet cursieve simulaties)	43,219	9,3%	3,7%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 2: Herverdeling en Progressiviteit – Uitbreiding Baseline

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde belastingvoet	Progressiviteit Kakwani
	Ink. voor belast (G_B)	Ink. na belast. (G_N)	$G_B - G_N$		
BE_2012 MEFISTO	0,381	0,321	0,060	0,215	0,243
Onroerende en Roerende Vermogens (BE_2012_OG_RG)	0,380	0,319	0,061	0,216	0,240
<i>Onroerende en Roerende (factor 2) Vermogens</i>	0,380	0,318	0,062	0,216	0,240
<i>Onroerende en Roerende (factor 5) Vermogens</i>	0,380	0,326	0,054	0,216	0,240
Reële Beroepskosten	0,380	0,320	0,060	0,214	0,240
Belastingvermindering Pensioensparen	0,380	0,320	0,061	0,213	0,242
Belastingvermindering Levensverzekering	0,380	0,320	0,061	0,215	0,241
Belastingvermindering Kinderopvang	0,380	0,320	0,061	0,215	0,240
Eigen woning regionaal	0,379	0,316	0,063	0,234	0,231
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232

Bron: berekening op MEFISTO

In een volgende stap geven we de decielverdelingen weer van de oorspronkelijke *baseline* van MEFISTO en van de nieuwe *baseline* waarmee we verder zullen werken in dit rapport. Tabel 3 geeft de decielverdelingen en verdelingen volgens gezinstypes weer van de gemiddelde inkomens per fiscale aangifte in het bestaand systeem van MEFISTO, d.w.z. voor uitbreidingen en verfijningen. Panelen A en B geven de inkomensdecielen weer (respectievelijk in absolute bedragen en in procenten van het totaal), terwijl panelen C en D de verdeling over gezinstypes weergeven waarbij er een onderscheid wordt gemaakt tussen alleenstaanden en koppels (gehuwden en wettelijke samenwonenden) en het aantal kinderen per fiscale eenheid.

TABEL 3: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte voor uitbreiding en verfijning MEFISTO (BE_2012)

A. Gemiddelde inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar, voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting (beschikbaar)	Personenbelasting ¹⁵¹
1	6827	5899	5732	10128	-106
2	13211	12238	12110	14603	21
3	16343	14919	14748	17379	632
4	20400	18231	18062	20249	1914
5	24392	21817	21615	22828	3210
6	29060	26026	25747	25441	5067
7	35024	31252	30898	30005	6887
8	44152	39123	38781	36635	9663
9	56847	50740	50362	45258	14130
10	92661	85192	84905	65363	31337
Totaal	33884	30536	30289	28784	7273

B. Procentuele verdeling inkomens over decielen en gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting (beschikbaar)	Personenbelasting	Gem. belastingvoet
1	2,0%	1,9%	1,9%	3,5%	-0,1%	-1,6%
2	3,9%	4,0%	4,0%	5,1%	0,0%	0,2%
3	4,8%	4,9%	4,9%	6,0%	0,9%	3,9%
4	6,0%	6,0%	6,0%	7,0%	2,6%	9,4%
5	7,2%	7,1%	7,1%	7,9%	4,4%	13,2%
6	8,6%	8,5%	8,5%	8,8%	7,0%	17,4%
7	10,3%	10,2%	10,2%	10,4%	9,5%	19,7%
8	13,0%	12,8%	12,8%	12,7%	13,3%	21,9%
9	16,8%	16,6%	16,6%	15,7%	19,4%	24,9%
10	27,3%	27,9%	28,0%	22,7%	43,1%	33,8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	21,5%

¹⁵¹ 'Personenbelasting' verschilt enigszins van het verschil tussen 'Inkomen voor belasting' en 'Beschikbaar inkomen', omdat dit verschil ook mee wordt bepaald door de onroerende voorheffing op de eigen woning.

C. Gemiddeld inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting (beschik- baar)	Personen- belasting
Alleenst.	23357	21063	20824	20015	4681
Alleenst. zonder kind	22723	20562	20305	18911	4562
Alleenst. 1 kind	26530	23550	23374	23773	5629
Alleenst. 2 kind.	27232	24045	24013	27313	5283
Alleenst. 3 kind.	30229	26816	26575	35116	5242
Alleenst. 4 of + kind.	23569	21376	21376	36291	1938
Koppel	48631	43808	43548	41069	10903
Koppel zonder kind	41850	38391	38075	35052	8619
Koppel 1 kind	53366	47099	46772	42592	12894
Koppel 2 kind.	62154	55207	55096	50949	16170
Koppel 3 kind.	57552	50973	50881	55040	12614
Koppel 4 en + k.	46470	41287	41206	55472	6096
Totaal	33884	30536	30289	28784	7273

D. Procentuele verdeling inkomens over gezinstypes en gemiddelde belastingvoet per gezinstype

	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar , voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting (beschik- baar)	Personen- belasting	Gem. belasting -voet
Alleenst.	40,2%	40,2%	40,1%	40,6%	37,6%	20,0%
Alleenst. zonder kind	33,3%	33,4%	33,0%	32,6%	31,1%	20,1%
Alleenst. 1 kind	3,9%	3,8%	3,8%	4,1%	3,9%	21,2%
Alleenst. 2 kind.	2,2%	2,2%	2,2%	2,6%	2,0%	19,4%
Alleenst. 3 kind.	0,6%	0,6%	0,6%	0,9%	0,5%	17,3%
Alleenst. 4 of + k.	0,2%	0,2%	0,2%	0,4%	0,1%	8,2%
Koppel	59,8%	59,8%	59,9%	59,4%	62,4%	22,4%
Koppel zonder kind	28,6%	29,1%	28,8%	28,2%	27,4%	20,6%
Koppel 1 kind	11,5%	11,3%	11,2%	10,8%	12,9%	24,2%
Koppel 2 kind.	13,1%	13,0%	12,9%	12,7%	15,9%	26,0%
Koppel 3 kind.	5,2%	5,1%	5,1%	5,9%	5,3%	21,9%
Koppel 4 en + k.	1,4%	1,3%	1,3%	1,9%	0,8%	13,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	21,5%

Bron: berekening op MEFISTO

Tabel 3A laat zien hoe de gemiddelde belasting toeneemt naarmate het inkomen stijgt: het laagste deciel ontvangt gemiddeld ongeveer € 100 terug van de belastingen (omwille van de terugbetaalbare belastingkredieten), terwijl de 10% rijkste aangiften zo'n € 31 300 betalen. Panel B geeft een eerste indicatie van de progressiviteit van de personenbelasting: deze is ongelijker verdeeld dan het inkomen voor belasting (de laagste drie decielen betalen nog geen 1% van de totale belastingopbrengsten, terwijl het hoogste deciel 43% daarvan betaalt). De progressiviteit

blijkt ook uit het feit dat de gemiddelde belastingvoet toeneemt met het inkomen (van -1,6% in deciel 1 tot 33,8% in deciel 10). Uit tabel 3C blijkt dat het inkomen van alleenstaanden gemiddeld lager is dan dat van koppels. In combinatie met de progressieve tarieven vloeit hieruit voort dat de personenbelasting van alleenstaanden gemiddeld lager is, en dat ook hun aandeel in de personenbelasting lager is dan hun aandeel in het inkomen voor belasting. We zien in deze tabellen ook de impact van de verhoging van de belastingvrije sommen voor kinderen ten laste: panel D laat zien dat de gemiddelde belastingvoet ook sterk daalt met het kinderaantal.

TABEL 4 Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte (baseline)

A. Gemiddelde inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar, voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting (beschikbaar)	Personen- belasting
1	6946	6355	6248	9882	-117
2	13341	12810	12790	14544	55
3	16549	15533	15565	17130	844
4	20649	18782	18907	19814	2212
5	24631	22651	22775	22176	3681
6	29308	26850	26961	25084	5403
7	35236	32034	32174	29284	7514
8	44294	40249	40470	36103	10253
9	57029	52129	52363	44440	15029
10	93021	85930	87089	64119	32369
Totaal	34086	31319	31520	28249	7718

B. Procentuele verdeling inkomens over decielen en gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	Voor belasting	Belastbaar, voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting	Personen- belasting	Gem. belasting- voet
1	2,0%	2,0%	2,0%	3,5%	-0,2%	-1,7%
2	3,9%	4,1%	4,1%	5,1%	0,1%	0,4%
3	4,9%	5,0%	4,9%	6,1%	1,1%	5,1%
4	6,1%	6,0%	6,0%	7,0%	2,9%	10,7%
5	7,2%	7,2%	7,2%	7,8%	4,8%	14,9%
6	8,6%	8,6%	8,6%	8,9%	7,0%	18,4%
7	10,3%	10,2%	10,2%	10,4%	9,7%	21,3%
8	13,0%	12,9%	12,8%	12,8%	13,3%	23,1%
9	16,7%	16,6%	16,6%	15,7%	19,5%	26,4%
10	27,3%	27,4%	27,6%	22,7%	41,9%	34,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%

C. Gemiddeld inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar, voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting	Personen- belasting
Alleenst.	23454	21548	21536	19714	4956
Alleenst. zonder kind	22855	21058	21039	18624	4832
Alleenst. 1 kind	26452	23913	23899	23396	5925
Alleenst. 2 kind.	27089	24489	24571	26967	5558
Alleenst. 3 kind.	30154	27547	27659	34502	5761
Alleenst. 4 of + kind.	23431	21978	21978	36030	2122
Koppel	48979	45007	45507	40207	11586
Koppel zonder kind	42487	39587	40074	34430	9174
Koppel 1 kind	53350	48496	48697	41704	13701
Koppel 2 kind.	62047	56270	56865	49822	17026
Koppel 3 kind.	57576	52077	53040	53042	13617
Koppel 4 en + kind.	47062	42331	43246	54634	6627
Totaal	34086	31319	31520	28249	7718

D. Procentuele verdeling inkomens over gezinstypes en gemiddelde belastingvoet per gezinstype

	Voor belasting (bruto belastbaar)	Belastbaar, voor HQ	Belastbaar voor toepassing tarieven	Na belasting	Personen- belasting	Gem. belasting- voet
Alleenst.	40,2%	40,1%	39,9%	40,7%	37,5%	21,1%
Alleenst. zonder kind	33,3%	33,3%	33,1%	32,7%	31,0%	21,1%
Alleenst. 1 kind	3,9%	3,8%	3,8%	4,1%	3,8%	22,4%
Alleenst. 2 kinderen	2,2%	2,1%	2,1%	2,6%	2,0%	20,5%
Alleenst. 3 kinderen	0,6%	0,6%	0,6%	0,9%	0,5%	19,1%
Alleenst. 4 of + kind.	0,2%	0,2%	0,2%	0,4%	0,1%	9,1%
Koppel	59,8%	59,9%	60,1%	59,3%	62,5%	23,7%
Koppel zonder kind	28,8%	29,2%	29,4%	28,2%	27,5%	21,6%
Koppel 1 kind	11,4%	11,3%	11,3%	10,8%	13,0%	25,7%
Koppel 2 kinderen	13,0%	12,9%	12,9%	12,6%	15,8%	27,4%
Koppel 3 kinderen	5,2%	5,1%	5,2%	5,8%	5,4%	23,7%
Koppel 4 en + kind.	1,4%	1,3%	1,4%	1,9%	0,8%	14,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%

Bron: berekening op MEFISTO

Het patroon van Tabel 4A is *grosso modo* gelijkaardig aan dat van Tabel 3A, zij het dat de belasting gemiddeld hoger is. In alle decielen zien we een toename van de belastingen. Ook voor de gezinstypes blijft het patroon grotendeels hetzelfde: de hogere gemiddelde belasting treffen we aan bij alle gezinstypes.

3. Analyse van een aantal bouwstenen van het huidig systeem

In dit deel analyseren we een aantal bouwstenen van het huidig systeem, die in het volgende hoofdstuk voorwerp zijn van hervorming. Deze simulaties hebben betrekking op de verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste, het terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste, het huwelijksquotiënt (welke worden samengebracht in de sectie over gezinsfiscaliteit) en de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens.

3.1. De gezinsfiscaliteit

De verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste kan beschouwd worden als een maatregel die dezelfde doelstelling vervult als de kinderbijslag: beide maatregelen zorgen immers voor een financiële tegemoetkoming voor de kosten van kinderen (zie bv. Cantillon et al., 2012)¹⁵². Adema et al. (1996)¹⁵³ noemt dit ‘sociaal-fiscale maatregelen’, wat gedefinieerd wordt als “die verminderingen, vrijstellingen, aftrekken of uitstel van belastingen die (a) dezelfde beleidsfunctie uitoefenen als cash transfers die geassocieerd zouden worden als sociale uitgaven; of (b) gericht zijn op het stimuleren van private voorzieningen van uitkeringen”.

Figuur 1 geeft een vergelijking van de publieke inspanningen voor gezinstegemoetkomingen in de OESO-landen (als % van BBP). Gezinsbijslagen zijn in de meeste landen verantwoordelijk voor de meerderheid van de uitgaven. Ook diensten (vooral subsidies voor kinderopvang) vormen een aanzienlijk aandeel, en dit vooral in de Scandinavische landen. Belastingvoordelen zijn minder belangrijk in omvang. Als we kijken naar het geheel van gezinsbijslagen en fiscale voordelen voor kinderen in België, dan is de verhouding budgettair ongeveer drie kwart voor de gezinsbijslagen en één vierde voor de fiscale voordelen. De Noord-Europese landen hebben geen algemene fiscale voordelen voor kinderen ten laste¹⁵⁴. In Nederland was er tot voor enkele jaren een algemeen belastingkrediet voor kinderen, maar dit werd hervormd tot een middelen-getoetste kinderbijslag; ook de verhoging voor de vermogensvrijstelling omwille van aanwezigheid van kinderen werd in 2012 afgeschaft. In Duitsland is het belastingvoordeel nauw verbonden met de kinderbijslag; of men belastingvoordeel of kinderbijslag krijgt hangt af van wat het meest voordelig is (bij inkomensbevraging blijkt trouwens dat de respondenten dit onderscheid tussen kinderbijslag en belastingvoordeel vaak niet maken, en alles beschouwen als belastingvoordeel). Frankrijk heeft de gezinsdimensie in de personenbelasting verwerkt via het ‘*quotient familial*’.

Vanuit het perspectief van gezinsbeleid lijkt het aangewezen om tegemoetkomingen voor kinderen eerder volledig te laten verlopen via het stelsel van gezinsbijslagen dan via de fiscaliteit. De belastingvrije som biedt immers relatief minder voordeel voor lage inkomens, omdat het niet-opgenomen deel slechts gedeeltelijk wordt terugbetaald. Uit Cantillon et al. (2012) bleek ook dat het armoede-reducerend effect van kinderbijslagen groter is dan dat van het fiscale voordeel. Dit is niet alleen omwille van de grotere budgettaire omvang van de kinderbijslagen en omwille van het feit dat het belastingkrediet slechts beperkt terugbetaalbaar is, maar ook omwille van de sociale toeslagen in het stelsel van kinderbijslagen. Alles laten verlopen via de kinderbijslag zorgt er ook voor dat de maatregelen inzake tegemoetkoming voor kosten van kinderen volledig op hetzelfde

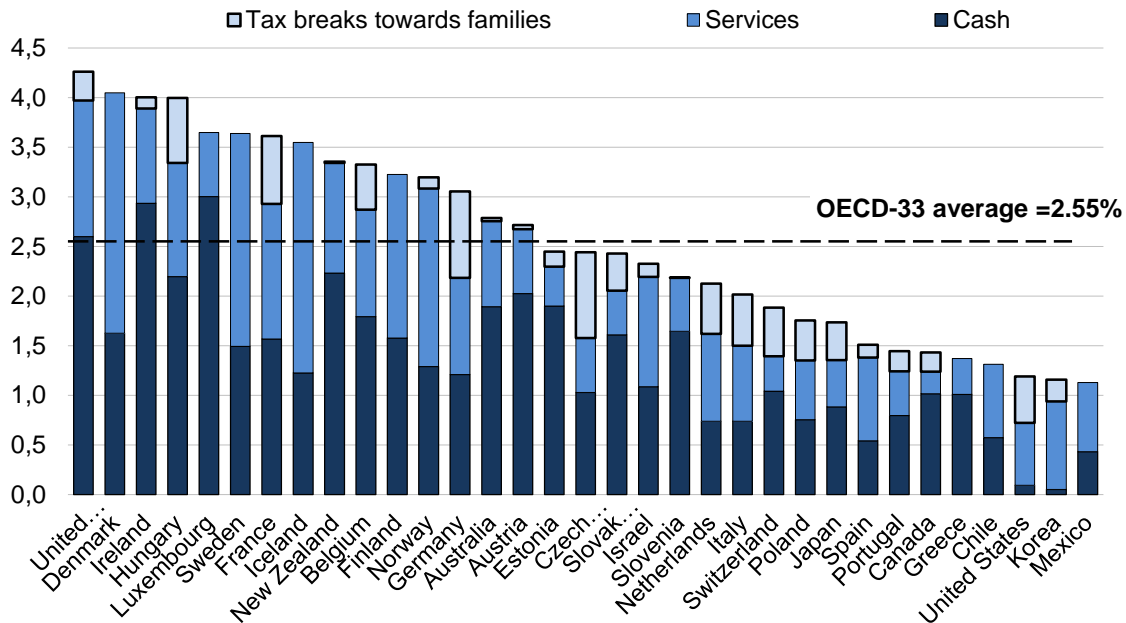
¹⁵² Cantillon Bea, Van Lancker Wim, Goedemé Tim, Verbist Gerlinde, Salanauskaite Lina, de Maesschalck Veerle (2012), Kinderbijslagen en armoede: kan de zesde staatshervorming het immobilisme doorbreken? Belgisch tijdschrift voor sociale zekerheid, vol. 54(4), p. 641-669.

¹⁵³ Adema, W. et al. (1996), Net Public Social Expenditure, Labour Market and Social Policy Occasional Papers, nr.19, OECD, Paris.

¹⁵⁴ Er zijn een beperkt aantal maatregelen waar rekening wordt gehouden met aanwezigheid van kinderen in de fiscale eenheid, zoals het ‘Deficit credit’ in Finland, maar de budgettaire impact is zeer beperkt.

beleidsniveau worden samengebracht. In de simulatie hieronder worden alle supplementen op de basis belastingvrije som afgeschaft (H_KTL).

FIGUUR 1: Public spending on family benefits in cash, services and tax measures, in per cent of GDP, 2011

Bron: OECD, gebaseerd op Social Expenditure Database (www.oecd.org/els/social/expenditure).

Een tweede enkelvoudige hervorming heeft betrekking op de terugbetaalbaarheid van het belastingkrediet voor kinderen ten laste. Indien we de verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste hervormen, zou *in principe* de terugbetaalbaarheid van het belastingkrediet ook hervormd moeten worden. Om de verschillende effecten goed in beeld te brengen, doen we een aparte simulatie waarbij de verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste terug van toepassing is en enkel het terugbetaalbaar krediet voor kinderen ten laste afgeschaft wordt (H_KREDIET).

Ten derde, het huwelijksquotiënt is een fiscaal voordeel voor eenverdieners dat werd ingevoerd om het kostwinnersgezin te ondersteunen. Omdat deze maatregel echter enkel verbonden is aan de hoogte van het inkomen en niet aan het effectief zorgen voor kinderen, is deze maatregel nog weinig aangepast aan de huidige samenleving. Het huwelijksquotiënt is niet langer een tegemoetkoming voor kindzorg, maar meer en meer een steunmaatregel voor oudere cohorten die in het verleden zorg hebben verleend. Met de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen, lijkt deze maatregel nog moeilijk te verdedigen. Daarom wordt in een derde enkelvoudige hervorming het huwelijksquotiënt afgeschaft (H_HUQ). Het budget dat hierdoor vrijkomt, wordt in een latere simulatie aangewend om een zorgvrijstelling te introduceren. De overdracht van de belastingvrije som blijft wel bestaan, wat de effecten van de afschaffing van het huwelijksquotiënt sterk tempert; deze overdracht heeft als kenmerk dat het voordeel voor éénverdieners nu gelijk is voor alle belastingplichtigen en niet meer verschilt volgens inkomenshoogte; bij het huwelijksquotiënt geldt immers het voordeel aan het marginaal tarief.

De budgettaire impact en herverdelingseffecten van de simulaties worden weergegeven in tabellen 5 en 6. De procentuele evolutie van het budget in tabel 5 geeft steeds de vergelijking van de simulatie met de *baseline*. Bijlage 7, annex 1 bevat de decielverdelingen en verdelingen over gezinstypes voor deze simulaties. Deze verdelingen geven de gemiddelde beschikbare inkomens en personenbelasting per deciel en per gezinstype weer in vergelijking met de *baseline* (BASELINE).

TABEL 5: Budgettaire impact – Gezinsfiscaliteit

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_KTL	45,444	5,1%
H_KREDIET	43,414	0,5%
H_HUQ	44,110	2,1%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 6: Herverdeling en Progressiviteit – Gezinsfiscaliteit

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_KTL	0,379	0,315	0,064	0,238	0,222
H_KREDIET	0,379	0,319	0,060	0,227	0,227
H_HUQ	0,379	0,318	0,062	0,231	0,229

Bron: berekening op MEFISTO

De verhoging van de belastingvrije som voor kinderen ten laste heeft een budgettair prijskaartje van een goede 2 miljard euro, het terugbetaalbaar krediet daarbovenop nog eens een 200 miljoen euro en het huwelijksquotiënt bijna een miljard euro. Deze maatregelen dragen wel bij tot de progressiviteit van het huidige systeem (afschaffing leidt immers tot lagere Kakwani indices). De verdelingstabellen in de bijlage geven aan dat extra belasting gebeurt over de verschillende decielen, en dat het verlies het grootst is bij de grote gezinnen. Daarom lijkt het ook aangewezen om in de kinderbijslag compenserende maatregelen te nemen, gegeven ook dat dit een beter instrument is voor de compensatie van kosten voor kinderen dan de fiscaliteit.

3.2. De fiscale behandeling van vervangingsinkomens

Daarnaast tonen we de resultaten van enkele simulaties met betrekking tot de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens. Die belastingvermindering wordt in het huidige systeem per echtgenoot berekend en toegekend. De berekening ervan gebeurt op basis van een jaarlijks geïndexeerd basisbedrag (A). Dat bedrag is vervolgens het voorwerp van een drievoudige beperking:

- de eerste is functie van de samenstelling van de inkomsten, meer bepaald van de verhouding tussen de inkomsten die recht geven op de vermindering en de totale netto-inkomsten: die beperking noemen we verder de “horizontale” beperking (B);
- de tweede is functie van het bedrag van het gezamenlijk belastbaar inkomen: deze beperking noemen we de “verticale” beperking (C);
- de laatste is functie van de belasting die evenredig betrekking heeft op de betrokken inkomsten (D).

Voor het inkomstenjaar 2012 (aanslagjaar 2013) is het basisbedrag (A) van elke belastingvermindering € 1.968,18. Enkel voor wettelijke ZIV uitkeringen bedraagt het € 2.526,49.

Vervolgens wordt een horizontale beperking toegepast: de verminderingen worden beperkt door ze te vermenigvuldigen met de breuk die overeenstemt met de verhouding tussen het inkomen

waarvoor de vermindering wordt toegekend en het totale netto-inkomen. De beperking wordt per echtgenoot berekend aan de hand van de volgende verhouding: nettobedrag van de op vermindering recht gevende inkomsten / totale netto-inkomsten vóór toepassing van het huwelijksquotiënt.

Verder wordt er een verticale beperking opgelegd. Het gaat hier om een beperking die functie is van het totale bedrag van het gezamenlijk belastbaar inkomen (GBI) van de echtgenoot. Er bestaan twee reeksen beperkingen: de algemene regel en de restrictievere beperkingen die van toepassing zijn op de "gewone" werkloosheidsuitkeringen. Deze algemene regel is van toepassing op alle vernoemde vervangingsinkomens, met uitzondering van de "gewone" werkloosheidsuitkeringen. De belastingvermindering die overblijft na aftrek van de horizontale beperking, blijft integraal verleend tot een GBI van 21.810 euro maar wordt vervolgens progressief verminderd zodat het bedrag ervan tot een derde is herleid wanneer het GBI 43.620 euro bereikt. De restrictievere beperkingen die van toepassing zijn op de "gewone" werkloosheidsuitkeringen worden als volgt toegepast: de belastingvermindering die overblijft na de horizontale beperking blijft integraal verleend tot een GBI van 21.810 euro maar wordt vervolgens progressief verminderd en wordt niet meer verleend zodra het GBI van het gezin 27.230 euro bereikt. De formules van de aldus beperkte vermindering (V') worden in Tabel 7 gegeven, uitgaand van de belastingvermindering die overblijft na toepassing van de horizontale vermindering (V).

Tabel 7: Verticale beperking van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens, bedragen aanslagjaar 2013.

Schijven van het GBI	Beperking van de vermindering
Algemene regel	
Minder dan 21.810 euro	$V' = V$
Van 21.810 euro tot 43.620 euro	$V': [V \cdot 1/3] + [V \cdot 2/3 \cdot (43.620 - \text{GBI}) / 21.810]$
Meer dan 43.620 euro	$V' = V \cdot 1/3$
'Gewone' werkloosheidsuitkeringen	
Minder dan 21.810 euro	$V' = V$
Van 21.810 euro tot 27.230 euro	$V': V \cdot (27.230 - \text{GBI}) / 5.420$
Meer dan 27.230 euro	$V' = 0$

De vermindering die overblijft na die twee beperkingen mag in geen geval het deel van de belasting overschrijden dat zich evenredig verhoudt tot de inkomsten waarvoor ze wordt toegekend. Deze beperking zal bijvoorbeeld toegepast worden als de door de belastingplichtige verschuldigde belasting minder bedraagt dan het basisbedrag van de vermindering.

Om de impact van deze maatregelen na te gaan worden de volgende vier scenario's gesimuleerd:

- Alle belastingverminderingen voor vervangingsinkomens afschaffen (H_VERVANG)
- Belastingvermindering voor pensioenen¹⁵⁵ afschaffen (H_PENSIOEN)

¹⁵⁵ In EUROMOD bevat de belastingvermindering voor pensioenen ook de belastingvermindering voor ziekte- en invaliditeitsuitkeringen (ZIV). De belastingvermindering voor ZIV-uitkeringen wordt dus in de laatste drie scenario's mee hervormd.

- De maximum grens van het GBI voor de progressieve vermindering van de belastingvermindering voor pensioenen (€ 43.620), wordt vervangen door de maximum grens voor werkloosheid (€ 27.230). (H_MAX)
- Bovenop het aanpassen van de maximum grenzen (H_MAX) worden ook de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor pensioenen vervangen door de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor werkloosheid (H_FORMULE), d.w.z. de gewaarborgde vermindering van 1/3 verdwijnt.

De budgettaire impact en herverdelingseffecten van de vier simulaties worden weergegeven in tabellen 8 en 9. Tabel 10 bevat de decielverdelingen en verdelingen over gezinstypes voor de simulatie H_FORMULE, die van de andere simulaties zijn opgenomen in Bijlage 7, annex 2.

TABEL 8: Budgettaire impact – Vervangingsinkomens

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_VERVANG	45,862	6,1%
H_PENSIOEN	45,618	5,6%
H_MAX	43,555	0,8%
H_FORMULE	43,634	1,0%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 9: Herverdeling en progressiviteit – Vervangingsinkomens

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G_B)	Ink. na belast. (G_N)	$G_B - G_N$	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_VERVANG	0,379	0,325	0,054	0,241	0,194
H_PENSIOEN	0,379	0,324	0,055	0,239	0,199
H_MAX	0,379	0,319	0,061	0,228	0,230
H_FORMULE	0,379	0,319	0,061	0,229	0,231

Bron: berekening op MEFISTO

De budgettaire impact is evident het grootst van het fiscaal voordeel van alle vervangingsinkomsten samen. Het grootste deel hiervan heeft betrekking op de pensioenen en andere vervangingsinkomsten; het aandeel van de werkloosheidsuitkeringen is eerder beperkt (verschil tussen H_VERVANG en H_PENSIOEN). Een gelijkschakeling van de fiscale behandeling van pensioenen en andere tot die van de werkloosheidsuitkeringen levert ongeveer 400 miljoen euro budget op, en een beperkte daling van de progressiviteit.

TABEL 10: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_FORMULE	BASELINE	H_FORMULE
1	9882	9882	-117	-117
2	14544	14544	55	55
3	17130	17130	844	844
4	19814	19811	2212	2214
5	22176	22080	3681	3777
6	25084	24990	5403	5497
7	29284	29181	7514	7617
8	36103	35934	10253	10422
9	44440	44253	15029	15216
10	64119	64007	32369	32481
Totaal	28249	28173	7718	7794

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_FORMULE	BASELINE	H_FORMULE	BASELINE	H_FORMULE
1	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,1%	-1,7%	-1,7%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,4%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,1%	5,1%	5,1%
4	7,0%	7,0%	2,9%	2,8%	10,7%	10,7%
5	7,8%	7,8%	4,8%	4,8%	14,9%	15,3%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,1%	18,4%	18,8%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,8%	21,3%	21,6%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,4%	23,1%	23,5%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,5%	26,4%	26,7%
10	22,7%	22,7%	41,9%	41,7%	34,8%	34,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	22,9%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_FORMULE	BASELINE	H_FORMULE
Alleenst.	19714	19666	4956	5004
Alleenst. zonder kind	18624	18571	4832	4885
Alleenst. 1 kind	23396	23380	5925	5942
Alleenst. 2 kinderen	26967	26956	5558	5569
Alleenst. 3 kinderen	34502	34481	5761	5782
Alleenst. 4 of + kind.	36030	36024	2122	2129
Koppel	40207	40090	11586	11703
Koppel zonder kind	34430	34234	9174	9369
Koppel 1 kind	41704	41683	13701	13722
Koppel 2 kinderen	49822	49805	17026	17043
Koppel 3 kinderen	53042	53038	13617	13622
Koppel 4 of + kinderen	54634	54572	6627	6689

Totaal	28249	28173	7718	7794
---------------	--------------	--------------	-------------	-------------

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_FORMULE	BASELINE	H_FORMULE
Alleenst.	40,7%	40,7%	37,5%	37,5%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,7%	31,0%	31,1%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kinderen	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	62,5%	62,5%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	27,5%	27,8%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	12,8%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,4%	5,4%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO.

4. Simulaties hervormingsscenario's

In dit deel bespreken we een aantal hervormingsscenario's die betrekking hebben op een aantal specifieke topics in de berekening van de personenbelasting. Het gaat om de basisvrijstelling (III.4.1), de activiteitsvrijstelling (III.4.2), het zorg- en gezinsbudget (III.4.3), de behandeling van onroerende en roerende inkomsten (III.4.4) en de spaarvrijstelling en het pensioenbudget (III.4.5). Een gecombineerd scenario wordt gegeven in sectie III.4.6. Sectie III.4.7 geeft aanpassingen van de tariefstructuur, welke in sectie III.4.8 gecombineerd worden met het combinatie scenario van sectie III.4.6. Deze simulaties zijn bedoeld om de denkpistes die worden besproken in Deel II te illustreren met cijfermateriaal.

4.1. Basisvrijstelling en verhoging voor de "echte" alleenstaande

In de eerste hervorming blijft de basisvrijstelling voor iedereen bestaan, en wordt een verhoogde vrijstelling voor alleenstaanden ingevoerd, zoals beargumenteerd in deel II. De "echte" alleenstaande heeft relatief gezien hogere kosten en geniet niet van de economische voordelen van het samenleven. Daarom wordt er een draagkrachtcorrectie toegepast voor alleenstaanden. Feitelijk samenwonenden worden hierbij niet gezien als alleenstaanden. Koppels behouden de vrijstelling van de *baseline*, namelijk € 6.800 per individu. Voor alleenstaanden wordt een bijkomende vrijstelling toegekend, namelijk de "Echte alleenstaande" vrijstelling. De basisvrijstelling wordt verhoogd tot aan het leefloon voor een alleenstaande, ofte € 9.616,05 (01/12/2012). Met andere woorden, een alleenstaande heeft bovenop de basisvrijstelling recht op een extra vrijstelling van bijna 3.000 euro. De budgettaire impact en herverdelingseffecten van deze hervorming (H_BASIS) worden weergegeven in tabellen 10 en 11. Verder presenteren we nog twee alternatieven. In een eerste alternatief (H_BASIS_1) wordt voor iedereen de voetvrijstelling van € 6.800 verhoogd tot het leefloon voor een alleenstaande, ofte € 9.616,05. In een tweede alternatief (H_BASIS_2) krijgt iedereen deze zelfde verhoogde voetvrijstelling, maar wordt er bovendien voor de "echte" alleenstaanden een belastingvermindering toegevoegd van 25% op € 2.816,05. Bij koppels blijft de overdraagbaarheid van de vrijstelling bestaan. Tabellen 11A en 11B geven de budgettaire impact en herverdelingseffecten van deze twee hervormingen weer. Tabel 12 geeft een overzicht van de decielverdelingen en verdelingen per gezinstype van H_BASIS, terwijl die van H_BASIS1 en H_BASIS2 zich bevinden in Bijlage 7, annex 3.

TABEL 11A: Budgettaire impact – belastingvermindering "echte" alleenstaanden

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_BASIS	41,731	-3,4%
H_BASIS_1	38,215	-11,6%
H_BASIS_2	37,0820	-14,2%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 11B: Hervdeling en progressiviteit – belastingvermindering "echte" alleenstaanden

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast (G _B)	Ink. na belast (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet t	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_BASIS	0,379	0,315	0,065	0,218	0,256
H_BASIS_1	0,379	0,319	0,060	0,199	0,270
H_BASIS_2	0,379	0,316	0,063	0,193	0,290

Bron: berekening op MEFISTO

De kostprijs van een verhoging van de basisvrijstelling varieert sterk volgens scenario. De invoering van de verhoogde vrijstelling voor alleenstaanden kost ongeveer anderhalf miljard euro, terwijl de substantiële verhoging tot het leefloon van een alleenstaande voor iedereen (ook koppels) ongeveer 5 miljard euro kost. De daling van de gemiddelde belastingvoet gaat gepaard met een sterke stijging van de progressiviteit.

TABEL 12: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte, baseline en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_BASIS	BASELINE	H_BASIS
1	9882	9919	-117	-154
2	14544	14645	55	-46
3	17130	17606	844	367
4	19814	20293	2212	1733
5	22176	22602	3681	3254
6	25084	25473	5403	5014
7	29284	29650	7514	7148
8	36103	36349	10253	10007
9	44440	44606	15029	14863
10	64119	64165	32369	32322
Totaal	28249	28523	7718	7444

B. Procentuele verdeling per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_BASIS	BASELINE	H_BASIS	BASELINE	H_BASIS
1	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,2%	-1,7%	-2,2%
2	5,1%	5,1%	0,1%	-0,1%	0,4%	-0,3%
3	6,1%	6,2%	1,1%	0,5%	5,1%	2,2%
4	7,0%	7,1%	2,9%	2,3%	10,7%	8,4%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,4%	14,9%	13,2%
6	8,9%	8,9%	7,0%	6,7%	18,4%	17,1%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,6%	21,3%	20,3%
8	12,8%	12,7%	13,3%	13,4%	23,1%	22,6%
9	15,7%	15,6%	19,5%	20,0%	26,4%	26,1%
10	22,7%	22,5%	41,9%	43,4%	34,8%	34,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	21,8%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_BASIS	BASELINE	H_BASIS
Alleenst.	19714	20182	4956	4488
Alleenst. zonder kind	18624	19088	4832	4368
Alleenst. 1 kind	23396	23880	5925	5441
Alleenst. 2 kinderen	26967	27537	5558	4989
Alleenst. 3 kinderen	34502	34922	5761	5340
Alleenst. 4 of + kind.	36030	36232	2122	1921

Koppel	40207	40207	11586	11586
Koppel zonder kind	34430	34430	9174	9174
Koppel 1 kind	41704	41704	13701	13701
Koppel 2 kinderen	49822	49822	17026	17026
Koppel 3 kinderen	53042	53042	13617	13617
Koppel 4 of + kind.	54634	54634	6627	6627
Totaal	28249	28523	7718	7444

D. Procentuele verdeling per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_BASIS	BASELINE	H_BASIS
Alleenst.	40,7%	41,3%	37,5%	35,2%
Alleenst. zonder kind	32,7%	33,2%	31,0%	29,1%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	3,8%	3,7%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	1,8%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	58,7%	62,5%	64,8%
Koppel zonder kind	28,2%	27,9%	27,5%	28,5%
Koppel 1 kind	10,8%	10,7%	13,0%	13,4%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,5%	15,8%	16,4%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,7%	5,4%	5,6%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,9%	0,8%	0,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

De invoering van de verhoogde vrijstelling voor alleenstaanden betekent vooral winst aan de onderkant van de inkomensverdeling, waar de gemiddelde belastingvoet het sterkst daalt. Dit is te wijten aan het feit dat alleenstaanden zich relatief meer aan de onderkant van de inkomensverdeling bevinden. In absolute termen is het voordeel het grootst in het derde deciel (ongeveer 500 euro), terwijl het slechts zeer beperkt is in het hoogste inkomensdeciel. Bij de indeling naar gezinstypes zijn het evident de alleenstaanden die winnen: zij betalen gemiddeld een kleine 500 euro minder belasting. Als iedereen een basisvrijstelling krijgt ten bedrage van het leefloon (H_BASIS1), dan verschuift het relatief gewicht van het voordeel meer naar de bovenkant van de inkomensverdeling, waar zich relatief meer koppels bevinden (maar doordat het voordeel aan de onderkant wordt toegepast zien we toch nog steeds een toename van de progressiviteit, zie Tabel 11). De extra belastingvrije som voor alleenstaanden betekent een verdere daling van de gemiddelde belastingvoet tot 19,3%, een winst die zich (zoals verwacht) situeert bij de alleenstaanden en relatief meer aan de onderkant van de inkomensverdeling.

4.2. Activiteitsvrijstelling

Deze hervorming vertrekt terug vanuit de oorspronkelijke basisvrijstelling van € 6.800 voor ieder individu, ongeacht diens status van alleenstaande of samenwonende / echtgenoot, maar bevat nu een activiteitsvrijstelling voor de werkende populatie. Indien een individu recht heeft op de forfaitaire aftrek van de beroepskosten, krijgt dit individu nu ook een vrijstelling van € 2.000 bovenop de basisvrijstelling.

Indien de professionele inkomsten van een individu lager zijn dan deze extra vrijstelling van € 2.000, krijgt dit individu slechts een extra vrijstelling ten belope van deze netto professionele inkomsten.

Samen met de invoering van deze activiteitsvrijstelling wordt het maximale forfait van de aftrek van de beroepskosten verminderd, zoals beargumenteerd in Deel II. Er worden vier alternatieven gesimuleerd:

- Forfaitaire aftrek van de beroepskosten is maximaal € 2.500 (de bovenlimiet voor bedrijfsleiders verandert niet aangezien deze in het huidige systeem slechts € 2.280 bedraagt)(H_ACT)
- Forfaitaire aftrek van de beroepskosten is maximaal € 1.500 (H_ACT_1)
- Forfaitaire aftrek van de beroepskosten is maximaal € 500 (H_ACT_2)
- Afschaffen forfaitaire aftrek van de beroepskosten (H_ACT_3)

Bij al deze alternatieven blijft de aftrek van de werkelijke beroepskosten behouden; let wel, gegeven de beperking van de categorieën van aftrekbare kosten zal de budgettaire impact van dit scenario wellicht beperkter zijn. De budgettaire impact en herverdelingseffecten van deze hervormingen worden weergegeven in tabellen 13 en 14. De decielverdelingen en verdelingen per gezinstype voor alternatief H_ACT_2 worden in tabel 15 weergegeven. We kiezen voor het behoud van een beperkter forfait, omwille van het materialiteitsbeginsel (met name om te vermijden dat voor zeer kleine uitgaven een zware administratieve last ontstaat). Bijlage 7, annex 4 bevat de resultaten met betrekking tot de verdelingen van de beide uitersten, namelijk het eerste en derde alternatief (H_ACT en H_ACT_3).

TABEL 13: Budgettaire impact – Activiteitsvrijstelling + Aanpassing forfaitaire aftrek beroepskosten

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_ACT	41,201	-4,7%
H_ACT_1	42,884	-0,8%
H_ACT_2	44,751	3,5%
H_ACT_3	45,733	5,8%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 14: Herverdeling en progressiviteit – Activiteitsvrijstelling + Aanpassing forfaitaire aftrek beroepskosten

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast (G_B)	Ink. na belast. (G_N)	$G_B - G_N$	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_ACT	0,379	0,319	0,060	0,216	0,247
H_ACT_1	0,379	0,318	0,061	0,225	0,238
H_ACT_2	0,379	0,318	0,062	0,235	0,230
H_ACT_3	0,379	0,317	0,062	0,240	0,225

Bron: berekening op MEFISTO

De hoogste kost vinden we bij het meest genereuze scenario, namelijk H_ACT. Indien echter de forfaitaire aftrek beperkt wordt of volledig afgeschaft, dan kan er budgettaire winst zijn, gaande van anderhalf (H_ACT_2) tot tweeënhalf miljard euro (H_ACT_3).

TABEL 15: Decielverdeling en verdeling per gezin van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ACT_2	BASELINE	H_ACT_2
1	9882	9914	-117	-148
2	14544	14556	55	43
3	17130	17121	844	852
4	19814	19626	2212	2359
5	22176	21957	3681	3880
6	25084	24822	5403	5651
7	29284	28946	7514	7836
8	36103	35624	10253	10708
9	44440	43810	15029	15632
10	64119	63240	32369	33247
Totaal	28249	27953	7718	8000

B. Procentuele verdeling per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_ACT_2	BASELINE	H_ACT_2	BASELINE	H_ACT_2
1	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,2%	-1,7%	-2,1%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,3%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,1%	5,1%	5,1%
4	7,0%	7,0%	2,9%	2,9%	10,7%	11,4%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,9%	14,9%	15,8%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,1%	18,4%	19,3%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,8%	21,3%	22,2%
8	12,8%	12,7%	13,3%	13,4%	23,1%	24,2%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,5%	26,4%	27,4%
10	22,7%	22,6%	41,9%	41,6%	34,8%	35,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	23,5%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ACT_2	BASELINE	H_ACT_2
Alleenst.	19714	19486	4956	5170
Alleenst. zonder kind	18624	18399	4832	5044
Alleenst. 1 kind	23396	23109	5925	6195
Alleenst. 2 kinderen	26967	26803	5558	5706
Alleenst. 3 kinderen	34502	34248	5761	5996
Alleenst. 4 of + kinderen	36030	35922	2122	2226
Koppel	40207	39815	11586	11964
Koppel zonder kind	34430	34136	9174	9457
Koppel 1 kind	41704	41100	13701	14284
Koppel 2 kinderen	49822	49269	17026	17559
Koppel 3 kinderen	53042	52668	13617	13977
Koppel 4 of + kinderen	54634	54608	6627	6633
Totaal	28249	27953	7718	8000

D. Procentuele verdeling per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ACT_2	BASELINE	H_ACT_2
Alleenst.	40,7%	40,7%	37,5%	37,7%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,6%	31,0%	31,3%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	3,9%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kinderen	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	62,5%	62,3%
Koppel zonder kind	28,2%	28,2%	27,5%	27,3%
Koppel 1 kind	10,8%	10,7%	13,0%	13,0%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,6%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,4%	5,4%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

4.3. Zorg- en gezinsbudget

In deze sectie presenteren we de invoering van een zorgbudget in de personenbelasting. Dit zorgbudget is gebaseerd op het draagkrachtprincipe. Het feit dat men zorg opneemt voor kinderen of andere personen heeft een impact op het verdienpotentieel. We vertrekken hiervoor van de basisprincipes zoals uiteengezet in Ghysels et al. (2011)¹⁵⁶: daarin wordt een tegemoetkoming voor jonge kinderen bepleit op basis van de tijdsinvestering die aanwezigheid van jonge kinderen in het gezin vereist. Deze zou als vervanging komen van zowel de belastingvermindering voor kosten van kinderopvang, de verhoging van de belastingvrije sommen voor kinderen ten laste als van het terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste. Dit zorgbudget beoogt een tegemoetkoming die beantwoordt aan de effectieve zorgtrajecten van ouders van vandaag. We willen dat deze maatregel feitelijke zorginspanningen weergeeft van ouders en stellen daarom een zorgbudget voor dat afhankelijk is van de leeftijd van het kind. Naarmate het kind ouder wordt, zijn er immers gesubsidieerde voorzieningen die een deel van de zorgtijd dekken; we denken hier dan aan kleuter- en lager onderwijs. De tijd dat de kinderen in deze onderwijsvorm zijn, moet door de ouders niet meer verzorgd worden en biedt de mogelijkheid om (terug) verdienpotentieel te realiseren. Dit budget geldt onafhankelijk van het feit of de ouders thuis blijven om voor het kind/de kinderen te zorgen; op die manier wil het budget ook de keuzevrijheid van ouders respecteren: het fiscaal voordeel kan zowel gebruikt worden ter ondersteuning van kinderopvangkosten als steun voor de thuisblijvende ouder. *In principe* kan dit zorgbudget ook gebruikt worden voor andere zorgbehoevende personen; gegeven het beperkt aantal cases in de steekproef worden hieromtrent echter geen simulaties uitgevoerd.

TABEL 16: Hoogte zorgbudget in functie van leeftijd kind

Leeftijd kind	Toekenningspercentage	Bedrag
0-2 jaar	100%	3 205,35
3 jaar	75%	2 404
4-5 jaar	50%	1 602,67
6-18 jaar	25%	801,33

¹⁵⁶ Ghysels, J., Vanhille, J. & Verbist, G. (2011), "Een kindzorguitkering: de opwaardering van kindzorg in een tweeverdienerstijdperk" in Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, vol.53(4), pp. 629-655.

Als basisbedrag kiezen we voor het verschil tussen de waarde van het leefloon voor een alleenstaande (€ 9.616,05 – 01/12/2012) en de waarde van het leefloon voor samenwonenden (€ 6.410,70 – 01/12/2012); de percentages die toegepast worden in functie van de leeftijd zijn afgeleid van de studie Ghysels et al. 2011 (Tabel 16). Op deze bedragen van het zorgbudget wordt een belastingvermindering van 25% toegepast. De resultaten van deze simulatie (H_ZORG) (d.i. de invoering van het zorgbudget ter vervanging van de huidige belastingvrije som voor kinderen ten laste, het terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste en de belastingvermindering voor kinderopvangkosten) worden weergegeven in onderstaande tabellen.

Daarnaast kan overwogen worden om een federale tussenkomst in de kosten van kinderen te behouden in de vorm van een gezinsbudget. We presenteren drie alternatieven waarbij elk kind een gelijk bedrag krijgt (d.w.z. dat de rangprogressiviteit verdwijnt), met name € 2.000 voor elk kind in scenario H_GEZIN_1 en H_GEZIN_2 en € 2.500 in scenario H_GEZIN_3. In scenario H_GEZIN_1 wordt het huidig systeem van verhoging van belastingvrije som hervormd tot een gelijk bedrag voor elk kind, terwijl beide andere scenario's worden toegepast in de vorm van een belastingvermindering.

Tabel 17 en tabel 18 presenteren de budgettaire impact en de herverdelingseffecten van deze hervormingen. De verdelingen op basis van decielen en gezinstypes worden voor de eerste hervorming (H_ZORG) weergegeven in tabel 19. De verdelingen van H_GEZIN_2 en H_GEZIN_3 kunnen teruggevonden worden in bijlage 7, annex 5. Het zorgbudget ter vervanging van bovengenoemde gezinsfiscale maatregelen zou een meeropbrengst genereren van bijna 1,8 miljard euro. Door (terug) een compensatie in te voeren voor kosten van kinderen, wordt dit budget weer opgebruikt. Een vergelijking van H_GEZIN_1 en H_GEZIN_2 leert dat (zoals te verwachten) een verhoging van de belastingvrije som duurder is dan een belastingvermindering. Een verhoging van het basisbedrag van de vermindering van 2.000 naar 2.500 euro zorgt voor een minderontvangst van bijna een half miljard euro.

TABEL 17: Budgettaire impact – zorg- en gezinsbudget + afschaffing huidige belastingvrije som kinderen ten laste en de belastingvermindering voor kinderopvangkosten

	Budget (mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,218	
H_ZORG	45,022	4,2%
H_GEZIN_1	42,789	-1,0%
H_GEZIN_2	42,928	-0,7%
H_GEZIN_3	42,502	-1,7%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 18: Herverdeling en progressiviteit – zorg- en gezinsbudget + afschaffing huidige belastingvrije som kinderen ten laste en de belastingvermindering voor kinderopvangkosten

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemid delde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N	belasti ngvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_ZORG	0,379	0,316	0,063	0,236	0,222
H_GEZIN_1	0,379	0,317	0,062	0,224	0,233
H_GEZIN_2	0,379	0,319	0,061	0,225	0,234
H_GEZIN_3	0,379	0,320	0,060	0,223	0,235

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 19: Decielverdeling en verdeling per gezin van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ZORG	BASELINE	H_ZORG
1	9882	9771	-117	-5
2	14544	14456	55	143
3	17130	16966	844	1007
4	19814	19579	2212	2447
5	22176	21973	3681	3884
6	25084	24830	5403	5656
7	29284	28857	7514	7941
8	36103	35657	10253	10699
9	44440	43850	15029	15619
10	64119	63319	32369	33169
Totaal	28249	27917	7718	8049

B. Procentuele verdeling per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_ZORG	BASELINE	H_ZORG	BASELINE	H_ZORG
1	3,5%	3,5%	-0,2%	0,0%	-1,7%	-0,1%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,2%	0,4%	1,1%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,3%	5,1%	6,1%
4	7,0%	7,0%	2,9%	3,0%	10,7%	11,9%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,8%	14,9%	15,8%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	18,4%	19,3%
7	10,4%	10,3%	9,7%	9,9%	21,3%	22,5%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,3%	23,1%	24,2%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,4%	26,4%	27,4%
10	22,7%	22,7%	41,9%	41,2%	34,8%	35,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,1%	22,6%	23,6%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ZORG	BASELINE	H_ZORG
Alleenst.	19714	19506	4956	5164
Alleenst. zonder kind	18624	18539	4832	4917
Alleenst. 1 kind	23396	22868	5925	6453
Alleenst. 2 kinderen	26967	26022	5558	6504
Alleenst. 3 kinderen	34502	32239	5761	8023
Alleenst. 4 of + kind.	36030	32702	2122	5450
Koppel	40207	39702	11586	12091
Koppel zonder kind	34430	34387	9174	9217
Koppel 1 kind	41704	41442	13701	13962
Koppel 2 kinderen	49822	49013	17026	17835
Koppel 3 kinderen	53042	50662	13617	15997
Koppel 4 of + kind.	54634	49547	6627	11714
Totaal	28249	27917	7718	8049

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_ZORG	BASELINE	H_ZORG
Alleenst.	40,7%	40,8%	37,5%	37,4%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,9%	31,0%	30,3%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	4,0%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,5%	2,0%	2,2%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,8%	0,5%	0,7%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,1%	0,2%
Koppel	59,3%	59,2%	62,5%	62,6%
Koppel zonder kind	28,2%	28,5%	27,5%	26,5%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	12,7%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,6%	15,8%	15,9%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,6%	5,4%	6,1%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,8%	0,8%	1,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Wat doorweegt in simulatie H_ZORG is de afschaffing van de gezinsfiscale maatregelen. Vandaar dat het gewicht van de belasting bij alleenstaanden en koppels zonder kinderen afneemt, terwijl dat bij gezinnen met kinderen toeneemt. Daarom is het aangewezen om bij dit denkspoor compenserende maatregelen te voorzien in de kinderbijslag. Desgevallend zal ook in de personenbelasting moeten worden voorzien in een aangepaste overgangsregeling (beleidskeuze).

4.4. Onroerende en roerende inkomsten

4.4.1. Inleiding

Met betrekking tot de onroerende vermogens is een denkspoor niet langer de kadastrale inkomens van deze vermogens te belasten, maar de werkelijke recurrente inkomsten. Daarom vervangen we de onroerende variabelen van de *baseline* (zie Sectie 2.3) door de SILC variabele die de effectief ontvangen huurinkomsten bevat. Doordat de SILC de netto huurinkomsten bevat, zijn de kosten reeds in mindering gebracht. Door deze variabele op te nemen in plaats van de kadastrale inkomens stijgt het fiscale budget met ongeveer 2 miljard euro ofte 4,5% ten opzichte van de *baseline*. De herverdelingseffecten worden weergegeven in tabel 18. Bijlage 7, annex 6 toont de resultaten met betrekking tot de decielverdelingen en verdelingen per gezinstype van deze hervorming (H_HUUR).

Het nadeel van deze hervorming is dat we op deze manier de ‘niet verhuurde woningen’ niet kunnen belasten. Omdat we geen variabele hebben die enkel de kadastrale inkomens van dergelijke woningen weergeeft, vervangen we de SILC variabele van de netto huurinkomsten door de niet-geïndexeerde kadastrale inkomens van de variabelen zoals besproken in sectie III.2.3. Deze variabelen worden vermenigvuldigd met een factor 4,5 om te compenseren voor de onderschatting van de indexering van de kadastrale inkomens in vergelijking met de consumptieprijsindex van de huurprijzen. Om vervolgens de werkelijke inkomsten te belasten, brengen we voor de ongebouwde onroerende vermogens, materieel en outillage 10% kosten in mindering. Voor de niet-geïndexeerde kadastrale inkomens van de volgende twee variabelen daarentegen brengen we 40% kosten in rekening omdat het hier vermoedelijk grotendeels over gebouwen gaat:

- onroerende goederen die overeenkomstig de pachtwetgeving zijn verhuurd en door de huurder voor land- of tuinbouw worden gebruikt
- andere onroerende goederen verhuurd aan natuurlijke personen voor niet beroepsmatige doeleinden, of niet verhuurd

Verder worden ook de volgende twee variabelen opgenomen in deze hervorming:

- brutohuur verhoogd met de huurlasten van onroerende goederen verhuurd aan een natuurlijk persoon die het beroepsmatig gebruikt, of verhuur aan een rechtspersoon naar Belgisch of buitenlands publiek- of privaatrecht, of aan een vennootschap, vereniging of groepering zonder rechtspersoonlijkheid, nemen we op in deze hervorming
- Eigenlijke vergoedingen en andere voordelen verkregen uit hoofde van de vestiging of de overdracht van een recht van erfpacht, opstal of een gelijkaardig onroerend recht met betrekking tot in België gelegen onroerende goederen.

De factor 4,5 is niet van toepassing op deze twee laatste variabelen omdat het hier niet over kadastrale inkomens gaat. Wel wordt er voor de eerste variabele (brutohuur verhoogd met de huurlasten) 40% kosten in rekening gebracht. Indien we in deze hervorming (H_FACTOR) de SILC variabele van de huurinkomsten vervangen door bovenstaande variabelen rekening houdend met de kosten en eventueel vermenigvuldigd met de bovengenoemde factor, stijgt het fiscale budget slechts met 0,5% ten opzichte van de *baseline*. Dit wijst op een mogelijke onderschatting bij het gebruik van de kadastrale inkomens (zelfs na correctie voor de evolutie van de huurprijzen); wellicht is het budgettair effect dus groter. Tabel 20 geeft de herverdelingseffecten van deze hervorming weer. De resultaten met betrekking tot de verschillende verdelingen worden weergegeven in Bijlage 7, annex 6.

TABEL 20: Herverdeling en progressiviteit – Onroerende hervorming

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_HUUR	0,379	0,317	0,063	0,237	0,218
H_FACTOR	0,379	0,319	0,061	0,227	0,232

Bron: berekening op MEFISTO

Wat betreft de roerende inkomens wordt *sub* II.1.2.3.2. voorgesteld om de dividenden anders te behandelen dan de interesten, dit om de reeds geheven belasting via de vennootschapsbelasting in rekening te brengen. Deze andere fiscale behandeling voor dividenden kan in de simulaties niet worden opgenomen, omdat we niet over gegevens beschikken betreffende eventueel betaalde vennootschapsbelasting; dividenden worden in de simulaties dus op dezelfde wijze behandeld als interesten.

4.4.2. Globale belasting

Zoals vermeld in sectie III.2.3 gaan we wat betreft de roerende vermogens verder met de oorspronkelijke roerende componenten zonder ophoging. Voor de onroerende vermogens geven we beide scenario's, namelijk (1) met de SILC variabele van huurinkomsten (H_GLOBAAL_HUUR) en (2) de niet-geïndexeerde kadastrale inkomens opgehoogd met de factor 4,5 en rekening houdend met de kosten. In H_GLOBAAL worden de onroerende en roerende inkomens samengevoegd bij het belastbaar inkomen in de progressieve personenbelasting. De fiscale behandeling van het huidig systeem wordt dus afgeschaft en vervangen door deze globale belasting. De budgettaire impact (Tabel 21) en herverdelingseffecten (Tabel 22) worden voor beide scenario's gegeven. De verdelingen worden enkel voor het tweede scenario weergegeven (Tabel 23).

TABEL 21: Budgettaire impact – Globale belasting

	Budget	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43.218.671.360	
H_GLOBAAL_HUUR	46.085.292.032	6,6%
H_GLOBAAL	44.350.713.856	2,6%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 22: Herverdeling en progressiviteit – Globale belasting

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_GLOBAAL_HUUR	0,379	0,315	0,064	0,231	0,209
H_GLOBAAL	0,379	0,317	0,062	0,230	0,222

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 23: Decielverdeling en verdeling volgens gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_GLOBAAL	BASELINE	H_GLOBAAL
1	9882	9895	-117	51
2	14544	14569	55	81
3	17130	17111	844	1028
4	19814	19679	2212	2524
5	22176	22045	3681	3928
6	25084	24888	5403	5753
7	29284	29049	7514	7950
8	36103	35778	10253	10780
9	44440	44043	15029	15718
10	64119	63404	32369	33815
Totaal	28249	28038	7718	8156

B. Procentuele verdeling, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_GLOBAAL	BASELINE	H_GLOBAAL	BASELINE	H_GLOBAAL
1	3,5%	3,5%	-0,2%	0,1%	-1,7%	0,7%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,6%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,3%	5,1%	5,9%
4	7,0%	7,0%	2,9%	3,1%	10,7%	11,6%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,8%	14,9%	15,5%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,1%	18,4%	19,0%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	21,3%	21,8%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,2%	23,1%	23,6%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,3%	26,4%	26,7%
10	22,7%	22,6%	41,9%	41,5%	34,8%	34,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	23,0%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_GLOBAAL	BASELINE	H_GLOBAAL
Alleenst.	19714	19582	4956	5199
Alleenst. zonder kind	18624	18473	4832	5089
Alleenst. 1 kind	23396	23351	5925	6125
Alleenst. 2 kinderen	26967	26972	5558	5656
Alleenst. 3 kinderen	34502	34487	5761	5890
Alleenst. 4 of + kind.	36030	36075	2122	2165
Koppel	40207	39884	11586	12300
Koppel zonder kind	34430	34056	9174	9845
Koppel 1 kind	41704	41445	13701	14164
Koppel 2 kinderen	49822	49500	17026	17835
Koppel 3 kinderen	53042	52814	13617	15160
Koppel 4 of + kind.	54634	54721	6627	6892
Totaal	28249	28038	7718	8156

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_GLOBAAL	BASELINE	H_GLOBAAL
Alleenst.	40,7%	40,8%	37,5%	37,2%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,7%	31,0%	30,9%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	3,8%	3,7%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,2%	62,5%	62,8%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	27,5%	27,9%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	12,7%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,4%	5,7%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

De globale belasting op basis van reële huuropbrengsten genereert een substantiële meeropbrengst van bijna 3 miljard euro, wat veel meer is dan het miljard dat op basis van de gecorrigeerde kadastrale inkomens wordt opgehaald. Ook het verdelingseffect is groter, wat volledig te wijten is aan de stijging van de gemiddelde belastingvoet, want in beide gevallen daalt de progressiviteit. De extra belastingopbrengst wordt gegeneerd over alle inkomensdecilen, maar uit zich sterker aan de onderkant van de inkomensverdeling; dit is vermoedelijk te wijten aan het bezit van onroerend goed bij gepensioneerden. Gezinnen zonder kinderen dragen relatief meer bij dan die met kinderen.

4.4.3. Afzonderlijk tarief

Ook in deze hervorming worden de onroerende en roerende inkomsten samengevoegd, maar nu apart belast aan eenzelfde belastingvoet, met name 25%. De budgettaire- en herverdelingseffecten worden weer voor beide scenario's weergegeven, terwijl de resultaten van de verdelingen enkel voor het scenario met de kadastrale inkomens worden getoond. De resultaten worden weergegeven in de volgende drie tabellen.

TABEL 24: Budgettaire impact – Afzonderlijk tarief

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_DUAAL_HUUR	45,336	4,9%
H_DUAAL	43,627	0,9%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 25: Herverdeling en progressiviteit – Afzonderlijk tarief

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G_B)	Ink. na belast. (G_N)	$G_B - G_N$	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_DUAAL_HUUR	0,379	0,316	0,063	0,225	0,233
H_DUAAL	0,379	0,319	0,061	0,225	0,233

Bron: berekening op MEFISTO

De budgettaire impact van het afzonderlijk tarief is merkkelijk lager dan die van de globale fiscale behandeling. Het verdelingseffect is ook kleiner; gegeven de proportionele behandeling van deze inkomens wijzigt de Kakwani index van progressiviteit nauwelijks.

TABEL 26: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_DUAAL	BASELINE	H_DUAAL
1	9882	9823	-117	-119
2	14544	14495	55	50
3	17130	17035	844	826
4	19814	19706	2212	2153
5	22176	22129	3681	3597
6	25084	25039	5403	5269
7	29284	29231	7514	7336
8	36103	36038	10253	10051
9	44440	44377	15029	14751
10	64119	63962	32369	31698
Totaal	28249	28175	7718	7555

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_DUAAL	BASELINE	H_DUAAL	BASELINE	H_DUAAL
1	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,2%	-1,7%	-1,7%
2	5,1%	5,1%	0,1%	0,1%	0,4%	0,4%
3	6,1%	6,0%	1,1%	1,1%	5,1%	5,0%
4	7,0%	7,0%	2,9%	2,9%	10,7%	10,6%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,8%	14,9%	14,8%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	18,4%	18,2%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	21,3%	21,1%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,3%	23,1%	23,0%
9	15,7%	15,8%	19,5%	19,5%	26,4%	26,2%
10	22,7%	22,7%	41,9%	42,0%	34,8%	34,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,1%	22,6%	22,5%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_DUAAL	BASELINE	H_DUAAL
Alleenst.	19714	19676	4956	4879
Alleenst. zonder kind	18624	18587	4832	4754
Alleenst. 1 kind	23396	23357	5925	5855
Alleenst. 2 kinderen	26967	26929	5558	5503
Alleenst. 3 kinderen	34502	34487	5761	5593
Alleenst. 4 of + kind.	36030	35993	2122	2122
Koppel	40207	40081	11586	11304
Koppel zonder kind	34430	34339	9174	8913
Koppel 1 kind	41704	41670	13701	13457
Koppel 2 kinderen	49822	49652	17026	16699
Koppel 3 kinderen	53042	52508	13617	13209
Koppel 4 of + kinderen	54634	54607	6627	6271
Totaal	28249	28175	7718	7555

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_DUAAL	BASELINE	H_DUAAL
Alleenst.	40,7%	40,7%	37,5%	37,7%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,7%	31,0%	31,2%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	3,9%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	62,5%	62,3%
Koppel zonder kind	28,2%	28,2%	27,5%	27,3%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	13,0%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,6%	15,8%	15,8%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,7%	5,4%	5,4%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

4.5. Spaarvrijstelling en spaar- / pensioenbudget

In deze hervorming bouwen we verder op de simulatie H_GLOBAAL waarbij we gebruik maken van kadastrale inkomens. Nu wordt er ook een spaarvrijstelling van maximaal € 2.500 toegekend, ter vervanging van de huidige vrijstelling voor inkomsten uit spaardeposito's (H_SPAAR_1). Deze vrijstelling wordt toegekend voor inkomsten uit zowel roerend als onroerend vermogen. Met andere woorden heeft men recht op deze vrijstelling voor zover men dergelijke vermogensinkomsten heeft, met een maximale vrijstelling van € 2.500. Alle vermogensinkomsten die aanleiding geven tot een belasting boven deze drempel, worden progressief belast. Om budgettaire redenen simuleren we ook een scenario waarbij er een spaarvrijstelling van maximaal € 2.000 wordt toegekend (H_SPAAR_2).

Verder wordt er een spaarbudget toegekend in de vorm van een belastingvermindering. De huidige belastingverminderingen voor pensioensparen en individuele levensverzekeringen worden afgeschaft, en vervangen door een spaarbudget. Dit spaarbudget betreft een belastingvermindering van 30% op alle premies betaald voor pensioensparen en op het totaalbedrag van de betaalde individuele levensverzekeringspremie; deze beide vormen veruit de grootste categorie inzake lange termijn sparen, andere vormen konden niet in de simulatie opgenomen worden. De maximale vermindering is gelijk aan de som van de huidige maximale vermindering voor pensioensparen (€ 910 voor aanslagjaar 2012) en voor individuele levensverzekeringen (€ 2.200 voor aanslagjaar 2012).

Het fiscale budget van deze hervormingen wordt weergegeven in tabel 27, en omvat het effect van H_GLOBAAL en het effect van de toevoeging van de spaarvrijstelling en het spaarbudget. De procentuele evolutie wordt hier weergegeven ten opzichte van de BASELINE; het effect van de spaarvrijstelling en het spaarbudget op zich volgt uit een vergelijking van deze scenario's met H_GLOBAAL. Hieruit blijkt dat H_SPAAR_1 een deel van de extra opbrengst bijna geheel opgebruikt, terwijl bij een kleinere vrijstelling terug extra inkomen wordt gegenereerd; dit wijst erop dat H_SPAAR_2 minder voordelig is dan de huidige regelingen. De herverdelingseffecten van de hervormingen worden weergegeven in tabel 28. Om budgettaire redenen gaan we verder met de hervorming H_SPAAR_2. De resultaten van de verdelingen per deciel en gezinstype voor deze laatste hervorming kunnen teruggevonden worden in tabel 29, die van H_SPAAR_1 in Bijlage 7, annex 7.

TABEL 27: Budgettaire impact – Spaarvrijstelling en spaarbudget

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
H_SPAAR_1	43,404	0,4%
H_SPAAR_2	44,765	3,6%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 28: Herverdeling en progressiviteit – Spaarvrijstelling en spaarbudget

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde belastingvoet	Progressiviteit Kakwani
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N		
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
H_SPAAR_1	0,379	0,318	0,061	0,225	0,226
H_SPAAR_2	0,379	0,318	0,062	0,225	0,225

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 29: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_2	BASELINE	H_SPAAR_2
1	9882	9908	-117	39
2	14544	14578	55	72
3	17130	17180	844	958
4	19814	19780	2212	2423
5	22176	22170	3681	3803
6	25084	25032	5403	5610
7	29284	29212	7514	7787
8	36103	35975	10253	10582
9	44440	44320	15029	15440
10	64119	63848	32369	33372
Totaal	28249	28192	7718	8002

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_SPAAR_2	BASELINE	H_SPAAR_2	BASELINE	H_SPAAR_2
1	3,5%	3,5%	-0,2%	0,0%	-1,7%	0,5%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,5%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,2%	5,1%	5,5%
4	7,0%	7,0%	2,9%	3,0%	10,7%	11,2%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,8%	14,9%	15,0%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	18,4%	18,5%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	21,3%	21,4%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,2%	23,1%	23,2%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,3%	26,4%	26,2%
10	22,7%	22,6%	41,9%	41,7%	34,8%	34,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	22,5%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_2	BASELINE	H_SPAAR_2
Alleenst.	19714	19664	4956	5117
Alleenst. zonder kind	18624	18556	4832	5007
Alleenst. 1 kind	23396	23424	5925	6052
Alleenst. 2 kinderen	26967	27046	5558	5581
Alleenst. 3 kinderen	34502	34642	5761	5735
Alleenst. 4 of + kinderen	36030	36115	2122	2126
Koppel	40207	40139	11586	12044
Koppel zonder kind	34430	34280	9174	9621
Koppel 1 kind	41704	41697	13701	13912
Koppel 2 kinderen	49822	49786	17026	17549
Koppel 3 kinderen	53042	53252	13617	14722
Koppel 4 of + kinderen	54634	54934	6627	6679
Totaal	28249	28192	7718	8002

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_2	BASELINE	H_SPAAR_2
Alleenst.	40,7%	40,7%	37,5%	37,3%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,6%	31,0%	31,0%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	62,5%	62,7%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	27,5%	27,8%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	12,7%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,4%	5,7%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

4.6. Combinatie scenario

In dit deel geven we de resultaten weer van de uiteindelijke simulatie HERVORMING waarbij we al de eerder besproken maatregelen toepassen:

- Afschaffing huwelijksquotiënt (H_HUQ)
- De maximum grenzen en de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor pensioenen (afschaffing gewaarborgd deel van een derde) worden vervangen door de grenzen en de formules voor de berekening van de belastingvermindering voor werkloosheid (H_FORMULE)
- Een basisvrijstelling voor koppels (€ 6.800) en een verhoogde basisvrijstelling voor alleenstaanden (€ 9.616,05)(H_BASIS)
- Een activiteitsvrijstelling van € 2.000 en een maximale forfaitaire aftrek van de beroepskosten van € 500 (H_ACT_2)
- Invoering van het zorgbudget; afschaffing belastingvermindering voor kinderopvangkosten; zonder gezinsbudget dus afschaffing van de belastingvrije som voor kinderen ten laste; afschaffing van het terugbetaalbaar krediet voor kinderen ten laste (H_ZORG)
- Globale belasting van de onroerende (gebaseerd op de niet-geïndexeerde kadastrale inkomens) en roerende inkomens (H_GLOBAAL)
- Een spaarvrijstelling van € 2.000 en een spaarbudget (H_SPAAR_2)

Indien we al deze maatregelen toepassen stijgt het fiscale budget van € 43,2 miljard euro naar € 48,9 miljard. Dit is een stijging met 13,1%. De herverdelingseffecten worden weergegeven in tabel 30, waar we een stijging vaststellen van het herverdelend effect als gevolg van de stijging van de gemiddelde belastingvoet. De progressiviteit daalt echter. De verdelingen per deciel en gezinstype kunnen teruggevonden worden in tabel 31.

TABEL 30: Hervreiding en progressiviteit – Hervorming

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
HERVORMING	0,379	0,307	0,072	0,247	0,222

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 31: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	HERVORMING	BASELINE	HERVORMING
1	9882	9664	-117	101
2	14544	14526	55	73
3	17130	17261	844	710
4	19814	19473	2212	2507
5	22176	21489	3681	4347
6	25084	24077	5403	6393
7	29284	27966	7514	8812
8	36103	34386	10253	11940
9	44440	42243	15029	17194
10	64119	60896	32369	35591
Totaal	28249	27190	7718	8760

B. Procentuele verdeling per deciel

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	HERVORMING	BASELINE	HERVORMING	BASELINE	HERVORMING
1	3,5%	3,6%	-0,2%	0,1%	-1,7%	1,3%
2	5,1%	5,3%	0,1%	0,1%	0,4%	0,5%
3	6,1%	6,3%	1,1%	0,8%	5,1%	4,1%
4	7,0%	7,2%	2,9%	2,9%	10,7%	11,6%
5	7,8%	7,9%	4,8%	5,0%	14,9%	17,2%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,3%	18,4%	21,1%
7	10,4%	10,3%	9,7%	10,1%	21,3%	24,2%
8	12,8%	12,6%	13,3%	13,6%	23,1%	26,2%
9	15,7%	15,5%	19,5%	19,6%	26,4%	29,2%
10	22,7%	22,4%	41,9%	40,6%	34,8%	36,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	24,7%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	HERVORMING	BASELINE	HERVORMING
Alleenst.	19714	19533	4956	5120
Alleenst. zonder kind	18624	18575	4832	4865
Alleenst. 1 kind	23396	22845	5925	6458
Alleenst. 2 kinderen	26967	26026	5558	6482
Alleenst. 3 kinderen	34502	32134	5761	8108
Alleenst. 4 of + kinderen	36030	32688	2122	5459
Koppel	40207	37917	11586	13859
Koppel zonder kind	34430	32798	9174	10793
Koppel 1 kind	41704	39670	13701	15710
Koppel 2 kinderen	49822	47099	17026	19726
Koppel 3 kinderen	53042	47772	13617	18868
Koppel 4 of + kinderen	54634	47470	6627	13767
Totaal	28249	27190	7718	8760

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	HERVORMING	BASELINE	HERVORMING
Alleenst.	40,7%	41,9%	37,5%	34,1%
Alleenst. zonder kind	32,7%	33,9%	31,0%	27,5%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	3,8%	3,7%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,7%
Alleenst. 4 of + kinderen	0,4%	0,4%	0,1%	0,2%
Koppel	59,3%	58,1%	62,5%	65,9%
Koppel zonder kind	28,2%	27,9%	27,5%	28,5%
Koppel 1 kind	10,8%	10,6%	13,0%	13,1%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,4%	15,8%	16,1%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,4%	5,4%	6,6%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,7%	0,8%	1,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

4.7. Tariefstructuur

Tot slot worden de belastingschijven en tarieven van het huidig systeem hervormd. Meer bepaald veranderen we de tariefschalen zoals weergegeven in tabel 32. De eerste twee kolommen (BASELINE) geven de belastingschijven en tarieven weer zoals ze van toepassing zijn in het huidige systeem. De derde en vierde kolom en de zevende en achtste kolom geven twee mogelijke scenario's weer van veranderde tariefschalen. De simulaties TARIEF_14000 en TARIEF_17600 hebben een bovengrens van respectievelijk € 14.000 en € 17.600 voor de eerste belastingschijf. Deze bedragen worden gekozen omdat het de uitkomsten voorstellen van een ruwe schatting van de hoogste basisvrijstelling die een persoon zou kunnen krijgen in de hervormde structuur van de personenbelasting. De maximale verhoging van de belastingvrije som voor vermogensinkomsten en activiteitsinkomsten bedragen beide € 2.000; als we hierbij de maximale basisvrijstelling van € 9.616,05 bijtellen, dan krijgen we een totaal van € 13.616,05. Afgerond nemen we € 14.000. De basisvrijstelling is echter overdraagbaar waardoor voor een koppel de belastingvrije som maximaal € 17.600 kan bedragen (dit bijvoorbeeld als één van de partners geen belastbaar inkomen heeft en dus geen gebruik kan maken van de belastingvrije som). In dat geval kan de basisvrijstelling van € 6.800 overgedragen worden naar de partner. Indien we hierbij € 4.000 bijtellen van de spaar- en activiteitsvrijstelling krijgen we € 17.600. In een derde simulatie (kolom vijf en zes) vertrekken we van het scenario van TARIEF_14000, en voegen we nog een vijfde belastingschijf toe van 60%, die ingaat vanaf een netto belastbaar inkomen van € 60.000.

TABEL 32: Hervormingen van de tariefstructuur

BASELINE		TARIEF_14000		TARIEF_14000_60		TARIEF_17600	
Belastingschijven	Tarief	Belastingschijven	Tarief	Belasting-schijven	Tarief	Belastingschijven	Tarief
0 – 8.350	25%	0 – 14.000	25%	0 – 14.000	25%	0 – 17.600	25%
8.350 – 11.890	30%	15.000 – 20.000	30%	15.000 – 20.000	30%	15.000 – 20.000	30%
11.890 – 19.810	40%	20.000 – 40.000	40%	20.000 – 40.000	40%	20.000 – 40.000	40%
19.810 – 36.300	45%	> 40.000	50%	40.000 – 60.000	50%	> 40.000	50%
> 36.300	50%			> 60.000	60%		

De budgettaire- en herverdelingseffecten van deze scenario's worden weergegeven in tabellen 32 en 33. Bijlage 7, annex 8 geeft de verdelingen per deciel en per gezinstype weer. Het verbreden van de onderste schijf heeft een grote budgettaire kost, zeker als een bovengrens van 17.600 euro wordt gehanteerd. Het invoeren van voormelde schijf van 60% brengt ongeveer 600 miljoen euro op. In scenario TARIEF_14000 stijgt de progressiviteit aanzienlijk, en dit wordt nog versterkt door de bijkomende schijf van 60%.

TABEL 33: Budgettaire impact – Tariefstructuur

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
TARIEF_14000	36,018	-16,7%
TARIEF_14000_60	36,614	-15,3%
TARIEF_17600	35,179	-18,6%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 34: Herverdeling en progressiviteit – Tariefstructuur

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. Na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
TARIEF_14000	0,379	0,323	0,056	0,188	0,261
TARIEF_14000_60	0,379	0,321	0,058	0,191	0,267

Bron: berekening op MEFISTO

4.8. Combinatie plus aanpassingen tariefstructuur

Tenslotte berekenen we de combinatie van het scenario “combinatie” met de aanpassingen in de tariefstructuur. Het eerste scenario **HERVORMING_1** past de tariefstructuur van hervorming **TARIEF_14000** toe, en het tweede scenario **HERVORMING_2** bevat de tariefstructuur van **TARIEF_14000_60**. Tabel 35 geeft de budgettaire impact weer, terwijl tabel 36 de herverdelingseffecten van de twee scenario’s weergeeft. De decielverdelingen en verdelingen per gezinstype kunnen teruggevonden worden in tabellen 37 en 38.

Scenario **HERVORMING_1** geeft een minderopbrengst van de belastingen van ongeveer 2 miljard euro (of 4,5%), wat betekent dat de doelstelling van budgetneutraliteit niet gehaald wordt. Mogelijke oplossingen hiervoor zijn het invoeren van een bijkomende tariefschijf van 60%, wat een opbrengst van ongeveer 800 miljoen euro oplevert. Een andere mogelijkheid is de belasting van de reële huuropbrengsten, zoals gesimuleerd in scenario **GLOBAAL_HUUR**, wat ongeveer twee miljard euro extra belastinginkomsten zou kunnen genereren.

Ten opzichte van de *baseline* neemt de progressiviteit van de personenbelasting toe in beide scenario’s, wat leidt tot een toename van het herverdelend effect.

TABEL 35: Budgettaire impact – Hervorming +Tariefstructuur

	Budget (in mia €)	Relatief tov <i>baseline</i>
BASELINE	43,219	
HERVORMING_1	41,258	-4,5%
HERVORMING_2	42,092	-2,6%

Bron: berekening op MEFISTO

TABEL 36: Herverdeling en progressiviteit – Hervorming + Tariefstructuur

	Ongelijkheid (Gini)		HE	Gemiddelde	Progressiviteit
	Ink. voor belast. (G _B)	Ink. na belast. (G _N)	G _B -G _N	belastingvoet	Kakwani
BASELINE	0,379	0,319	0,061	0,226	0,232
HERVORMING_1	0,379	0,314	0,066	0,207	0,248
HERVORMING_2	0,379	0,311	0,069	0,212	0,254

Bron: berekening op MEFISTO

De decielverdelingen geven aan dat met uitzondering van het laagste deciel, alle decielen gemiddeld een lagere belasting kennen na de hervorming. De stijging van de belasting in het laagste deciel is grotendeels toe te schrijven aan de afschaffing van de terugbetaalbare belastingkredieten. Een vergelijking van de eerste met de tweede hervorming leert ook dat de invoering van de schijf van 60% vooral effect heeft in het hoogste deciel. Wat betreft gezinstypes daalt de belastingdruk vooral bij de alleenstaanden en koppels zonder en met 1 of 2 kinderen. De grotere gezinnen zullen nu relatief meer belasting betalen, vooral ten gevolge van de vervanging van de sterk rangprogressieve verhoging van de belastingvrije som door het zorgbudget, dat geen rangprogressiviteit kent. De groep grote gezinnen (d.w.z. met drie of meer kinderen) vormt misschien met minder dan 10% van de gezinnen een eerder beperkte groep, dat betekent niet dat deze resultaten niet vragen om nader onderzoek. Zeker voor grote gezinnen met een laag inkomen is het aangewezen om compenserende maatregelen voor de extra belasting te voorzien in de kinderbijslagen; zoals we eerder argumenteerden is het systeem van kinderbijslagen immers beter geschikt voor de compensatie van kosten van kinderen dan de fiscaliteit. Desgevallend zal ook binnen de personenbelasting moeten worden voorzien in een aangepaste overgangsregeling (beleidskeuze).

TABEL 37: Decielverdeling en verdeling per gezinstype van de inkomens per fiscale aangifte, *baseline* en alternatief

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting per deciel

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELI NE	HERVORMIN G_1	HERVORMING _2	BASELI NE	HERVORMING _1	HERVORMING_2
1	9882	9677	9669	-117	88	96
2	14544	14567	14567	55	32	32
3	17130	17600	17600	844	371	371
4	19814	20304	20298	2212	1676	1683
5	22176	22543	22543	3681	3292	3292
6	25084	25411	25411	5403	5059	5059
7	29284	29633	29622	7514	7145	7156
8	36103	36575	36564	10253	9751	9762
9	44440	45049	45030	15029	14388	14407
10	64119	64654	63172	32369	31833	33315
Totaal	28249	28593	28439	7718	7357	7510

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	HERVORMING_1	HERVORMING_2	BASELINE	HERVORMING_1	HERVORMING_2
1	3,5%	3,4%	3,4%	-0,2%	0,1%	0,1%
2	5,1%	5,1%	5,1%	0,1%	0,0%	0,0%
3	6,1%	6,2%	6,2%	1,1%	0,5%	0,5%
4	7,0%	7,1%	7,1%	2,9%	2,3%	2,2%
5	7,8%	7,9%	7,9%	4,8%	4,5%	4,4%
6	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	6,9%	6,7%
7	10,4%	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	9,5%
8	12,8%	12,8%	12,9%	13,3%	13,3%	13,0%
9	15,7%	15,8%	15,8%	19,5%	19,6%	19,2%
10	22,7%	22,6%	22,2%	41,9%	43,3%	44,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	HERVORMING_1	HERVORMING_2
1	-1,7%	1,1%	1,2%
2	0,4%	0,2%	0,2%
3	5,1%	2,1%	2,1%
4	10,7%	7,7%	7,8%
5	14,9%	13,0%	13,0%
6	18,4%	16,7%	16,7%
7	21,3%	19,6%	19,6%
8	23,1%	21,4%	21,4%
9	26,4%	24,4%	24,4%
10	34,8%	32,5%	34,1%
Totaal	22,6%	20,7%	21,2%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELI NE	HERVORMI NG_1	HERVORMIN G_2	BASELI NE	HERVORMIN G_1	HERVORMIN G_2
Alleenst.	19714	20434	20385	4956	4219	4268
Alleenst. zonder kind	18624	19435	19385	4832	4005	4055
Alleenst. 1 kind	23396	23969	23948	5925	5333	5354
Alleenst. 2 kinderen	26967	27212	27190	5558	5295	5317
Alleenst. 3 kinderen	34502	33296	33122	5761	6946	7119
Alleenst. 4 of + kind.	36030	33403	33198	2122	4743	4949
Koppel	40207	40023	39723	11586	11753	12053
Koppel zonder kind	34430	34484	34201	9174	9106	9389
Koppel 1 kind	41704	42199	42066	13701	13180	13313
Koppel 2 kinderen	49822	49922	49493	17026	16904	17333
Koppel 3 kinderen	53042	50409	49918	13617	16231	16721
Koppel 4 of + kind.	54634	49398	49008	6627	11838	12228
Totaal	28249	28593	28439	7718	7357	7510

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	HERVORMING_ 1	HERVORMING_ 2	BASELINE	HERVORMING_ 1	HERVORMING_ 2
Alleenst.	40,7%	41,7%	41,8%	37,5%	33,5%	33,2%
Alleenst. zonder kind	32,7%	33,7%	33,8%	31,0%	27,0%	26,8%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	4,2%	3,8%	3,6%	3,6%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	2,0%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,8%	0,8%	0,5%	0,7%	0,7%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,2%	0,2%
Koppel	59,3%	58,3%	58,2%	62,5%	66,5%	66,8%
Koppel zonder kind	28,2%	27,9%	27,8%	27,5%	28,6%	28,9%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	10,8%	13,0%	13,1%	12,9%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,5%	12,5%	15,8%	16,5%	16,5%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,4%	5,4%	5,4%	6,8%	6,9%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,7%	1,7%	0,8%	1,6%	1,6%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

4. Deel IV. Bijlagen

Bijlage 1A: Model uitgebreide opcentiemen

DOC 53 2974/001

93

BIJLAGE 1

Bijlage 1		Model uitgebreide opcentiemen
samenstelling van het belastbaar inkomen		
Netto onroerend inkomen		
+ netto inkomen uit roerende goederen en kapitalen		
+ netto beroepsinkomen		
+ netto divers inkomen		
- aftrek van het netto inkomen: onderhoudspelen ¹		
= belastbaar inkomen (gezamenlijk BI + afzonderlijk BI)		
Berekening van de belasting		
belasting op de afzonderlijk belaste inkomsten	basibelasting volgens tariefschaal op GBI	
	- belasting op de belastingvrije sommen	
	= om te slane belasting	
	- belastingvermindering pensioenen en vervangingsinkomsten	
	- belastingvermindering buitenlandse inkomsten	
	= hoofdsom	
→ samenvoeging van de belasting op de afzonderlijk belaste inkomsten en de hoofdsom op de gezamenlijk belaste inkomsten		
belasting op interesten, dividenden, royalty's, loten van effecten van leningen en als diverse inkomsten belaste meerwaarden op effecten en waarden	belasting op de andere inkomsten	
	= belasting staat	
	- (belasting staat * autonomiefactor)	
	= gereduceerde belasting staat	
	gewestelijke opcentiemen op gereduceerde belasting staat	
	+ gewestelijke belastingverminderingen	
	- gewestelijke forfaitaire kortingen	
	- gewestelijke belastingverminderingen	
	Saldo; indien = 0 eventueel nog te verminderen met niet-verrekenbare deel van gewestelijke kortingen en verminderingen dat kan worden aangerekend op positieve saldo van federaal.	
	= gewestelijke personenbelasting (kan negatief zijn)	
	andere federale belastingverminderingen	
	- andere federale belastingverminderingen	
	Saldo; indien = 0 eventueel nog te verminderen met niet-verrekenbare deel van Federale belastingverminderingen dat kan worden aangerekend op positieve saldo van gewest.	
	= federale personenbelasting (kan negatief zijn)	
	= totale belasting (kan nooit negatief zijn)	
	+ federale belastingverminderingen	
	- federale verrekenbare niet terugbetaalbare bestanddelen	
	- federale en gewestelijke terugbetaalbare belastingkredieten	
	- federale verrekenbare en terugbetaalbare bestanddelen	
	+ opcentiemen gemeente en agglomeratie op de "totale belasting"	
	= verschuldigde of terug te storten belasting	

¹ De andere vroegere aftrekken zijn (ofwel federale verminderingen geworden (giften, kinderopvang, huisbediende) of in mindering komen van de gereduceerde belasting staat of gewestelijke verminderingen (woonbonus -nog ook te zetten in een vermindering op 20-1-2013, en monumenten en landschappen) die in mindering komen van de gewestelijke opcentiemen

Bijlage 1B: Toelichting bij de nieuwe structuur van de personenbelasting en de verschillende technieken

Algemeen

Het “Model uitgebreide opcentiemen” geeft een schematische weergave van de structuur van de personenbelasting, zoals die is ingevoerd ingevolge de hervorming van de Bijzondere Financieringswet in het kader van de Zesde Staatshervorming.

Hieronder wordt een korte toelichting bij dit schematisch overzicht gegeven.

Eerst moet het belastbaar inkomen worden vastgesteld. Dit wordt, zoals voorheen, gevormd door de som van:

- Het netto onroerend inkomen
- Het netto roerend inkomen
- Het netto beroepsinkomen en
- Het netto divers inkomen

Hiervan worden de van het totale netto inkomen aftrekbare bestedingen afgetrokken. In de nieuwe structuur komen enkel nog de onderhoudsgelden hiervoor in aanmerking, volgens de grenzen en voorwaarden zoals door de federale wetgever in het Wetboek van de Inkomstenbelastingen vastgelegd. De andere voorheen aftrekbare bedragen werden omgezet in federale of gewestelijke belastingverminderingen.

Vervolgens wordt de “belasting Staat” vastgesteld door de volgende bewerkingen te doen:

- 1) Op het gezamenlijk belaste inkomen worden de progressieve belastingtarieven toegepast, om te komen tot de “basisbelasting”¹⁵⁷
- 2) De basisbelasting wordt verminderd met de belasting op de belastingvrije som(men) om te komen tot de “om te slane belasting”
- 3) Op deze om te slane belasting worden de verminderingen voor pensioenen en vervangingsinkomsten¹⁵⁸ en voor inkomsten uit het buitenland¹⁵⁹ aangerekend, om te komen tot “de hoofdsom”
- 4) De belasting op de afzonderlijk belastbare inkomsten wordt afzonderlijk berekend
- 5) De belasting op de hoofdsom en de belasting op de afzonderlijk belaste inkomsten worden samengevoegd
- 6) Daarvan worden de belastingen op de (gezamenlijk of afzonderlijk belaste) dividenden, interesten, royalty’s en als diverse inkomsten belaste loten van effecten van leningen en meerwaarden op roerende waarden en titels, in mindering gebracht. De belastingen op deze inkomsten blijven een louter federale bevoegdheid, net zoals de opbrengsten ervan louter voor de federale staat zijn.

De aldus bekomen belasting Staat wordt verminderd met een bedrag dat gelijk is aan de belasting Staat vermenigvuldigd met de autonomiefactor¹⁶⁰. Dit resultaat vormt dan de “gereduceerde belasting Staat”.

¹⁵⁷ Art. 130 WIB92.

¹⁵⁸ Artt. 146 – 154 WIB92.

¹⁵⁹ Artt. 155-156 WIB92.

¹⁶⁰ Voor wat betreft de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017 is de autonomiefactor vastgelegd op 25,990%.

De gewestelijke personenbelasting

De gereduceerde belasting Staat vormt het beginpunt van de gewestelijke personenbelasting.

Deze gewestelijke personenbelasting wordt gevormd door de gewestelijke opcentiemen, de gewestelijke belastingverminderingen en –vermeerderingen en de gewestelijke forfaitaire kosten. In een eerste bewerking worden op de gereduceerde belasting Staat de gewestelijke opcentiemen toegepast. Voor het aanslagjaar 2015 en volgende, tot het betreffende gewest eigen regels heeft ingevoerd, worden de gewestelijke opcentiemen aan de hand van de autonomiefactor op 35,117% bepaald. De gewesten hebben de bevoegdheid om deze gewestelijke opcentiemen onbeperkt te verhogen of te verlagen¹⁶¹.

Op deze opcentiemen kunnen de gewesten vervolgens gewestelijke belastingvermeerderingen, -verminderingen en forfaitaire kortingen geven.

Na al deze bewerkingen bekomt men de gewestelijke personenbelasting.

De federale belasting wordt op haar beurt bekomen door de gereduceerde belasting Staat te verminderen met de overige federale belastingverminderingen.

De gewestelijke en de federale personenbelasting vormen samen de totale personenbelasting. Vooraleer tot de uiteindelijk verschuldigde belasting te komen, moeten op deze totale personenbelasting nog enkele bewerkingen worden uitgevoerd. Met name:

- Toevoegen van de federale belastingvermeerderingen;
- Verrekening van de federale (verrekenbare) bestanddelen – zowel de terugbetaalbare als de niet-terugbetaalbare;
- Toepassing van de gemeentelijke opcentiemen.

¹⁶¹ De specifieke voorwaarden en gedetailleerde uitwerking van de gewestelijke opcentiemen gaat het bestek van deze bijlage te buiten. Voor een meer diepgaande analyse van en duiding bij de nieuwe structuur van de personenbelasting in het algemeen en de werking van de gewestelijke opcentiemen in het bijzonder, wordt verwezen naar B. PEETERS en N. PLETS, “Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse bevoegdheidsknoop is ontward”, in *A.F.T.* 2014/4, 5-44; ook verschenen in: *Lokale en regionale belastingen: driemaandelijks duiding bij recente wetgeving, rechtspraak en rechtsleer*, 2014, p.3-71 en in J. VELAERS [edit.] e.a., *De zesde staatshervorming : instellingen, bevoegdheden en middelen*, Antwerpen, Intersentia (2014), p. 779-857.

Verduidelijking van de begrippen belastingvrije som (voetvrijstelling), opcentiemen, korting, belastingvermindering, -krediet en -vermeerdering in het licht van de Zesde Staatshervorming.

De belastingvrije som (of voetvrijstelling) is in de personenbelasting een exclusieve federale bevoegdheid. Deze belastingvrije som heeft een invloed op de berekening van de gereduceerde belasting Staat waarop de gewestelijke opcentiemen worden berekend. De “belasting Staat” waarop de reductiefactor wordt toegepast, wordt immers berekend nadat op de zgn. basisbelasting eerst de vermindering werd doorgevoerd met de belasting op de belastingvrije som (= de om te slane belasting).

De opcentiemen moeten proportioneel zijn en kunnen uniform zijn of gedifferentieerd worden per belastingschijf¹⁶². De mogelijkheid in het huidige artikel 9, §1, derde lid, 1° Bijzondere Financieringswet om ook forfaitaire opcentiemen toe te staan wordt dus geschrapt. De gewesten hebben de mogelijkheid op deze opcentiemen vermeerderingen, kortingen en verminderingen toe te staan (zie hiervoor).

Eigen aan gewestelijke kortingen is dat zij alle personen treffen die voor hun personenbelasting gelokaliseerd zijn binnen het gewest en daar hun fiscaal domicilie hebben¹⁶³. De Bijzondere Financieringswet voorziet enkel in de mogelijkheid tot het verlenen van forfaitaire kortingen (een vast bedrag) op de opcentiemen. Procentuele kortingen zijn uitdrukkelijk uitgesloten. In het evaluatiemodel van het Rekenhof wordt nochtans vermeld dat procentuele kortingen het principe van de progressiviteit eerbiedigen¹⁶⁴.

Gewestelijke belastingverminderingen¹⁶⁵ moeten verbonden zijn aan de materiële bevoegdheden van de gewesten. Hetzelfde geldt voor belastingvermeerderingen¹⁶⁶. Maar waar belastingverminderingen zowel proportioneel als forfaitair kunnen zijn, mogen belastingvermeerderingen enkel proportioneel zijn¹⁶⁷.

Belastingverminderingen zijn niet terugbetaalbaar.

Naast regionale belastingverminderingen op de opcentiemen, zijn er ook federale belastingverminderingen. De federale belastingverminderingen hebben in de regel geen invloed op de berekening van de gereduceerde belasting Staat waarop de gewestelijke opcentiemen worden berekend. Hierop bestaan twee uitzonderingen: de federale belastingvermindering voor pensioenen en vervangingsinkomen en de federale belastingvermindering voor buitenlandse inkomsten.

Gewestelijke belastingkredieten¹⁶⁸ kunnen zowel proportioneel als forfaitair zijn en moeten eveneens verbonden zijn aan de materiële bevoegdheden van de gewesten. Belastingkredieten zijn

¹⁶² Nieuw art. 5/4, §1 BFW; Zie ook MvT, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, p. 22.

¹⁶³ Art. 5/5, §1 BFW.

¹⁶⁴ Bijlage 5 *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr.53-2974/001, p. 170; in de MvT (nr. 2974/001, p. 29), die nochtans verwijst naar het evaluatiemodel van het Rekenhof, wordt bij de gevallen waarin de progressiviteit wordt geëerbiedigd enkel melding gemaakt van forfaitaire kortingen gedifferentieerd per belastingschijf, indien het forfaitair bedrag voor elke hogere belastingschijf kleiner is dan of gelijk aan het forfaitair bedrag van de voorgaande belastingschijf.

¹⁶⁵ Art. 5/5, §2, 1^e lid BFW; Zie ook MvT, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, p. 22, zonder verdere toelichting.

¹⁶⁶ Art. 5/5, §2, 2^e lid BFW; Zie ook MvT, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, p. 22.

¹⁶⁷ Forfaitaire belastingvermeerderingen eerbiedigen het principe van de progressiviteit niet (Bijlage 5 *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr.53-2974/001, p. 171).

¹⁶⁸ Art. 5/5, §3 BFW.

wel terugbetaalbaar. Naast gewestelijke belastingkredieten, zijn er ook federale terugbetaalbare belastingkredieten (zie het model uitgebreide opcentiemen).

Verder is bepaald dat voor bepaalde fiscale uitgaven de gewesten exclusief bevoegd zijn om te voorzien in belastingverminderingen en belastingkredieten¹⁶⁹. Dit sluit aan bij het principe van de zgn. homogene bevoegdheidspakketten waarnaar bij de Zesde Staatshervorming werd gestreefd. Het gaat om een aantal uitgaven m.b.t. aangelegenheden¹⁷⁰ waarvoor de gewesten ook materieel bevoegd zijn. Zonder uitdrukkelijke koppeling of toewijzing van belastbare materie of beperkingen aan de doelstelling(en) van een belasting bestaat die band tussen de fiscale en de materiële bevoegdheden immers niet expliciet, zij het dat het betreden van andermans bevoegdheden door het Grondwettelijk Hof in de regel gekoppeld wordt aan een budgettair en fiscaal hoofdoel en beperkt wordt door het evenredigheidsbeginsel¹⁷¹.

Om hun beleid op die vlakken uit te voeren kunnen de gewesten voortaan dus ook kiezen voor een fiscale maatregel in de personenbelasting naast o.m. regulerend optreden via de materiële bevoegdheid of via subsidies. Nochtans is de band tussen de materiële en de fiscale bevoegdheden van de gewesten op dit vlak niet helemaal doorgetrokken. De federale wetgever blijft immers bevoegd om naast de aftrek van het totale inkomen van de onderhoudsgelden “zonder enige beperking” andere dan de exclusieve gewestelijke belastingverminderingen in te voeren¹⁷². Hoewel in de Memorie van Toelichting voor die onbeperkte bevoegdheid naar de tariefstructuur wordt verwezen¹⁷³, staat dat niet in de definitieve tekst. Nochtans vroeg de afdeling Wetgeving van de Raad van State om de federale bevoegdheid in het licht van de hiervoor aangehaalde rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake de verhouding fiscale - materiële bevoegdheid verder te verduidelijken¹⁷⁴. De Staatssecretaris voor staatshervorming antwoordde tijdens de bespreking in de Kamer dat de federale overheid in tegenstelling tot de gewesten niet gebonden is door beperkingen, bijv. inzake tarieven en ook geenszins beperkt is tot haar federale materiële bevoegdheden. Het feit dat die link wel wordt gelegd t.a.v. belastingverminderingen – of kredieten voor het verwerven of behouden van andere woningen dan de eigen woning (cf. hierna), doet hieraan geen afbreuk¹⁷⁵. Het amendement om aan de federale overheid te verbieden om toeslagen op de belastingvrije som, kortingen, belastingverminderingen, -aftrekken en – kredieten in te voeren m.b.t. de materiële bevoegdheden van de deelstaten werd dan ook afgewezen¹⁷⁶.

¹⁶⁹ Art. 5/5, §4 BFW.

¹⁷⁰ Advies RvSt (afd.Wetg.), *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/002, p. 11.

¹⁷¹ Bijv. GwH. nr. 68/2008, 17 april 2008, *BS* 2 juli 2008, B.6.4; zie recent: GwH. nr. 83/2013, 13 juni 2013, *BS* 29 juli 2013, B.3.3 en B.3.6; zie ook. Advies RvS (afd.Wetg.), *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/002, p. 11-13.

¹⁷² MvT, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, p. 18.

¹⁷³ Art. 5/1, §5, 2^e en 3^e lid BFW.

¹⁷⁴ MvT, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, p. 18.

¹⁷⁵ Advies RvS (afd.Wetg.), *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/002, p. 11-13.

¹⁷⁶ Verslag, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-2974/007, p. 79.

¹⁷⁷ En in samenhang daarmee het voorstel om art. 5/5, § 4 te schrappen. Amendement nr. 72, respect. nr. 75, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-2974/006, 4-5 en p.7.; zie ook Verslag, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-2974/007, p. 59, 77 en 100.

In ieder geval zijn de (oorspronkelijke federale¹⁷⁷) belastingverminderingen en –kredieten voor volgende uitgaven voortaan een exclusieve gewestelijke bevoegdheid:

1. uitgaven voor het verwerven of het behouden van de eigen woning;
2. uitgaven ter beveiliging van woningen tegen inbraak of brand;
3. uitgaven voor onderhoud en restauratie van beschermde monumenten en landschappen;
4. uitgaven betaald voor prestaties in het kader van plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen en voor prestaties betaald met dienstencheques andere dan sociale dienstencheques;
5. energiebesparende uitgaven in een woning met uitzondering van de interesten die betrekking hebben op leningovereenkomsten als bedoeld in artikel 2 van de Economische herstelwet van 27 maart 2009. Het gaat dus om interesten met interestbonificatie van de Staat m.b.t. welomschreven leningen voor de financiering van welbepaalde energiebesparende uitgaven in een woning¹⁷⁸.
6. uitgaven voor vernieuwing van woningen gelegen in een zone voor positief grootstedelijk beleid;
7. uitgaven gedaan voor vernieuwing van tegen een redelijke huurprijs in huur gegeven woningen.

Enkele algemene, concrete verschillen tussen verschillende technieken en hun (budgettaire) gevolgen

Enkele van de belangrijkste verschillen kunnen worden opgelijst als volgt:

1. Een belastingvermindering is niet terugbetaalbaar en een belastingkrediet is wel terugbetaalbaar.
2. Een belastingvermindering (en –vermeerdering) is steeds federaal of gewestelijk. De budgettaire impact ervan zal zich dus beperken tot ofwel de federale personenbelasting, ofwel de gewestelijke personenbelasting.
3. De belasting op de belastingvrije som(men) (voetvrijstelling) wordt daarentegen in mindering gebracht van de basisbelasting. Een voetvrijstelling heeft bijgevolg een budgettaire impact op zowel de federale als de gewestelijke personenbelasting. De proportionele verhouding tussen de impact op beide, is afhankelijk van de hoogte van de autonomiefactor.

¹⁷⁷ Zie ook Amendement nr. 72, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-2974/006, 4-5, m.b.t. de vraag wat met nieuwe federale belastingverminderingen of -kredieten die de materiële bevoegdheden van de deelstaten betreden; Verslag, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 53-2974/007, p. 76 en p. 100 (het amendement in die zin werd niet aangenomen).

¹⁷⁸ “Er wordt door de Staat een intrestbonificatie van 1,5% toegekend voor elke leningovereenkomst die door een natuurlijke persoon wordt gesloten met een kredietgever als bedoeld in artikel 2,5° van de wet van 10 augustus 2001 betreffende Centrale voor kredieten aan particulieren, en die bestemd is om uitgaven als bedoeld in artikel 145/24, §1 WIB92, zoals dat van toepassing is voor het aanslagjaar 2010 te financieren”(eerste lid)... “Het eerste lid is van toepassing op leningovereenkomsten die worden gesloten vanaf 1 januari 2009 tot en met 31 december 2011” (vierde lid); zie voor de belastingvermindering art. 145/24, § 3 WIB92.

Bijlage 2: Neutraliteit naar oorsprong van het inkomen: taxatie op dividenden

Cijfervoorbeeld neutraliteit dividenden - bezoldiging									
<i>Premissen</i>									
Totaal inkomen		€ 200.000,00							
Tariefschijf		Grootte schijf	Tarief	Belasting per schijf geglobaliseerde inkomsten	Gecumuleerde belasting				
van	tot								
€ 0,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	0%	€ 0,00	€ 0,00				
€ 10.000,00	€ 25.000,00	€ 15.000,00	25%	€ 3.750,00	€ 3.750,00				
€ 25.000,00	€ 50.000,00	€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	€ 13.750,00				
€ 50.000,00	€ 200.000,00	€ 150.000,00	50%	€ 75.000,00	€ 88.750,00				
<i>Berekening belasting</i>									
			Belastingdruk per inkomstencategorie	T ^{GT}	Totale belastingdruk	<i>Berekening gewogen gemiddelde marginaal tarief</i>			
A	Bezoldiging	€ 50.000,00	€ 13.750,00						
	dividend	€ 150.000,00	€ 75.000,00	50,000%	€ 88.750,00				
B	Bezoldiging	€ 200.000,00	€ 88.750,00						
	dividend	€ 0,00	€ 0,00	n.v.t.	€ 88.750,00				
C	Bezoldiging	€ 0,00	€ 0,00						
	dividend	€ 200.000,00	€ 88.750,00	44,375%	€ 88.750,00	€ 10.000,00	0%	€ 0,00	
						€ 15.000,00	25%	€ 3.750,00	
						€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	
						€ 150.000,00	50%	€ 75.000,00	
								€ 88.750,00	
D	Bezoldiging	€ 100.000,00	€ 38.750,00						
	dividend	€ 100.000,00	€ 50.000,00	50,000%	€ 88.750,00				
E	Bezoldiging	€ 40.000,00	€ 9.750,00						
	dividend	€ 160.000,00	€ 79.000,00	49,375%	€ 88.750,00	€ 10.000,00	40%	€ 4.000,00	
						€ 150.000,00	50%	€ 75.000,00	
								€ 79.000,00	
F	Bezoldiging	€ 25.000,00	€ 3.750,00			€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	
	dividend	€ 175.000,00	€ 85.000,00	48,571%	€ 88.750,00	€ 150.000,00	50%	€ 75.000,00	
								€ 85.000,00	

Cijfervoorbeeld neutraliteit dividenden - interesten									
Premissen									
Totaal inkomen		€ 75.000,00							
Tariefschijf		Grootte schijf	Tarief	Belasting per schijf geglobaliseerde inkomsten		Gecumuleerde belasting			
van	tot								
€ 0,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00	0%	€ 0,00	€ 0,00				
€ 10.000,00	€ 25.000,00	€ 15.000,00	25%	€ 3.750,00	€ 3.750,00				
€ 25.000,00	€ 50.000,00	€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	€ 13.750,00				
€ 50.000,00	€ 75.000,00	€ 25.000,00	50%	€ 12.500,00	€ 26.250,00				
Berekening belasting									
		Belastingdruk per inkomstencategorie		T ^{GT}	Totale belastingdruk	<u>Berekening gewogen gemiddelde marginaal tarief</u>			
A	Bezoldiging	€ 25.000,00	€ 3.750,00			€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	
	interest	€ 0,00	€ 0,00			€ 25.000,00	50%	<u>€ 12.500,00</u>	
	dividend	€ 50.000,00	€ 22.500,00	45,000%	€ 26.250,00				€ 22.500,00
B	Bezoldiging	€ 25.000,00	€ 3.750,00						
	interest	€ 50.000,00	€ 22.500,00						
	dividend	€ 0,00	€ 0,00	n.v.t.	€ 26.250,00	n.v.t.			
C	Bezoldiging	€ 25.000,00	€ 3.750,00						
	interest	€ 25.000,00	€ 10.000,00	40,000%		€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	
	dividend	€ 25.000,00	€ 12.500,00	50,000%	€ 26.250,00	€ 25.000,00	50%	€ 12.500,00	
D	Bezoldiging	€ 0,00	€ 0,00						
	interest	€ 25.000,00	€ 3.750,00	15,000%					
	dividend	€ 50.000,00	€ 22.500,00	45,000%	€ 26.250,00	€ 25.000,00	40%	€ 10.000,00	
Premisse:						€ 25.000,00	50%	<u>€ 12.500,00</u>	€ 22.500,00
TGT voor alle roerende inkomsten samen									
	bezoldiging	€ 0,00	€ 0,00						
	RY	€ 75.000,00	€ 26.250,00	35,000%	€ 26.250,00				

Bijlage 3: Cijfervoorbeeld taxatie dividendinkomsten: mogelijkheid van bevrijdende roerende voorheffing

In deze bijlage worden enkele cijfervoorbeelden uitgewerkt voor de hypothese waarin de roerende voorheffing optioneel bevrijdend is (zie sub II.2.2.2.2.2.).

Voorbeeld 1

Stel:

- Tarief vennootschapsbelasting = 25%
- Hoogste tariefschijf in personenbelasting, inclusief gemeentelijke opcentiemen = 54,5%¹⁷⁹

De som van vennootschapsbelasting ("Venn. B.") en roerende voorheffing ("RV") moet in deze hypothese bijgevolg gelijk zijn aan 54,5% om de beoogde rechtsvormneutraliteit te eerbiedigen.

	Personenbelasting	Venn. B. + RV	
Bruto inkomen	100	100	Brutowinst
Toptarief personenbelasting	54,5	25	Venn. B.
		75	Uitkeerbaar dividend
		39,33% ¹⁸⁰	Tarief RV
		29,5	Bevrijdende RV
Totale belasting	54,5	54,5	Totale belasting

In dit voorbeeld zal het tarief van de roerende voorheffing op dividenden minimaal 39,33% moeten bedragen.

In dit voorbeeld zal iedere belastingplichtige wiens marginaal tarief¹⁸¹ - inclusief gemeentelijke opcentiemen - lager ligt dan 54,5%, voordeel halen uit de aangifte van zijn dividendinkomsten. Dit zal sowieso het geval zijn voor iedere inwoner van een gemeente die niet het hoogste opcentiementarief hanteert. Dit blijkt onder meer uit het hierna volgende voorbeeld 2.

¹⁷⁹ Dit is rekening houdend met een tariefschijf van 50%, vermeerderd met 9 gemeentelijke opcentiemen. Voor het aanslagjaar 2014 voorzagen 2 gemeenten in dit hoogste tarief, m.n. Heuvelland en Riemst.

¹⁸⁰ Na Venn. B. moet nog 29,5 EUR belasting worden betaald, opdat de brutowinst een totale belasting van 54,5% zou ondergaan. Het tarief van de RV wordt bijgevolg bepaald door de volgende vergelijking:

75 EUR * x = 29,5 EUR.

¹⁸¹ Dit is het tarief waaraan een bijkomende euro inkomen zou worden belast.

Voorbeeld 2

- Opcentiementarief in Knokke en Koksijde is op heden 0%.
- Het maximale tarief op inkomsten van inwoners van deze gemeenten is bijgevolg op heden 50%.
- Hoogste mogelijke tariefschijf in de personenbelasting – incl. gemeentelijke opcentiemen – is 54,5% (zie vorig voorbeeld)

Gesteld dat iedere dividenduitkering die X ontvangt, in de hoogste belastingschijf zou vallen, is het verschil tussen aangifte en niet aangifte als volgt.

	Niet aangifte	Aangifte	
Bruto winst	100	100	
Venn. B.	25	25	
Uitkeerbaar dividend	75	75	
<i>Tarief RV</i>	<i>39,33%</i>	<i>39,33%</i>	
<u>Bevrijdende RV</u>	29,5	29,5	<u>Verrekenbare RV</u>
Terug te krijgen RV	0	4,5	
Totale belasting	54,5	50	

Bijlage 4: De belasting op ondernemingswinsten in Zweden¹⁸²

De in deze bijlage samengevatte fiscale wetgeving is deze zoals van kracht in 2007¹⁸³.

Ondernemingsvormen

In het Zweedse model worden 4 verschillende ondernemingsvormen onderscheiden:

1. Beursgenoteerde vennootschappen met diffuus aandeelhouderschap (“*widely held public corporations*”)
2. Private vennootschappen met diffuus aandeelhouderschap (“*widely held private corporations*”)
3. besloten vennootschappen (i.e. met geconcentreerd aandeelhouderschap) (“*closely held corporations*”)
4. Éénmanszaken (“*sole proprietorships*”)

Beursgenoteerde vennootschappen met diffuus aandeelhouderschap

(Afkort: “Beursgenoteerde vennootschappen”)

De belasting op inkomsten uit beursgenoteerde vennootschappen is als volgt geregeld :

- Belasting van de vennootschapswinst aan een tarief van 28%
- Belasting van het brutodividend aan het algemene tarief op kapitaalinkomsten van 30%

De totale belastingdruk op dividendinkomsten uit beursgenoteerde vennootschappen is dan:

$$(1*28\%) + (1-28\%)*30\% = 49,6\%$$

¹⁸² Het duaal systeem wordt ook wel het “Nordic dual income tax system” genoemd, omdat de Scandinavische landen (Denemarken, Zweden, Finland en Noorwegen) de pioniers van dergelijk systeem zijn. Hoewel Denemarken het eerste land was dat het duaal systeem heeft ingevoerd (1987), is het land er sindsdien enigszins van afgeweken en kent het op heden een meer hybride systeem met kenmerken van zowel het duaal als het *comprehensive* belastingsysteem.

Deze vier landen voorzien allen in een mogelijkheid tot splitsing van het inkomen van de ondernemer in een kapitaalcomponent en een bezoldigingscomponent. Noorwegen baseert deze splitsing op een bruto-basis, terwijl Finland en Zweden zich baseren op een netto-basis. Enkel het Zweedse systeem zou daarenboven voorzien in de mogelijkheid om zgn. gereserveerde inkomsten, voorlopig te taxeren aan de lagere tarieven zoals van toepassing in de vennootschapsbelasting, met uitstel van definitieve taxatie tot op het ogenblik van onttrekking / uitkering van de gereserveerde inkomsten. Hoewel Denemarken geen zuiver duaal systeem hanteert, is ook hier een bepaalde mate van inkomensplitsing mogelijk en worden bezoldigingen enigszins zwaarder belast. De splitsing van het inkomen kan, naar keuze van de ondernemer, gebeuren op ofwel een bruto-basis, ofwel een netto-basis. Zie o.m. P.B. SORENSEN, *Dual income taxes: A Nordic tax system*, Department of Economics, University of Copenhagen, 34p., eveneens verschenen in M. HARDING en D. WHITE (eds.), *Tax reform in open economies*, Edward Elgar, 2010, p. 78-108; R.M. BIRD en E.M. ZOLT, “Dual Income Taxation and Developing Countries”, *Columbia journal of tax law*, 2010, p.180 en P.B. SORENSEN, “From the global income tax, recent tax reforms in the Nordic countries”, *Intl. Tax & Publ. Fin.* 1994, p. 57 e.v.

Gelet op het voorgaande en rekening houdend met het belang van het netto-principe (zie *sub* I.4.8) en de neutraliteit naar rechtsvorm (zie *sub* I.4.3.a), werd geopteerd om het Zweedse systeem als voorbeeld op te nemen in dit rapport.

¹⁸³ Deze bijlage is voornamelijk gebaseerd op de uitgebreide studie van prof. P.B. Sorensen. P. B. SORENSEN, *The taxation of business income in Sweden*, Kopenhagen, Mei 2008, 249p.

Daarenboven worden gerealiseerde meerwaarden op aandelen in beursgenoteerde vennootschappen belast aan een tarief van 30% op de *nominale* meerwaarde, ongeacht de houdperiode ervan.

Een gerealiseerde minderwaarde op deze aandelen kan worden gecompenseerd met meerwaarden op andere, al dan niet beursgenoteerde, aandelen, die in hetzelfde jaar worden gerealiseerd. Indien na deze compensatie een netto-minderwaarde overblijft, kan deze ten belope van 70% worden verrekend met andere inkomsten uit kapitaal.

Als deze 70% van de minderwaarde niet volledig kan worden verrekend, heeft de belastingplichtige recht op een belastingkrediet gelijk aan het resterende nettoverlies uit kapitaal, vermenigvuldigd met het belastingtarief op kapitaalinkomsten:

$$\text{Belastingkrediet} = \text{nettoverlies uit kapitaal} * 30\%$$

Als het verlies louter voortkomt uit minderwaarden op aandelen, is het belastingkrediet:

$$70\% * \text{resterende minderwaarde} * 30\%$$

Als het dusdanig berekende nettoverlies uit kapitaal hoger is dan 100.000 Zweedse kronen (SEK)¹⁸⁴, wordt het belastingkrediet voor het surplus nog meer beperkt.

Private vennootschappen met diffuus aandeelhouderschap

De belasting van inkomsten uit private vennootschappen met diffuus aandeelhouderschap is als volgt:

- Belasting van de vennootschapswinst aan een tarief van 28%
- Belasting van het brutodividend aan het algemene tarief op kapitaalinkomsten van 25%¹⁸⁵

De totale belastingdruk op dividendinkomsten uit deze vennootschappen is dan:

$$(1 * 28\%) + (1 - 28\%) * 25\% = 46\%$$

Daarenboven worden gerealiseerde meerwaarden op aandelen in beursgenoteerde vennootschappen belast aan een tarief van 25% op de *nominale* meerwaarde, ongeacht de houdperiode ervan.

Als een aandeelhouder een minderwaarde realiseert, mag hij 5/6 ervan aftrekken van gerealiseerde meerwaarden op andere aandelen¹⁸⁶.

70% van de eventueel resterende minderwaarde mag worden verrekend met andere inkomsten uit kapitaal. Als de totale inkomsten uit kapitaal hierdoor negatief worden, heeft de belastingplichtige recht op een belastingkrediet gelijk aan 30% * het negatief saldo, voor zover dit saldo niet groter is dan 100.000 SEK.

De belastingplichtige kan in dat geval dus aftrekken:

$$(5/6) * 70\% = 58,3\% \text{ van de resterende minderwaarde}$$

¹⁸⁴ 100.000 SEK = 11.337,9 EUR (wisselkoers dd. 12.02.2014).

¹⁸⁵ Tot 2006 was dit tarief nog 30%, maar werd op dividenden een aftrek toegestaan voor een "geïmputeerde opbrengst" op aandelen.

¹⁸⁶ Het is hierbij niet van belang of dit aandelen in private of beursgenoteerde vennootschappen zijn.

Als het negatief saldo groter is dan 100.000 SEK, wordt het belastingkrediet voor het surplus nog bijkomend beperkt.

Besloten vennootschappen

In tegenstelling tot vennootschappen met een diffuus aandeelhouderschap, zijn de vennoten / aandeelhouders en/of hun verwanten dikwijls ook professioneel actief binnen de onderneming. De fiscale en parafiscale druk op arbeidsinkomsten is in Zweden hoger dan de totale druk op dividenden. Bijgevolg is het voor hen dikwijls lonend om arbeidsinkomsten te vervangen door dividenden.

De Zweedse regelgeving die deze ongewenste tax shift beoogt tegen te gaan, wordt de “3:12 rules” genoemd naar de vindplaats in het wetboek. Deze regels zijn van toepassing op zgn. gekwalificeerde aandeelhouders in vennootschappen met een beperkt aantal vennoten / eigenaars. De 3:12 rules kunnen worden samengevat als volgt.

Algemene regel

Een vennootschap wordt geacht een beperkt aantal aandeelhouders te hebben als meer dan 50% van de stemgerechtigde aandelen toebehoren aan maximaal 4 aandeelhouders.

Indien dit niet het geval is, wordt de vennootschap alsnog geacht een beperkt aantal aandeelhouders te hebben, als (sommige) aandeelhouders of hun dichte aanverwanten in belangrijke mate actief zijn of zijn geweest in de vennootschap zelf of in een dochtervennootschap ervan. Deze alternatieve voorwaarde is ingevoerd opdat de 3:12 rules ook van toepassing zouden zijn op vennootschappen met “veel” aandeelhouders, die allen actief zijn in de vennootschap zelf of in een dochtervennootschap ervan.

Een aandeelhouder wordt geacht een gekwalificeerde aandeelhouder in een besloten vennootschap te zijn als hij in de vennootschap in een belangrijke mate actief is en hij aldus een aanzienlijke invloed heeft op de inkomsten van de vennootschap¹⁸⁷.

Als een gekwalificeerde aandeelhouder een dividend ontvangt, wordt dit uitgesplitst in:

- Een kapitaalcomponent
- Een bezoldigingscomponent

Deze uitsplitsing gebeurt op basis van het zgn. “normaal” dividend.

1. In zover de uitgekeerde dividenden het bedrag van een “normaal” dividend niet overschrijden, worden deze belast als kapitaalinkomen. Slechts 2/3 van dit uitgekeerde dividend, wordt belast aan het normale tarief van 30% op kapitaalinkomsten. De effectieve belastingdruk is bijgevolg:

$$2/3 * 30\% = 20\%$$

2. Als het uitgekeerde dividend lager is dan het normaal dividend, dan mag het verschil – met interest - worden overgedragen naar volgende jaren. Dit noemt men het “Ongebruikt Uitkeringspotentieel (OUP)” (*Unutilized Distribution Potential (UDP)*).

¹⁸⁷ Deze definitie van “actieve aandeelhouder” is nader uitgewerkt in de Zweedse rechtspraak.

3. Als het uitgekeerde dividend hoger is dan het normaal dividend, wordt het surplus als arbeidsinkomen belast.
4. Het normaal dividend wordt berekend aan de hand van 3 parameters:
 - a. De geïmputeerde opbrengst op de aankoopprijs van het aandeel¹⁸⁸.
 - b. De interestvoet waaraan het OUP kan worden overgedragen¹⁸⁹.
 - c. Een bijkomend bedrag op basis van de loonlast van de vennootschap¹⁹⁰.

De totale belastingdruk op de kapitaalcomponent van dividendinkomsten uit deze vennootschappen is dan:

$$(1*28\%) + (1-28\%)*2/3 * 30\% = 42,4\%$$

Alternatieve regel

Een gekwalificeerde aandeelhouder kan kiezen voor een eenvoudiger schema om dividenden uit te splitsen in een kapitaal- en bezoldigingscomponent.

Ingevolge het vereenvoudigde schema wordt ieder dividend als een inkomen uit kapitaal aan $2/3 * 30\% = 20\%$ belast, als het dividend niet meer bedraagt dan het OUP + 89.000 SEK¹⁹¹. Het surplus wordt aangezien als bezoldiging en wordt als dusdanig belast.

Meerwaarden

Als een aandeelhouder een meerwaarde realiseert op een gekwalificeerd aandeel, wordt deze meerwaarde als kapitaalinkomen belast aan een afzonderlijk tarief van 20%, in zover dit het op datum van realisatie opgebouwde OUP niet overtreft. Het surplus wordt sinds 2009 belast als bezoldiging¹⁹².

Er is een maximumgrens ingesteld voor meerwaarden die als bezoldiging kunnen worden belast. Voor het jaar 2007 was deze grens 4.590.000 SEK¹⁹³. Dit betekent dat de bezoldigingscomponent van een meerwaarde op gekwalificeerde aandelen maximaal 4.590.000 SEK kan bedragen.

Het surplus wordt zonder meer als kapitaalinkomen belast, maar dan aan het standaardtarief van 30%, in tegenstelling tot het afzonderlijke tarief van 20% dat van toepassing is op het als kapitaalinkomen belastbare gedeelte van de meerwaarde dat overeenstemt met het OUP + 89.000 SEK.

¹⁸⁸ Deze wordt berekend op basis van de gemiddelde interest op overheidsobligaties op lange termijn, vermeerderd met een risicopremie van 9%. (Voor 2007 was de geïmputeerde opbrengst vastgelegd op 12,54%).

¹⁸⁹ Deze wordt berekend op basis van de gemiddelde interest op overheidsobligaties op lange termijn, vermeerderd met een risicopremie van 3%. (Voor 2007 was de geïmputeerde opbrengst vastgelegd op 6,54%).

¹⁹⁰ Voor een cijfervoorbeeld wordt verwezen naar bijlage 2.

¹⁹¹ 89.000 SEK = 10.146,18 EUR (wisselkoers 12.02.2014).

¹⁹² Van 2007-2009 werd het surplus voor 50% belast als bezoldiging en voor 50% belast aan een afzonderlijke aanslagvoet van 30%.

¹⁹³ 4.590.000 SEK = 523.269,17 EUR (wisselkoers 12.02.2014).

De regels voor de verrekening van minderwaarden zijn dezelfde als deze van toepassing bij private vennootschappen met een diffuus aandeelhouderschap. Voor de volledigheid worden deze hierna hernoemen:

Als een aandeelhouder een minderwaarde realiseert, mag hij 5/6 ervan aftrekken van de gerealiseerde meerwaarden op andere aandelen¹⁹⁴.

*70% van de eventueel resterende minderwaarde mag worden verrekend met andere inkomsten uit kapitaal. Als de totale inkomsten uit kapitaal hierdoor negatief worden, heeft de belastingplichtige recht op een belastingkrediet gelijk aan 30% * het negatief saldo, voor zover dit saldo niet groter is dan 100.000 SEK.*

De belastingplichtige kan in dat geval dus aftrekken:

$$(5/6) * 70\% = 58,3\% \text{ van de resterende minderwaarde}$$

Als het negatief saldo groter is dan 100.000 SEK, wordt het belastingkrediet voor het surplus nog bijkomend beperkt.

¹⁹⁴ Het is hierbij niet van belang of dit aandelen in private of beursgenoteerde vennootschappen zijn.

Eénmanszaken

Eénmanszaken zijn niet onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Het inkomen dat wordt verworven is onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen en de personenbelasting.

- a. Zij kunnen er echter voor kiezen om inkomsten te reserveren binnen de onderneming en deze inkomsten te laten belasten aan het tarief van de vennootschapsbelasting.
- b. Zij kunnen er ook voor kiezen om de inkomsten die aan de onderneming worden onttrokken en dus niet worden gereserveerd, uit te splitsen in enerzijds een kapitaalcomponent en anderzijds een bezoldigingscomponent. Dit is de zgn. “interest allocatie”.
- c. Kiest men voor geen van deze alternatieve opties, dan wordt al het inkomen van de éénmanszaak primair onderworpen aan de sociale zekerheidsbijdragen, waarna het saldo integraal progressief wordt belast als beroepsinkomen.

1. De mogelijkheid om inkomsten te reserveren in een zgn. “expansiefonds”, werd ingevoerd met het oog op een neutrale fiscale behandeling van ondernemingen, ongeacht of zij in vennootschapsvorm worden uitgeoefend of niet.

Het gereserveerde inkomen wordt belast aan het vennootschapstarief van 28%. De belastingplichtige wordt slechts voor het niet gereserveerde deel van de inkomsten aan sociale zekerheidsbijdragen en progressieve personenbelasting onderworpen. Er zijn beperkingen wat betreft de mogelijk te reserveren inkomsten¹⁹⁵.

2. Wanneer de belastingplichtige inkomsten onttrekt aan het expansiefonds, wordt:

- a. Het onttrokken bedrag gebruteerd en toegevoegd aan de belastbare grondslag in de personenbelasting voor het jaar van onttrekking;
- b. Een belastingkrediet gelijk aan 28% van het gebruteerd bedrag toegekend dat kan worden verrekend met de verschuldigde personenbelasting.

3. Kiest de ondernemer voor de – optionele – interest allocatie, dan wordt het onttrokken inkomen uitgesplitst in een kapitaal- en een bezoldigingscomponent.

De kapitaalcomponent wordt berekend als een geïmputeerde opbrengst op privaat geïnvesteerde sommen¹⁹⁶. Voor 2007 is deze geïmputeerde opbrengst bepaald op 8,54%.

Het surplus aan onttrokken inkomsten, wordt onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen en de progressieve personenbelasting.

¹⁹⁵ Zo mag het gereserveerde inkomen niet hoger zijn dan het belastbare beroepsinkomen voor het betreffende jaar en mag het totaal gereserveerde inkomen (na belasting) in het expansiefonds niet meer bedragen dan het netto eigen vermogen van de onderneming.

¹⁹⁶ De basis waarop de kapitaalcomponent wordt berekend, is gelijk aan de beroepsactiva verminderd met de beroepsschulden en de geaccumuleerde gereserveerde inkomsten in het expansiefonds. Hoe meer inkomsten worden gereserveerd in het expansiefonds, hoe minder groot de kapitaalcomponent zal zijn.

Als het onttrokken bedrag lager is dan de hypothetische geïmputeerde opbrengst, kan dit OUP worden overgedragen om in volgende jaren als (onttrokken) kapitaalinkomen te worden belast.

Meerwaarden

Als de ondernemer een meerwaarde realiseert, wordt deze *in principe* belast als gewone beroepsinkomsten. Dit is ook het geval als de eenmanszaak wordt geliquideerd of overgedragen. Desgevallend worden de in het expansiefonds gereserveerde inkomsten geacht te zijn onttrokken aan de onderneming en overeenkomstig belast.

Als de ondernemer bij de liquidatie of overdracht een minderwaarde realiseert, kan hij deze voor 70% verrekenen met zijn andere kapitaalinkomsten.

Betreffende meer- en minderwaarden op onroerende goederen geldt evenwel een afwijkend regime. Een meerwaarde op onroerend goed wordt steeds als kapitaalinkomen aan het algemeen tarief van 30% belast, maar slechts 90% van de meerwaarde wordt aan belasting onderworpen. De werkelijke belastingdruk op een gerealiseerde onroerende meerwaarde is dan:

$$90\% * 30\% = 27\%$$

Een minderwaarde kan slechts voor 63% worden afgetrokken van de totale belastbare kapitaalinkomsten van de ondernemer.

Samenwerkingsverbanden

Op enkele uitzonderingen na zijn de regels die van toepassing zijn voor eenmanszaken ook van toepassing voor samenwerkingsverbanden.

Cijfervoorbeeld berekening “normaal dividend” in Zweden¹⁹⁷

Volgend cijfervoorbeeld kan de Zweedse regels ter berekening van het “normaal dividend” verduidelijken:

Gegeven een gekwalificeerde aandeelhouder die zijn participatie heeft verworven voor 1.000.000 SEK.

Veronderstel dat:

- deze aandeelhouder op het einde van het voorgaande jaar een gecumuleerd ongebruikt uitkeringspotentieel heeft opgebouwd ten bedrage van 100.000 SEK;
- de totale loonlast van de vennootschap 3.000.000 SEK bedraagt;
- deze aandeelhouder 50% van de aandelen in handen heeft, en dat;
- het aandeel van zijn inkomen in de totale loonlast van de vennootschap is groter dan de aanvaarde WBA-ratio¹⁹⁸.

Het normaal dividend voor het huidige jaar wordt dan als volgt berekend:

1. De geïmputeerde opbrengst op de aankoop prijs van het aandeel: $0.1254 \times 1,000,000 = 125,400$ SEK.

2. Overgedragen ongebruikt uitkeringspotentieel (“OUP”): $(1+0.0654) \times 100,000 = 106,540$ SEK.

3. WBA: $0.5 \times [0.25 \times 3,000,000 + 0.25 \times (3,000,000 - 2,670,000)] = 416,250$ SEK

4. Normaal dividend: $1. + 2. + 3. = 648,190$ SEK

In voormeld voorbeeld zal een dividendinkomen van minder dan 648.190 SEK worden belast als een inkomen uit kapitaal aan het verlaagde tarief van 20%. Dividenden die dit bedrag te boven gaan, zullen progressief worden belast als inkomen uit arbeid.

Indien een dividend van 500.000 SEK zou worden uitgekeerd, zal het OUP voor dit jaar gelijk zijn aan $648.190 \text{ SEK} - 500.000 \text{ SEK} = 148.190 \text{ SEK}$. Dit kan, met interest, worden overgedragen naar het volgende belastbaar tijdperk.

¹⁹⁷ Cijfervoorbeeld overgenomen uit P.B. Sorensen. P. B. SORENSEN, *The taxation of business income in Sweden*, Kopenhagen, Mei 2008, p. 37.

¹⁹⁸ De totale loonlast (“Wage based allowance” of “WBA”) die aan de gekwalificeerde aandeelhouders kan worden toegekend, is 25% van de totale loonlast, plus 25% van het gedeelte van de loonlast die 2.670.000 SEK overstijgt (Geïndexeerd cijfer voor inkomstenjaar 2006). Het WBA voor de individuele aandeelhouder is gelijk aan zijn participatie in de vennootschap vermenigvuldigd met het totale WBA. Ten slotte is het WBA enkel van toepassing als in het voorafgaande jaar, de gekwalificeerde aandeelhouder een loon heeft ontvangen van de vennootschap dat hoger is dan 267.000 SEK verhoogd met 5% van de totale loonlast en met een minimum van 667.500 SEK.

Bijlage 5: Cijfervoorbeelden overdracht van inkomsten vs. overdracht van onbenutte vrijstellingen

Premissen:

Tariefschalen:	0 – 10.000 EUR	0%
	10.000 – 25.000 EUR	25%
	25.000 – 50.000 EUR	40%
	50.000 EUR en meer	50%

- Maximaal overdraagbare vrijstelling of overdraagbare inkomsten: 10.000 EUR
- A en B ontvangen een gemeenschappelijke aanslag.
- X en Y ontvangen een gemeenschappelijke aanslag.

Overdracht van inkomsten

1. Stel: A heeft een globaal belastbaar inkomen van 60.000 EUR
B heeft een globaal belastbaar inkomen van 0 EUR

Indien er geen overdracht van inkomsten plaatsvindt, betaalt A volgende belastingen:

10.000 EUR * 0% =	0 EUR
15.000 EUR * 25% =	3.750 EUR
25.000 EUR * 40% =	10.000 EUR
10.000 EUR * 50% =	5.000 EUR
<i>Totaal =</i>	<i>18.750 EUR</i>

B betaalt geen belastingen, zodat de totale belastingdruk op het gehele gezinsinkomen 18.750 EUR bedraagt.

De overdracht van inkomsten (10.000 EUR) van partner A naar B, leidt tot de volgende belastingdruk op het gehele gezinsinkomen:

A (50.000 EUR)	B (10.000 EUR)
10.000 EUR * 0% = 0 EUR	10.000 EUR * 0% = 0
15.000 EUR * 25% = 3.750 EUR	
25.000 EUR * 40% = 10.000 EUR	
<i>Totaal =</i>	<i>13.750 EUR</i>

De overdracht van inkomsten leidt voor A en B tot een belastingvoordeel van: 18.750 EUR – 13.750 EUR = **5.000 EUR**¹⁹⁹.

2. Stel: X heeft een globaal belastbaar inkomen van 50.000 EUR
Y heeft een globaal belastbaar inkomen van 0 EUR

Indien er geen overdracht van inkomsten plaatsvindt, betaalt X volgende belastingen:

¹⁹⁹ Dit resultaat kan ook worden bereikt door het bedrag van de overdraagbare inkomsten te vermenigvuldigen met de marginale aanslagvoet *in concreto* van 50%.

10.000 EUR * 0% = 0EUR
15.000 EUR * 25% = 3.750 EUR
25.000 EUR * 40% = 10.000 EUR

Totaal = 13.750 EUR

Y betaalt geen belastingen, zodat de totale belastingdruk op het gehele gezinsinkomen 38.750 EUR bedraagt.

De overdracht van inkomsten (10.000 EUR) van partner X naar Y, leidt tot de volgende belastingdruk op het gehele gezinsinkomen:

X (40.000 EUR)	Y (10.000 EUR)
10.000 EUR * 0% = 0 EUR	10.000 EUR * 0% = 0
15.000 EUR * 25% = 3.750 EUR	
15.000 EUR * 40% = 6.000 EUR	

Totaal = 9.750 EUR

De overdracht van inkomsten leidt voor X en Y tot een belastingvoordeel van:
 $13.750 \text{ EUR} - 9.750 \text{ EUR} = \mathbf{4.000 \text{ EUR}^{200}}$.

Conclusie

Hieruit volgt dat de overdracht van inkomsten van de verdienende partner naar de niet-verdienende partner in een groter voordeel resulteert voor de hogere inkomens. Het voordeel wordt immers genoten aan marginaal tarief.

²⁰⁰ Dit resultaat kan ook worden bereikt door het bedrag van de overdraagbare inkomsten te vermenigvuldigen met de marginale aanslagvoet *in concreto* van 40%.

Overdracht van niet-benutte vrijstellingen

Dezelfde oefening kan worden gemaakt voor dezelfde hypothetische belastingplichtigen. In deze voorbeelden wordt er van uit gegaan dat de door de niet verdienende partner onbenutte vrijstellingen worden omgezet in een belastingvermindering aan 25%.

Het voordeel dat A en B, respectievelijk X en Y zouden genieten, is als volgt:

1. A en B

De overdracht van onbenutte vrijstellingen (10.000 EUR) van partner A naar B, leidt tot de volgende belastingdruk op het gehele gezinsinkomen:

A	(60.000 EUR)	
10.000 EUR * 0% =		0 EUR
15.000 EUR * 25% =		3.750 EUR
25.000 EUR * 40% =		10.000 EUR
10.000 EUR * 50% =		5.000 EUR
Belastingvermindering 10.000 EUR * 25% =	(-)	2.500 EUR
<i>Totaal =</i>		<i>16.250 EUR</i>

De overdracht van vrijstellingen leidt voor A en B tot een belastingvoordeel van: 18.750 EUR – 16.250 EUR = **2.500 EUR**.

2. X en Y

De overdracht van onbenutte vrijstellingen (10.000 EUR) van partner A naar B, leidt tot de volgende belastingdruk op het gehele gezinsinkomen:

X	(50.000 EUR)	
10.000 EUR * 0% =		0 EUR
15.000 EUR * 25% =		3.750 EUR
25.000 EUR * 40% =		10.000 EUR
Belastingvermindering 10.000 EUR * 25% =	(-)	2.500 EUR
<i>Totaal =</i>		<i>11.250 EUR</i>

De overdracht van vrijstellingen leidt voor X en Y tot een belastingvoordeel van: 13.750 EUR – 11.250 EUR = **2.500 EUR**.

Conclusie

De overdracht van onbenutte vrijstellingen leidt tot een zelfde belastingvoordeel, ongeacht de hoogte van het inkomen van de verdienende partner. Het voordeel wordt aan een vast tarief genoten (*i.c.* 25%) en niet aan marginaal tarief.

Bijlage 6: Duaal belastingsysteem en de Zesde Staatshervorming - een uitgebreid vs. een beperkt duaal systeem

Inleiding

Een alternatief voorstel voor hervorming van de personenbelasting zou kunnen worden geformuleerd, waarbij wordt uitgegaan van een meer uitgebreid duaal systeem (hierna UDS). Dit in tegenstelling tot het in deel III voorgestelde beperkte duaal systeem (hierna BDS), waarbij slechts op welbepaalde punten en enkel in het licht van de algemene uitgangspunten wordt afgeweken van de principiële globalisatie van de belastbare inkomsten.

Krijtlijnen voorgestelde duaal systeem

Het UDS wijkt van het BDS af op de volgende punten²⁰¹:

1. De 5 verschillende inkomstencategorieën en de voorgestelde belastbare grondslag voor ieder van deze categorieën blijft behouden. In het UDS geldt het globalisatieprincipe echter enkel voor de beroepsinkomsten en voor de beperkte groep van de diverse inkomsten.
2. De meerwaarden (privésfeer), de (recurrente) onroerende inkomsten en de roerende inkomsten worden afzonderlijk belast. Het afzonderlijk evenredig tarief dat van toepassing zal zijn op elk van deze inkomsten, zal identiek zijn. Zij worden immers beschouwd als “vermogensinkomsten” en worden - de neutraliteitsvereiste naar oorsprong van het inkomen indachtig – aan een zelfde belastingdruk onderworpen.
3. Net zoals in BDS, zal een muntontwaardingscorrectie enkel worden toegepast op de meerwaarden en niet op de roerende en onroerende inkomsten. Een uitzondering wordt evenwel gemaakt voor interesten, waarop ook een muntontwaardingscorrectie van toepassing zal zijn.
4. *In concreto* wijkt het UDS af van het BDS op de volgende punten:
 - a. De regeling voor de dividendbelasting
 - b. Deglobalisatie van de overige roerende inkomsten
 - c. Deglobalisatie van de onroerende inkomsten
 - d. Het niet behouden van de optionele onderwerping van de afzonderlijk belastbare inkomsten aan de progressieve tarieven. De afzonderlijk belastbare inkomsten worden steeds aan het afzonderlijk tarief belast.
5. De spaarvrijstelling wordt onttrokken aan de pijler van de progressief te belasten inkomsten en wordt eventueel toegevoegd aan de pijler van de afzonderlijk belastbare inkomsten (simulaties zullen de al dan niet haalbaarheid en wenselijkheid moeten aantonen).
6. De afzonderlijk belaste inkomsten zullen niet kunnen worden afgezet tegen de basisvrijstelling, noch tegen de activiteits- en de zorgvrijstelling.

²⁰¹ Vanzelfsprekend zijn nog vele tussenvormen tussen het UDS en het voorgestelde BDS mogelijk. De verschillen tussen beide systemen die in deze bijlage aan bod komen, zijn evenwel – in meerdere of mindere mate - van toepassing voor ieder alternatief *uitgebreid* duaal systeem.

De 12 uitgangspunten

1. **Budgettaire functie**
2. **Vereenvoudiging**
3. **Neutraliteit naar rechtsvorm (a), samenlevingsvorm (b) en oorsprong van het inkomen (c).**
4. **Herverdelende functie** (horizontale en verticale herverdeling).
5. **Belasting naar draagkracht** van de belastingplichtige, **zonder** evenwel **draagkrachtafstotend** te zijn en met aanvaarding van **draagkrachtcorrigerende maatregelen** (bijv. personen met een beperking en/of kinderlast of voor alleenstaanden)
6. **Vermijden van instrumentalisme in de personenbelasting** (uitzondering: herverdeling door taxatie naar draagkracht).
7. Belasting van **werkelijke inkomsten**
8. Belasting van **netto-inkomen**.
9. **Relativering van éénjarigheidsbeginsel** in functie van draagkrachtprincipe.
10. Hervorming binnen de krijtlijnen van de **6e staatshervorming**.
11. Eerbiediging van de **internationale en de EU-context**.
12. Rekening houden met de **sociale zekerheid** en de transferten die ermee gepaard gaan.

	BDS	UDS
1	Simulaties	Simulaties
2	Eenvoudig concept – meer ingewikkelde uitwerking	Meer eenvoudige uitvoering
3 (a)	Rechtsvormneutraal	Minder rechtsvormneutraal
3 (b)	Samenlevingsvormneutraal	Samenlevingsvormneutraal
3 (c)	Neutraal naar aard van het inkomen	Niet neutraal naar aard van het inkomen – fiscale planning wordt blijvend gestimuleerd
4	Meer herverdelend (simulaties)	Minder herverdelend (zie ook simulaties)
5	Draagkrachtbeginsel gerespecteerd	Draagkrachtbeginsel wordt minder gerespecteerd
6	Zeer beperkt instrumentalisme	Meer instrumentalisme ²⁰²
7	Geen verschil	Geen verschil
8	Geen verschil	Geen verschil
9	Geen verschil	Geen verschil
10	Ja	Neen
11	Ja	Ja
12	Geen verschil	Geen verschil

²⁰² Door kapitaalinkomsten zonder meer voordeliger te belasten (eventueel uitgezonderd dividenden), wordt de belastingplichtige aangemoedigd om bv. te investeren of te beleggen in spaar- en andere producten in plaats van te consumeren ...

Aandachtspunten

1. Onroerende inkomsten

a. Dubbele belasting door onroerende voorheffing?

Uit de voorbereidende werken bij de wet tot wijziging van de bijzondere wet van 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten volgt dat de belastbare materie inzake de onroerende voorheffing “het feit te *beschikken over zakelijke rechten* op in België gelegen onroerende goederen” is²⁰³.

Aangezien de personenbelasting wordt geheven op de *inkomsten* van de belastingplichtige, rijst ogenschijnlijk geen probleem van mogelijke dubbele belasting. Dezelfde belastbare materie wordt immers slechts één keer belast.

Het Grondwettelijk Hof heeft echter geoordeeld dat de belastbare materie inzake de onroerende voorheffing, gevormd wordt door de *inkomsten* uit in België gelegen onroerende goederen²⁰⁴.

Aangezien de onroerende voorheffing een aparte, regionale belasting is geworden en niet langer haar voorheffingsfunctie vervult, is er wel een (mogelijk) probleem van dubbele belasting²⁰⁵.

Over de vragen of en zo ja, hoe terzake een eventuele dubbele belasting zal moeten worden voorkomen, bestaat geen duidelijkheid. Meerdere interpretaties zijn mogelijk, maar in ieder geval is duidelijk dat een probleem van (mogelijke) dubbele belasting rijst²⁰⁶.

In het BDS wordt in een niet-terugbetaalbaar en niet-overdraagbaar belastingkrediet voorzien voor de onroerende voorheffing die rust op recurrente inkomsten genererende onroerende goederen²⁰⁷. In het UDS wordt per definitie niet voorzien in enige verrekening, zodat het probleem van dubbele belasting op onroerende inkomsten, opnieuw opduikt.

b. Onroerende inkomsten worden mee in aanmerking genomen voor de “Belasting Staat” – afzonderlijk tarief beperkt beleidsvrijheid van gewesten

Op de belasting Staat wordt eerst de autonomiefactor toegepast, waarna op de “Gereduceerde Belasting Staat” de regionale opcentiemen worden toegepast. De beleidsvrijheid van de gewesten wordt bijkomend beperkt indien deze inkomsten afzonderlijk worden belast. Dit geldt eveneens voor eventuele roerende inkomsten die afzonderlijk worden belast en die in aanmerking worden genomen bij de bepaling van de “Belasting Staat”. Zie *infra* voor bijkomende toelichting *sub* 2 b).

²⁰³ *Parl.St.* Kamer 2000-2001, nr. 50-1183/007, 157-158.

²⁰⁴ GwH nr. 119/2007, 19 september 2007, *BS* 31 oktober 2007, B.8.

²⁰⁵ Dit probleem lijkt zich enkel te stellen ter zake de regionale component van de onroerende voorheffing en niet voor de lokale component van de onroerende voorheffing. Zie *supra*..

²⁰⁶ Een zeer ruime – gewestvriendelijke – interpretatie zou er in kunnen bestaan dat de federale wetgever de onroerende inkomsten integraal moet vrijstellen in de personenbelasting. Anderzijds zou men kunnen argumenteren dat men dubbele belasting zou kunnen vermijden door in de personenbelasting een belastingkrediet te voorzien voor de betaalde onroerende voorheffing. Het Grondwettelijk Hof zal hierbij vermoedelijk een belangrijke rol te spelen hebben.

²⁰⁷ En mogelijk ook op niet-recurrente inkomsten genererende onroerende goederen, met uitsluiting van de eigen woning. Zie alternatief voorstel dat om praktische overwegingen afwijkt van de zeer strikte toepassing van het realiteitsprincipe.

c. Onroerende vs. beroepsinkomsten

In het UDS zou een eventuele professionalisering van onroerende inkomsten vanaf een bepaald aantal onroerende goederen of vanaf een bepaalde hoogte van het onroerend inkomen, kunnen worden voorgesteld. Dit heeft echter bepaalde ongewenste gevolgen.

Zo zal het gevolg van het verwerven van één extra onroerend goed verstrekkende gevolgen kunnen hebben in het UDS.

Immers zal het onroerend inkomen worden belast aan de voorgestelde 25% op de nominale inkomsten, zolang de drempel niet is bereikt.

Wordt de drempel bereikt, dan zullen *in principe* alle onroerende inkomsten worden onderworpen aan het zgn. Zweeds model. Zij zullen dan in eerste instantie bij reservering worden belast aan een tarief gelijk aan dat van de vennootschapsbelasting (vb. 25%) en later, bij desaffectatie, aan de progressieve tarieven met verrekening van de reeds betaalde belastingen t.t.v. reservering.

Dit leidt tot een verschillende taxatie van de betreffende inkomsten, naargelang de omvang van zijn onroerend patrimonium. Door het hanteren van een bepaalde arbitraire drempelwaarde, wordt afgeweken van het realiteitsbeginsel²⁰⁸.

Dit punt geldt *mutatis mutandis* voor alle inkomsten die afzonderlijk belast zouden worden en waarvoor men zou overwegen om drempelwaarden in te voeren.

2. Roerende inkomsten

a. Afzonderlijk tarief

In het UDS wordt een afzonderlijk evenredig tarief voorgesteld dat voor alle vermogensinkomsten gelijk is. De fiscale druk zal afhankelijk van de aard van het inkomen (interessen/dividenden) echter verschillend zijn.

Dividenden kunnen slechts aan de aandeelhouders worden uitgekeerd, als de vennootschap vooraf winsten heeft gerealiseerd die in de vennootschapsbelasting reeds werden belast²⁰⁹.

Door de roerende inkomsten aan een zelfde afzonderlijk tarief te onderwerpen, wordt de neutraliteit naar oorsprong van het inkomen - reeds binnen de categorie van roerende inkomsten zelf - doorbroken. Door geen rekening te houden met de voorafgaande vennootschapsbelasting worden dividenden zwaarder belast dan interesten.

Voorbeeld 1 (zie einde van deze bijlage) kan dit verduidelijken.

Voorbeeld 2 betreft met een vergelijking tussen de belasting van dividendinkomsten in het UDS resp. in het BDS.

²⁰⁸ Zo veronderstelt het eigenaar zijn van 10 woningen niet noodzakelijk het bestaan van een beroepsactiviteit. Dit is zeker zo indien geen enkel onroerend goed zou worden verhuurd of anderszins inkomsten zou genereren, maar ook indien men deze 10 woningen bv. langdurig zou verhuren.

²⁰⁹ Daarom kan worden verantwoord dat dividenden niet geglobaliseerd worden belast aan een progressief belastingtarief. Daarom wordt, ook in het "beperkt" duaal systeem geopteerd voor een apart tarief, zijnde het gewogen gemiddeld marginaal tarief *in concreto* (zie sub 1.2.3.2.1).

Het UDS is met betrekking tot interestinkomsten het meest nadelig voor de laagste inkomsten en het meest voordelig voor de hoogste inkomsten. Voor de allerlaagste inkomens worden de interestinkomsten zwaarder belast in het UDS dan in het BDS. Voor de hogere inkomens neemt het voordeel toe naarmate de inkomsten toenemen. Hoe hoger het inkomen (uit interesten), hoe groter het voordeel voor de belastingplichtige in het UDS. Dit wordt verduidelijkt aan de hand van een vergelijkend **cijfervoorbeeld 3**.

De afzonderlijke belasting van interesten is dus geen draagkrachtcorrigerende maatregel, maar is eerder ingegeven door andere, niet-fiscale motieven: eenvoud van inning, het aanmoedigen van beleggingen in spaarproducten en het voorkomen van kapitaalvlucht²¹⁰.

Deze doelstellingen vormen geen verantwoording voor een afzonderlijk verlaagd belastingtarief. Interesten worden aldus aan een verschillend (lager) tarief belast dan andere inkomsten, inclusief dividenden. Het optrekken van het afzonderlijk tarief naar de (gewogen gemiddelde) marginale aanslagvoet is immers geen realistische optie en zou resulteren in een onverantwoord hoge belastingdruk op bv. dividendinkomsten.

De houder van enkele beursgenoteerde aandelen kan niet vergeleken worden met de zelfstandige ondernemer die 100% bezit van de aandelen van zijn (éénmans-) vennootschap. De eerste houdt de aandelen voornamelijk aan met het oog op een eventuele meerwaarde en ziet mogelijk geen graten in de hogere belasting op dividenden (Venn.B. + dividendbelasting). Voor de tweede is de situatie in de regel anders. Voor hem vormen deze dividendinkomsten immers een deel van zijn basisinkomen waarmee hij in de regel voorziet in zijn basisbehoeften.

De problemen betreffende herkwalificatie van inkomsten blijven dan ook pertinent aanwezig. Specifieke anti-misbruikbepalingen zouden – in tegenstelling tot het BDS - moeten worden behouden.

Dit zal onder meer het geval zijn voor artikelen 18, lid 1, 4° en 32, 3° WIB92. Het eerste bepaalt dat interesten van voorschotten als dividenden moeten worden beschouwd, wanneer deze bepaalde grensbedragen overschrijden. Het tweede bepaalt dat de huurprijs en huurvoordelen die een bedrijfsleider ontvangt voor een door hem aan de vennootschap verhuurd onroerend goed, als bezoldiging wordt beschouwd indien deze meer bedragen dan een bepaalde drempel.

Het risico op “vervennootschappelijking”, met de bijhorende fiscale planning en inkomensmodulering, blijft in het UDS immers bestaan.

In het UDS blijft een discrepantie bestaan tussen de belasting op interesten en dividenden, waardoor zowel de neutraliteit naar oorsprong van het inkomen als de rechtsvormneutraliteit wordt doorbroken. De rechtsvormneutraliteit wordt doorbroken, doordat men een verschillende belastingdruk zal ondergaan naargelang men een onderneming uitoefent middels een vennootschap of niet.

In het eerste geval zal men belast worden aan een standaard definitieve belasting van 43,75%²¹¹. In het alternatieve geval zal men belast worden conform het aangehouden voorstel voor de taxatie van ondernemingswinsten (zie *sub* 1.3.4.2 en 1.3.4.3), wat uiteindelijk neerkomt op een definitieve belasting aan het progressief tarief.

²¹⁰ In hoeverre deze vrees voor kapitaalvlucht ingevolge de recente ontwikkelingen m.b.t. informatie-uitwisseling etc. nog dermate pertinent is, kan worden betwijfeld.

²¹¹ In de veronderstelling dat zowel het vennootschapstarief als het afzonderlijk tarief van toepassing op dividendinkomsten 25% bedraagt. Voor een uitgewerkt cijfervoorbeeld van deze hypothese, zie voorbeeld 1.

Het afzonderlijk tarief houdt tot slot geen rekening met het draagkrachtbeginsel en heeft slechts een beperkt herverdelend effect. Dit volgt per definitie uit de toepassing van een afzonderlijk evenredig tarief dat van toepassing is, ongeacht de hoogte van het kapitaalinkomen.

b. Afzonderlijk tarief leidt tot beperking van de beleidsvrijheid van de gewesten

Ingevolge de 6e staatshervorming maken de meeste roerende inkomsten²¹² geen deel uit van de “gereduceerde belasting staat”. Het is op deze “gereduceerde belasting staat” dat de gewesten opcentiemen kunnen heffen.

De roerende inkomsten worden dan ook grotendeels louter federaal belast. De 6^e staatshervorming leidt er toe dat de (roerende) inkomsten die louter federaal belast worden, vermoedelijk aan een verschillende belastingdruk zullen worden onderworpen als andere inkomsten. De totale belastingdruk op de andere inkomsten wordt immers bepaald door 2 bevoegde bestuursniveaus²¹³. Terwijl de belastingdruk op louter door de federale overheid belastbare inkomsten enkel afhankelijk is van de federale tariefbepaling. Deze niet-neutraliteit naar oorsprong van het inkomen is dus in bepaalde mate onvermijdelijk ingevolge de 6^e staatshervorming.

De beleidsvrijheid van de gewesten wordt evenwel onnodig bijkomend beperkt ingeval van afzonderlijk belaste inkomsten die wel in aanmerking komen voor de “gereduceerde belasting staat”, doordat de gewesten meer beperkt zijn bij het bepalen van de mogelijke opcentiemen die ze kunnen toepassen.

Artikel 5/4 §3 BFW²¹⁴ bepaalt immers:

“In geval van toepassing van gedifferentieerde opcentiemen is het tarief van de opcentiemen op de belasting met betrekking tot de afzonderlijk belaste inkomsten:

1° eenvormig, dit wil zeggen zonder differentiëring volgens de aard of het bedrag van de afzonderlijk belaste inkomsten;

2° uniek, dit wil zeggen één enkel tarief ongeacht het federale belastingtarief op die inkomsten;

3° niet lager dan het tarief dat op de gewestelijke belastingschijf wordt toegepast waarvoor de geraamde ontvangst van de gewestelijke personenbelasting het hoogste is²¹⁵.

De aldus vastgestelde opcentiemen worden toegepast op het deel van de belasting in de gereduceerde belasting Staat dat betrekking heeft op afzonderlijk belaste inkomsten.”

²¹² Het gaat met name om interesten, dividenden, royalty's, loten van effecten van leningen en (als diverse inkomsten belastbare) meerwaarden op roerende effecten en waarden. Inkomsten uit de verhuring van roerende goederen en lijf- en tijdelijke renten zoals bedoeld in art. 17 §1, 3° en 4° WIB92 vallen hier bijvoorbeeld niet onder.

²¹³ De belastingdruk op deze andere inkomsten zal immers afhankelijk zijn van het federale tarief om vervolgens te worden beïnvloed door enerzijds de autonomiefactor en anderzijds de regionale opcentiemen.

²¹⁴ BFW staat voor bijzondere financieringswet, zoals laatst gewijzigd door de wet van 6 januari 2014, BS 31 januari 2014.

²¹⁵ Dit is niet noodzakelijk het tarief dat van toepassing is op de hoogste belastingschijf in het kader van de gedifferentieerde opcentiemen. Wanneer een gewest beslist om gedifferentieerde opcentiemen in te voeren, of later beslist om de belastingschijven die worden gehanteerd in het kader van die gedifferentieerde opcentiemen of de opcentiemen op de afzonderlijke belaste inkomsten aan te passen, zal het aan de hand van ramingen moeten aantonen dat aan deze voorwaarde is voldaan.

In het geval bepaalde inkomsten aan een afzonderlijk tarief onderworpen zijn, is er dus slechts 1 opcentiementarief mogelijk. Dat tarief moet vervolgens voldoen aan de specifieke beperkende voorwaarden van artikel 5/4 §3 BFW.

De gewesten kunnen niet differentiëren naar:

- de aard van de afzonderlijk belaste inkomsten;
- de hoogte van de belasting op de afzonderlijk belaste inkomsten;
- het opcentiementarief op de verschillende afzonderlijk belaste inkomsten

Daarenboven zijn de gewesten gebonden aan een zeer specifiek bepaald opcentiementarief. De gewesten kunnen dus niet opteren om, zoals de federale wetgever, eventueel in een duidelijke en relevante duale taxatie te voorzien voor de kapitaalinkomsten, met de bijhorende lage tarieven.

Uitgaande van de herverdelende functie van de personenbelasting en van de door de 6de staatshervorming opgelegde vereiste de progressiviteit te respecteren²¹⁶, zal de opcentiemenstructuur wellicht worden gemoduleerd zodat de geraamde ontvangst per belastingschijf toeneemt. Hogere belastingschijven zullen dan ook *normaliter* een hogere opbrengst genereren. Concreet houdt dit in dat het gewestelijk opcentiementarief dat van toepassing *kan* zijn op de afzonderlijk belastbare inkomsten, vermoedelijk gelijk zal zijn aan één van de hoogste of zelfs het hoogste tarief dat op de progressief belaste inkomsten van toepassing kan zijn.

In het UDS zal op het afzonderlijk belastbaar (kapitaal)inkomen bijgevolg enkel een (aanzienlijk) lager federaal tarief van toepassing kunnen zijn. De gewesten kunnen *in concreto* geen gelijkaardig duaal systeem toepassen.

3. Eenvoudiger?

Het UDS heeft *in principe* als voordeel dat de concrete uitwerking ervan eenvoudiger is. De vraag rijst echter in hoeverre dit, gelet op de 6^e staatshervorming, nog het geval is.

Zoals *sub* 2 b) toegelicht, moeten ook op afzonderlijk belastbare inkomsten gewestelijke opcentiemen worden geheven. Het bepalen van deze opcentiemen is aan strenge voorwaarden onderworpen.

De bepaling en de toepassing van deze gewestelijke opcentiemen zijn – zoals hiervoor is gebleken – niet eenvoudig. Ook voor de belastingplichtige zal het nog niet meteen geheel duidelijk zijn wat de totale belastingdruk zal zijn op zijn kapitaalinkomsten²¹⁷.

4. Meerwaarden

a. Welke inkomsten zijn louter federaal belastbaar?

Op grond van artikel 5/2 §2 BFW worden de meerwaarden op roerende waarden en titels louter federaal belast. Zij worden niet in aanmerking genomen ter bepaling van de “gereduceerde belasting staat”.

In het UDS zal de federale belastingdruk bijgevolg de finale belastingdruk zijn.

²¹⁶ Zie art. 5/6 §1 BFW.

²¹⁷ De federale component mag dan wel duidelijk zijn, de gewestelijke component zal niet, minstens niet altijd, op voorhand gekend zijn.

Voor onroerende meerwaarden en voor roerende meerwaarden die geen meerwaarden op roerende waarden en titels zijn, is dit niet het geval. Voorbeelden zijn antieke objecten, schilderijen, goud ...

Op deze tweede categorie van meerwaarden moeten bijgevolg de autonomiefactor en de gewestelijke opcentiemen worden toegepast.

Dit zal vermoedelijk aanleiding geven tot een verschillende finale belastingdruk op verschillende meerwaarden. Zelfs binnen de categorie van de roerende meerwaarden zal een verschillend tarief van toepassing zijn.

b. Beroepsmeerwaarden

De mogelijk verschillende belastingdruk op verschillende soorten meerwaarden leidt tot een niet-rechtsvormneutrale behandeling van beroepsinkomsten die bestaan uit de aan- en verkoop van (on)roerende goederen. In de beroepssfeer zullen deze worden belast ofwel i) in de vennootschapsbelasting en vervolgens, bij uitkering, het dividend aan een bijkomend, afzonderlijk tarief, ofwel ii) in de personenbelasting aan het progressief tarief²¹⁸.

In de eerste hypothese zal de som van de vennootschapsbelasting en de druk op de dividenduitkering, in theorie steeds gelijk zijn. De uiteindelijke druk op dergelijke inkomsten zal steeds dezelfde zijn.

In de tweede hypothese zal de uiteindelijke druk afhankelijk zijn van het totale beroepsinkomen²¹⁹ en de overeenstemmende tariefschijven waaraan men onderworpen is/zal zijn.

²¹⁸ Hierbij wordt er van uit gegaan dat de bedoelde winsten onmiddellijk worden onttrokken aan de onderneming.

²¹⁹ En de diverse inkomsten. Deze laatste categorie is echter uitermate beperkt, zodat deze voorlopig buiten beschouwing worden gelaten.

Voorbeeld 1: belasting dividenden vs. interesten

- X en Y hebben beiden een bruto-inkomen voor iedere belasting, van 100
- X ontvangt dit in de vorm van dividenden en Y als interesten op zijn R/C
- Zowel het tarief in de Venn.B. als het afzonderlijk tarief op vermogensinkomsten is 25%
- Het marginaal tarief van 50% is van toepassing op deze inkomsten in het BDS

De belastingdruk voor X en Y is als volgt:

UDS	X (div)	Y (interest)
Roerend inkomen	100	100
Venn.B. (25%)	25	0
Winst na Venn.B.	75	100
Bruto-dividend / interest	75	100
Afzonderlijk tarief (25%)	18,75	25
Netto-inkomen	56,25	75

BDS	X	Y
Roerend inkomen	100	100
Venn.B. (25%)	25	0
Winst na Venn.B.	75	100
Bruto-dividend / interest	75	100
RV (25%)	18,75	25
T^{D220} (33% ²²¹)	25	
Marginaal tarief		50
Verrekenbare RV	18,75	25
Bijbetalen / terug krijgen	6,25	25
Netto-inkomen	50	50

Totale belastingdruk	50	50
-----------------------------	-----------	-----------

²²⁰ T^D staat voor "Tarief Dividendinkomsten", dat bekomen wordt op grond van een berekening die rekening houdt met het gewogen gemiddeld marginaal tarief. Voor bijkomende toelichting, wordt verwezen naar de Ontwerptekst dd. 4 april 2014, p. 33.

Dit tarief wordt bekomen door de formule $T^D = \frac{T_{in\ concreto}^{GT} - T^V}{(1 - T^V)}$ toe te passen, zie sub 1.2.3.2.1.

Voorbeeld 2: Overzicht belasting dividendinkomsten

- X heeft een bruto-inkomen voor iedere belasting, van 100
- X ontvangt dit in de vorm van dividenden
- Zowel het tarief in de Venn.B. als het afzonderlijk tarief op vermogensinkomsten UDS is 25%.

Ongeacht de hoogte van zijn totale inkomen en de toepasselijke marginale aanslagvoet, is de belastingdruk voor X als volgt:

UDS	X
Bruto-inkomen	100
Venn.B. (25%)	25
Winst na Venn.B.	75
Bruto-dividend	75
Afzonderlijk tarief (25%)	18,75
Netto-inkomen	56,25
Totale belastingdruk	43,75%

BDS

De belastingdruk op dezelfde inkomsten van X zal in toepassing van het BDS afhankelijk zijn van het totale inkomen en met name van de marginale aanslagvoeten die op de dividenden van toepassing zouden zijn. Dit vertaalt zich in de "gewogen gemiddelde aanslagvoet *in concreto*"²²².

Gemiddeld tarief (T^{GT} in concreto):	45%	40%	20%
Winst:	100	100	100
Venn. B. (T^V)	(-)25	(-)25	(-)25
brutodividend:	75	75	75
<i>Ingehouden RV (25%)</i>	<i>18,75</i>	<i>18,75</i>	<i>18,75</i>
Afzonderlijk tarief (T^D)	26,66%	20,00%	0,00%
Afzonderlijke heffing:	20	15	0
Verrekenbare RV:	18,75	18,75	18,75
<u>Bij te betalen / terug te krijgen:</u>	<u>1,25</u>	<u>- 3,75</u>	<u>-18,75</u>
Netto-inkomen	55	60	75
Totale belastingdruk	45%	40%	25%

Hieruit volgt dat het UDS minder herverdelend werkt. De lagere inkomens zullen, op dividendinkomsten, immers een bovengemiddeld tarief betalen van 43,75% (t.o.v. het gemiddelde tarief op hun andere inkomsten). Voor de hogere inkomens leidt het UDS tot een lager dan gemiddeld tarief *in concreto*.

In het BDS zal dit niet het geval zijn en zal de belastingdruk *in concreto* afhankelijk zijn van de hoogte van de totale inkomsten en met name van de zgn. gewogen gemiddelde aanslagvoet *in concreto*.

²²² Voor nadere toelichting wordt nogmaals verwezen naar subtitel 1.2.3.2.1.

Voorbeeld 3: Overzicht belasting interestinkomsten

- X heeft een bruto-inkomen voor iedere belasting, van 100
- X ontvangt dit in de vorm van interesten
- Het afzonderlijk tarief op vermogensinkomsten UDS is 25%
- Het marginaal tarief in BDS is resp. 25%, 27,5%, 40% en 50%
- We gaan uit van een muntontwaardingscorrectie van 2,5% in het BDS

UDS	
	X
Belastbare interest	100
Afzonderlijk tarief (25%)	25
Netto-inkomen	75

Dit is voor iedere belastingplichtige en ongeacht de hoogte van het totale (kapitaal-) inkomen.

BDS					
Marginaal tarief	25%	27,5%	40%	50%	
Belastbare interest	100	100	100	100	
Belasting	25	27,5	40	50	
<i>muntontwaardingscorrectie</i>	2,5	2,5	2,5	2,5	
Verschuldigde belasting	22,5	25	37,5	47,5	
Netto-inkomen	77,5	75	62,5	52,5	

Hieruit volgt dat het voor de belastingplichtige loont om beroepsinkomsten om te zetten in interesten, vanaf het moment dat zijn marginaal tarief *in concreto* hoger is dan 27,5%. Het UDS is met betrekking tot interestinkomsten het meest nadelig voor de laagste inkomsten en het meest voordelig voor de hoogste inkomsten.

Bijlage 7: simulaties

Annex 1: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de verhoogde belastingvrije som voor kinderen ten laste (H_KTL), het terugbetaalbaar belastingkrediet voor kinderen ten laste (H_KREDIET) en het huwelijksquotiënt (H_HUQ)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ
1	9882	9859	9795	9902	-117	-72	-9	-116
2	14544	14470	14476	14546	55	132	125	56
3	17130	16967	17057	17116	844	1008	919	860
4	19814	19532	19767	19733	2212	2496	2261	2295
5	22176	21955	22175	22088	3681	3932	3712	3799
6	25084	24747	25083	24903	5403	5744	5408	5588
7	29284	28765	29284	29021	7514	8047	7528	7791
8	36103	35505	36108	35830	10253	10856	10253	10531
9	44440	43654	44435	44090	15029	15815	15034	15379
10	64119	63113	64118	63789	32369	33375	32370	32698
Totaal	28249	27848	28221	28093	7718	8127	7754	7882

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ
1	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,1%	0,0%	-0,1%
2	5,1%	5,2%	5,1%	5,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0,1%
3	6,1%	6,1%	6,0%	6,1%	1,1%	1,2%	1,2%	1,1%
4	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	2,9%	3,1%	2,9%	2,9%
5	7,8%	7,9%	7,9%	7,9%	4,8%	4,8%	4,8%	4,8%
6	8,9%	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	7,1%	7,0%	7,1%
7	10,4%	10,3%	10,4%	10,3%	9,7%	9,9%	9,7%	9,9%
8	12,8%	12,7%	12,8%	12,8%	13,3%	13,4%	13,2%	13,4%
9	15,7%	15,7%	15,7%	15,7%	19,5%	19,5%	19,4%	19,5%
10	22,7%	22,7%	22,7%	22,7%	41,9%	41,1%	41,7%	41,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ
1	-1,7%	-1,0%	-0,1%	-1,7%
2	0,4%	1,0%	0,9%	0,4%
3	5,1%	6,1%	5,6%	5,2%
4	10,7%	12,1%	11,0%	11,1%
5	14,9%	16,0%	15,1%	15,4%
6	18,4%	19,6%	18,5%	19,1%
7	21,3%	22,8%	21,4%	22,1%
8	23,1%	24,5%	23,1%	23,8%
9	26,4%	27,7%	26,4%	27,0%
10	34,8%	35,9%	34,8%	35,2%
Totaal	22,6%	23,8%	22,7%	23,1%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET	H_HUQ
Alleenst.	19714	19471	19699	19719	4956	5204	4976	4956
Alleenst. zonder kind	18624	18547	18629	18629	4832	4914	4832	4832
Alleenst. 1 kind	23396	22698	23361	23410	5925	6638	5974	5925
Alleenst. 2 kinderen	26967	25620	26878	26967	5558	6905	5647	5558
Alleenst. 3 kinderen	34502	31725	34134	34502	5761	8537	6129	5761
Alleenst. 4 of + kind.	36030	32411	34690	36030	2122	5741	3462	2122
Koppel	40207	39584	40161	39825	11586	12221	11644	11980
Koppel zonder kind	34430	34392	34435	34124	9174	9217	9174	9485
Koppel 1 kind	41704	41274	41670	41065	13701	14141	13745	14350
Koppel 2 kinderen	49822	48664	49741	49410	17026	18184	17107	17438
Koppel 3 kinderen	53042	50371	52927	52786	13617	16387	13831	13972
Koppel 4 of + kind.	54634	49140	53758	54189	6627	12121	7503	7072
Totaal	28249	27848	28221	28093	7718	8127	7754	7882

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE E	H_KTL	H_KREDIET T	H_HUQ Q	BASELINE	H_KTL	H_KREDIET T	H_HUQ Q
Alleenst.	40,7%	40,8%	40,7%	41,0%	37,5%	37,4%	37,4%	36,7%
Alleenst. zonder kind	32,7%	33,0%	32,7%	32,9%	31,0%	30,0%	30,9%	30,4%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	4,1%	4,2%	3,8%	4,1%	3,8%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,5%	2,6%	2,6%	2,0%	2,3%	2,0%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,5%	0,8%	0,6%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,2%	59,3%	59,0%	62,5%	62,6%	62,6%	63,3%
Koppel zonder kind	28,2%	28,6%	28,2%	28,1%	27,5%	26,2%	27,4%	27,8%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	10,8%	10,7%	13,0%	12,7%	12,9%	13,3%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,5%	12,6%	12,6%	15,8%	16,0%	15,8%	15,9%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,6%	5,8%	5,8%	5,4%	6,2%	5,5%	5,5%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,7%	1,9%	1,9%	0,8%	1,5%	1,0%	0,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 2: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot afschaffing van de belastingverminderingen voor vervangingsinkomens (H_VERVANG; H_PENSIOEN; H_MAX)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_VERVANG	H_PENSIOEN	H_MAX	BASELINE	H_VERVANG	H_PENSIOEN	H_MAX
1	9882	9859	9878	9882	-117	-93	-112	-117
2	14544	14387	14479	14544	55	212	120	55
3	17130	16072	16186	17130	844	1901	1787	844
4	19814	19032	19109	19792	2212	2993	2917	2234
5	22176	21447	21473	22055	3681	4410	4384	3802
6	25084	24484	24502	25014	5403	6003	5985	5473
7	29284	28817	28839	29180	7514	7981	7959	7618
8	36103	35599	35645	35970	10253	10757	10711	10387
9	44440	44062	44091	44327	15029	15407	15378	15142
10	64119	63957	63964	64064	32369	32530	32523	32423
Totaal	28249	27763	27808	28187	7718	8204	8159	7780

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_VERVANG	H_PENSIOEN	H_MAX	BASELINE	H_VERVANG	H_PENSIOEN	H_MAX
1	3,5%	3,6%	3,6%	3,5%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%
2	5,1%	5,2%	5,2%	5,2%	0,1%	0,3%	0,1%	0,1%
3	6,1%	5,8%	5,8%	6,1%	1,1%	2,3%	2,2%	1,1%
4	7,0%	6,9%	6,9%	7,0%	2,9%	3,6%	3,6%	2,9%
5	7,8%	7,7%	7,7%	7,8%	4,8%	5,4%	5,4%	4,9%
6	8,9%	8,8%	8,8%	8,9%	7,0%	7,3%	7,3%	7,0%
7	10,4%	10,4%	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	9,8%	9,8%
8	12,8%	12,8%	12,8%	12,8%	13,3%	13,1%	13,1%	13,4%
9	15,7%	15,9%	15,9%	15,7%	19,5%	18,8%	18,8%	19,5%
10	22,7%	23,0%	23,0%	22,7%	41,9%	39,7%	39,9%	41,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_VERVANG	H_PENSIOEN	H_MAX
1	-1,7%	-1,3%	-1,6%	-1,7%
2	0,4%	1,6%	0,9%	0,4%
3	5,1%	11,5%	10,8%	5,1%
4	10,7%	14,5%	14,1%	10,8%
5	14,9%	17,9%	17,8%	15,4%
6	18,4%	20,5%	20,4%	18,7%
7	21,3%	22,7%	22,6%	21,6%
8	23,1%	24,3%	24,2%	23,4%
9	26,4%	27,0%	27,0%	26,6%
10	34,8%	35,0%	35,0%	34,9%
Totaal	22,6%	24,1%	23,9%	22,8%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

		Beschikbaar				Personenbelasting			
		BASELIN E	H_VERVAN G	H_PENSIOE N	H_MA X	BASELIN E	H_VERVAN G	H_PENSIOE N	H_MA X
Alleenst.		19714	19336	19392	19673	4956	5334	5278	4997
Alleenst. zonder kind		18624	18214	18264	18579	4832	5242	5193	4878
Alleenst. 1 kind	1	23396	23153	23265	23380	5925	6168	6056	5941
Alleenst. 2 kind.	2	26967	26810	26895	26962	5558	5715	5630	5563
Alleenst. 3 kind.	3	34502	34442	34475	34491	5761	5820	5787	5771
Alleenst. 4 of + kind.		36030	35989	35989	36027	2122	2164	2164	2125
Koppel		40207	39569	39598	40115	11586	12224	12195	11678
Koppel zonder kind		34430	33373	33398	34276	9174	10231	10205	9327
Koppel 1 kind		41704	41544	41581	41690	13701	13861	13824	13715
Koppel 2 kinderen	2	49822	49719	49758	49807	17026	17129	17090	17041
Koppel 3 kinderen	3	53042	53000	53019	53038	13617	13659	13640	13622
Koppel 4 of + kind.		54634	54526	54542	54582	6627	6735	6719	6679
Totaal		28249	27763	27808	28187	7718	8204	8159	7780

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

		Beschikbaar				Personenbelasting			
		BASELIN E	H_VERVAN G	H_PENSIOE N	H_MA X	BASELIN E	H_VERVAN G	H_PENSIOE N	H_MA X
Alleenst.		40,7%	40,6%	40,7%	40,7%	37,5%	37,9%	37,7%	37,5%
Alleenst. zonder kind		32,7%	32,5%	32,6%	32,7%	31,0%	31,7%	31,6%	31,1%
Alleenst. 1 kind		4,1%	4,2%	4,2%	4,1%	3,8%	3,8%	3,7%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%	1,9%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	3	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.		0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel		59,3%	59,4%	59,3%	59,3%	62,5%	62,1%	62,3%	62,5%
Koppel zonder kind		28,2%	27,8%	27,8%	28,1%	27,5%	28,8%	28,9%	27,7%
Koppel 1 kind		10,8%	10,9%	10,9%	10,8%	13,0%	12,3%	12,4%	12,9%
Koppel 2 kinderen	2	12,6%	12,8%	12,8%	12,7%	15,8%	15,0%	15,0%	15,7%
Koppel 3 kinderen	3	5,8%	5,9%	5,9%	5,8%	5,4%	5,1%	5,1%	5,4%
Koppel 4 of + kind.		1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%
Totaal		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 3: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de basisvrijstelling zonder en met extra korting voor alleenstaanden (H_BASIS_1 en H_BASIS_2)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2
1	9882	9926	9928	-117	-161	-162
2	14544	14683	14723	55	-84	-124
3	17130	17672	17926	844	301	47
4	19814	20501	20901	2212	1524	1125
5	22176	23159	23528	3681	2698	2329
6	25084	26158	26492	5403	4329	3995
7	29284	30412	30720	7514	6386	6078
8	36103	37463	37669	10253	8893	8687
9	44440	45993	46123	15029	13476	13346
10	64119	65813	65853	32369	30675	30635
Totaal	28249	29169	29378	7718	6797	6589

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2
1	3,5%	3,4%	3,4%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
2	5,1%	5,0%	5,0%	0,1%	-0,1%	-0,2%
3	6,1%	6,1%	6,1%	1,1%	0,4%	0,1%
4	7,0%	7,0%	7,1%	2,9%	2,2%	1,7%
5	7,8%	7,9%	8,0%	4,8%	4,0%	3,5%
6	8,9%	9,0%	9,0%	7,0%	6,4%	6,1%
7	10,4%	10,4%	10,5%	9,7%	9,4%	9,2%
8	12,8%	12,8%	12,8%	13,3%	13,1%	13,2%
9	15,7%	15,8%	15,7%	19,5%	19,8%	20,3%
10	22,7%	22,6%	22,4%	41,9%	45,1%	46,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2
1	-1,7%	-2,3%	-2,3%
2	0,4%	-0,6%	-0,9%
3	5,1%	1,8%	0,3%
4	10,7%	7,4%	5,4%
5	14,9%	11,0%	9,5%
6	18,4%	14,8%	13,6%
7	21,3%	18,1%	17,2%
8	23,1%	20,1%	19,6%
9	26,4%	23,6%	23,4%
10	34,8%	33,0%	32,9%
Totaal	22,6%	19,9%	19,3%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2	BASELINE	H_BASIS_1	H_BASIS_2
Alleenst.	19714	20327	20684	4956	4343	3986
Alleenst. zonder kind	18624	19205	19571	4832	4252	3885
Alleenst. 1 kind	23396	24133	24472	5925	5188	4849
Alleenst. 2 kinderen	26967	27923	28212	5558	4602	4313
Alleenst. 3 kinderen	34502	35329	35516	5761	4934	4747
Alleenst. 4 of + kind.	36030	36423	36505	2122	1729	1647
Koppel	40207	41557	41557	11586	10236	10236
Koppel zonder kind	34430	35575	35575	9174	8028	8028
Koppel 1 kind	41704	43235	43235	13701	12170	12170
Koppel 2 kinderen	49822	51535	51535	17026	15313	15313
Koppel 3 kinderen	53042	54712	54712	13617	11947	11947
Koppel 4 of + kinderen	54634	55813	55813	6627	5448	5448
Totaal	28249	29169	29378	7718	6797	6589

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_BASIS_ 1	H_BASIS_ 2	BASELINE	H_BASIS_ 1	H_BASIS_ 2
Alleenst.	40,7%	40,7%	41,1%	37,5%	37,3%	35,3%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,6%	33,0%	31,0%	31,0%	29,2%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	4,2%	3,8%	3,8%	3,7%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%	1,8%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	58,9%	62,5%	62,7%	64,7%
Koppel zonder kind	28,2%	28,2%	28,0%	27,5%	27,3%	28,2%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	10,7%	13,0%	13,1%	13,5%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	12,6%	15,8%	16,1%	16,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,7%	5,4%	5,4%	5,6%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 4: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de activiteitsvrijstelling en de maximale forfaitaire aftrek van beroepskosten (H_ACT; H_ACT_1; H_ACT_3)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3
1	9882	9923	9922	9907	-117	-158	-156	-141
2	14544	14635	14606	14525	55	-36	-7	74
3	17130	17297	17222	17062	844	676	751	911
4	19814	20153	19904	19479	2212	1872	2104	2496
5	22176	22511	22243	21811	3681	3344	3602	4023
6	25084	25464	25148	24648	5403	5021	5332	5822
7	29284	29734	29361	28725	7514	7062	7428	8053
8	36103	36691	36180	35332	10253	9662	10163	10994
9	44440	45105	44488	43459	15029	14360	14965	15978
10	64119	64760	64041	62829	32369	31727	32446	33658
Totaal	28249	28619	28303	27769	7718	7347	7656	8180

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3
1	3,5%	3,5%	3,5%	3,6%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
2	5,1%	5,1%	5,2%	5,2%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
3	6,1%	6,0%	6,1%	6,1%	1,1%	0,9%	1,0%	1,1%
4	7,0%	7,0%	7,0%	7,0%	2,9%	2,5%	2,7%	3,1%
5	7,8%	7,9%	7,9%	7,9%	4,8%	4,6%	4,7%	4,9%
6	8,9%	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	6,8%	7,0%	7,1%
7	10,4%	10,4%	10,4%	10,3%	9,7%	9,6%	9,7%	9,8%
8	12,8%	12,8%	12,8%	12,7%	13,3%	13,2%	13,3%	13,4%
9	15,7%	15,8%	15,7%	15,7%	19,5%	19,5%	19,5%	19,5%
10	22,7%	22,6%	22,6%	22,6%	41,9%	43,2%	42,4%	41,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3
1	-1,7%	-2,3%	-2,2%	-2,0%
2	0,4%	-0,3%	-0,1%	0,6%
3	5,1%	4,1%	4,5%	5,5%
4	10,7%	9,1%	10,2%	12,1%
5	14,9%	13,6%	14,6%	16,3%
6	18,4%	17,1%	18,2%	19,9%
7	21,3%	20,0%	21,1%	22,9%
8	23,1%	21,8%	22,9%	24,8%
9	26,4%	25,2%	26,2%	28,0%
10	34,8%	34,1%	34,9%	36,2%
Totaal	22,6%	21,6%	22,5%	24,0%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3
Alleenst.	19714	19976	19742	19352	4956	4692	4920	5300
Alleenst. zonder kind	18624	18864	18642	18271	4832	4591	4807	5168
Alleenst. 1 kind	23396	23740	23437	22939	5925	5579	5875	6360
Alleenst. 2 kind.	26967	27480	27154	26621	5558	5044	5363	5883
Alleenst. 3 kind.	34502	34882	34574	34089	5761	5378	5678	6151
Alleenst. 4 of + k.	36030	36194	36058	35854	2122	1957	2091	2293
Koppel	40207	40726	40296	39561	11586	11065	11489	12214
Koppel zonder kind	34430	34729	34449	33971	9174	8873	9149	9620
Koppel 1 kind	41704	42412	41793	40736	13701	12991	13600	14642
Koppel 2 kinderen	49822	50662	50006	48883	17026	16184	16832	17940
Koppel 3 kinderen	53042	53930	53338	52312	13617	12728	13313	14329
Koppel 4 of + kind.	54634	55430	55045	54381	6627	5829	6206	6857
Totaal	28249	28619	28303	27769	7718	7347	7656	8180

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3	BASELINE	H_ACT	H_ACT_1	H_ACT_3
Alleenst.	40,7%	40,7%	40,7%	40,7%	37,5%	37,3%	37,5%	37,8%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,7%	32,7%	32,6%	31,0%	31,0%	31,1%	31,3%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	4,1%	4,1%	3,8%	3,8%	3,8%	3,9%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%	1,9%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	59,3%	59,3%	62,5%	62,7%	62,5%	62,2%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	28,1%	28,3%	27,5%	27,9%	27,6%	27,2%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	10,8%	10,7%	13,0%	12,9%	13,0%	13,1%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	12,7%	12,6%	15,8%	15,8%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,8%	5,8%	5,4%	5,3%	5,4%	5,4%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 5: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot het gezinsbudget en een verhoging van de belastingvrije som van € 2.000 en € 2.500 per kind (H_GEZIN_2 en H_GEZIN_3)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3
1	9882	9882	9887	-117	-116	-122
2	14544	14546	14557	55	53	42
3	17130	17150	17160	844	823	813
4	19814	19867	19907	2212	2159	2119
5	22176	22214	22263	3681	3642	3593
6	25084	25151	25217	5403	5336	5270
7	29284	29351	29443	7514	7447	7355
8	36103	36214	36339	10253	10142	10017
9	44440	44572	44730	15029	14897	14739
10	64119	64164	64391	32369	32324	32096
Totaal	28249	28303	28381	7718	7664	7586

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3
1	3,5%	3,5%	3,5%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
2	5,1%	5,1%	5,1%	0,1%	0,1%	0,1%
3	6,1%	6,1%	6,0%	1,1%	1,1%	1,1%
4	7,0%	7,0%	7,0%	2,9%	2,8%	2,8%
5	7,8%	7,8%	7,8%	4,8%	4,8%	4,7%
6	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	6,9%
7	10,4%	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	9,7%
8	12,8%	12,8%	12,8%	13,3%	13,2%	13,2%
9	15,7%	15,7%	15,8%	19,5%	19,4%	19,4%
10	22,7%	22,7%	22,7%	41,9%	42,2%	42,3%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3
1	-1,7%	-1,7%	-1,8%
2	0,4%	0,4%	0,3%
3	5,1%	5,0%	4,9%
4	10,7%	10,5%	10,3%
5	14,9%	14,8%	14,6%
6	18,4%	18,2%	18,0%
7	21,3%	21,1%	20,9%
8	23,1%	22,9%	22,6%
9	26,4%	26,1%	25,8%
10	34,8%	34,7%	34,5%
Totaal	22,6%	22,5%	22,3%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3
Alleenst.	19714	19755	19790	4956	4915	4880
Alleenst. zonder kind	18624	18621	18621	4832	4835	4835
Alleenst. 1 kind	23396	23733	23860	5925	5588	5461
Alleenst. 2 kinderen	26967	27436	27772	5558	5089	4753
Alleenst. 3 kinderen	34502	34265	34725	5761	5997	5538
Alleenst. 4 of + kind.	36030	35302	35737	2122	2850	2416
Koppel	40207	40277	40416	11586	11516	11376
Koppel zonder kind	34430	34430	34430	9174	9174	9174
Koppel 1 kind	41704	42080	42232	13701	13324	13172
Koppel 2 kinderen	49822	50282	50592	17026	16567	16256
Koppel 3 kinderen	53042	52591	53167	13617	14068	13493
Koppel 4 of + kind.	54634	52878	53592	6627	8383	7668
Totaal	28249	28303	28381	7718	7664	7586

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3	BASELINE	H_GEZIN_2	H_GEZIN_3
Alleenst.	40,7%	40,7%	40,7%	37,5%	37,4%	37,5%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,6%	32,5%	31,0%	31,3%	31,6%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	4,2%	3,8%	3,6%	3,6%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,7%	2,7%	2,0%	1,8%	1,7%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,6%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	59,3%	62,5%	62,6%	62,5%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	28,0%	27,5%	27,7%	28,0%
Koppel 1 kind	10,8%	10,9%	10,9%	13,0%	12,7%	12,7%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	12,8%	15,8%	15,5%	15,4%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,7%	5,8%	5,4%	5,7%	5,5%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,8%	1,9%	0,8%	1,1%	1,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 6: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de belasting van de onroerende inkomsten (H_HUUR en H_FACTOR)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR
1	9882	9753	9882	-117	11	-116
2	14544	14460	14541	55	139	58
3	17130	16823	17126	844	1147	847
4	19814	19465	19791	2212	2554	2234
5	22176	21888	22152	3681	3967	3704
6	25084	24828	25045	5403	5658	5442
7	29284	28905	29243	7514	7890	7555
8	36103	35666	36053	10253	10687	10303
9	44440	43947	44376	15029	15521	15092
10	64119	63262	63980	32369	33225	32508
Totaal	28249	27891	28210	7718	8073	7756

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR
1	3,5%	3,5%	3,5%	-0,2%	0,0%	-0,1%
2	5,1%	5,2%	5,2%	0,1%	0,2%	0,1%
3	6,1%	6,0%	6,1%	1,1%	1,4%	1,1%
4	7,0%	7,0%	7,0%	2,9%	3,2%	2,9%
5	7,8%	7,8%	7,9%	4,8%	4,9%	4,8%
6	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	7,0%
7	10,4%	10,4%	10,4%	9,7%	9,8%	9,7%
8	12,8%	12,8%	12,8%	13,3%	13,2%	13,3%
9	15,7%	15,8%	15,7%	19,5%	19,2%	19,5%
10	22,7%	22,7%	22,7%	41,9%	41,2%	41,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR
1	-1,7%	0,2%	-1,7%
2	0,4%	1,0%	0,4%
3	5,1%	6,9%	5,1%
4	10,7%	12,4%	10,8%
5	14,9%	16,1%	15,0%
6	18,4%	19,3%	18,5%
7	21,3%	22,4%	21,4%
8	23,1%	24,1%	23,2%
9	26,4%	27,2%	26,4%
10	34,8%	35,7%	34,8%
Totaal	22,6%	23,7%	22,7%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR
Alleenst.	19714	19552	19692	4956	5115	4977
Alleenst. zonder kind	18624	18450	18602	4832	5004	4854
Alleenst. 1 kind	23396	23292	23378	5925	6026	5943
Alleenst. 2 kinderen	26967	26899	26953	5558	5625	5571
Alleenst. 3 kinderen	34502	34426	34475	5761	5833	5787
Alleenst. 4 of + kind.	36030	36030	36030	2122	2122	2122
Koppel	40207	39574	40143	11586	12217	11649
Koppel zonder kind	34430	33794	34365	9174	9808	9239
Koppel 1 kind	41704	41117	41652	13701	14285	13752
Koppel 2 kinderen	49822	49284	49764	17026	17560	17084
Koppel 3 kinderen	53042	52048	52953	13617	14606	13706
Koppel 4 of + kind.	54634	54150	54567	6627	7103	6692
Totaal	28249	27891	28210	7718	8073	7756

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar			Personenbelasting		
	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR	BASELINE	H_HUUR	H_FACTOR
Alleenst.	40,7%	40,9%	40,7%	37,5%	37,0%	37,4%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,8%	32,7%	31,0%	30,7%	31,0%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,2%	4,1%	3,8%	3,7%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%	2,0%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,1%	59,3%	62,5%	63,0%	62,6%
Koppel zonder kind	28,2%	28,0%	28,2%	27,5%	28,1%	27,5%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	10,8%	13,0%	12,9%	12,9%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	12,6%	15,8%	15,6%	15,8%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,7%	5,8%	5,4%	5,6%	5,4%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,9%	1,9%	0,8%	0,9%	0,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 7: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de invoering van een maximale spaarvrijstelling van € 2.500 en een spaar- / pensioenbudget (H_SPAAR_1)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_1	BASELINE	H_SPAAR_1
1	9882	9909	-117	37
2	14544	14579	55	71
3	17130	17188	844	951
4	19814	19794	2212	2410
5	22176	22187	3681	3786
6	25084	25050	5403	5592
7	29284	29231	7514	7767
8	36103	35999	10253	10559
9	44440	44355	15029	15406
10	64119	63911	32369	33309
Totaal	28249	28212	7718	7982

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar		Personenbelasting		Gemiddelde belastingvoet	
	BASELINE	H_SPAAR_1	BASELINE	H_SPAAR_1	BASELINE	H_SPAAR_1
1	3,5%	3,5%	-0,2%	0,0%	-1,7%	0,5%
2	5,1%	5,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,5%
3	6,1%	6,1%	1,1%	1,2%	5,1%	5,4%
4	7,0%	7,0%	2,9%	3,0%	10,7%	11,1%
5	7,8%	7,9%	4,8%	4,7%	14,9%	14,9%
6	8,9%	8,9%	7,0%	7,0%	18,4%	18,5%
7	10,4%	10,4%	9,7%	9,7%	21,3%	21,3%
8	12,8%	12,8%	13,3%	13,2%	23,1%	23,1%
9	15,7%	15,7%	19,5%	19,3%	26,4%	26,1%
10	22,7%	22,7%	41,9%	41,7%	34,8%	34,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	22,6%	22,5%

C. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_1	BASELINE	H_SPAAR_1
Alleenst.	19714	19674	4956	5107
Alleenst. zonder kind	18624	18566	4832	4997
Alleenst. 1 kind	23396	23432	5925	6044
Alleenst. 2 kinderen	26967	27052	5558	5576
Alleenst. 3 kinderen	34502	34666	5761	5711
Alleenst. 4 of + kinderen	36030	36115	2122	2126
Koppel	40207	40173	11586	12011
Koppel zonder kind	34430	34312	9174	9590
Koppel 1 kind	41704	41725	13701	13884
Koppel 2 kinderen	49822	49818	17026	17517
Koppel 3 kinderen	53042	53324	13617	14651
Koppel 4 of + kinderen	54634	54964	6627	6649
Totaal	28249	28212	7718	7982

D. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar		Personenbelasting	
	BASELINE	H_SPAAR_1	BASELINE	H_SPAAR_1
Alleenst.	40,7%	40,7%	37,5%	37,3%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,6%	31,0%	31,0%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	3,8%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,5%	0,5%
Alleenst. 4 of + kinderen	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	62,5%	62,7%
Koppel zonder kind	28,2%	28,1%	27,5%	27,8%
Koppel 1 kind	10,8%	10,8%	13,0%	12,7%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	15,8%	15,7%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,8%	5,4%	5,7%
Koppel 4 of + kinderen	1,9%	1,9%	0,8%	0,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO

Annex 8: Decielverdeling en verdeling over gezinstypes van de hervorming met betrekking tot de aanpassing van de tariefstructuur (TARIEF_14000; TARIEF_14000_60; TARIEF_17600)

A. Beschikbaar inkomen en personenbelasting, decielverdeling

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600
1	9882	9884	9884	9884	-117	-118	-118	-118
2	14544	14573	14573	14573	55	26	26	26
3	17130	17577	17577	17630	844	396	396	343
4	19814	20523	20523	20642	2212	1503	1503	1384
5	22176	23178	23178	23329	3681	2678	2678	2528
6	25084	26313	26313	26482	5403	4174	4174	4005
7	29284	30803	30803	30989	7514	5995	5995	5809
8	36103	38100	38100	38331	10253	8257	8257	8025
9	44440	47071	47070	47367	15029	12398	12399	12102
10	64119	67802	66704	68141	32369	28686	29784	28346
Totaal	28249	29573	29464	29728	7718	6394	6503	6239

B. Procentuele verdeling over decielen

Deciel	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600
1	3,5%	3,3%	3,4%	3,3%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
2	5,1%	4,9%	4,9%	4,9%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
3	6,1%	5,9%	6,0%	5,9%	1,1%	0,6%	0,6%	0,6%
4	7,0%	6,9%	7,0%	6,9%	2,9%	2,4%	2,3%	2,2%
5	7,8%	7,8%	7,9%	7,8%	4,8%	4,2%	4,1%	4,1%
6	8,9%	8,9%	8,9%	8,9%	7,0%	6,5%	6,4%	6,4%
7	10,4%	10,4%	10,5%	10,4%	9,7%	9,4%	9,2%	9,3%
8	12,8%	12,9%	12,9%	12,9%	13,3%	12,9%	12,7%	12,9%
9	15,7%	15,9%	16,0%	15,9%	19,5%	19,4%	19,1%	19,4%
10	22,7%	22,9%	22,6%	22,9%	41,9%	44,9%	45,8%	45,4%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

C. Gemiddelde belastingvoet per deciel

Deciel	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600
1	-1,7%	-1,7%	-1,7%	-1,7%
2	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%
3	5,1%	2,4%	2,4%	2,1%
4	10,7%	7,3%	7,3%	6,7%
5	14,9%	10,9%	10,9%	10,3%
6	18,4%	14,2%	14,2%	13,7%
7	21,3%	17,0%	17,0%	16,5%
8	23,1%	18,6%	18,6%	18,1%
9	26,4%	21,7%	21,7%	21,2%
10	34,8%	30,8%	32,0%	30,5%
Totaal	22,6%	18,8%	19,1%	18,3%

D. Gemiddeld beschikbaar inkomen en personenbelasting, per gezinstype

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600
Alleenst.	19714	20634	20595	20744	4956	4036	4075	3926
Alleenst. zonder kind	18624	19532	19492	19642	4832	3924	3964	3815
Alleenst. 1 kind	23396	24475	24464	24599	5925	4846	4857	4722
Alleenst. 2 kind.	26967	27976	27961	28108	5558	4550	4564	4418
Alleenst. 3 kind.	34502	35125	34984	35152	5761	5137	5278	5111
Alleenst. 4 of + k.	36030	36245	36053	36245	2122	1907	2099	1907
Koppel	40207	42097	41888	42314	11586	9696	9905	9479
Koppel zonder kind	34430	36026	35803	36218	9174	7577	7801	7386
Koppel 1 kind	41704	44041	43968	44301	13701	11364	11437	11103
Koppel 2 kinderen	49822	52381	52105	52663	17026	14467	14744	14185
Koppel 3 kinderen	53042	54878	54613	55078	13617	11782	12046	11582
Koppel 4 of + kind.	54634	55418	55186	55470	6627	5843	6075	5791
Totaal	28249	29573	29464	29728	7718	6394	6503	6239

E. Procentuele verdeling over gezinstypes

	Beschikbaar				Personenbelasting			
	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600	BASELINE	TARIEF_14000	TARIEF_14000_60	TARIEF_17600
Alleenst.	40,7%	40,7%	40,8%	40,7%	37,5%	36,8%	36,6%	36,7%
Alleenst. zonder kind	32,7%	32,8%	32,8%	32,8%	31,0%	30,4%	30,2%	30,3%
Alleenst. 1 kind	4,1%	4,1%	4,1%	4,1%	3,8%	3,8%	3,7%	3,8%
Alleenst. 2 kinderen	2,6%	2,6%	2,6%	2,6%	2,0%	1,9%	1,9%	1,9%
Alleenst. 3 kinderen	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,5%	0,6%	0,6%	0,6%
Alleenst. 4 of + kind.	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Koppel	59,3%	59,3%	59,2%	59,3%	62,5%	63,2%	63,4%	63,3%
Koppel zonder kind	28,2%	28,2%	28,1%	28,2%	27,5%	27,4%	27,7%	27,4%
Koppel 1 kind	10,8%	10,9%	10,9%	10,9%	13,0%	13,0%	12,8%	13,0%
Koppel 2 kinderen	12,6%	12,7%	12,7%	12,7%	15,8%	16,2%	16,3%	16,3%
Koppel 3 kinderen	5,8%	5,7%	5,7%	5,7%	5,4%	5,7%	5,7%	5,7%
Koppel 4 of + kind.	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: berekening op MEFISTO